

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

Kelédi Géza: Az igehirdető megbízatása	1
--	---

BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK

Győri Máté: Barnabás	4
Albert Bean: Háború Ézsaiás idejében	10

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Katona László: A teremtettségbe rejtett szolgálati, közösségi és működési minták	15
Durkó István: Az egyház szolgálata a posztmodern korban	18

ISTEN NÉPE A CSALÁDBAN

Dr. Matus István: A szeretet lélektana	20
--	----

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEZETBEN

Fabiny Tibor: Evangéliumi keresztyénség és hitvalló mozgalmak Amerikában, és azok hatásai Európára	32
--	----

LÁTÁSMÓD

Tóth Péter: Egy romlott elme próbálkozásai	40
Szebeni Olivér: A nekeresdi gyülekezet drámája	45

TALLÓZÓ

Faggyas Sándor: A halál legyőzése	51
---	----

TANULMÁNYI SZEMLE

Hegyi András: Jézus a Krisztus	52
--------------------------------------	----

SAJTÓFIGYELŐ

Tallózás a <i>Magyar Kurír</i> hírei között	60
---	----

Baptista lelkeszi szakfolyóirat

Szolgotárs

2009. második negyedév

XVIII. évfolyam

2. szám

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: *Lukács Tamás*

Felelős kiadó: *dr. Mészáros Kálmán* egyházelnök

Tördelőszerkesztő: *Lukács Tamás*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 352-9993

Fax: 352-9707

E-mail: ltg952@pr.hu

<http://szolgotars.fw.hu>

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható
és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 600 Ft,

egyéves előfizetési díj: 2400 Ft.

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

H I R D E S D A Z I G É T !

Kortárs igehirdetők prédikációi

Kelédi Géza

Az igehirdető megbízatása

ApCsel 27,20–25; Jón 1,5–15

Az istentiszteleten az igehirdetésben Istennek kell szóhoz jutni. Mikor egy ünnepi gyülekezet együtt van az imaházban, az egész helyzet, az ünnepélyes hely, az orgonaszó, az énekek, a Biblia olvasása, az imádság mind felfelé emelik a gondolatokat. S következik az igehirdetés. S most éppen nem Isten áll a szószéken, hanem egy ember. Ebből származik a mi igehirdetésünk mindenkorai nehézsége.

Hogyan lesz a gyülekezet számára Isten szava az, amit mi mondunk? Most kellene az ünnepi óra csúcspontjának következni. S valóban az is következik, ha Isten szólal meg az igehirdetésben. Az igehirdető legitimációjának (elismerésének) a kérdése ez. Régen ez talán sokkal természetesebb volt, ma viszont, mikor ilyen tekintélyellenes időket élünk, már teljességében széttört az igehirdető magától értetődő tekintélye.

Nekünk igehirdetőknek úgy kell élnünk, hogy az emberek megérezzék: nem a magunkét szóljuk. Szükséges, hogy megérezzék: követek vagyunk, akik átadunk egy üzenetet, levélkihordók vagyunk, akik átadunk egy levelet, hírnökök, akik Urunk proklamációját közöljük. Mindez csak belső legitimáció alapján lehetséges. Egész magatartásunknak arra kell utalni, aki megbízott bennünket. „...mivel ő, a Szent hívott el titeket, magatok is szentek legyetek egész magatartásotokban, úgy, amint meg van írva: 'Szentek legyetek, mert én szent vagyok.'” (1Pt 1,15–16)

Ez a felelősség ott feszül minden alkalommal, amikor felállunk a gyülekezetben, és ezzel az ígénnel szólalunk meg: „Azt mondja az Úr!”

Elsősorban a textusaink alapján, de az egész Szentírást figyelembe véve a következő kérdésekre adjunk választ: 1. A megbízatás helye. 2. A megbízó Úr. 3. A megbízott szolga. 4. A megbízatás célja. 5. A megbízatás tartalma.

1. A megbízatás helye

Az ember életét sokszor hasonlítják utazáshoz, mint például Izraelnek Egyiptomból Kánaánba való vándorlását. Dávid azt mondja: „Ha a halál árnyéka völgyében járok is, nem félek semmi bajtól, mert te velem vagy” (Zsolt 23,4). Vegyük az apostol római útját is ilyen képnél! Hasonlítsuk össze tengeri utazását a mi utazásunkkal az élet óceánján!

Lukács, a tudósító – Tengerészek azt mondják, hogy Lukács tapasztalt hajós lehetett, mert különben nem használt volna eredeti tengerészeti szakkifejezéseket. Talán ezelőtt hajóorvos volt. A szeretett orvos, az önkéntes útítárs, a szemtanú hitelességével és a gondos megfigyelő alaposágával számol be az igehirdető Pál szolgálatának színteréről. Olyan helyszínrajz ez, hogy kultúrtörténeti szempontból is komoly érték mint az ókori hajózás egyik összefüggő és szemléletes leírása.

Számunkra mégis az a döntő, hogy Lukács *hívó szemtanú*, akinek lelki szemei is vannak, s e szemek a Szentlélek világosságában látnak. Mit látnak? Létező valóságot. Elszabadultnak látszó elemek között hánykódó hajót, két-százhetvenhat ember célja felé siető életének létkérdéseit. Aggódo hajótulajdonost, megfeszülve dolgozó munkásokat, tengerészeket, katonákat, akik szolgálatukat teljesítik, rabokat, akik ítéletükre várnak. Lát egy rakománnyi búzát, amit valakik megtermeltek, s valakik kenyeret szeretnének belőle enni. Látja a hajót, ezt a körülhatárolt életteret, megfeszített munkájuk, sorsközösségük színhelyét. Caesarea Maritimától a Római Birodalom partjáig, Puteoli kikötőjéig terjedő útjuk Istentől kapott helyét. A Szentlélek világosságában nézve az emberközelség jelein túl látja az istenközelség jeleit is.

Krisztus egyháza – Pál, Aristarchus és Lukács ezen az alexandriai gabonaszállító hajón utaznak. Ők nincsenek a mindenáron menekülni akarók között, mert Isten közelségéből nyugalmat, hűséget és szeretetet kapva fogadják el ezt a helyet kemény realitásaival együtt. Mindketten az apostol legjobb barátai, akik elkísérték Pált Rómába. Ez nem volt egyszerű, mert az útiköltséget maguknak kellett fizetniük. Mindketten Pálnál tartózkodtak Cézareában, és eltökélt szándékuk volt, hogy Pállal Rómába is együtt mennek. Az igazi barátok Isten ajándékai. Krisztus egyháza, s benne az igehirdető mindig ilyen létező valóság között szolgál. Van, hogy ellenszélben (ApCsel 27,4). Az ellenszél a keresztyén ember sorsa. Ezt tapasztalta Pál megszakítás nélkül, megtérése óta. Sokszor olyan nagy volt az ellenszél, hogy alig látszott valami előrehaladás. A hitéletben az ellenszél gyakran annak a bizonyítéka, hogy a hívők jó irányba haladnak. Az Úr Jézus éppen az ellenszélben jön az övéi elébe (Mt 14,25; Mk 6,48). Néha le-csillapítja a vihart, máskor megengedi, hogy tombolja ki magát, de az övéit megmenti a legnagyobb veszélyben is.

Megebízatásának helye egy meghatározott földi sorsközösség, egy körülhatárolt hely, ahol emberközelségben, tehát munkaközelségben, jajgatás és nevetésközelségben szolgál. Születés és halálközelségben, öröm- és bánatközelségben, kísértés és bűnközelségben, kegyelem- és bűnbocsánatközelségben kell élnie és szolgálnia, mégpedig úgy, hogy mindenki érezze, hogy mindenekelőtt Isten-közelségben él és szolgál. Megebízatása helye ez a világ. Ahogy *Barth Károly* mondja csendes humorral egyik művében, hogy a templom nem a felhők felett, hanem egy faluban vagy városban az iskola, a mozi vagy az állomás mellett van. Azok között, akik közé küldetett, az igehirdető megebízatása ide szól.

2. A megbízó Úr

A Jónás könyvében is olvashatunk egy félelmetes tengeri viharról. Vessünk egy pillantást az itt szereplőkre is:

„Félelem fogta el a hajósokat, mindegyik a maga istenéhez kiáltott, és a hajóban levő holmikat a tengerbe dobták, hogy így könnyebbé tegyék azt. Jónás pedig lement a hajó mélyébe, és ott feküdt mély álmomba merülve.” (Jón 1,5) A félelmetes viharban isteneiket ostromló kiáltozás kezdődik, ki-ki segítségül hívja a maga istenét. Elképzelhetjük, hogy a hirtelen lecsapó északkeleti szélről hányatott hajón, ahol már nem a kormányos az úr, s a felhőktől borított ég miatt pontos irányuk sincsen, e hajó utasai közül is sokan kiállottak isteneikhez. Itt minden osztály, nyelv és vallás képviseltette van. A római százados, Julius, aztán a római katonák, a hajó kapitánya, és a matrózok, valamint a kereskedők. Sok isten nyer megszólítást, de csak egy Isten válaszol. Az élő Isten! Aki teremtette az eget és a földet, aki teremtette és örök szeretettel szereti az embert. Aki Jézus Krisztusban megváltó kegyelmét kínálja neki. Az Úr, aki szökevény igehirdetőjét, Jónást a tomboló viharral állítja meg, mert Ninive helyett Tarzus felé indult. Azonban engedelmes megbízottját Pált, a Rómában is bizonyosságot tenni akaró igehirdetőt a vihar sem akadályozhatja útjában, mert Ura akaratából készül a császár elé.

Pál, az igehirdető és két társa, a hajón szolgáló „maroknyi egyház” nem légüres térbe kiáltottak. Pál így tehet bizonyosságot: „...ma éjjel elem állt annak az Istennek az angyala, akié vagyok, és akinek szolgálók. Ez azt mondta: 'Ne félj, Pál, neked a császár elé kell állnod, és Isten neked ajándékozta mindazokat, akik veled vannak a hajón.'” (ApCsel 24,23–24) Isten követe, szent akaratának közlöje, megjelenik Pálnak a hajón. Pálnak olyan Ura, megbízója van, akinek van terve, akarat, üzenete. Aki beszél. A mi megbízatásunk alapja is az, hogy az Úr szól. Élő Urunk van, akinek köze van ehhez a világhoz, és köze van az emberhez. Az igehirdető ennek az Úrnak az akarat, üzenete és szeretet-áramkörébe van bekapcsolva. S ereje áramkörébe. Szabad beszélnie és kell beszélnie, mert szava erősebb, mint a vihar zúgása és a szelek üvöltése, mert nem a saját szavát szólja. Az igehirdető Isten felelőse. „Az igehirdető fellépése az Úr nevében történjen! Aki erre képtelen, az hallgasson és tűnjön el.” (Spurgeon)

3. A megbízott szolga személye

Pál, az igehirdető: hisz. Megszólítást nyert, különleges elhívást kapott arra nézve, hogy továbbadja, amit üzenetként kapott. Bizonyos abban, hogy Isten szava életet átalakító hatalom, mert az ő életét is átalakította. Bizonyos abban, hogy életrendező hatalom ez a szó, mert naponként elrendezi az ő útjait is. Hiszi, hogy a Krisztusban adott út az igazi út Istenhez és emberekhez, mert ő is rajta jár. Tudja, hogy kinek hitt, és azért szól, mert hisz. Ott a hajón is azért mer szólni: „...bizakodjatok, férfiak! Én hiszek az Istennek, hogy úgy lesz, ahogyan nekem megmondta.” (25) Isten követének szava, angyalának ígérete olyan bizonyos ígérek Pál számára, mintha már meg is történt volna minden, amit megmondott.

A hajó még a második napon kikötött. Julius megengedte Pálnak, hogy partra szálljon és meglátogassa barátait. Az apostol bárhová ment, mindig felkereste a hívőket, hogy erősítse őket hitükben. A Szidónban lévő hívők felszerelték az apostolt a legszükségesebb dolgokkal, amikre a hosszú tengeri úton szüksége volt. Ma is hasonlóképpen cselekedhetünk Isten szolgálóival. Hogy milyen sokra becsüli ezt az Úr, azt mutatja ez az íráshely. „A kik bizonyosságot is tettek

szeretetedről a gyülekezet előtt: jól teszed, ha ezeket az Istenhez méltóan engeded útnak, mert azért a névért indultak el, és semmit sem fogadtak el a pogányoktól. Nekünk tehát fel kell karolnunk az ilyeneket, hogy munkatársakká legyünk az igazságban.” (3Jn 7–8) Pál Szidont már az első és a második misszióútján felkereste. Az apostol köztük lelkiekkel szolgált. Most az ő kötelességük volt az, hogy megajándékozzák Pált az utazáshoz szükséges felszerelésekkel. Vigyázzunk, nehogy adósok maradjunk velük szemben – „valaki pedig ezt mondja nekik közületek: Menjetek el békességgel, melegegdetek meg, és lakjatok jól, de nem adjátok meg nekik, amire a testnek szüksége van, mit használ az?” (Jak 2,16)

Prédikálni ma is csak így lehet és csak így szabad: hiszek Istennek, hogy úgy lesz, amint nekem megmondta. Csak úgy szabad, hogy amit hirdetek, azt magam is átélem, amit ajánlok, azt magam is kipróbáltam, amivel vigasztalok, az örvendeztetett már régen engem is.

Pál kezdettől fogva az Istentől kapott ígérethez tartotta magát: „Bízzál, mert ahogyan bizonyosságot tettél az én ügyem mellett Jeruzsálemben, úgy kell Rómában is bizonyosságot tenned!” (ApCsel 23,11) Amit Isten ígér, azt meg is tartja. Pált a viharban és bajban is Isten ígéretei bátorították. Isten ígéreteire ma is építhetünk.

Igaza van annak a gyakorlati teológusnak, aki azt mondta, hogy amikor a teológiára megyünk, majd felavatnak bennünket, nem válunk mi igehirdetők „angyalokká” vagy ezeknek valami földi másaivá. S nem is képezhetjük magunkat azoknak. Emberek maradunk. S ez nagyon jó, hogy emberek maradunk, hiszen embereknek prédikálunk. De hívő emberként kell prédikálnunk, akiknek Isten kegyelmes jelenléte olyan, mint a levegő, mely életlehetőséget ad, s ezért a prédikálás olyan, mint a lélegzetvétel, mely nélkül nem tudnánk élni.

4. A megbízatás célja

Áldássá lenni. Azt a „szent tüzet”, amely Efézusban és környékén égett, Rómába kellett vinni, és ott szítani, hogy az egész birodalmat birtokba vegye. Ahogy a római császár követői bejárták az egész világot, így kellett Krisztus követőinek is bejárni az evangéliummal az egész országot.

Mi mindent végzett Pál ezen a hajón mint igehirdető, még akkor is, amikor a mai értelemben véve nem prédikált? Így is mondhatnánk: akkor is igehirdető volt, amikor nem prédikált. Milyen messze van ettől a mai közgondolkodás, amikor kétes értékű elnéző szeretettel így mentegetik papjaikat: „Ugyan hagyjátok már a szegény tiszteletes urat, hát ő is csak ember, s csak addig pap, amíg a szószéken van.” Isten célja Pállal ezen a hajón, s a mi egész életünkkel, hogy minden, amit tesz és szól, Uráról tegyen bizonyosságot. Így lesz áldás a környezetére. S Pál engedelmessége nyomán így is történt. Az öreg sátorponyva-készítő mindennapos foglódása a vitorlavásznak között, a csendes bölcsesség, az apró tanácsok szolgálata. Aranyat érő megfigyelései és realitászérzéke emberek életét menti meg. Vagy gondoljunk arra, ahogy a százados emberségére válaszol, amikor Szidónban elengedi barátai közé, és Pál önként visszatér, nem szökik el. A textusunk utáni versekben, amikor az eszeveszett félelemben enni sem tudók között az Isten kezében érzett élete nyugalmával kenyeret eszik. Szolgáló élete áldás és menedék az összes fogolynak, mert a százados Pált akarván megmenteni

minden fogoly meggyilkolását megtiltja. Ahhoz, hogy Pál érvényes szót mondhasson, mikor felállt és beszélni kezdett, hitelesítésül szükség volt erre az egész életfolytatásra.

Az élet istentisztelete és az istentiszteleti élet összefüggének. Az igehirdető megbízatása sokkal szélesebb méretekre szól, mint a szószéki szolgálat, amit egy liturgikus alkalom keretei között elmond. Bizonyos, hogy Pál itteni szolgálatának csúcspontja az a pár mondatos „igehirdetés”, amit textusunk közöl. De ez a prédikáció a levegőben lógott volna, ha Pálnak az egész 27. részben olvasható bizonyágtétele, szolgálata nem támasztja alá. A hívő keresztyén ember, s különösen az igehirdető megbízatásának a célja az, hogy áldássá legyen, s ezért az igehirdető megbízatása nemcsak a szószékre szól – ezt is tanúsítja igény.

5. A megbízatás tartalma, módja

„Minthogy már sokat éheztek is, Pál felállt közöttük, és így szólt...” (21a) Lukácsnak ezek a szavai már egy „liturgiai” esemény kezdetét sejtetik. Az elcsigázott, félelmekben vergődő emberek között azzal a merész ígéren áll fel valaki, hogy általános figyelmet érdemlő mondanivalója van. Életbe vágóan fontos, helyzetet megoldó és megvilágító üzenetet tud adni. Igen, most nem magánvéleménye továbbadásáról van szó, mint a rész 10. versében, ahol így kezdi mondani-valóját: „Férfiak, látom, hogy a további hajózás...” . Itt az Úr üzenetéről van szó, melyet mennyei követe útján kapott Pál, és úgy ad tovább, ahogy vette. Ennek útja: az angyali jelenés, Pál hisz az üzenetnek, és nekik is továbbadja. Az igehirdető nem magánvéleményével, meglátásaival tartozik hallgatóinak. Jó gondolatai másoknak is vannak, terve, elgondolásai is. Az igehirdetés Isten üzenetének meghirdetése.

Az igehirdető Pál egy szolgáló élet áldott gyümölcseként kapja a prófétai üzenetet. Ennek a szolgáló életnek az alapja az imádság. Könyörgéseire, tusakodásaira válasz az angyal megjelenése, mely által az üzenet érkezik. Milyen szent könyvebbség mindenkor Isten szolgálói számára, ha olyanoknak beszélhetünk Istenről, akikről beszéltünk Istennek. Az elkért üzenetből lesz a továbbadásra érdemes üzenet.

Ez a továbbadásra érdemes üzenet ott a hajón és mindig: Isten ígéje fényébe állítja a múltat, a jelent és a jövőt. Pál Isten ígéje fényébe állítja először azt, ami addig történt: a múltat. Utal arra a pontra, amikor megvetették a tanácsát, ahol kezdődött a baj. „Az lett volna a helyes, férfiak, ha rám hallgattok, és nem indulunk el Krétából, hogy elkerüljük ezt a veszélyt és ezt a kárt.” (21b) Mer szólani arról, ami engedetlenség kérdése volt.

Pál nem rágódik a múlton! Igazi megvilágításba helyezte a baj gyökerét, őszintén szól arról, ami történt, de nem sértődik meg, és nem vonul félre. Nem mondja, hogy „nekem most már semmi közöm nincsen hozzátok, egyétek meg, amit főztetek, ha el is kell pusztulnom veletek, nekem már szavam sincsen.” A küldő Úrnak van szava és a küldetése a jelenre vonatkozóan is szól, így ki kell

mondania: „Én azonban most is azt tanácsolom nektek, hogy bizakodjatok...” (22a). Az üzenet tartalma pedig Isten szabadító hatalmáról való bizonyágtétel, felhangzik az örök nagy biztatás: „ne féljete!” S ezt az az Úr üzeni, aki teremtette a tengert, a szeleket és a villámokat. Ott érződik ebben a mondatban valami szent türelmetlenség, féltő aggodás és sürgetés, hogy az egyszer már visszautasított üzenet „ma” eredményes lesz-e, elfogadást nyer-e? A jövőre nézve pedig reális a megbízatás tartalma. Nem mond, és nem ígér Pál többet, mint Isten. Megmarad az élet, az újrakezdés lehetősége, de elvesz, széttörik a hajó.

Az igehirdető nem tűzhet rózsákat annak az útnak a szélére, ahol Isten megérdemelt csapásain át jutunk szabadulásra. S nem fenyegethet és rettenthet ott, ahol Isten kegyelme ragyog. Azt és addig a határig mondhat, ahogyan Úra szólt. Hányszor nem merjük őszintén feltárni a múltat, szépítgetjük a bűnt és az engedetlenséget, nincs megtérésre hívó bátor szavunk. De van csendes sértődöttség, félrevonult szomorúság: maguk keresték ez utat, menjenek rajta tovább. Hányszor fenyegetünk ott, ahol kegyelmet kellene hirdetnünk, majd elnéző mosollyal szólunk ott, ahol kemény szóval bűnbánatra kellene hívnunk.

Befejezésül térjünk vissza Jónás könyve üzenetének, egy nagyon fontos pontjához! S hasonlítsuk össze Jónást és Pált, Istennek e két szolgáját! Miközben életükre figyelünk, nézzünk szembe önmagunkkal, és könyörögjünk Urunkhoz szolgáló életünk megújulásáért! Jónás szövik a szolgálat elől. Pál Úra megbízásából halad Róma felé. Jónás félrevonul és hallgat, Pálnak üzenete van utastársaihoz. Az egyik helyen a szökevény igehirdető miatt van a vihar, míg a másikon az engedelmes igehirdető hirdetheti meg a viharból való szabadulást. Amíg Jónás a hajón van, tombol a vihar, és életveszély van. Amíg Pál a hajón van, remény éled és érette tartatnak meg mindenek. Jónás szinte átok a hajón. Pál áldás.

Minket is azért áldott meg Isten, hogy mindeneknek és mindenkor áldássá legyünk. Ámen.

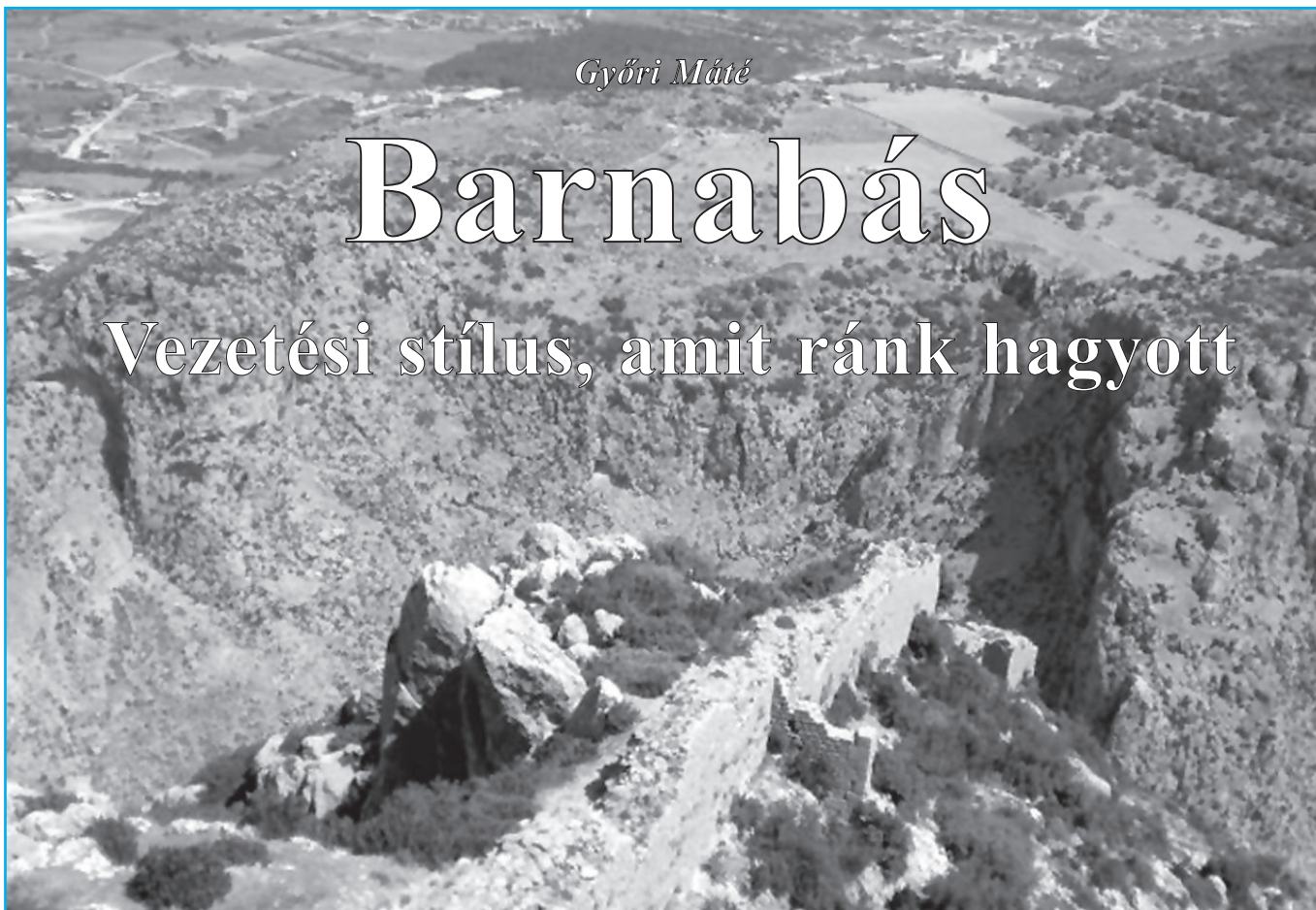
Aivazovsky: Vihar a Fekete-tengeren

BIBLIAI TÁJAK — EMBEREK

Győri Máté

Barnabás

Vezetési stílus, amit ránk hagyott

Antiókhiai táj

Mindenki ismeri *Wolfgang Amadeus Mozart* (1756–1791) nevét. Zenei zseni volt, aki *Franz Joseph Haydn* (1732–1809) és *Ludwig van Beethoven* (1770–1827) együtt meghatározza a klasszikus zene arculatát. Ki tudná azonban emlékezetében felidézni Wolfgang édesapjának nevét vagy bármely művét? Tekintve, hogy még sok zenerajongó sem ismeri a nagyszerű zeneszerző édesapjának kilétét és munkásságát, nekünk sem kell szégyenkeznünk.

Leopold Mozart (1719–1787) egyike azoknak a névtelen hősöknek, akik a színpadok mögött segítettek mások előrelépését, fejlődését és kiemelkedését. Érdemes egy-egy pillantást vetnünk a színpadok mögé, hogy észrevegyük a kiemelkedő csillagok ragyogása mögött csendesen meghúzódó, bölcs és alázatos férfiakat és nőket. Ők azok, akik életük befektetésével segítettek másokat abban, hogy a világra hatással lehessenek.

Szükségszerű a kérdés, hogy ez az említett hatás vajon csakis a kivételes tehetségeknek köszönhető, vagy azoknak is része volt (és van) ebben, akik felfedezték, csiszolták és ismertté tették ezeket a „drágaköveket”? Tegyük fel, hogy Leopold Mozart figyelmen kívül hagyta volna kisfia rendkívüli muzikalitását, és a természettudományok felé terelgeti gyermekét! Éles esze miatt a fiú valószínűleg jó eredménnyel végezte volna el tanulmányait, de a világ szegényebb lenne,

mert nélkülöznie kellene Mozart muzsikáját. Szerencsére Leopold figyelmes apa és mentor volt.¹ Már korán felismerte és önzetlenül kinevelte fia tehetségét, aki így túl is nőtt apja hírnevén.

W. A. Mozart kevésbé ismert édesapjához sok mindenben hasonlít *Barnabás* is. Valószínűleg kevesen vennék föl a nevét a Biblia nagy egyéniségeinek Top 10-es (vagy talán még 20-as) listájára. *Pál apostol* vagy *Márk* neve biztosabb befutónak tűnik. Az Újszövetséget olvasva azonban világossá válik számunkra az, hogy Barnabás kulcsfontosságú szerepet vállalt abban, hogy ez említett két fiatal vezető a korai kereszténység két meghatározó alakjává lehessen.

„*Francis Burdillon* A Szentírás kisebb személyiségei című könyvében az *‘apróbb fények’* közé sorolja Barnabást. Nem hagyhatjuk őt ebben a kategóriában, hiszen úgy tűnik, mint egy csillag az első feltűnésekor. Egy meghatározó alak ő, akinek *ragyogó hite félelmes szíveket is megerősít.*”² Magyarországon ma általános vezetési válság tapasztalható. A hivatalban lévő vezetők a bizalom és a tekintély hiányára panaszkodnak, míg mások – az ország helyzetét figyelemmel kísérve, és jövőjéért aggódva – igaz, követhető és karizmatikus módon irányító politikusok után sóvárognak. Gyülekezeteinkben is fölfedezhető hasonló válság. Hála legyen Istennek, vannak előljárói, vezetői képességgel megál-

dott keresztyének közöttünk, azonban úgy vélem, hogy az őket befoglaló közegetől (a gyülekezettől) nem kapnak bátorítást arra, hogy kibontakoztassák iránymutatásra és vezetésre adott ajándékaikat és képességeiket. Az élet egyéb területein (család, munkahely stb.) is nagy nyomás, felelősség van rajtuk, ezért – általában is, de különösen – a gyülekezetben bátorító vezetésre van (lenne) szükségük. Ennek hiányában menekülnek a felelősségtől, a vezetés terhétől, és végső soron kibújnak Isten rájuk szabott tervéből. Barnabás-típusú vezetőkre van tehát szükség, akik meglátják a vezetői adottságokkal megáldott hívőket, és készek melléjük állni, velük együtt szolgálva segíteni őket a növekedésben. A Barnabások nem klónoznak „kis-Barnabásokat”, nem sablonok és vezetői tipológiák mentén gondolkoznak csupán, hanem – minden embert a Teremtő egyedi alkotásaként tisztelve – az isteni terv kibontakozásán fáradoznak. Szolgálatuk így megfelel az Ef 4,12–13-ban rögzített „Ő adott némelyeket...” gondolatnak, hiszen tiszteletben tartják és Isten missziói helyzetre szabott ajándékaiként tekintenek a leendő vezetőkre. Így a pásztorok, vezetők (előjárók-presbiterek, diakónusok, misszionáriusok, gyermek- és ifjúsági munkások), egy olyan nemzedéke növekedhet fel, amely – Isten gondoskodó tervével összhangban – valóságosan betöltheti a gyülekezetek növekedésének jelenlegi akadályai közt rangos helyet elfoglaló vezetői vákuumot.

Barnabás neve

Ennek a résznek helyesebb volna a Barnabás nevei címet adni, mert az apostol eredeti neve nem Barnabás volt. Az ApCsel 4,36-ban Lukács a következőképpen utal rá: „József ..., akinek az apostolok a Barnabás melléknevet adták”. Személyisége miatt az apostolok nem tartották elégségesnek, hogy egyszerűen „csak” Józsefnek nevezzék, ezért egy új nevet is adtak neki. Valószínűleg az egész közösség úgy találta, hogy illik rá ez az új név, hiszen Lukács már így említi őt az ApCsel-ben, és az újszövetségi levelek is ezen a később kapott néven beszélnek róla. A bibliai időkben a névadás és később a névváltozás, nagy jelentőséggel bírt. A nevek gyakran kifejezték hordozóik tulajdonságait, természetük leírását is.³ Az Ószövetségben Jákób nevét változtatja meg maga Isten,⁴ az Újszövetségben pedig *Simon, Jóna fia* kap egy nagyszerű nevet Mesterétől: *Péter/Kéfás*, ami azt jelenti, *Kőszikla*.⁵ Mindezekből látható, hogy Barnabásnak az apostoloiktól kapott neve is igen jelentős.

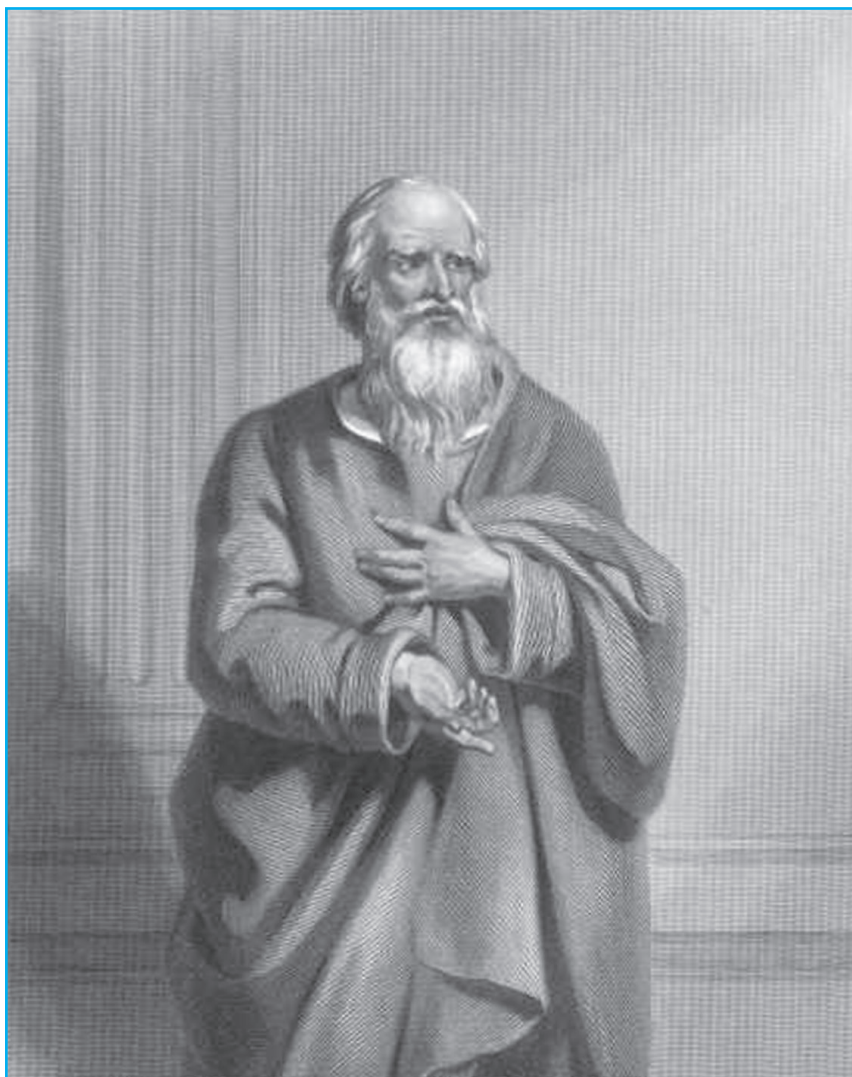
A bibliatudósok között konszenzus van Barnabás „becenevét” illetően.⁶ „ὁ ἀπαρχαλιῆς”. Az ApCsel 4,36-ban Lukács „vigasztalás fia”-ként adja meg Barnabás nevének jelentését. A „valaminek fia” formát gyakran használták egy személy fő jellemzőjének leírására. A ἀπαρχαλιῆς szó jelentéseit figyelembe véve Barnabás neve hordozza még a „bátorítás, buzdítás, békéltetés fia” jelentéseket is.

A névben található héber⁷ בֵּן (ben) szó értelmét figyelembe véve adódik egy „*prófécia fia*” jelentés is.⁸ Az ApCsel 13,1–3 elsőként említi Barnabást az antiókhiai gyülekezet prófétái és tanítói között, ami alátámasztani látszik ezt a járulékos jelentést. A „*prófécia*” és „*vigasztalás*” szoros kapcsolatban áll a Bibliában (Ézs 61,1–2; Lk 4,18–21; 1Kor 14,3). Barnabás antiókhiai és más körülmények között végzett munkájában fel is fedezhetőek ezek a neve által meghatározott, rendkívül fontos szolgálati területek.⁹

Mindezekből látható, hogy Barnabás bár kevésbé került a figyelem középpontjába, Istentől kapott ajándékait hűségesen használva kiérdemelte a korai keresztyén vezetők tiszteletét és elismerését. Ennek egyik kedves jele, ajándékainak fel- és elismerése volt az, hogy a kifejező Barnabás nevet adták neki.

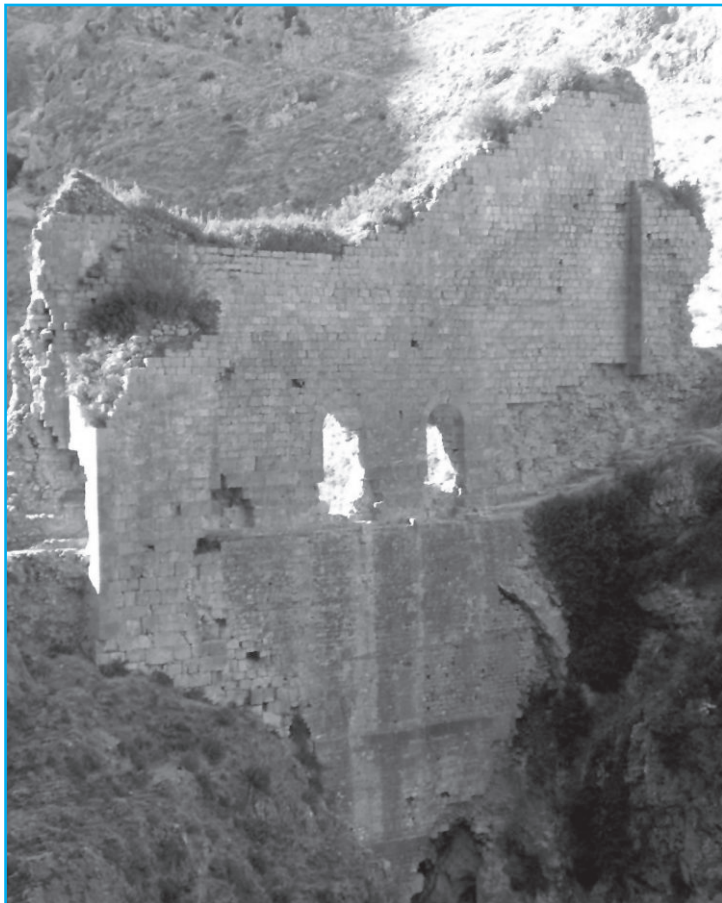
Barnabás személyisége

Barnabásról viszonylag kevés adatot találunk a Szentírásban, és ezek is főképp az ő szolgálatára vonatkoznak. A rendelkezésünkre álló fontos mozaikdarabokból azonban képet alkothatunk erről a nagyszerű emberről. A testi megjelenéséről szóló közvetett információk mellett látni fogjuk nagy befolyással bíró lelkületét is.

Barnabás

C. Cook metszete John Wood festménye nyomán

Antiókhia ősi romjai

Megjelenése, testi felépítése valószínűleg tekintélyt parancsoló lehetett, hiszen Lisztrában – egy béna meggyógyítását követően – a tömeg *Zeusznak/Jupiternek* kiáltotta őt ki, míg Pált *Hermésznek/Merkuriusznak* nevezték (ApCsel 14,12). Zeust a görög-római vallás az istenek fejedelmeként tisztelte, erősnek és méltóságteljesnek tartotta, így jogunk van azt gondolni, hogy Barnabás is ilyen benyomást kelthetett felépésével és megjelenésével.

Az ApCsel ennél sokkal közvetlenebb információkkal is szolgál Barnabás lelkületéről, belső tulajdonságairól. A 11,24 szerint „... *derék ember volt, telve Szentlélekkel és hittel*”. Nemcsak „derék”, jóra való személy volt, ami már önmagában is nyereséget jelenthetett volna a környezetének, hanem Szentlélekkel és hittel telve derék mivolta szolgálatát nemesedhetett. „*A 'paraklészisz' ajándékát kapta a 'Paraklész' -től.*”¹⁰

Abból, ahogyan felkarolta az újonnan megtért Pált, amikor a többi tanítvány még gyanakodva tartott tőle (ApCsel 9,26–27), és ahogyan Márkot szárnyai alá vette, amikor Pál nem látott ebben a fiatalemberben sok „fantáziát” (ApCsel 15,37–39) kitűnik az, hogy a Szentlélek megáldotta Barnabást a lelkek megítélésének ajándékával. Egy jó orvoshoz hasonlóan, helyesen tudta diagnosztizálni egy-egy ember belső állapotát. Ez a „mélyre látás” képessé tette őt arra, hogy előítélet és gyanakvás nélkül tekintsen környezetére.

Barnabás sikeres mentor volt, ami „derék” mivoltán messze túl annak volt köszönhető, hogy nem csak a tőle telhető módon, megérzéseire és beidegződéseire hallgatva igyekezett segíteni a fiatal vezetőjelölteket/vezetőket, induló gyülekezeteket (ApCsel 11,23), hanem a Szentlélek vezér-

letére hagyatkozott. Így többet láthatott meg Pálban, Márkban, és az antiókhiai gyülekezetben, mint amit a felszín sejtetett: „...*látta az Isten kegyelmét...*” (ApCsel 11,23).

W. R. Bowie szerint Barnabás „*felnagyított másokat*”¹¹, míg H. S. Seekings¹² az „*áldozatos odaszánás*” kifejezéssel írta le az evangéliumért végzett szolgálatát. Mind Pál, mind pedig Márk túlnőtték – legalábbis ismertségben – az őket felkaroló, „felnagyító” apostolt, de a keserűségnek, a féltékenységeknek semmiféle jele sem mutatkozott emiatt Barnabáson. Akit kezdetben készséges adakozóként ismerhettünk meg – „*mivel földje volt... eladta, elhozta a pénzt, és letette az apostolok lába elé*” (ApCsel 4,37) –, aki később önfeláldozó volt a misszionáriusi munkában is.

Barnabás küldetésének jelentősége

Első ránézésre Barnabás szolgálata nem tűnik jelentősnek, különösen Péter és Pál munkásságához viszonyítva. Mindazonáltal látnunk kell, hogy kulcsszerep jutott neki az evangéliumnak az Úr Jézus ígérete (ApCsel 1,8) szerinti terjedésében. Gyülekezetplántálóként ott volt, amikor – Jeruzsálem, Júdea és Samária után – a pogányok között, Antiókhiaiban létrejött az első gyülekezet (ApCsel 11,20–26).

Nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy Barnabás közvetetten felelős az Újszövetség több mint felének megírásáért is. Pál tizenhárom levelet írt (és az ApCsel jelentős része is róla, pontosabban szolgálatáról szól), Márkra pedig egy evangélium megírását bízta az Úr. Mindketten Barnabás felkaroltjai, tanítványai voltak.

Mindez az Újszövetség egyik legjelentősebb alakjává teszik Barnabást.¹³

Barnabás, a gyülekezetplántáló

Az István mártírhálálát követő üldözés következtében Jeruzsálemből szétszóródott keresztyének először „... *senki másnak nem hirdették az igét, csak a zsidóknak. Volt azonban köztük néhány ciprusi és cirénei férfi. Mikor ők eljutottak Antiókhiaiba, a görögökhöz is szóltak, és hirdették az Úr Jézust*” (ApCsel 11,19–20). Isten hellenisztikus-zsidó („*ciprusi és cirénei férfi*”) keresztyéneknek keresztül juttatta el az örömhírt Izrael földrajzi és kulturális határain túlra, a pogányokhoz is („*a görögökhöz is szóltak*”). Nagyszerű lett az eredmény: „... *sokan hittek, és tértek meg az Úrhoz*” (ApCsel 11,21).

Az örömdolgozó hír hallatán a Jeruzsálemben lévő apostolok elküldték Barnabást, hogy segítse ezt az új gyülekezetplántát. Barnabás sok szempontból, többek között még ciprusi származása miatt is (ApCsel 4,36) jó választásnak tűnt erre a feladatra. Hiszen sok közös lehetett benne azokkal az emberekkel, akik először szóltak az evangéliumról az antiókhiai pogányok között (ApCsel 11,20).¹⁴ Hellenistaként valószínűleg kevésbé volt hajlamos a törvényeskedésre, mint a zsidókeresztyén gyökerekkel rendelkező társai, és ez lehetővé tette számára azt, hogy szabadon örüljön a pogánykeresztyénekkel Isten munkáinak. „*Amikor megérkezett, és látta az Isten kegyelmét, megörült, és bátorította mindnyájukat, hogy szívük szándéka szerint maradjanak meg az Úrban*” (ApCsel 11,23).

Nem a „rend kialakítása” vagy maga a „rendrakás” gondolata járt a fejében, hanem beleadta szívét-lelkét a gyülekezet szolgálatába, erősítve és bátorítva őket az Isten akarata szerint való növekedésben.

Ha az apostoli vezetők küldöttje a saját korábban alkalmazott, vagy az apostolok Jeruzsálemben jól bevált formuláit erőltette volna rá erre az induló gyülekezetre, akkor a történet egész másként alakult volna. Barnabás azonban megértette a gyülekezet „helyi” jellegét. A lényegét nem formákban, hanem Isten munkájában kereste és látta. Az Úr Jézus a Jn 3,3 szerint azt mondta: „... ha valaki nem születik újonnan, nem láthatja meg az Isten országát”. Barnabás „Szentlélekkel teljes” emberként látta kibontakozni az Isten országát. Az antiókhiai gyülekezet ugyanazon evangélium hatására mégis másképpen formálódott Isten keze alatt, mint a jeruzsálemi első gyülekezet. Barnabás, érzékeny gyülekezetplántálóként, nem „klónozni” akarta az első gyülekezetet, hanem úgy vezette az antiókhiaiakat, hogy nem zsidó kultúrában formálódott „... szívük szándéka szerint maradjanak meg az Úrban” (ApCsel 11,23), mert ő az, aki „... a Krisztusban egybefoglal mindeneket” (Ef 1,10).

Látva a növekvő gyülekezet égető vezetősükségletét, Barnabás elment Tarzuszba Saulért, hogy segítségül hívja őt a szolgálatba. Ez a döntés csak első ránézésre tűnik egyszerűnek. „Csakis egy nagy ember dönthetett így! Barnabás jó emberismerő lévén tisztán látta, hogy ez a dinamikus és ragyogó tudós, Saul hamarosan ’elhomályosíthatja’, felülmulthatja őt. Kész volt elfogadni akár egy alárendelt szerepet is az Isten országáért. Nem találta rangján alulinak azt, hogy helyet adjon egy kevésbé tapasztalt, de többre képes ifjúnak.”¹⁵

Pál bevonásán túl Barnabás nyilvánvalóan más vezetőket is felnevelt (ApCsel 13,1), hogy a gyülekezet megfelelően működhessen és növekedhessen. Amikor Isten kiválasztotta őket az első missziói útra, a gyülekezet nem omlott össze, miután elveszített két erős vezetőt. „Nincs okunk azt feltételezni, hogy a gyülekezet megsínylette volna a két testvér távozását. Kegyelmi ajándékokkal felruházott férfiak egész csoportja vezette tovább a közösséget.”¹⁶ A két apostol korábbi szolgálatának gyümölcseként az antiókhiai gyülekezet – Pál és Barnabás távozása után is – tovább erősödött, és Jeruzsálem mellett a korai keresztyénség

A mai Antiókhia környezete

második központjává vált.

Barnabás, a fiatal vezetők barátja

Barnabás (legalább) két fiatal keresztyént – Saul-Pált és János-Márkot – vett mentorként a szárnyai alá. Ezek a fiatal emberek megtérésük után – hozzánk hasonlóan – tele lehettek örömmel és lelkesedéssel, de mégis csak „lelki csecsemők” voltak. Minden csecsemőnek szüksége van gondoskodó szeretetre, valakire, aki védi, ápolja és szeretettel felvállalja őket minden körülményben. (Amíg megvizsgáljuk, mit is tett Barnabás ifjú barátaiért, gondolkodjunk el a „lelki apaság/anyaság” gyülekezeti szükségén! Nincs-e sok apátlan, anyátlan lelki árva közöttünk?)

Saul-Pál

Csodálatos az Isten munkája, ahogy reménytelennek mondott életeket változtat meg, nem félelmet keltő erővel, hanem kegyelemmel. Saul megtérése az Újszövetség legradikálisabb életváltozásainak egyike. Sok korabeli keresztyénnek egyszerűen hihetetlen volt, ami vele történt (ApCsel 9,26), hiszen az az ember, aki korábban a Krisztus-követők életére tört, egyszer csak elkezdett mások üdvösségéért fáradozni (ApCsel 9,19–22). Érthető módon az apostolok is *agent provocateur*-nek,¹⁷ beugrató titkos kémnek¹⁸ tarthatták őt.

„Barnabás azonban maga mellé vette” (ApCsel

9,27). Egy ősi hagyomány szerint Barnabás és Pál együtt tanultak Gamáliel iskolájában,¹⁹ de úgy vélem, hogy Barnabás merész vállalkozásának mozgatórugója nem ez az „egyetemi” ismeretség volt, hanem hogy a lelki ajándéka alapján felismerte Isten tervét ebben a fiatal emberben. Mély érdeklődést mutatott a frissen megtért Pál iránt, vette az időt és fáradságot, hogy meghallgassa bizonyosságtételét, és őszintén el- és befogadta őt.

Barnabás barátsága sokat jelentett Pál szolgálatának elindításában. Jézus tanítványaival és a gyülekezet tagjaival járhatott és szolgálhatott, ezáltal mind a hit tudományában, mind pedig szolgálati gyakorlatában sokat csiszolódhatott, fejlődhetett. „Ettől fogva velük együtt járt-kelt Jeruzsálemben, nyíltan szólt az Úr nevében” (ApCsel 9,28). Könnyen belátható az is, hogy ez a rövid,

Jacob Jordaens: Pál és Barnabás Lisztrában

de mélyre ható, közös szolgálatokkal eltöltött időszak Jézus tanítványaival a későbbiekben is tekintélyt adott Pál szolgálatának.

Később, amikor Isten szélesre tárta a pogánymisszió kapuját Antiókiában, Barnabás látva, hogy több munkásra van szükség, felkereste és meghívta Pált a közös szolgálatra. Ismerve Pál különleges elhívását („... választott eszközöm ő, hogy elvigye a nevémet a pogányokhoz...” – ApCsel 9,15), örömmel beállította őt egy ennek az elhívásnak és lelki ajándékainak megfelelő szolgálatba. „Egy teljes esztendeig dolgoztak együtt”, bátorítva és tanítva a gyülekezetet.

Barnabás láthatóan felelősséget vállalt Pálért. A jeruzsálemi beszélgetésről nem feledkezett el, hanem később is készségesen segítette őt abban, hogy mindaz kibontakozzon, amit Isten elrejtett benne, amire elhívta őt, hogy betöltse. Ennek eredményeként Pál teljesen kibontakozott. Az antióki-ai gyülekezet egyik megbecsült vezetője (ApCsel 13,1), képviselője (11,30) lett, később pedig – a Szentlélek indítására – Barnabással elindulhattak az első missziói útra.

A második missziói út kezdetén Pál és Barnabás között „meghasonlás (heves vita) támadt” (ApCsel 15,39) János Márk miatt, aki az első út legelején elhagyta őket (ApCsel 13,13; 15,38). „Anélkül, hogy szemrehányást tennénk Pálnak, mégis kikívánczik belőlünk, Pál emlékezhetett volna arra, hogy egyszer neki is milyen nagy szüksége volt egy pártfogóra és barátára, és hogy miként lelte ezt meg Barnabásban.”²⁰ Véleményem szerint Pál célorientált természete, az elvesztettek iránti szeretetének sürgetése, és az éppen elindítás előtt álló konkrét missziói feladat nem tette lehetővé azt, hogy életének ebben a szakaszában úgy álljon

János-Márk mellé, ahogy azt egykor Barnabás tette vele.²¹

Figyelemreméltó, hogy Barnabás ebben a vitás helyzetben nem élt a korából és a Pál javára végzett szolgálataiból következő hatalommal. „Elengedte” Pált, és folytatta a szolgálatát egy újabb fiatalember vezetővé nevelésében.

János-Márk

Pál a Kol 4,10-ben Barnabás unokaöccseként említi Márkot. Ebből következik, hogy zsidó, majd zsidókeresztény környezetben nőtt fel Jeruzsálemben. Talán éppen ez a neveltetés lehetett az oka annak, hogy az első missziói út során nem ment végig Pállal és Barnabással a pogányok közé, hiszen ebben az időszakban az egész jeruzsálemi közösségnek még egy kis időre és isteni jelzésekre (pl. ApCsel 10) volt szüksége ahhoz, hogy a pogányok megtérését és az ezért való missziói fáradozást elfogadja. Ez is, és ezenkívül még sok más oka lehetett Márk megfutamodásának,²² de az Újszövetség a tényen kívül nem árul el többet.

Herbert S. Seeking egyszerűen „a bizonytalan” becenévvel ruházza fel Márkot,²³ amit eltúlzott bélyegnek és túlságosan szigorú és elhamarkodott ítéletnek tartok. Egyébként mindannyian átélünk már helyzeteket, amikor a gyöngeségeink vagy a kicsinyhitűségünk kerekedett felül, és elbuktunk. Így nem esik nehezünkre, hogy Márkkal együtt érezzünk.

A kegyelmes Isten megajándékozta Márkot az újrakezdés lehetőségével Barnabás szolgálata által, aki újabb esélyt kínált neki, és ezzel vállalta egy esetleges újabb kudarc kockázatát is. „Barnabás magával vitte Márkot” (ApCsel

15,39), és segítette őt az Isten akarata szerinti kibontakozásban. Ez az irgalmas viszonyulás az-tán u g y a n o l y a n erővel működött Márkban, mint ahogy néhány esztendővel korábban Saul-Pál életében.

Márk – Barnabás (és Péter) keze alatt – „hasznossá” vált az Isten országában. Még a korábban kissé szigorú Pál is így említi majd őt jó néhány évvel később a 2Tim 4,11-ben:

„Márkot vedd magad mellé, hozd el magaddal, mert hasz-

Barnabás és Pál közös missziói útja

nomra van a szolgálatban”. Ez a rövid mondat is igazolja, hogy Barnabás helyesen döntött, amikor a kevésbé ígéretes, sőt kudarcot vallott Márkot maga mellé vette, hogy lelki értelemben felnevelje.

Márk – mielőtt a földi pályája végéhez közeledő Pál segítője lett – Rómában hallgathatta, és tolmácsként latinra fordította Péter apostol igehirdetéseit.²⁴ Személyes emlékei és az apostol visszaemlékezései alapján írta meg a nevéről nevezett evangéliumot, ami időrendben a legkorábban keletkezett az evangéliumok között.²⁵ (Márk írói szolgálatának jelentőségét még növelheti az a bevezetéstani megállapítás, hogy evangéliuma meghatározó forrása a Lukács és a Máté írása szerinti evangéliumoknak.)

Befejező gondolatok

Meggyőződése, hogy gyülekezeteink telve vannak olyan vezetőjelöltekkel, akikben ott rejlik az Isten adta lehetőség, de mindez – legalábbis az Isten népe, családja számára – felfedezetlenül vagy parlagon hever bennük. A világi, pusztán a profitban érdekelt munkaadók és szeme felfedezi a vezetői képességeket, és szemrebben és nélkül, az utolsó cseppig fel- és kihasználják ezeket. Ez történik sok – gyülekezeteinkhez tartozó – fiatal férfival és nővel. Amikor a munkahely már „kifacsarja őket”, akkor már nem sok szabad kapacitásuk marad az önkéntesen és eredményesen végzett gyülekezeti szolgálatra. Az így járt, idegen zsoldba szegődött testvéreink nagy része lelkiismeret-furdalással küzd, kudarcként éli meg azt, hogy nem maradandó dolgokba fekteti életét.

Barnabásokra van szükségük, akik melléjük állnak és az isteni elhívás végtelen távlatainak lelkesítő látványában, de mégis nagyon közről, barátként állnak melléjük (továbbadva számukra a mindent, még az esetleges tévedéseket, kudarcokat is elfedező kegyelmet). Lelkipásztorként ilyen vezetői környezetet kell teremtenünk, ahol – a sémák szolgai követésének rabsága nélkül – Isten terve szerint bontakozhatnak ki ma még figyelmen kívül hagyott testvéreink abban, ami az ő személyre szabott erősségük.

Felelős pásztorként sokszor több időt szeretnénk kapni a gyülekezeti szolgálat sok feladatához. Szerintem ezek nagy része nem is ránk vár! Mindezek messze meghaladják emberi teljesítőképességünk korlátait, nem is beszélve arról, hogy nem mindenre kaptunk lelki ajándékokat sem! Isten idő helyett munkatársakat ad! Azokat, akiket Barnabásként felkészítünk a „... szolgálat végzésére, a Krisztus testének építésére” (Ef 4,12), hogy idővel, talán nem is olyan sokára a mai gyülekezet Páljai és Márkjai legyenek.

Isten áldjon meg bennünket egyfelől olyan szemmel, amely észreveszi ezeket a felfedezetlen vezetőket, másfelől bátorsággal, ami a legfontosabb feladataink egyikévé teszi az ő kibontakoztatásukat és szolgálati esélyhez juttatásukat!

Jegyzetek

1 „Mozart zenei tehetsége nagyon korán, kb. 3–4 éves korában megmutatkozott. Apja, ...kora egyik legkiválóbb zenepedagógusa... már igen hamar zenei képzésben részesítette fiát, zongorázni és hegedülni tanította. A gyermek zenei képességei nagyon gyorsan fejlődtek. Első ismert kompozíciói 1761 elejéről származnak. 1761 szeptemberében lépett fel először nyilvánosan a salzburgi egyetem egyik színházi előadásának résztvevőjeként.”

http://hu.wikipedia.org/wiki/Wolfgang_Amadeus_Mozart

2 Herbert Lockyer, *All the Apostles of the Bible* (Grand Rapids, Zondervan Publishing House, 1972), 185. o.

3 Például 1Sám 23,25: „Kérlek, uram, ne törődj Nábállal, ezzel a megátalkodott emberrel, mert olyan ő, amilyen a neve. Bolond a neve, és bolondságot csinál”.

4 Jákób-Csaló helyett Izrael-Isten harcosa: 1Móz 32,28–29.

5 Jn 1,42.

6 Bár akadnak érdekes feltételezések is ebben a témában: Sebastian Brock. „*Βαρναβᾶς υἱὸς παρακλήσεως*” *JTS* 25 (1974): 93–98. o.

7 Az apostolok által adott név héber volt: Bar- (fia valakinek/valaminek) „בן”.

8 A. Deissmann, *Bible Studies* (Edinburgh, 1903) 309. o.

9 Például az ApCsel 11,23–26 leírása szerint Antióchiában: „bátorította őket” (23), „tanították a sokaságot” (26).

10 A. T. Robertson, *Types of Preachers in the New Testament* (Grand Rapids: Baker Book House, 1979) 40. o.

11 Walter Russel Bowie, *See Yourself in the Bible* (New York: Harper & Row Publishers, 1967) 129. o.

12 Herbert S. Seekings, *The Men of the Pauline Circle* (London: Charles H. Kelly, 1914) 35. o.

13 *Cyclopaedia of Biblical Theological, and Ecclesiastical Literature* Vol. 1. (Grand Rapids: Baker Book House, reprint 1981), „Barnabas”. – Alexandriai Kelemen, Euszebiosz és Epifániosz szerint Barnabás egyike volt a 70 kiküldött tanítványnak (Lk 10,1). Ezek szerint személyesen ismerte a Mestert. A *New Bible Dictionary* (Downers Grove: InterVarsity Press, 1996) „Barnabas” szócikke szerint „...a Nyugati szöveg szerinti ApCsel 1,23 összetéveszti őt az apostolválasztás során jelölt József-Barsabbással”.

14 Everett F. Harrison, *Interpreting Acts* (Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1986) 193. o.

15 J. Oswald Sanders, *Just Like Us* (Chicago: Moody Press, 1978) 161. o.

16 Everett F. Harrison, *Interpreting Acts*. 216. o.

17 F. F. Bruce, *Commentary on the Book of Acts* (Grand Rapids: W.M.B. Eerdmans Publishing Co., 1954) 205. o.

18 Bakos Ferenc, *Idegen szavak és kifejezések szótára* (Budapest, Akadémiai Kiadó [1997]).

19 Theodor, *Lector, Hist, Eccl.* II, 557 (ed. Vales, é. n.).

20 James Hastings, *The Greater Men and Women of the Bible* vol. 6. (New York: Charles Scribner's Sons, 1913) 206. o.

21 Később ő is örömmel látott fiatal vezetőket maga körül, például Timótheust, Tituszt, Onézimoszt, akikre mint fiaira tekintett (2Tim 2,1; Tit 1,4; Filem 10).

22 Csak néhány ezek közül. Márk képtelen volt elfogadni Pál vezetői tekintélyét nagybátyja, Barnabás fölött (*Eims*). Maláriás lett (*Clarke*). Megijedt (*Filson*). Rátört a honvágy (*Hastings*).

23 H. S. Seekings, *The Men of the Pauline Circle* (London: Charles H. Kelly, 1914).

24 Papias és Irenaios ilyen tartalmú állítását megerősíteni látszik 1Pt „Köszönt titeket a veletek együtt kiválasztott babiloni (értsd: római) gyülekezet és Márk, az én fiam”.

25 Euszebiosz, Papias és Irenaios egybehangzó véleménye szerint Márk a nevét viselő evangélium írója.

Albert Bean

H á b o r ú

Ézsaiás idejében

Lákis ostroma – Faliképrészlet

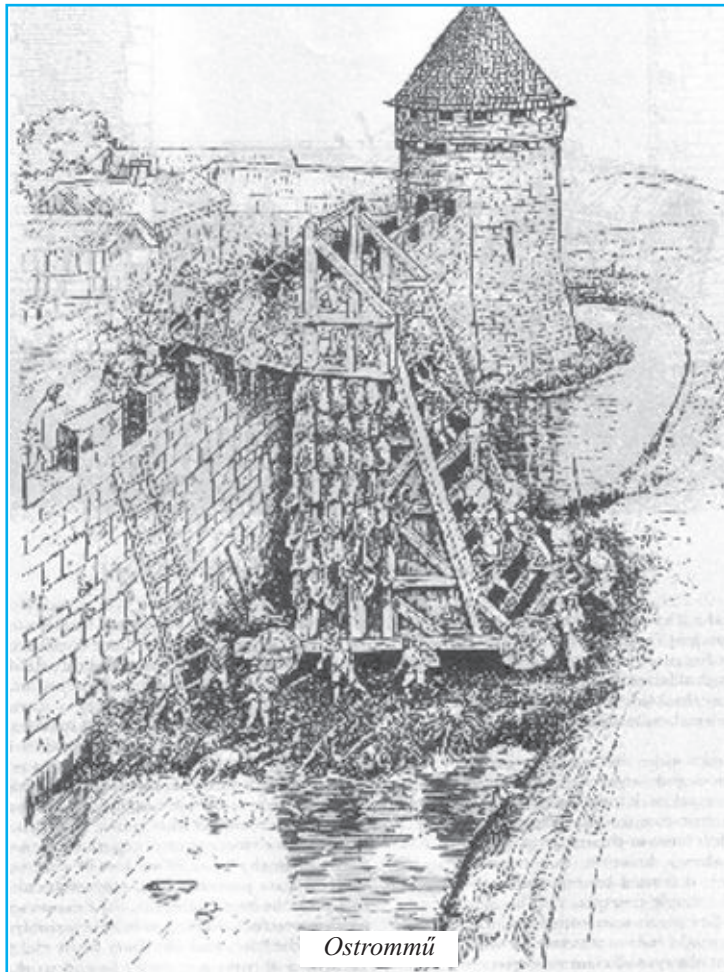
Áház megijedt, mert Izrael és Szíria elindult, hogy megtámadja Júdát. Rövidesen megjelennek a láthatáron. Az egyesített csapatok megtámadják Jeruzsálemet, és megkísérlik gyorsan legyőzni Áházat. Ha ez nem sikerül, ostrom alá veszik

a várost. Az ostrom eltarthat hónapokig, sőt évekig is. Mikor Isten elküldte Ézsaiást Áházhoz, a király a „Felső-tó vízvezetékének végén” tartózkodott (Ézs 7,3). A víz fontos szerepet játszott Jeruzsálemben a túléléshez, és Áház a vízelátórendszert ellenőrizte.¹

Ősi harcmodor: A rajz egy korabeli vár ostromát ábrázolja

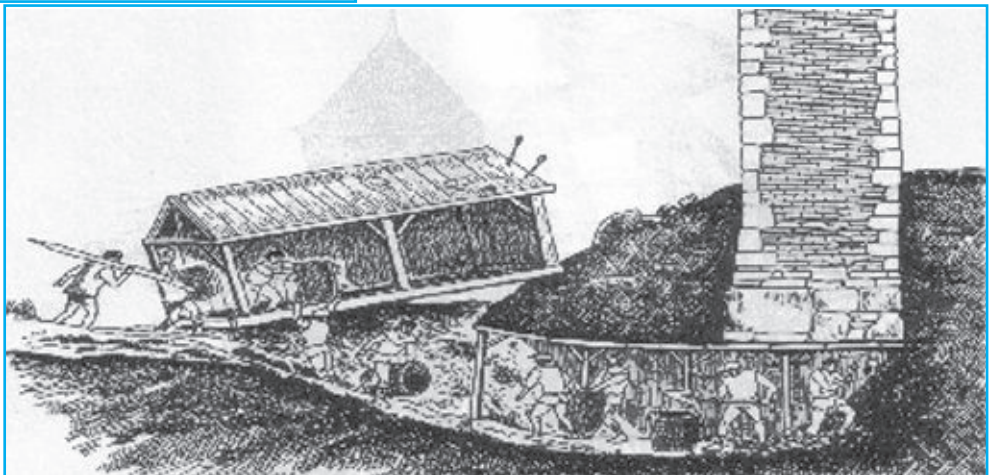
Az ősi harci jeleneteket filmekben úgy ábrázolják, hogy a hadseregek katonái egymással szemben állnak a harctéren. Bizonyára sok ilyen csata volt a múltban. Nyílt területen folyt a küzdelem, mint amilyen Jezréel völgye Észak-Izraelben, ahol népek és birodalmak csaptak össze egymással. Azonban gyakran harcoltak megerősített városok ellen, mert ennek elfoglalása fontosabb volt. Egy város felett megszerzett uralom volt a kulcsa egy egész nép feletti uralkodásnak, akik majd adófizetők lesznek. Olyan városok, mint Jeruzsálem és Samária vagy Lákis, Júda erőssége is ilyen város volt, amit el kellett foglalni. A győzelem nem volt teljes a város uralma

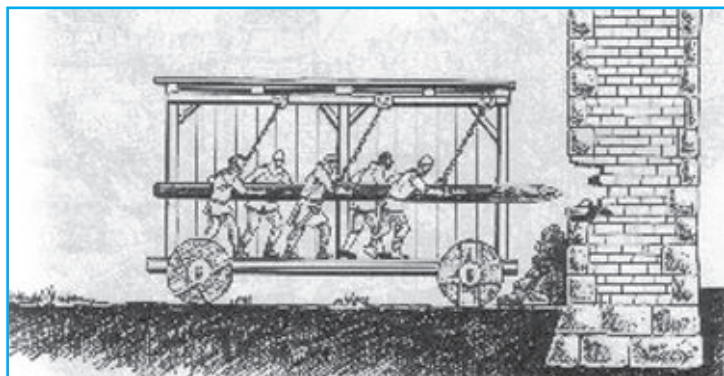
Ostrommű

nélkül. A támadást csak úgy tudták kivédeni, ha felkészültek a város védelmére.

Általában egyszerű volt megtámadni és elfoglalni egy-egy várost, de voltak megerősített és jól védett városok is. Ilyen esetben a támadó fél hadseregével körülvette a várost, és sátrakban letelepedtek. Elvágta minden közellátási lehetőséget, és megakadályozták a város szövetségeseit abban, hogy segítséget nyújtsanak az ostrom-

Gyakori módszer volt a fal aláásása, vagy alagút fúrása

Az ellenség megpróbál áttörni a falakon

lott városnak. Közben különböző módon támadták őket, hogy nyomás alatt tartsák a város védelmezőit. Ezt a harci modort nevezik ostromnak. Egy ostrom eltarthatott hónapokig, sőt évekig is. Egy ízben Samária három évig volt ostrom alatt (2Kir 17,5). Jeremiás idejében 18 hónapig ostromolták Jeruzsálemet, mielőtt be tudták venni a várost (2Kir 25,1–7).

Áház azért számított Jeruzsálem ostromára, mert túl erős volt a város védelme ahhoz, hogy a támadó gyorsan bevehesse. A város alapítói, a jebuzeusok olyan helyet választottak ki városuknak, amelynek természetes védelme volt. A várost három oldalról meredek lejtők és falak védték. Kitűnő volt a vízellátási rendszerük. A király mégis aggódott, és szükségesnek látta ellenőrizni a vízrendszert és a hadsereg készenlétét is.

Fontolgatta azt is, hogy kinek a segítségére számíthat. Assíria vagy Egyiptom fog segíteni? Vajon gondolt-e arra, hogy Isten is segíthet?

Áház arra számított, hogy az ellenség megpróbál áttörni a falakon, vagy aláásza a falakat. Általában ilyen módszerrel próbálták legyőzni egy-egy város védelmét. A támadók használtak létrákat, vagy betörték a kapukat, esetleg áttörtek a falon. Előfordult, hogy aláásták a falat. Sőt volt úgy, hogy alagutat ástak be egészen a város szívébe. Végül megoldás az volt, mikor kiéhezették őket, megvárták, míg az éhségtől és szomjúságtól elgyengülnek a védelmezők.² Ilyen taktikák ismerete mellett Áház mindenféle eshetőségre felkészült, még a pszichológiai háborúra is.

Ahhoz, hogy Jeruzsálem védelmében az ellenség létrás támadásaival is szembenézzenek, szükség volt olyan katonákra, akik készenlétben álltak a falak mentén a támadások visszaverésére. Megtörténhetett, hogy több helyen is támadtak egyszerre. Az embereknek is és a harci eszközöknek is készenlétben kellett lenniük. A védők égő fáklyákkal próbálták felgyújtani a létrát és a rajta levő embert. Kövekkel és nyilakkal is védekeztek a támadók ellen. Ezeket a köveket és nyilakat is előre össze kellett gyűjteni.

A kapuk voltak a támadás fő célpontjai. A kapukat eleve úgy tervezték, hogy ne lehessen könnyen átjutni

Jeruzsálem, a hegyen épített város – mai képen

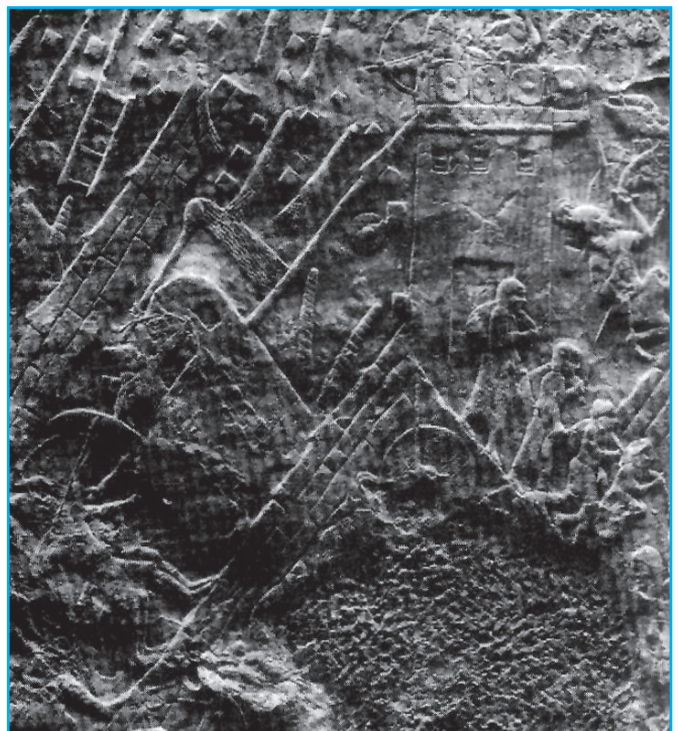
rajtuk. Ha az ellenség faltörő kost akart használni a kapuk betöréséhez, nehézségbe ütközött, hogy megközelítse a helyet. Emellett fáklyák, kövek és nyilak záporoztak a katonákra, ha ezt megkísérelték. Ércből készült dupla kapuk voltak. Ha áttörtek az egyik kapun, szembetalálták magukat a másodikkal. Míg a támadók küzdöttek vagy megpróbálták felgyújtani a kaput, addig Jeruzsálem katonái a falakról lőtték az ellenséget.

Áháznak a falak állapotát is ellenőrizni kellett. Az ellenséges csapat a falból kiszedett nagy köveket, és ilyen módon próbálta áttörni a falat. Hosszú vasrúddal felszerelt szekereket használtak feltörő kosnak. Katonák vonták közel a falhoz, hogy meglátsák vele a falat, és köveket zsákmányoljanak a támadáshoz.³ A Jeruzsálemet körülvevő meredek lejtők miatt a legtöbb helyen nem tudták használni a faltörő kost. Ennek ellenére szükséges volt ellenőrizni a falak repedéseit és a kilazult köveket.

A meredek lejtő ugyan megakadályozta a faltörő kos használatát, de megkönnyítette a fal aláásását. A falak folyamatos javítására volt szükség, hogy megakadályozzák az alámosott rész leomlását. Katonák feladata volt őrködni az ellenség próbálkozásain, akik a falak alapját akarták megrongálni. Jeruzsálemben a védelmet nemcsak a katonaság és az erős fal jelentette, hanem kitűnő stratégiai helyzete is. Emellett folyamatosan biztosítani kellett az ellátást is, hogy kitarthassanak a harcban, míg a támadók meghátrálnak, vagy segítség érkezik. Élelmet és fegyvert kellett felhalmozniuk. Áház bizonyára rendelkezett arról, hogy élelmet és fegyvereket is tartalékoljanak a házakban. Nyilván vágóállatokat is hoztak a városba, hogy szükség esetén folyamatos legyen az ellátás. Legfontosabb tényező azonban a vízkészlet volt.

Jeruzsálemnek voltak víztározói a város körül. A házak alatt is voltak ciszternák víz és élelem tárolására. A főforrás a Gihon nevű patak volt. Gihon forrása a városfalon kívül volt, de több évvel ezelőtt ástak egy alagutat a városból a forrás közelében levő tóhoz, ahol a forrásvizet összegyűjtötték. A forrást magát úgy fedték be, hogy nehéz lett volna a támadóknak felfedezni és használni a vizét. Később Ezékiás rendeletére alagúton bevezették a forrás vizét a falakon belülre, hogy könnyebben hozzá lehessen jutni (2Kir 20,20; 2Krn 32,30). Más izraeli városnak, mint például Megiddónak, még ennél is jobban kidolgozott vízrendszere volt.

Áház pszichológiai támadásra is számíthatott az ellenség részéről. Azt a trükköt használta az ellenség, hogy előretört, aztán visszavonult. Ha a kapuk nyitva voltak, akkor a támadók újra megjelentek. Ilyen esetet ír le a 2Kir 7,12 Samária ostrománál. Próbálkozhatott az ellenség az emberek megfélemlítésével is, ahogy azt az asszírok tették Ezékiás idejében (Ézs 36). Áház szükségesnek látta az ostrom előtt és az ostrom idején is, hogy meggyőződjön katonái és a felszerelések biztonságáról. A felkészülés idején öröket rendelt ki

Rohamcsapat véres küzdelme a városfalon. A festmény világosan ábrázolja az asszír hadsereg katonáinak fegyverzetét

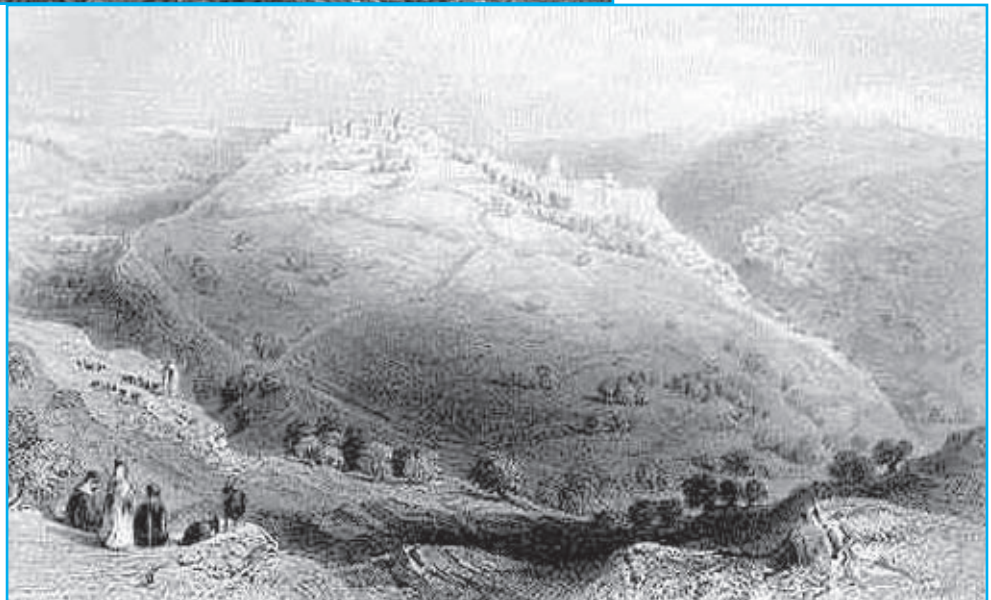
Jeruzsálem mindig erős kőfallal rendelkezett, de mint hegyre épített város, a fal alááshatósága miatt sebezhető volt

Szanhérib alkalmazott faltörő kost, ostromgépet, támadott gyalogsággal, használt robbanóanyagot, alagutat, sőt mindezek felül még szerződés ajánlatával is próbálkozott.⁵ Asszíria gondoskodásából még „festmény” is maradt fenn Lákis ostromáról Szanhérib palotájában. Ezen világosan láthatók a stratégiai eszközök.

Samária többször is volt ostrom alatt. A szenvedés és éhínség, amit Samária népe átért

Jeruzsálemben és a többi városban is, akik riadót fújtak, mikor meglátták az ellenséget.

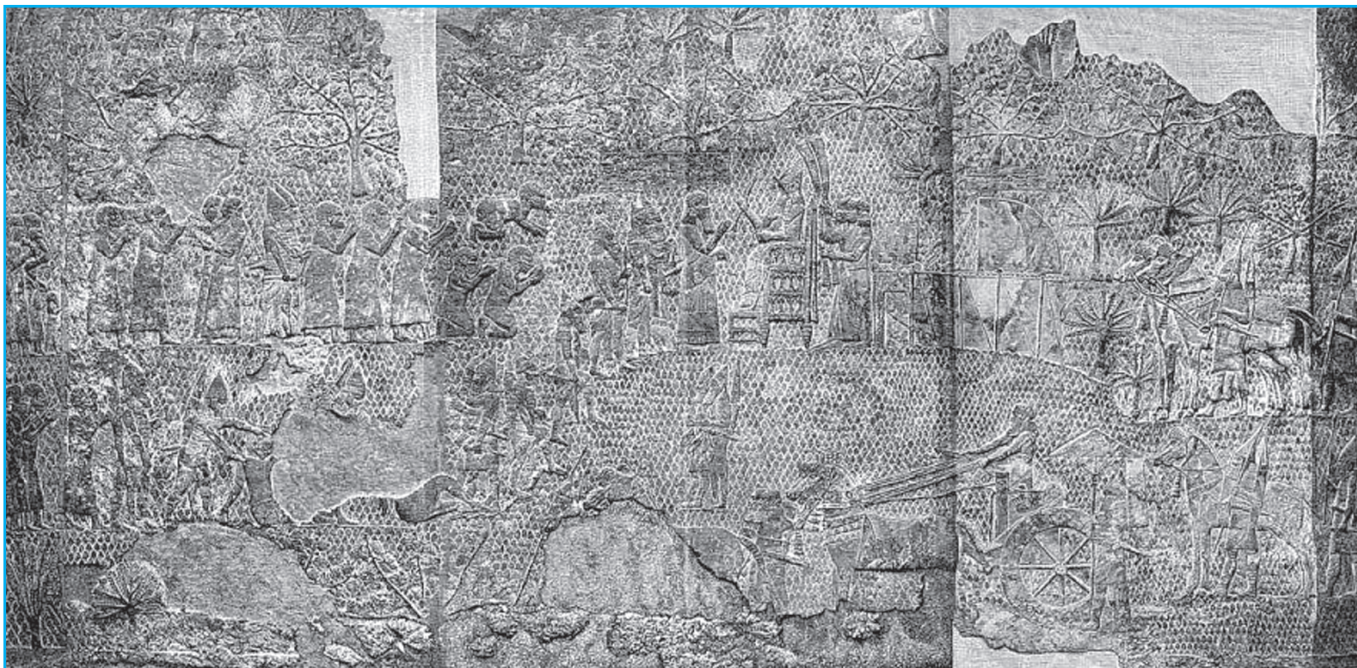
Áház megszabadult Szíria és Izrael támadásaitól. A várost ugyan ostrom alá vették, de nem tudták bevenni (2Kir 16,5). Erről az ostromról nem maradt ránk leírás a Szentírásban, de más ostromra van utalás.⁴ Áház halála után Júdát megtámadta Asszíria. Szanhérib negyvenhat megerősített várost foglalt el, ami Júdához tartozott, de Jeruzsálemet nem győzte le. Isten biztosította Ezékiást Ézsaiás próféta által, hogy Asszíria nem veheti be Jeruzsálemet (Ézs 37,33–35).

Jeruzsálem hegye ritkán látott felvételen

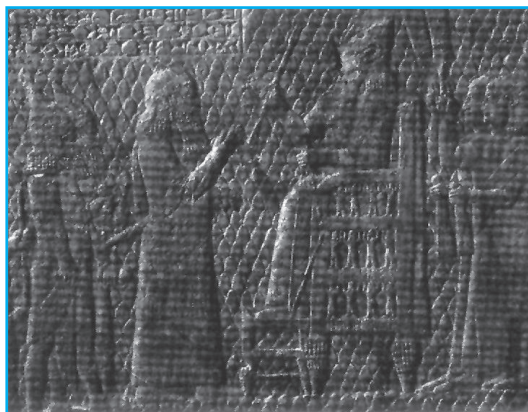
A régi Lákis (romokban). Szanhérib győzte le Ézsaiás szolgálata idején

Lákis ostroma, ami egy nagyméretű festményen lett megörökítve, amit Szanhérib palotájában találtak meg Ninivében. Lákis fontos előváros volt Jeruzsálem közelében. A város dupla falán levő toronyból a védők nyilakkal, kövekkel és égő zsarátnokkal lőtték a támadókat. Az asszírok egy nagy fatörzset alkalmaztak faltörő kosként, aminek a vége a toronykapu egyik részét veszi célba. A lándzsások pajzsot tartanak maguk előtt, és az ostromgép mögött nyomulnak előre, a nyíllövők pedig szintén pajzsos védve lövik a várost

Festményrészlet Lákis elestéről, amin Szanhérib király néhány katonája látható, amint a zsákmányt cipelik, míg mások foglyokat vezetnek ki a városból. A megerősített városokért folytatott harc, mint például Lákis vagy Jeruzsálem, jelentős ütközet volt. Kulcsfontosságú volt megszerezni a város feletti uralmat, mert ez biztosította a nemzet feletti hatalmat és a legyőzöttek adófizetők lettek

A festmény részlete: Asszír király Szanhérib trónján ülve fogadja Lákis legyőzötteit

a szíriai ostrom idején, le van írva 2Kir 6,24–7,20-ban. Samária megerősített város volt, többszörös fallal és királyi helyőrséggel védett.⁶ Ennek ellenére sikerült az asszíroknak bevenni a várost Kr. e. 722-ben. II. Sargon jelentésében közli, hogy ostrom alá vette a várost, és el is foglalta, majd 27 290 embert vitt el fogóságba, száműzetésbe.⁷ Lehet, hogy Áház idejében Jeruzsálemnek is ez lett volna a sorsa, ha Isten nem lép közbe.

Jegyzetek

1 John Oswalt: *The Book of Isaiah*. Grand Rapids, William B. Eerdmans Publishing Co. 1986. 198. o.

2 Erika Bleibtreu: „Five Ways to Conquer a City”, *Biblical Archaeological Review*, 1990. május–június, 36–44. o.

3 Yigael Yadin: *The Art of Warfare in Biblical Lands* 2. Jeruzsálem, International Publishing Co. Ltd. 1963. 1:16–17.

4 Lásd a 2Kir 6,25; Ez 4,2 és 21,22 ajánlását! A JSir 4 leírja a Jeruzsálem ostroma alatti horrort Jeremiás idejében.

5 Daniel David Luckenbill: *Ancient Records of Assyria and Babylonia* 2., London: Histories and Mysteries of Man, Ltd., 1989. 2:120.

6 Keit N. Schoville: *Biblical Archaeology in Focus*. Grand Rapids, Baker Book House, 1978. 466. o.

7 Luckenbill, 26. o.

*Ford.: Gerő S.-né
Biblical Illustrator, Spring, 1993*

A SZOLGÁLAT ÚTJÁN

Katona László

A teremtettségbe rejtett szolgálati, közösségi és működési minták

Jób 12,7–8 „Kérdezd csak meg az állatokat, azok is tanítanak, és az égi madarakat, azok is tudósítanak. Vagy elmélkedj a földről, az is tanít, a tenger halai is beszélnek neked!”

Róma 1,19–20 „Mert ami megismerhető az Istenből, az nyilvánvaló előttük, mivel Isten nyilvánvalóvá tette számukra. Ami ugyanis nem látható belőle: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtetésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható.”

A teremtetett világ Isten képes bibliája, amely olyan üzeneteket hordoz, amiknek olvasására lehetőséget adott az értelemmel „felszerelt” embernek. Számtalan csodálatos működési, szolgálati mintát rejt magában a teremtettség, és erre utal mind Jób könyve, mind pedig Pál apostol fent idézett gondolata. A nagy tanítók sokat tanítottak a teremtményekről. Salamonról említi az Írás az 1Kor 5-ben, hogy tanított a fákról, madarokról, állatokról, halakról. Prófétai irodalomban sokszor megjelennek az élővilág lényei tanítások hordozójaként. Legnagyobb tanítónknak, Jézusnak a tanításaiban megjelenik a lilium, búzamaz, mustármag, veréb, juh, kecske, ökör, szűnyog, hal, keselyű stb. A világirodalomnak is értékes írásai *Aeszoposz*, *La Fontaine* vagy éppen *Tolsztoj* állatmeséi, tanmeséi.

Az emberi értelem számára méltó isteni meghívás, hogy kutassa a világ működését, igazságokat fedezzen fel, mintákat figyeljen meg Isten alkotásaiban saját és közösségi életének kivitelezéséhez. Kérdezzük meg tehát az élővilág lényeit: milyen működési mintákat adnak nekünk? Hogyan éltek ti, növények és állatok?

Sokféle választ kapunk. Íme egy-néhány:

A zuzmók élete

Ez igazában két növény szimbiózisa, vagyis alga és egy gombafaj. Az alga megköti a vizet és a szénmonoxidot, amit a gomba felhasznál, és savat állít elő. Ezzel viszont segíti az algát megtapadni a sarkvidéki élettelen sziklákon. Így tehát e két növény együttműködése hozza létre az általunk zuzmónak ismert kezdetleges növényi életet, ami tekintettel a zord életkörülményekre, talán nagyobb teljesítménye az életnek, mint buja trópusi környezetben más növény „teljesítménye”. A gyülekezeti életben a testvéri együttműködés megvalósítására tanít e példa.

Segítségkívó működés növények és rovarok között

Bizonyos növények abban az esetben, ha kártevő támadja meg őket, például levéltetvek, nedvet vagy gyantát bocsátanak ki magukból, melynek illatával magukhoz csalják a fülkészdarazsakat. Azok megtámadják a tetveket, és meg-

könnyebbül a növény helyzete, visszatér az élet esélye. Az imaélet aktív művelésére, Isten segítségül hívására tanít az élővilágnak e szép példája.

Gyűjtő közösségek a rovarvilágban

Közismert előttünk a méhek és a hangyák élete ebben a vonatkozásban. Nem más odúba, fészekbe, hanem a sajátjukba gyűjtenek, és olyan dolgokat, amelyek az egész raj vagy család szempontjából az élelmezésben, a szaporodásban, a túlélésben stb. felhasználhatóak.

Termesztő közösségek

Egyes hangyák üregeket képeznek a talaj felszíne alatt 5–6 cm-re, és ott növényi anyagok rothasztásával olyan gombatelepeket hoznak létre, amelyeknek így keletkező anyagát felhasználják az étrendjükben. Példa ez arra, hogy a krisztusi közösség termelhet olyan belső lelki kultúrát, légkört, amely táplálhatja tagjainak életét.

Éneklő közösségek

Különösen madarak világában általános jelenség. Bizonyos albatroszfajok nem párosodnak addig, amíg az akusztikai értelemben is vett duett ki nem alakul közöttük. Ha ez létrejött, akkor raknak közösen fészket és nevelnek utódot.

Ez a madár olyan „komolyan veszi” a duettalapú frigyet, hogy ha elveszti partnerét, inkább utánapsztl, de nem köt újabb frigyet más madárral. *Konrad Lorenz* biológus szerint a libák szárnyaik csapdosásával gyakorolt, harsány, ún. „diadalkiáltása” szintén közös örömtévékenység. Megfigyelése szerint a libák nem érzik magukat jól olyan helyiségben, ahol nem látnak ki az égre, valamint a „diadal-kiáltás-partner” egyed elvesztését sýnylik meg legjobban. Isten népe is az Úrral és egymással szent frigyben él, és „ha testben válni kell, az mélyen fáj nekünk”. Nem érzi jól magát a gyülekezet, ha nincs a mennyei irányba kilátása.

Védekező közösségek

Ha némely madár- vagy halfaj veszélybe kerül, akkor a társai összetömörülve nekirepülnek vagy -úsznak a támadónak, hogy ilyen módon gyorsan nagyobb erőt demonstrálva a támadóval szemben megfutamiásák azt. Kitűnő példa ez a gyülekezet szellemi és olykor mentális védekezésének megvalósításához.

Vadászó közösségek

Összefognak az oroszánanyák, és elejtik zsákmányukat együtt, tervszerű bekerítő és elejtő munkájukkal. Talán fel kellene fedezni, hogy a magányos lélekmentő munkánknál eredményesebb a csoportos lelki munka. Jézus még számárért sem küldött egyedül tanítványt.

Oxigényűjtők

Izgalmas kérdés, hogy amikor nagy és hosszú telek vannak, a hódok hogyan bírják ki hetekig a befagyott jégpáncél alatt. Megfigyelték a kutatók, hogy egy léket a hódok újra és újra kinyitnak, és ott légbuborékokat pancsolnak a jégpáncél alá. Ezzel a betárolt levegővel sáfarkodva vészeli át a nehéz időket. Döntő kérdés, hogy lelki szolgálatunkkal mennyi levegőt „pancsolunk be” a gyülekezet világába. Természetesen itt az emberi kompetenciát és szolgálatot alázatban értelmezve.

Terápiás közösségek

Ha egy delfin megsérül, akkor azonnal körülveszi két-három társa, és biztonságos vizekre úsznak vele, hogy meggyógyulhasson, vagy ne veszélyeztesse további társait. Közösségi életünk terápiás rendeltetésének megvalósulásához ez kiváló példa.

Építő közösségek

Az előbb említett hódok képesek 30 méter széles folyót gáttal eltorlaszolni. Afrikában fák lombjai között találtak 5–6 méteres, „emeletes” fészket, amelyet madarak építettek, ahol sok száz madárpár lakik, költi utódait. Találtak 15–16 méteres természetvárat, ami valószínűleg 30–40 év alatt épült fel, és hangyamilliók nemzedéke lakozik benne.

Tetherdó és megosztó közösségek

Vízszintesen mozog egy 30 cm-es fűszál, és alánézve láthatjuk, hogy kb. 20 hangya viszi szorgosan. Hasonlóképpen egy elpusztult bogár vagy hernyó „feldobott talpakkal” mozog, és alatta ott találjuk a szállítókat, akiknek ez fontos lelet, az egész bolynak szánt meglepetés szempontjából. A vezérdarut vagy -ludat sem azért cserélik röptükben, hogy

szanálják, hanem hogy a léghasítás szempontjából fárasztó vezetőt időnként pihenni küldhessék.

Fegyelmező közösségek

Ha egy kismajom lemarad a hordától – ami életveszélyes számára, de még nem tudja –, akkor nemcsak az anyja, hanem az egész horda jól elveri, hogy tanulja meg: nem szabad lemaradni! Van néha ilyen feladata a közösségnek is, természetesen emberi és lelki körülményekhez adaptálva e példát.

Ítéző közösségek

Ha az egyed elkezd a fajon belül betegen vagy másként viselkedni, normálistól eltérni, akkor a csoport többi tagja minden további nélkül kiírja az ilyen példányt. Ezért csipkedik halálra némely tyúkot a többiek, öli meg az anyakoca a csenevész malacát stb. Félelmesnek tűnik ez a jelenség, de csak így marad meg a faj egészségesen a jövő számára. Túl azon, hogy az állatvilág eme működési gyakorlata világos cáfolata az evolúciós elméletnek, levonható közösségi konzekvenciákat is tartalmaz.

Vándorközösségek

Madarak, halak, lepkék, állatok útra kelnek és öt-tízezer kilométereket vándorolnak. Nem tudjuk tudományosan megmagyarázni ennek a késztetésnek az okát, hiszen bármely életfunkcióhoz vándorlások nélkül is megvolnának a fizikai körülmények, de a Teremtő felől nézve e jelenségre világosan érthetjük az Isten népének szóló üzenetet.

Elhagyatottságjelző hang

Konrad Lorenz nevezte el így azt a hangjelzést, amikor egy kisliba vagy csibe észreveszi, hogy lemaradt vagy eltévedt a biztonságos csoportjától, és így ad jelzést, például csipogó hangot, hogy „gyertek engem megmenteni”.

Legkisebb felületadás

A halak általában a legkeskenyebb oldalukat mutatják, ha nem betegek. Példát adnak ezzel arra, hogy a legkisebb támadható felületet az alázatos viselkedés adja.

Kötélkékpőző ceremóniák

Költőző madaraink általában szeptember napjaiban a villanydrótokon gyülekeznek. Fől-alá röpködnek néhány napot, és egyszer csak útra kelnek. Ünnepeink szolgálhatnak ilyen kötéleképőzésül is az előttünk álló nagy útra, amelyen egyszer csak megérkezhetünk Isten országába.

A vízhatlanná válás technikája

A kisliba, kiskacsa nem születik vízhatlan pihével, és ronda lucskossá is válhat, ami olykor pusztulását is okozhatja. Mégis, hogy a pihe vízhatlanná váljon, az anyja szárnyaihoz dörgölődik, elektrosztatikusan feltöltődik, és víztaszítóvá válik. „*Szárnyaidnak árnyékába menekülök, Uram*”, mivel nem születünk mi sem a bűn szempontjából „vízhatlannak”.

Tájékozódási technikák

A meheinkről úgy gondoljuk, hogy tárgyakhoz kötődve tájékozódnak, de a sivatagi hangyák, akiknek csupán csak a végtelen homoktenger a környezetük, meggyőznek arról,

hogy a nap alapján tájékozódnak. Mert nap és pajzs az Úr, és ő a világ Világossága. Aki őt követi, nem jár sötétségben.

Édességkeresők

Például az afrikai mézkalauz madár azzal a képességgel bír, hogy az embert elcsalogatja hangjával olyan fához, ahol méhek laknak. Úgy tűnik, „tudja”, hogy az ember a mézet el fogja venni a méhektől, és neki is jut majd a lépes méz lehulló darabjaiból. Hát az ember miért keresné a mérgezőt, amikor az igében a színméznél is édesebbet találhat? Életre vagyunk teremtve. Nem tudunk halálost, a mérgezettet megemészteni sem testünkben, sem lelkünkben. Abba belepusztulunk.

Élethőadók

Az utódok életre keltésében tevékenykednek. A madarak testük melegével indítják életre a tojást, benne az élet képletét hordozó enzimet, fehérjemolekulát. Ha a tojás megfázik, akkor elpusztul a benne fejlődő embrió. Ha kellő gondoskodással megkapja a hőt és a szellőztetést is, akkor gyönyörű kis utód jön létre. Gyülekezeteink jövője szempontjából és e kihűlő, rengeteg tönkrement életet termelő világműködésben, döntő jelentősége van annak, hogy a gyülekezeteink lelki hőfoka mennyire biztosított tagjai, vezetői által, és mennyire fogják a kereső emberek ott találni az élet igazi és termékenyítő lelki hőfokát.

A vedlés jelensége

Pókok, kigyók világos példáját adják annak, hogy nem lehet régi tömlőre új foltot varni. Tanítja ez a gyülekezeteinket az egészséges és lelki vezérlésű átalakulások bátor és bölcs vállalására.

Bonbonkészítő madár

Nem eszi meg csak úgy egyszerűen a rovarból való táplálékát, hanem először beleforgatja a fa gyantájába, és azután fogyasztja el. A bűn veszélyes édességeibe forgolódás mindig áldozattá teszi az embert.

Áldozatbénító fürkészdarázs

Petéit egy fa vagy a föld e célra kivájt üregébe rakja. Majd azután egy hernyót idegmérgével megbénít és betuszkolja az üregbe, aztán sárral betapasztja az üreget. A petékből kikelnek a kis darazsak, és a megbénított hernyót lassanként felfalják. Azután az üregből kirágnak magukat a külvilágra, és szárnyra kelnek. Szörnyű példázata ez a bűnben élő ember helyzetének.

Takarékos állatok

A gepárd, ha néhány száz méter alatt nem tud egy nyulat elfogni, akkor abbahagyja az üldözést, mert „érzi”, hogy hosszabb távú futással több energiát elveszít a szervezetéből, mint amennyit a zsákmánnyal visszanyerhet.

Sok példa volna még az élővilág jelenségeiből, a mostani vizsgálódásunk szempontjából elegendő ezek felemelése. Inkább vonjunk le a fentiekből néhány következtetést!

A természet világa annyi csodás mintát ad a közösségi működésünkhöz, hogy eleve nem járhatunk rossz úton, ha példájukat követjük.

Ahhoz, hogy jó közösségi működésünk, annak vezetésében, pásztorlásában Istentől eredő, általa megáldható vízióink legyenek, semmi természetfölöttit nem kell tennünk vagy keresnünk, hanem csak azt követni, amit Isten bemutatót és elrejtett a teremtmények világában. Istennek dicsőségére van a dolgokat elrejtetni, az embernek pedig tisztességére van azokat kikutatni. Konrad Lorenz szerint „*az élet egy néhány méter vastag penészszerűséghez hasonlít a Föld nevű bolygón*”. Akkor minden közösségi koncepciókat, működésünket, missziókat, dicsőítésünket stb. e „penészszerűségben” kell megvalósítani, és nem kell úgy tenni, mintha a hívők e réteg felett volnának.

Nekünk ugyanezen működési minták megvalósításához sokkal több a felszereltségünk, mint az alattunk lévő élővilágnak. Hiszen a természet mintáin túl előttünk van a Szentháromság „működési mintája”, ami egyedül írja felül a teremtetési mintákat. Mi ilyen beágyazottságban formálódhatunk, miközben követjük műveinek és lényének mintáit. Kezünkben, szívünkben van az ige, a Szentlélek, az új értelem stb., tehát jó a kiindulási helyzetünk az életdús közösség és kisugárzás megvalósításához. Dolgozzunk e világi és mennyei sokféleséggel! Engedjük magunkat inspirálatni általuk, miközben keressük a víziót a misszióhoz, közösségi működésünkhöz!

Virginia Satir családpszichológus ezt írja: „*Hasonlóságaink alapján találkozunk, különbözőségeink alapján fejlődünk.*” A közösség annál erősebb és sugárzóbb, minél többféle ember alkotja, természetesen a megváltottság keretein belül. Legyen nekünk kevés, hogy egy gyülekezet csupán egy család vagy érdekkörre mintázott legyen! Az ilyen gyülekezet taszítóvá vagy akár kirekesztővé is válhat.

Gondoljuk át a teremtmények – néha döbbenetes – működési mintáihoz való viszonyunkat, és használjuk azokat a közösségi életünk, szolgálatunk, látásunk, vízióink megfogalmazásában és megvalósításában! Ugyanakkor vegyük komolyan azokat, amelyek a közösségi és az örök éltünkre leselkedő veszélyeket példázzák!

Valamikor a vásárra menő tanyasi vagy falusi szekerrel a gazda kutyái is mentek. Kint a határban a kutyák felhajtották a nyulakat, rohagáltak a szekerektől messze. Amikor a városba értek, a forgalom sűrűbb és veszélyesebb lett számukra, akkor behúzódtak a szekerek kerekei közé.

Az ember megvalósító lény. Bűn, halál, fenevad megjelenése, Isten sokféle bölcsessége, Krisztus kiábrázolódása mind-mind az ember által valósul meg. Ezért itt az ideje, hogy visszahúzódjunk az Isten által adott földi és mennyei minták közé, hogy azokat valósítsuk meg, amik kedvesek Isten előtt és az embernek pedig üdvösek. Ezzel egyidejűleg pedig, tudatlanságból, kísérletezésből, szellemi vagy kegyességi kalandozásból fakadóan, ne legyen semmi közösségünk a sötétség közösségi és működési mintáival, hanem csak a Teremtővel és a világ Világosságával! Segítsen erre Isten a fenti gondolatok által!

XIV. Tiszántúli–Erdélyi Lelkimunkás és Evangélizációs

Konferencia

Szilágysámon, 2008. március 7.

Durkó István

Az egyház szolgálata a posztmodern korban

Bevezetés

Klaus Douglass¹ írja Az új reformáció című könyvében: „ha valaki csak félszívvvel akarja az egyházat megreformálni, az olyan, mint ha több ugrással akarna átjutni egy szakadék túlsó oldalára.”² Az egyház megújulására azért van szükség, mert napjainkban hatalmas mértékű átalakulás zajlik a társadalomban. Ez az átalakulás ahhoz mérhető, mint mikor a tradicionális társadalmat felváltotta az ipari társadalom. Jött a kapitalizmus. A modern kort követő napjainkban is tapasztalható korszakelmelet posztmodern kornak hívják a társadalomkutatók. Ez a kor alapvetően más, mint az előző, ezért más problémákat és hatásokat gerjeszt a társadalomban. Napjaink egyháza előtt nagy a kihívás: az üzenet kétezer éve változatlan, és ezen most sem szabad változtatni, de a mai kor és kultúra világos ismeretében kell hatékonyan kommunikálni az evangéliumot. Az egyházak két területen szenvednek: a liberális hatásra nyitott egyháznak nincs erős és hatékony üzenete a társadalom felé. Az ige alapján álló, de tradicionális, formai elemek tömegét felvonultató egyházak pedig távol vannak az új nemzedéktől. A cél nem más, mint az evangéliumot mint Isten aktuális üzenetét mai, érthető módon és jó eszközökkel hirdetni.

I. A modern kor bemutatása és hatása

A „modern kor” az 1900-as évek elején született, és a technikai haladás, a tudomány erősödése határozta meg az emberek gondolkodásmódját. A materializmus és a tudományos felfedezések lelkesítették az embereket, hogy itt az idő, amikor megértjük a világunkat, sőt jobb világot is alkothatunk. A racionalitás kora volt ez. Ebben az időszakban a keresztyén üzenetek alátámasztására is sokszor a tudományt használták. Ebben a korban indult hódító útjára a liberális teológia is, aminek a lényege, hogy tudományos módszerekkel vizsgálták Isten igéjét. Ez rengeteg téves és veszélyes hatást váltott ki, amit az egyház még ma sem hevert ki. Ebben a korban ha valmiről kiderült, hogy bizonyítható, azt az emberek elfogadták. A modern kor idején az egyházban sok olyan éneket énekeltek, ami szinte egy kis prédikáció volt. Több versszakon keresztül elmond valami igei alapelveket. A modern korban az érzelmek nem voltak fontos tényezők. Az, hogy jól érezzük magunkat, nem volt olyan domináns, mint az, hogy megértünk valamit.

II. A posztmodern kor bemutatása és hatása

A legtöbb társadalomkutató egyetért abban, hogy a posztmodern kor az 1970–80-as évektől folyamatosan erősödik. Magyarországon inkább a rendszerváltás utáni „szabadabb világ” biztosította az utat az új korszaknak. A modern kort tehát felváltja a posztmodern, és ez hatalmas változásokat generál. Napjainkban átalakulóban van minden. Ez az átalakulás legalább akkora mértékű, mint amikor a tradicionális társadalmat felváltotta az ipari társadalom. Ma sok elismert társadalomkutató, mint például Hankiss Elemér szociológus is, civilizációs válságról beszélnek. Miben rejlik ez a nagyfokú változás?

– A posztmodern gondolkodás az „univerzális igazság” helyére a „helyi igazságot” állítja.

Vagyis nincs abszolút igazság, mindenki azt fogadja el igaznak, ami neki jó. Ez a gondolkodás megkérdőjelezi Jézus Krisztus egyediségét is.

„Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis én általam.”³

– Mindenkinek meg kell határoznia az identitását. Míg korábban a társadalomban betöltött szerep adta, ma küzdeni kell érte. Ma azért, mert valaki pedagógus, ügyvéd vagy pap, nem kap megkülönböztetett tiszteletet. Ezt a viselkedéssel, eredményekkel, esetleg a státusszimbólumok használatával vívják ki az emberek. Aki nem hisz Istenben, akinek az értékrendjéhez viszonyíthatná magát, annak a másik ember lesz az összehasonlítás alapja, és ez kemény harcot és versenyt eredményez. Ezért sok ember szerencsétlennek tartja magát, mert mások sikerét a saját kudarcaként éli meg. Ma ez a verseny a mindennapok valósága.

– Míg korábban a racionalitás nagyon hatott, ma már az emocionális⁴ igény kezd erősebb lenni. Nem az a lényeg, hogy megértsenek valamit az emberek, és véleményt alkossanak, hanem átéljenek valamit, és ha az élmény pozitív, akkor az jó. Sok esetben nem az a lényeg, hogy mit vásárol az egyén, hanem hogy hol. Az élmények irányította társadalom küszöbén állunk.

– A hit és a magánélet különválik. Sokan így gondolkodnak: hiszek egy általam választott istenben, de úgy élek, ahogy akarok, ebbe ne szóljon bele senki! Az individualizmus⁵ ezen a területen is arat.

– Az embereknek üres az életük és a kapcsolataik. A posztmodern világban nem nagy érték a közösség, helyette a másság az érték. Mivel a közösség megtartó erejébe kevesen kóstolnak bele, az emberek bizonytalanok, kiszolgáltatottak lesznek. A piac fogyasztási cikkekkel akar választ adni az ürességre. A reklámok sokkal inkább meg tudják vezetni a magányos embert, mint azt, akinek szoros és jó emberi kapcsolatrendszere van.

– A családmódel átalakul: az élettársi kapcsolatok száma nő, a homoszexuális párok száma nő, a házasságon kívüli gyerekek száma nő, és a családok széthullása erősödik.

Kor	Tények tanítása	Morális tanítás
1900	Elfogadták	Elfogadták
1900–1950	Elutasította pl. Darwin miatt	Elfogadták
1950–1970	Elutasította	Elutasította pl. liberális tan
1970–1990	Idejétmúltnak tart	Idejétmúltnak tart
1990-től	Választható lehetőség valamelyik vallás	Személyes döntés, ne szóljon bele senki

A posztmodern kor hatásainak a következményeit az egyház nem hagyhatja figyelmen kívül, hiszen szellemi tekintélye csökkenő tendenciát mutat. Jelenleg Európában főleg a népegyháznak a szociális és oktatási területen van tekintélye, de nem képvisel nagy szellemi erőt. Létszáma csökken, és finanszírozási válságban van. Ha valakinek lelki problémája van, inkább az okkultizmushoz fordul.

Az előző oldal alján található táblázat bemutatja, hogy az utolsó száz évben hogyan ítélte meg a társadalom az egyház vagy a Biblia üzenetét.⁶

A posztmodern ember örül a kivívott szabadságjogoknak, és élvezzi az individualizmus lehetőségeit, de fél, hogy az egyház visszaviszi a szolgálatba. Isten ígéje pedig egy fordított folyamatról beszél. Az Isten nélküli ember a bűn szolgálatában szenved, és Jézus az, aki a teljes szabadságot akarja adni. A ma egyháza tehát egy fontos feladat előtt áll. Amiről a társadalom jelentős része azt mondja, hogy nem jó, arról be kell bizonyítani, hogy jó.

„Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek.”⁷

III. A posztmodern ember elérése az evangéliummal

Az emberektől távol élő, bezárkózott egyház gyümölcstelen és rideg. Ma nem állja meg a helyét az a gondolkodás, hogy nyitva van a templom ajtaja, és aki akar, jöjjön be. Jézus kezdeményező módon eljött a földre, és kereszthalálával megnyitotta a menny kapuját az ember számára. Földi élete során a társadalom legkülönbözőbb rétegeivel került kapcsolatba (prostituáltak, vámszedők, katonák, farizeusok, írástudók stb.). Ma is ez a kezdeményező evangélizáció lehet csak eredményes. Mivel a posztmodern ember individualista élete egyre inkább kiábrándító lesz, így a szeretetteljes és hiteles közösségek iránti igény folyamatosan növekszik. Ma az egyháznak nem elsősorban jó programokat kell szerveznie, hanem jó kapcsolatokat kiépítve kell képviselnie Isten kegyelmét. A posztmodern embert a személyes evangélizációval lehet a leghatékonyabban elérni. A programok azért kellenek, hogy a személyes kapcsolatok kiépüljenek és működjenek. Sok helyen az istentiszteletek stílusa, a gyülekezetek struktúrája is változásért kiált. Fel kell tenni a kérdést, hogy ma milyen zenét kell használni, hogy az emberek Istent tudják dicsőíteni. Felszabadult, inspiráló-e az istentisztelet, vagy monoton, kiszámítható. A gyülekezetekben a személyes kapcsolatok elmélyülésére van-e lehetőség (házi csoportok, közös szolgálatok, imaközösség, közösen eltöltött szabadidő stb.)? A gyülekezetben van-e szabadság a Szentlélek irányítására, vagy a „liturgia mindent megold”? A gyülekezetben lévő embereknek van-e lehetőségük a Szentlélek ajándékainak használatára, hogy a „test” épüljön? Sok más kérdést is fel lehet tenni, amire választ kell kapniuk a jelenkor pásztorainak és egyházi vezetőinek.

A győzelem ígérete – összegzés

A kor és korszakem változik, de Isten nem változik.

„Ne tévelyegjetelek, szeretett testvéreim: minden jó adomány és minden tökéletes ajándék onnan felülről, a világosság Atyjától száll alá, akiben nincs változás, sem fénynek és árnyéknak váltakozása. Az ő akarata szült minket az igazság ígéje által, hogy mintegy első zsenyéje legyünk teremtményeinek.”⁸

Meggyőződésem, hogy a gyülekezetek meddősége miatt nem a posztmodern hatást kell okolni, hanem magunkban kell keresni a hibát. A sorvadó rideg gyülekezet az ige szerint tévelygésben van. Isten nem változik. Neki mindegy, hogy milyen ideológiát vet be az ördög, az ige ereje és a Szentlélek hatalma erősebb. Ma az Isten igazságait hitelesen képviselő egyház, amelyik kész a Szentlélek vezetése alatt folyamatosan változni, el tudja érni a posztmodern embert. A keresztyén szolgálat egyik alapelvét Pál így fogalmazza meg:

„Mit mondjunk tehát erre? Ha Isten velünk, ki lehet ellenünk? Aki tulajdon Fiát nem kímélte, hanem mindnyájunkért odaadta, hogyan ajándékozna nekünk vele együtt mindent? Ki vádolná Isten választottait? Isten, aki megigazít. Ki ítélne kárhozatra? A meghalt, sőt feltámadt Jézus Krisztus, aki az Isten jobbán van, és esedezik is értünk? Ki választana el minket a Krisztus szeretetétől? Nyomorúság, vagy szorongatás, vagy üldözés, vagy éhezés, vagy mezítelenség, vagy veszedelem, vagy fegyver? Hiszen meg van írva: 'Teérted gyilkolnak minket nap mint nap, annyira becsülnék, mint vágójuhokat.' De mindezekkel szemben diadalmaskodunk az által, aki szeret minket. Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.”⁹

Az a Jézus, aki betegeket gyógyított, hirdette Isten országának az evangéliumát, megáldotta a gyerekeket, és a legnagyobb szeretettel szolgált a megtört szívű bűnösök felé, ma is ezt teszi a gyülekezetén keresztül. Ne felejtsük el: „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz!”¹⁰

Könyvjegyzet

Biblia – különböző fordítások

Klaus Douglass: *Az új reformáció* – Kálvin János Kiadó, Budapest, 2002.

John F. MacArthur: *A Mester terve szerinti gyülekezet* – KIA, Budapest, 1999.

Gene A. Getz: *A gyülekezetépítés alapelvei* – KIA, Budapest, 1998.

Derek Prince: *A keresztyénség hat alaptanítása* – HIT Gyülekezet, Budapest, 1997.

Kai S. Scheunemann: *Egyház távol élőknek* – BMA Kiadó, Jánoshalma, 2002.

James Montgomery Boice: *Mi történt a kegyelem evangéliumával?* Presbiteriánus Kiadó, Miskolc, 2005.

Hivatkozások

1 Klaus Douglass német evangélikus lelkész.

2 Klaus Douglass: *Az új reformáció*. Kálvin Kiadó. Budapest, 2002. 311. o.

3 Jn 14,6.

4 Érzelmi szükségletek.

5 Egyediség, önállóság.

6 Forrás: Internet: *Phill Jamp* kutatása.

7 Jn 8,36.

8 Jak 1,16–18.

9 Róm 8,31–39.

10 Zsid 13,8.

ISTEN NÉPE A CSALÁDBAN

Dr. Matus István

A szeretet lélektana

Mit tanít a Biblia a szeretetről, az isteni arcumról és az istenfűségről?

„...e három... ezek között pedig legnagyobb a szeretet.”
(1Kor 13,13)

„Az Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten is ő benne.” (1Jn 4,16)

Németh Lászlót, a híres magyar író megkérdezték a századforduló előtt, hogy mit üzen a 21. század magyarjainak. Azt felelte: „Csókolom a 21. század magyarjait, ha még lesz arcuk...” Ebben a világban találó ez a mondas, ahol kiveszőben van a szeretet, mivel „a gonoszság megsokasodik, és a szeretet sokakban meghidegül.” (Mt 24,12) Egy – Amerikából való kifejezéssel – olyan „szeretettakarékos” világban, ahol az önzés, énközpontúság uniformizálja, jellegtelené, arcnélkülivé teszi az embereket, úgyhogy tényleg lehetséges, hogy nem lesz mit „csókolni a költőnek”.

„Szeretet, az mi?” – kérdezték dr. Gyökössi Endrétől fiatalok egy előadás után.

Az értelmező kéziszótár szerint: „A szeretet valaki vagy valami iránti ragaszkodásban, gyengédségben, önzetlen jóakarásban megnyilvánuló érzelem.”

A jubileumi kommentár Kiss Sándor-féle magyarázata szerint az 1Kor 13. fejezetnél, 213. o.: „A szeretet, mint a Lélek legfőbb megnyilvánulása ...A keresztyén szeretet nem is érzelem csupán, hanem dinamikus fogalom; a szeretet mindig cselekedet, mindig a 'másikra' irányul. A szeretet a Lélek gyümölcse, s mint ilyen, az eschaton jele: a jövő világ erői között foglal helyet... A szeretet a Lélek egyetlen olyan 'energiája', amely nem szűnik meg...” „A szeretet soha el nem fogy...” Erre utal Augustinus mondása, hogy „amely szeretetnek egyszer vége szakad, az nem is létezett soha!” A konklúzió a 13. versben van... 'azért hát megmarad ez a három: a hit, remény és a szeretet.' Nem a Korinthusban igen sokra becsült 'pneumatikus képességek', nem a csak némelyek által birtokolt 'kiválóságok', hanem az eljövendő világ erői. Ezek közül is egy, a szeretet a másik kettő fölé magasodik mint az Istennel való teljes közösség jele és bizonyítéka.”

A teológiai kisszótár (Karl Rahner) szerint A keresztyén szeretet alatt embernek azt a mélyreható, szabad lényegmegvalósítását értik, ami Istenhez fordítja az egész embert (Isten tényleges elgondolásának és hívásának megfelelően). Ami ilyen módon Isten kegyelmébe (megigazulás) és az üdvösségbe helyezi az embert. És ami nem más, mint Isten szabad önközlésének az elfogadása... Minthogy ezt a szeretetet az Istennel való egészen bensőséges és meghitt kapcsolatként (gyermeki és baráti szeretetként) csakis Isten előzetes szeretete teszi lehetővé, ezért ennek dialógikus és válaszoló jellege van. Az istenszeretet és a felebaráti szeretet igazi egységének belső megértése alapján a keresztyénség meglátja a szeretetet a

keresztyénségen kívül is, mivel tudja, hogy a valóban abszolút felebaráti szeretet már magába foglal valamilyen nem tematikus teizmust és implicit istenismeretet”

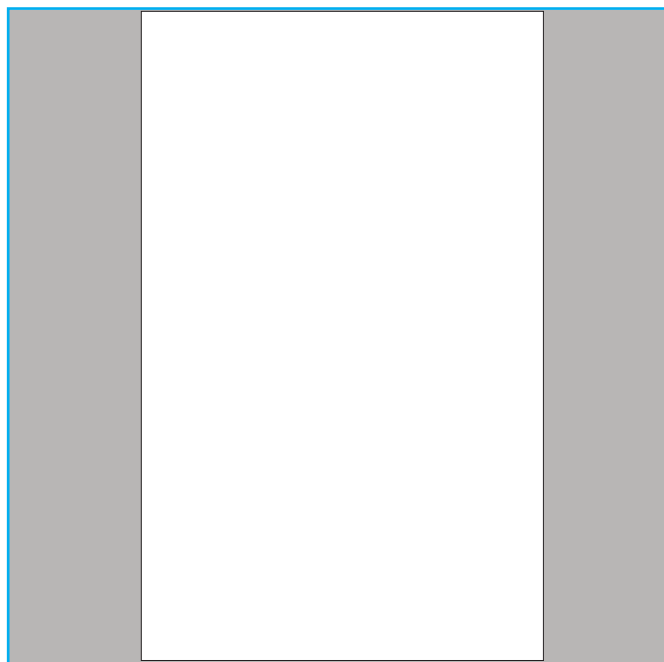
Jelen tanulmány szeretne választ találni olyan kérdésekre, mint például: mi a kapcsolata a szeretetnek az igazsággal, a boldogsággal, vagy az önszeretettel, illetve a gyűlölettel. Továbbá mi a kapcsolata az érzelmekkel, az emberi viselkedéssel, egyáltalán az emberi élettel stb.

A szeretet a boldogsággal – látni fogjuk a tanulmány végére – szoros összefüggésben van, de nem úgy, mint ahogy azt a legtöbb ember gondolja. Ha szeretetben élünk, és ha szeretnek bennünket, akkor ez a boldogságunk alapja. Ki ne vágya boldog, kiegyensúlyozott életre. Meglátjuk, hogy mi a valódi szeretet, és mi a valódi boldogság alapja.

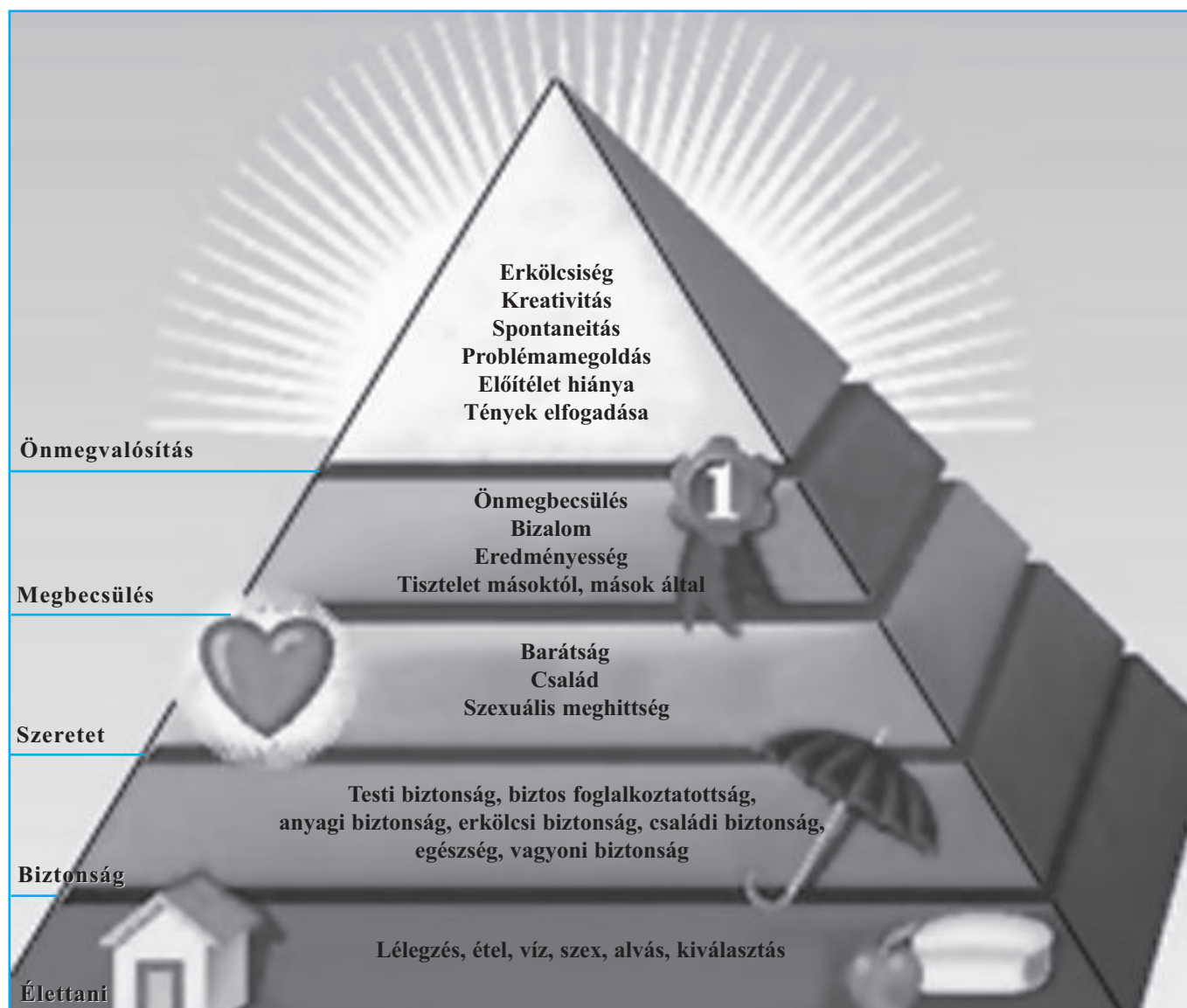
Ténykérdés az, hogy mindannyian vágyunk szeretetre, mondhatjuk azt, hogy genetikailag belénk van kódolva, hogy igényeljük a szeretetet. Ezzel kapcsolatban egy kísérletet szeretnénk elmondani. Pici majmokkal kísérleteztek a múlt században, mégpedig úgy, hogy újszülött majmokat elvettek az anyjuktól, és kisebb helyre helyezték őket. Ide beépítettek olyan szerkezeteket, amelyek drótokból voltak összehajtogatva, és a közepébe be volt téve cumisüveg, amiben résus-majomtej volt. A kismajom bármikor odamehetett és ishatott ebből a tejből. Ugyanebbe a kalitkába építettek egy másik műanyagot is, ezt pedig szőrrel borították, puha anyagokkal vették körül. Azt figyelték meg, hogy a kis majom mennyi időt tölt az egyik, illetve a másik műmajomnál. Az lett a kísérlet eredménye, hogy a kismajom a napja nagy részét a szőrányán töltötte, rajta kapaszkodva, fejét befúrva a szőrmók pótanyába. Míg a másik műanyaghoz csak akkor ment, amikor megéhezett, megszomjazott és táplálékra volt szüksége. A kutatók ebből arra következtettek, hogy a szeretet, ragaszkodás, biztonságérzet, az, hogy valakihez tartozunk, elementárisabb erővel irányítja az ember életét, mint akár a táplálkozás vagy az életösztön. Ennyire erős ez a kicsi majmokban, természetesen az embernél is ugyanígy igaz. Árvaházi gyermekeket vizsgáltak, összehasonlítva az egészséges családban felnövő gyermekekkel. Olyan érdekes eredményeket mutattak ki, hogy akár árvaházban vagy családban nő fel egy gyermek, ha megfelelő mennyiségben kapja meg a szeretetet, törődést, akkor sokkal inkább fejlődik az érzelmi élete és az értelmi, valamint fizikai része is a személyiségének. Ezt úgy kísérletezték ki, hogy az árvaházban lévő gyerekek közül, akiknek nem voltak szülei, egy pár gyermeket kiválasztottak és megkülönböztetett figyelemmel vettek körül, hogy azt érezzék, mintha egy családban nőnének fel. Tudták, hogy a gyermekek szülei anyagi hiányban szenvedtek, a intelligenciaszintjüket

ismerték. A gyermekek ilyen szociális, illetve genetikai háttérrel nőttek fel. De ezek, amikor sok szeretetet, törődést kaptak, akkor sokkal ügyesebbek lettek, és az intelligenciahányadosuk is magasabb lett. Ugyanakkor jól szituált, egészséges családban megfigyelték, hogy ahol mind az anya, mind az apa szellemi foglalkozásúak voltak, magas intelligenciahányadossal rendelkeztek, viszont nem maradt idő, törődés, elégséges szeretetmegnyilvánulás a gyerekekre, ott a gyerekek rosszabbul teljesítettek, butábbak voltak, mint az előbb említett csoport gyermekei. Ezzel azt igyekeztek bizonyítani a kutatók, hogy nemcsak a lelki életünkre, érzelmi fejlődésünkre hat nagymértékben, hogy szeretnek-e, elfogadnak-e, körülvesznek-e gondoskodással, törődéssel, hanem az érzelmi, fizikai fejlődésünkre is. Azóta ezek a kutatások folytatódnak, és megerősítik a korábbi kutatások eredményeit.

Felvetődik a kérdés, hogy ha gyermekkorban így van, akkor felnőttkorban vajon nem ugyanígy van-e: alapvető szükségletünk, hogy szeressenek minket. Dehogynem. Amíg él az ember, csecsemőkorától a legalapvetőbb szükségleteink között ott van a szeretet (lásd például Maslow szükségletpiramisát).

Abraham Maslow (1908–1970) amerikai pszichológus

Maslow szükségletpiramisa

Ha valóban az ember olyan környezetben élne, amelyben teremtett, akkor megkapná ezt a szeretetet. De bizonyosan mondhatjuk, hogy ma nagyon sok lelki betegség abból adódik, hogy nem kapjuk meg azt a törődést, szeretetet, amire szükségünk lenne. Lehetne említeni a neurózist, a depressziót, a személyiségzavart stb. Az első kísérlet mutatja, hogy szükségünk van mindannyiunknak a szeretetre.

Jézus nagyon érdekes dolgot mondott a Mt 24,12–13-ban, amikor az ő visszajöveteléről beszélt. Bizonyára többen hallottuk már: „*Mivelhogy a gonoszság megsokasodik, a szeretet sokakban meghidegül, de aki mindvégig állhatatos marad, az üdvözl.*” Jézus arról beszél, hogy az emberi történelemnek lesz egy olyan időszaka – amit Mt 24. fejezet leírása alapján ismerünk, és tudjuk, hogy abban élünk –, amikor a szeretet meghidegül és a gonoszság megsokasodik. Ha ezek a tünetek együtt vannak, és tudjuk, hogy az emberben megmarad a szeretet iránti igény, akkor mi lesz az emberekkel, akik vágnak a szeretetre? Azt kell tapasztalnunk mégis, hogy egyre több emberből tűnik el ez a megfoghatatlan fogalom. Mi az eredménye ennek? Láthatjuk magunk körül. A világon egyszerre vagy száz helyen folyik háború. Az éhségek, az anyagi egyenlőtlenségek, a társadalmi és személyes problémák özöne mind-mind a szeretet általános „meghidegülésére”, eltűnésére vezethető vissza. Szinte mindannyiunknak át kell élni azt, hogy bizony sokszor feszültségben, nézeteltérésben, ellenségeskedésben, gyűlöletben, utálatban élnek ma az emberek.

Hogyan jutott ide az emberiség, és miért tévedtünk el annyira, hogy Jézusnak ezt kellett mondani korunkra, hogy a szeretet sokakban meghidegül? Miért nem vagyunk ennek nyomán boldogok? Az egyik válasz az, hogy a szeretet fogalma alatt nem azt értjük, ami a szeretet lényege, azaz hamis szeretetfogalmunk van. A másik pedig, hogy nem úgy szeretünk, ahogy kellene.

Nézzük meg, mit ért legtöbb ember a szeretet fogalma alatt! Segítségül lehetne hívni *Erich Fromm A szeretet művészete* című könyvét. Fromm zsidó származású volt, a Bibliát nem ismerve mégis ténylegesen fején találja a szöveget, annak ellenére, hogy sok esetben nem ad olyan megoldást, amit a Biblia adhat csak számunkra. A legtöbb ember azt mondja, hogy az csak úgy jön, bennünk van, ki tudjuk fejezni, gyakorolni. Fromm azt írja, hogy ez nem így van, ez nem jön csak úgy, hanem tanulni kell. Az igazi szeretet az *művészet*. Ahhoz hogy valaki igazán szeressen, azt meg kell tanulni, azért meg kell küzdeni, igenis fáradságot nem kímélve kitartást kell gyakorolnia.

Véleménye szerint négy csoportra oszlik az emberiség: Szerinte a *legtöbb ember* úgy gondolkodik, hogy a szeretetfogalom azt jelenti, hogy *engem szeressenek*, mivel *én olyan szeretetreméltó vagyok*, értsenek meg, nekem tegyék meg azt, amit kérek, azaz az igazi szeretet lényege az önszeretet, az önzés, azaz ezt a két – lényegében antagonisztikus – fogalmat összemoszák. Végzett E. Fromm egy felmérést, amiben az az eredmény jött ki, hogy az emberiség majdnem háromnegyede (!) gondolkodik így.

Van egy *más csoport*, akik úgy gondolkodnak, mint az előző csoport, de hozzáteszik, hogy a szeretet azt is jelenti, hogy *szeretem az engem szeretőket*. Szeretem a családomat, gyermekeimet, szüleimet, a házastársamat. Azaz a *viszonosságon alapuló szeretet a szeretet lényege*. Mi a probléma ezzel?

Ez a fajta szeretet a Biblia mércéjén még mindig nem áll meg, mert személyválogató, mert számító, mert viszonyosságon alapuló. Könnyen kimutatható, hogy ennek is a legmélyebb indítéka az önszeretet, az önzés. Azokat szereti, akik őt szeretik, azokat szereti, akik hozzá közel állnak, akik kedvesek hozzá, akiktől valamit remél. Megfigyelhetjük azt is, hogy házastársak, akik egyik pillanatban összebújnak, szeretgetik egymást, a következő pillanatban pedig, amikor a férj másként gondolja, mint a feleség, például az egyik piros kanapét akar, a másik hupikéket, máris egymáshoz vágják a tányérokat. Ilyen apró dolgokból fajulhat el például, hogy a korábbi szeretetkapcsolatból idővel gyűlölködés és válás legyen. Tehát belátható, hogy ez sem az igazi szeretet.

A *harmadik csoport* érzi, hogy itt valami nincs rendjén.

Ők azok, akik megértették, hogy a szeretet nemcsak abból áll, hogy engem szeressenek, hogy körülrajongjanak, hanem nekem is tennem kell valamit, de nem tudnak, még mindig nem tudnak kilépni önmagukból. Szerinte a harmadik csoport azok, akik *szeretnének változni*, látják, hogy van hiányosságuk, az igazi szeretet fogalmával már rendelkeznek, de még nem tudnak változtatni.

A *negyedik csoport* pedig az, akik *megtanulták, mi a szeretet*, megtanulták, hosszú, kitartó munkával eljutottak oda, hogy valóban önzetlenül, feltétel nélkül, önfeláldozó módon mások javára legyenek.

El lehet fogadni Erich Frommnak ezt a négy állásfoglalását. Szeretnénk folytatni ezt a gondolatot, hogy a Biblia mit állít, és mit mond Isten a szeretetről. A legtöbb embernek hamis szeretetfogalma van, nem csak olyan értelemben, hogy azt szeretné, hogy őt szeressék, hanem ha ő maga szeretni akar másokat, akkor is hamis a kép. Akkor sem látják tisztán legtöbben, hogy mit jelent másokat szeretni. Talán ahol önzetlen szeretetet látunk legtöbbször, az a szülő gyermek iránti szeretete. A szülő éjszakákon át fent van, ha a gyermek beteg, virraszt, dolgozik, hogy a gyermeknek meg legyen a ruházata, élelme, iskolája. De ezzel az önzetlen hozzáhajlással sem tudja a szülő hitelesen gyakorolni a szeretetet, hogy a kicsinek – akiből majd felnőtt lesz – tényleg hitelesen java legyen. Nagyon sok szülő véli úgy, hogy „én mindent meg akarok adni a gyermekemnek. Nem akarom, hogy nehéz körülmények között éljen, sem anyagiilag, sem környezetére nézve.” Legyen gyermekének jobb, mint neki volt. Természetes ez az elképzelés, de gondoljunk abba bele, hogy hány gyermek lett így elkényeztetve! Hány gyermek lett így – mondhatjuk – tönkretéve. Mert azt tanulta meg, hogy ő bármit megtehet, és nincsenek következményei, neki mindent szabad, és ezután erőszakos követelőző, hálátlan ember válik belőle. Persze ez nem törvényszerűség, hogy a szülők, akik szeretik a gyermekeiket helytelen módon, azok ilyen módon neveljék, de sok esetben meg lehet figyelni, hogy ennek a kicsit elkényeztető, kicsit ráhagyó, megengedés irányába ható – ez a meleg-korlátozó (etalon) szülői nevelői attitűddel szemben a meleg-engedékeny – gondolatoknak valóban lehetnek ilyen következményei. Ezt a példát csak azért említettük, hogy ahol a leginkább megnyilvánul a szeretet, ott is előfordulhat a probléma.

Mi az oka, hogy nem tud szeretni az ember? Mi az oka, hogy ennek nyomán oly sok boldogtalanság van a földön? A szeretni nem tudás és az önzés váltófogalmak. Hóseás könyvében maga a Jóisten írja le, hogy mi juttatja ide az

embert (Hós 4,1): „*Pere van az Úrnak a föld lakóival, mert nincs igazság és nincsen szeretet, és nincsen Istennek ismerete a földön.*” Azért nem tud az ember szeretni, mert *nem látja, nem tudja, hogy hogyan kell ezt tenni!* Nem tudjuk, hogyan kell szeretni. Kiállhatnék az utcára, és akár hosszasan is ott állhatnék, a 2-300 000 emberből, akivel találkoznék, talán egy-kettő lenne, aki végtelenül önzetlen tudna lenni, de ez is csak egy halovány lenyomata lenne annak, hogy mi az Isten szeretete. Az Isten azt mondja, hogy azért nincs szeretet és igazság a földön, mert nincsen Istennek ismerete. Nincs egy példa, nincs, akitől megtanulhatnánk. Eleve úgy nőünk fel, és azt látjuk a szüleinknél, hogy ha valamiben nem értenek egyet, akkor rögtön veszekednek. Ha valamit nem jól teszek, akkor rám ordítanak, máskor pedig rám hagyják. Az ember nem tud ilyen körülmények között tanulni. Nem tudjuk, hogy mi a helyes és mi a helytelen. Tulajdonképpen ide lehet visszavezetni egyértelműen, hogy ha nincs példánk, nincs mintánk, aki megmutatná, akkor nem tudjuk megvalósítani. Amíg nem ismerjük Istent, nem leszünk képesek erre. Hogy ne csak az Ószövetséget idézzük, János apostol majdnem szó szerint ezt mondja, amit az imént említettünk az 1Jn 3–4. fejezetben: „*Az Isten szeretet, és aki megismerte az Istent, szereti az ő atyját*”. Nem azzal folytatja, hogy szereti az Istent, hanem hozzá is teszi, hogy *hogyan* mondhatja valaki azt, hogy szereti az Istent, akit nem lát, miközben azt az embert, aki ott van mellette, azt nem szereti. Nagyon érdekes gondolatokat vet fel, ezért szeretettel ajánlom János apostol levelét elolvasásra. Az egész levél a szeretet fogalmát tisztázza ki, és arról beszél, hogy mit jelent az Isten ismerete az életünkben. Ha megismerjük őt, ha meglátjuk valójában, hogy kicsoda az Isten, akkor tudjuk meg igazán, hogy mit is jelent valójában szeretni.

Hóseás könyvéből szeretnénk szólni arról, hogy mit mond az Isten a mi szeretetünkről, jóságunkról. Ezt mondja a 6,4-ben: „*Mit cselekedjem veled, Júda? Hiszen szeretetetek olyan, mint a reggeli felhő és mint a korán múltó harmat.*” Mindannyian láttunk már nyáron reggel felhőt, és ahogy melegszik az idő, pillanatok alatt semmivé foszlik, vagy harmatot, ahogy felszártja a nap. Percek alatt eltűnik. Isten azt mondja, hogy a mi szeretetünk olyan, mint a harmat, vagy mint a reggeli felhő. Mi erre vagyunk képesek. És akkor felmerül a kérdés, milyen jogon várja tőlünk Isten, hogy szeressük egymást. Akkor hogyan ítélt meg bennünket, ha ő maga tudja és látja, hogy ennyire erőtlén, állhatatlan és nem kitartó az emberi szeretet?

Milyen a valódi szeretet? Egy dolog biztos, hogy mi nem tudjuk megtenni, sőt a mi emberi módunkon való szeretet is csak időleges, olyan, mint a korán múltó harmat. Rendkívül fontos, hogy tudjuk, milyen az igazi szeretet, ami nyomán ott van az áldás! Nagyon sok idézetet lehetne említeni a Bibliából, aminek a központi témája a szeretet. Most a számunkra legkedvesebb gondolatot említjük először, a Róm 5,20. verset: „*Ahol megnövekedik a bűn, ott a kegyelem sokkal inkább bővülködik.*” Mit jelent ez? A szeretet egyik körülírása, mégpedig az, hogy ha valaki törvényteleniséget követ el, Isten ellen vagy a másik ember ellen tesz, gondol, szól valamit, akkor az Isten nem fordul el attól az embertől, hanem kegyelmével körülveszi, még közelebb megy hozzá, még inkább a lelkére beszél, lelkére hat. Az Isten szeretete olyan megfoghatatlan és végtelenül magasabb rendű, hogy akkor is ragaszkodik hozzánk, ha mi

elfordulunk tőle. Akkor is utána megy az embernek, még akkor is befolyásolja, amikor letér az ember a helyes útról, esetleg szándékkal nem is akar azon az úton haladni, ami az ember számára boldogságot és örömet jelentene. Gondoljunk Jézus Krisztus életére, amit az evangéliumokban találunk, ezek az idézetek önmagukban meg tudják válaszolni ezeket a kérdéseket. Jézus hogyan bánt a farizeusokkal? Az a válasz születhet gyorsan bennünk, hogy folyton ostromozta őket. Ő szerette őket, és ehhez hozzátartozik a szeretet leggazdagabb repertoárjából a mindig legmegfelelőbb válaszreakció. A farizeusokkal, a nép vallási vezetőivel nem beszélhetett úgy Jézus, mint a vámszedőkkel vagy a prostituáltakkal, kereskedőkkel, akiket mindenki gazembernek tartott. Jézus úgy beszélt, hogy Isten kegyelmét és szeretetét helyezte előtérbe. Hogy meglássák, hogy Isten őket is elfogadja és szereti. A farizeusoknak, akik azt gondolták, hogy ők a legjobb emberek a világon, és ők az Isten egyedüli képviselői a földön, Jézus nagyon kemény szavakat mondott, abban a reményben, hogy esetleg, meglepetéstechnikával ez fog majd hatni rájuk. Jézus mindig nyugodt volt. Vagy mai szakkifejezéssel: Milton-technikát használva, indirekt, tudat alatti kommunikációt alkalmazva példázatokba „csomagolta” be a mondanivalót. Úgyhogy mire a farizeusok észbe kaptak, már nem lehetett kitérni a példázat tanulsága, konklúziója alól. Nem a saját önértékét akarta védeni, hanem az Isten igazságát védte meg. Jézus azért beszélt ilyen határozottsággal, nyíltan és megfeddve a farizeusokat, máskor pedig művészién burkoltan, homályosan, mert tudta, hogy ezzel még van esélye esetleg őket az Istenhez közelebb vezetni. Ezzel bírja esetleg őket jobb belátásra. Így tudja őket afelé irányítani, hogy tényleg meg tudjanak hajolni Isten akarata előtt, és ne csak úgy gondolják, hogy „felekezettudatosan”, „küldetéstudatosan” ők Isten akaratának végrehajtói.

Kérdezhetnénk azt is, hogy hogyan bánt Jézus Krisztus Júdással. Júdásról mikor tudták meg a tanítványok, hogy áruló, és azt is, hogy a saját zsebére dolgozik? Miután elment és felakasztotta magát? Miután Jézust elfogták és keresztre feszítették? Jézus mikor tudta, hogy Júdás áruló? Kezdetől fogva. Már akkor, amikor tanítványnak jelentkezett Jézusnál. Ő volt az egyetlen tanítvány, akit nem Jézus hívott, hanem saját maga jelentkezett. Jézus abban a percben, sőt korábban is tudta. Hát akkor miért nem mondta el neki Jézus? Beteljesedhetett volna a prófécia úgy is, ha Júdás megtér. Csakhogy akkor más árulta volna el. Jézus azért nem mondta el, hogy ő az áruló, mert újból és újból lehetőséget akart adni neki, hogy megváltozzon. Milyen szeretet az, hogy Jézus nemcsak tudta, hogy „anyagilag” elvetemült ember, hanem egyenesen rá bízta a pénztárt. Nem adhatta volna Jánosnak, akit nagyon szeretett? Jézus pont annak adta oda, akinek szüksége volt erre. Jézus azért adta Júdásnak ezt a feladatot, mert ő így láthatta, hogy Jézus mennyire bízik benne, mennyire becsüli. Júdás nem használta ki ezeket az alkalmakat. Jézus beszélt vele sokszor négy szemközt, egyszer sem árulta el neki, hogy tudja, ki az áruló, illetve csak az élete végén, az utolsó vacsorán, hogy mire készül. A Getsemáné-kertben tudatta, „*Júdás, barátom, azért jössz, hogy csókkal áruld el az embernek Fiát?*” Jézus Júdással, a saját tanítványa körébe befurakodó ellenséges tanítvánnyal is olyan szeretettel bánt, úgy bánt, hogy lehetőleg elvezesse a belátásra. Hogyan bánt Péterrel Jézus? Elmondta neki, hogy te meg fogsz majd tagadni, mielőtt a kakas három-

szor kukorékol. Ezzel kifejezte azt, hogy ő mindent megtesz érte. Péternek itt erre volt szüksége. Mi mit tettünk volna érte? Valószínűleg azt mondtuk volna, hogy: no ugye megmondtam. Mondtam előre, hogy a „kutyából nem lesz szalonna”. Ilyen mondatokat vágunk egymás fejéhez nap mint nap. Mi egymást beskatulyázzuk. Már ez elkezdődik az iskolában a gyerekekkel. Persze kell hogy eligazodjunk, és mi azt gondoljuk, hogy nekik is így könnyebb eligazodniuk, hogyha az embereket „dobozokba” helyezzük, mert így könnyebben tudjuk élni közöttük az életünket. Azért ennek van egy nagyon nagy veszélye is, az, hogy keményszívűvé válunk, és nem fogjuk feltételezni a másiról azt, hogy idővel meg fog változni. Sőt még rosszabb következménye is van ennek. Az, hogy nem is teszünk semmit annak érdekében, hogy megváltozzon a másik. Ami pedig kötelességünk lenne! Jézus Péterrel sem bánt így, miután megtörtént a tagadása, nem korholta, nem vádolta, nem bántotta, nem olvasta a fejére. Egyszerűen szemébe nézett, és ez elég volt Péternek. Összetört lelkében meglátta Jézust, meglátta, hogy Jézus nem hordja le, nem vádol, nem bántja, hanem csak szomorú. Gondoljunk csak bele, hogy ha az Isten Fiának megígérnénk valamit, és nem teljesítjük, milyen szomorúak lennénk, ha látnánk a csalódottságot a szemében! Még egymással is így lennénk, hát még övele. Péternek ez megtörte a szívét, ténylegesen bűnbánatra indította, azaz belátta, és bűnbánatra indította. Lehetne még sorolni a példákat arra vonatkozóan, hogyan bánt Jézus az emberekkel. Volt, akivel nagyon szigorúan, és volt, akivel kedvesen. Volt, akivel keményen, mert ő csak a kemény beszédből értett. Ha Isten Fiának életét szemléljük, láthatjuk, a következőket: János mondja: Isten megjelent testben, és közöttünk lakozott... láttuk az Atya egyszülöttjének dicsőségét, mint aki teljes volt kegyelemmel, és igazsággal. Jézus azt az életet élte a földön, amilyen életet az Atya él a mennyben. Úgy viselkedett Jézus a földön, ahogyan az Atya „viselkedik” az egész világmindenséggel, csak hogy mi nem látjuk őt, mert „lefátyolozottan” van jelen, mégpedig a mi érdekünkben van így jelen, ugyanis a „megemészto tűzzel” nem tudnánk együtt élni. Éppen ezért jött el Jézus, hogy lássuk testben az Atyát. Azt mondja az Írás: teljes volt kegyelemmel és igazsággal, de ugyanakkor az igazságossággal is, ami elválaszthatatlan egymástól.

Mi a valódi szeretet tehát? Jézus életében lehet igazán lemérni. Hogy mi a különbség Jézus szeretete, és a mi szeretetünk között? Jézus mindig különválasztja az embert a tettétől. Mi pedig rendre azonosítjuk az embert a tettével. Például ha valaki leejti a tányért, azt mondjuk, hogy milyen ügyetlen vagy. Nem ügyetlen, csak leejtette a tányért. Ha például valaki megbetegszik, akkor rögtön mondjuk, hogy te mindig olyan beteges vagy, és egészségtelenül élsz. Egy másik példával élve, ha történetesen ordibál valakivel, akkor azt mondjuk, hogy utálatos vagy stb.

Jézustól meg lehet tanulni, hogy ezt sohasem így tette. Ha valaki főbenjáró bűnt vagy bármilyen bűnt tett, akkor kifejezte, hogy ezzel a bűnnel nem ért egyet, hanem el is ítéli, de az embert ugyanakkor nagyon szereti. Így volt ez Péterrel is. Jézus gyűlölte és megvetette a bűnt, de szerette a bűnöst. Mi pedig fordítva tesszük: szeretjük a bűnt, és megvetjük a bűnöst. Jézus azt akarta, hogy az ember váljon külön a bűnétől. Az ember szabaduljon meg attól, hogy rosszat cselekedjen, bántsa az embert, sőt gondolati szinten se legyen fertőzött. Mi pedig azt tesszük, hogy 1. egybemossuk az embert bűnével, 2. és ezután leírjuk. Itt van az egyik nagy

különbség Isten és ember között. Isten az emberért mindent megtesz, még az életét is adja a kereszten. Mi pedig fordítva tesszük, a bűnös embereket megvetjük, leírjuk, de a bűnt viszont szeretjük, mivel ugyanúgy cselekszünk, mint mások. Hazudunk, pedig mondjuk másnak, hogy hazudós vagy. Csalunk, de megvetjük a csalókat stb. Mindenki úgy gondolja ezt, hogy a másikat megítélheti, kárhoztathatja, de ő is ugyanazt a bűnt, helytelenséget, gonoszságot követi el, akár nap mint nap. Ez a különbség. Krisztus sohasem követte el a bűnt, mivel gyűlölte a bűnt. Benne látta a bűnben annak igazi természetét: a tengernyi szenvedést és a végén a halált.

Az 1Kor 13. fejezetben az igazi és a hamis szeretet közötti különbségről olvashatunk. A szeretet himnuszának nevezi a Szentírás. A szeretet himnuszáról hat-hét részes sorozatok, tanulmányok, könyvek születtek már, nem célunk most erről részleteiben beszélni. Mégis olvassuk el a 4–8. verset! Milyen az igazi szeretet? „*A szeretet hosszútűrő, kegyes, a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem cselekszik éktelenül* – vagyis nem követ el illetlenséget, a szemérem ellen nem vét –, *nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra* – hadd kérdezzem meg, hogy melyikünk nem tett ilyet? –, *nem rója fel a gonoszt, nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal. Mindent elfedez, mindent hiszen, mindent remél, mindent eltűr. A szeretet soha el nem fogy.*” Hát ez az igazi szeretet. Ha ennek a mércéje mellé tesszük a miénket, akkor azt hiszem, hogy már egy kicsit kezdünk alázatosabbak lenni, és kevesebbet gondolni magunkról. Ez az első lépése a gyógyulásnak. Az isteni szeretetnek az a jellemzője, hogy ad, adakozó, annak ellenére, hogy az ember nem érdemli meg. Ez az isteni tulajdonságok sajátja, hogy Isten kegyelmes, amit úgy lehetne körülírni, hogy még akkor is szereti az embert, ha az az illető arra méltatlan, nem érdemelte ki. Egy olyan pont ez, amikor saját magunkat lenullázzuk. Ha valakiről feltételezzük, hogy méltó, hogy szeressük, akkor az ember talán megteszi, de közbejöhethet még a kényelemszeretet stb. Ezután úgy gondoljuk magunkról, hogy mi milyen nagy cselekedetet tettünk, és milyen jószágosak vagyunk!

Jézus azt mondta: Szeressétek ellenségeiteket!” Imádkozzatok azokért, akik titeket átkoznak! Jót tegyetek azokkal, akik titeket üldöznek! (Mt 5,44 verstől) „*Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, micsoda jutalmát veszitek?*” (46. vers) Miért mondjátok magatokat Istent kereső, szerető, követő embereknek? Legyetek tökéletesek, miként a mennyei Atyátok tökéletes, legyetek irgalmasok, miként a ti mennyei Atyátok irgalmas! A Szentírásban Jézus arra hívja fel figyelmünket, hogy tanuljuk meg, mi az irgalmasság. Az irgalmasság a kezdeményező szeretet. Ha irgalmasak vagyunk, akkor a Biblia szerint tökéletesek vagyunk. Tanuljuk meg azt, hogy ha valaki nem is érdemli meg, hogy szeressük, hogy megbocsássunk neki, nem méltó arra, hogy segítsek neki, hogy leüljünk és meghallgassuk őt, mert annyira aljas vagy kétszínű, akkor is tegyük meg, mert az isteni szeretet egyenlő az irgalmassággal, az irgalmasság pedig egyenlő az arra méltatlanok iránti kezdeményező szeretettel! Kimondhatjuk, hogy a Szentírás szerint a szeretet elsődlegesen nem érzélem. A Biblia szerint a szeretet egy életelv, egy életfilozófia, ami irányíthatja az életünket, ha ennek megfelelően döntünk. Nem az érzéseinken múlik a szeretet, hanem azon, hogy hogyan döntünk. A szeretet az *életelv* nyomán megszülető tett és cselekedet. Jézus életében

megvizsgálhatjuk, hogy például milyen volt az ő viszonyulása a farizeusokhoz vagy Péterhez, Júdához. Úgy viszonyult, mint például János apostolhoz? Úgy döntött, hogy mindent megtesz ezekért az emberekért. Ő értük munkálkodni fog, hirdeti Isten üzenetét, közeledni fog, nem várja meg, hogy közeledjenek hozzá, még ha a legnagyobb ellenségei is. A betegeket meggyógyítja, mindent továbbad, amit magával hozott a mennyből. A szeretet nem azon múlik, hogy mások iránt van-e szimpátia, empátia, hanem a bibliai szeretet az, hogy hogyan döntök. Lehet, hogy az utcán lévő ember mondjuk büdös, vagy be van rúgva, és egy utolsó alak, dönthetnek úgy is, hogy átmegyek az utca másik felére, de úgy is, hogy felhúszom egy padra, hogy legalább emberhez méltó helyen legyen. Esetleg mondhatok is néhány jó szót hozzá, hátha valami a fejébe mehet, és később gondolkodik erről. De bárkire gondolhatunk, hogy mit is tehetünk másokért, akár például a buszon a helyátadás lehetőségét vesszük. Valaki elmondta, hogy régebben, amikor nem állt fel mások előtt, és nem adta át a helyet, egyáltalán nem volt boldog ember. Direkt nézett ki az ablakon, hogy ne kelljen átadni a helyet, mégis nagyon rossz volt az érzés benne. Már alig várta, hogy valamelyikük leszálljon. Csak megmakacsolta magát. Itt van a baj, ha nem akarunk tenni másokért. Önzők vagyunk, esetleg félünk, hogy visszaélnék szeretetünkkel. De ha ettől félünk, akkor az igazi boldogságtól félünk.

Még egy példát szeretnék hozni az életből: volt egy ember, aki a második világháború idején Amerikából átvándorolt Európába. A parancsnokának megmondta, hogy nem fog fegyvert. (A könyv címe: Fegyvertelenül.) Nemcsak hogy nem fog fegyvert, hanem nem fog lelőni senkit, hite szerint, a hetedik napot pedig meg akarja tartani. A parancsnoka annyira megharagudott, hogy sokszor megbüntette, utálta, gyűlölte. De ez az ember olyan dolgokat megtett, amiket senki más az ezredében. Például amikor az ellenséges fronton tűzbe kerültek, a saját csapatából sokan megsérültek, akkor ő kiszaladt a lövészárokból, és a két ellenfél közötti térről hozta be a hátán a sérülteket a bunkerbe. A füle mellett záporoztak a golyók, és neki semmi baja nem lett. Hetek, hónapok alatt olyan tisztelet és elismerés övezte, hogy amikor visszamentek Amerikába, a legmagasabb kitüntetésben részesítették. Az amerikai elnök adta át neki. A parancsnoka pedig később úgy gondolt rá, hogy ő a legszeretettebb ember. *A szeretet önfeláldozó*, nem mérlegel, hanem odafigyel a másokra. A legjobb példa erre Jézus Krisztus élete. Széjjelljárt, jót tett, akármerre ment, jót tett, munkálkodott. A boldog élet a valódi szeretet, és az abban való gyakorlás, másokért való önzetlen munkálkodás útján képzelhető csak el.

Ha nekünk nincs szeretetünk, de látjuk, hogy van, akitől lehet tanulni, akkor hogyan tudunk szert tenni erre? Kiben merül fel komolyan a kérdés, hogy hogyan tudna ilyen önzetlen lenni? Hiszen a zsigereinkben van, hogy ha ellöknek, visszalökjünk. Miért nem tette ezt Jézus sem szavaival, sem cselekedeteivel, mégis határozott, nemes, erős volt a magatartása. Jn 14,10–11: Jézus az utolsó vacsora alkalmával beszélget a tanítványokkal, és azt mondta: „*Nem hiszed-e, hogy én az Atyában vagyok, és az Atya énbenem van? A beszédeket, amelyeket én mondok néktek, nem magamtól mondom; hanem az Atya, aki énbenem lakik, ő cselekszi e dolgokat. Higgyetek nekem, hogy én az Atyában vagyok, és az Atya énbenem van; ha pedig nem, magukért a cselekedetekért higgyetek nekem!*” Jézus életének az volt a

titka, hogy ő egyedül semmit sem tett, nem akart tenni. Mindig a mennyei Atya segítségét kérte. Jézus egész kicsi korától fogva elhatározta, hogy az Isten nélkül „egy szalmát sem tesz keresztbe”, nem azért, mert nem ismerte volna az emberi élet törvényeit, hát hogyan ismerné! Hiszen ő alkotta a törvényeket és a törvényszerűségeket, de azt mondta, hogy leteszi ezt a hatalmat, az isteni dicsőséget, és mindent a jó Atyától kér. Meg is kapta Istentől. A Szentlélek leszállt reá, és megnyugodott rajta. Jézus az Isten vezetése alatt áll. Nem valami misztikus formában, hanem úgy, hogy ha mindennap engednénk ennek a halk, szelíd hangnak, a lelkiismeretünk megszólalásának: segíts, emeld fel, beszéld le, kérj bocsánatot, most maradj csendes stb., ha így engednénk Isten Lelkének, aki munkálkodni szeretne mindannyiunk gondolatában, akkor nem tipornánk bele mások életébe, akkor Istennek fiai lennénk, mert akiket Isten lelke vezérel, azok az övéi. Jézus Istennel élt, a Lelke vezetésével, ebből a tényből, és mintából adott a válasz, hogy mi hogyan lehetünk hozzá hasonlóak.

„*Bizony, bizony mondom néktek: Aki hisz énbenem, az is cselekszi majd azokat a cselekedeteket, amelyeket én cselekszem, sőt nagyobbakat is cselekszik azoknál; mert én az Atyámhoz megyek. És akármit kértek majd az én nevemben, megcselekszem azt, hogy dicsőíttessék az Atya a Fiúban*” – olvashatjuk az evangéliumban. Érthető a lényege a jézusi felhívásnak. Ha ő kérte Atyját, ő megsegítette. Ugyanúgy megsegít minket is, sőt nagyobbakat is megcselekedhetünk. Ne nagy dolgokra gondoljunk elsősorban, hanem hogy ő így tudott viselkedni abszolút, örök mintaként, önzetlen szeretetben élni. Így tudott ő megmaradni az igazi szeretetben. Lehet, hogy nehézségekkel nézünk szembe, ellenállással, ha így igyekszünk élni életünket, de akkor is ez az élet ad igazi és egyedüli boldogságot. Több nehézsége senkinek sem lesz, mint neki. „*Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, se ne féljen!*” (Jn 14,27) Lehet, hogy tudjuk magunkat kábítani anyagi javakkal, pénzzel, szórakozással, tévével, szexszel, olvasással, utazgatással, de ezeket percörömeknek nevezhetjük, időlegesek, illékonyak, elillannak. Egy idő után érezzük, hogy valami nincs rendben az életünkben. A kiüresedés, a fásultság, kiégettség érzései mindaddig megmaradnak, amíg az igazi szeretet életünk részévé nem válik. Tegyük fel a kérdést magunknak: van-e elég időm másokra, rokonaimra, szeretteimre, szomszédokra, munkatársakra, odafigyelek-e eléggé rájuk? Tudom-e, hogy mik a nehézségeik, érdekel-e, kész vagyok-e segíteni, ha szükség van rá. Eldöntöttem-e magamban, hogy felajánlom a segítségadást? Meglátom-e mások problémáit, vagy a saját „sebeimet nyalogatom”, ami az önzés, önmagunknak élés. Ha őszintén válaszolunk, megkeressük, hogy miben, hol lehetünk aktívak, akkor szükségét fogjuk érezni, látni fogjuk, hogy önmagunkban nincs elég erő, és kérni fogjuk Istentől. Egyedül nem vagyok képes olyannak segíteni, aki nekem mindig „keresztbe tesz”. Ha úgy teszünk, mint Jézus, aki szüntelen az Atyához fordult bölcsességért, segítségért, erőért, akkor mi is majd példamutató életet fogunk tudni élni.

Róm 13,8 aranyige: „*Senkinek semmivel ne tartozzatok, hanem csak azzal, hogy egymást szeressétek; mert aki szereti a felebarátját, a törvényt betöltötte.*” Tanuljunk Jézustól, aki a törvényt nem csak ismerte, hanem betöltötte, és aszerint élt: saját (lét)érdekekben tanuljuk ezt meg, mert ez az e világi és eljövendő világunk boldogságának egyetlen és alapvető feltétele!

Egy másik aranyige, amely a szeretet bibliai „lélektanával” szorosan összefügg: Jn 1,9–12, mely a szeretet és az igazság összefüggésére utal: *„Az igazi világosság eljött volt már a világba, a mely megvilágosít minden embert. A világban volt és a világ általa lett, de a világ nem ismerte meg őt. Az övéi közé jöve, és az övéi nem fogadták be őt. Valakik pedig befogadták őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, a kik az ő nevében hisznek.”*

Ez a néhány bibliavers János evangéliuma elején rendkívüli tömör szakasz, mondhatni, a Biblián belül egy „kis Biblia”, mely lényegileg az egész evangéliumot tartalmazza. A 9–11. vers elé oda lehetne írni, hogy ez „az ember tragédiája”! Nem erről szeretnénk elsősorban elmélkedni, hanem a 12. versről, ahol felderül a kép: *„Az igazi világosság eljött volt már a világba, a mely megvilágosít minden embert.”* A szövegösszefüggésből egyértelmű, hogy itt Jézus Krisztusról van szó. Az ő személyében eljött már a világunkra az igazi világosság, az igazság és szeretet. Aki Isten volt, és emberré lett, Isten Fia volt, és azt a világosságot közvetítette, amire az ember önmagától nem tud rájönni. Amikor Jézus Pilátus előtt bizonyosságot tett, azt mondta: *„Én azért születtem, és azért jöttem e világra, hogy bizonyosságot tegyek az igazságról.”* Ezzel azt is elmondta, hogy mi emberek erre sohasem fogunk rátalálni, vagy talán rátaláltunk? Itt vagyunk a 21. század elején, és a „bölcsek kövét”, hogy tudniillik mi a boldogság titka, mi az egyén számára és az egyéni közösség számára a jó, mi az igazság stb. sohasem fogjuk magunktól megtalálni. Sem egyénileg, sem közösségileg nem élünk szebben, nem jobb a társadalom, mint a korábbi korszakokban. Sőt! Ez az ige megállapítja, hogy az igazi Világosság eljött a világra már korábban, aki alkalmas volt arra, hogy megvilágítsa minden embert. De mi történt? A világban volt, az evangéliumból tudjuk, hogy itt élt 33 és fél esztendő, és a világ általa lett. Személyében az jött el erre a világra, aki által az Atya a földet, és mindent teremtett. Ahogy az Írás mondja: önmagát megalázva volt közöttünk, az ő isteni dicsőségét, az ő végére mehetetlen bölcsességét nem tárta minden tekintetben az emberek elé. Ahol az emberek voltak, ahol a kortársai voltak, ahol az ember minden időben van, fő problémái vannak, oda lokalizálja és korlátozza a kinyilatkoztatást. Az igazi világosság úgy jött el, hogy az ember számára minden időkhöz szabottan, a befogadó és megértő képességéhez szabottan megvilágítsa minden embert, ugyanakkor pedig a világ nem ismerte meg őt.

A következő vers: övéi közé jött, de ők nem fogadták be őt. Kik az övéi? Az őszövétségeket, az őszövétségi választott népet jelenti elsődlegesen. Az volt a kiváltságuk, hogy Isten rájuk bízta beszédeit. Rengeteg kinyilatkoztatást kaptak, nemcsak a prófétai ígék által, hanem az Isten történelmi tettei által, amiket értük tett. Az övéi nem fogadták be őt. Nem azt mondta, hogy nem ismerték meg őt, hanem, hogy nem fogadták be őt. Mert tulajdonképpen még a főpap is beismerte, hogy ki ő. Nikodémus, a főtanács egyik tagja, a többiek nevében mondta, amikor egy éjszaka felkereste Jézust, hogy mi tudjuk, hogy Istentől jöttél tanítóul, mert ezeket a jeleket senki sem teheti, csak aki Istentől jött. De nem fogadták be, mert nem ilyen messiást vártak. Ők a becsvágyó reményeik beteljesedését várták a Messiástól. A vélt kiváltságaik és emberi büszkeségeik megerősítését, de egészen más Megváltó jött el.

A bűneiktől és önzésükből akarta megváltani őket, az övéi közé jött, de az övéi nem fogadták be őt. Nagyrészt ez lett az oka annak, hogy a világ sem ismerte, nem ismerhette meg őt. Erre mondhatjuk, hogy ez az emberi élet igazi tragédiája. Ezért mondjuk, hogy az emberi történelemnek nem lehet pozitív vonatkozása, hogy tudniillik emberi erővel egyszer csak pozitív irányba mennek a dolgok. Az emberi történelem az ellehetetlenülés felé tart, s végül csak a Megváltó Krisztus segíthet rajta. Azért, mert ott van a háttérben a tragédia, ami eljött a világunkba. Az, aki által a világ lett, a világ nem ismerte meg őt. Nem ismerték meg, részben pedig elutasították azokat az alapelveket, amelyeket Krisztus kinyilatkoztatótt, amelyek az emberiség, illetve az emberek boldog együttélésének az alapjai lehettek volna.

A 12. versben pedig felderül a kép: *„Valakik pedig befogadták őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, a kik az ő nevében hisznek.”* Ő az egész világon szeretett volna segíteni. A Nikodémussal való beszélgetésben is úgy olvashatjuk, hogy az Emberfia nem azért jött a világra, hogy kárhoztassa a világot, hanem hogy megtartsák a világ általa. De a többség elutasítása által már csak valakikről lehet szó. Valakik befogadták őt, azoknak hatalmat adott, hogy Isten fiaivá legyenek, akik az ő nevében hisznek. Főleg a 12. versről szeretnénk gondolkodni, mert ez a releváns témája az alapgondolatunknak. Nagyon gyakran találkozhatunk azzal a kegyességgel, vallásossággal, amikor is az emberi gondolkodásban az van, hogy a keresztyén élet egy borzasztó erőfeszítést igényel. Vannak, akik vonzódnak a Szentíráshoz és a kinyilatkoztatáshoz, de visszariadnak és a tényleges követést nem vállalják, mert úgy gondolják, hogy rettenetes lemondások és borzasztó küzdelem a keresztyénség. Ez tévedés, tévút. Nagyon nagy felelősségünk nekünk, akik keresztyéneknek valljuk magunkat, hogy így éljük-e meg a keresztyénséget, és ilyen képet adunk-e a keresztyénségről. Nem akarjuk ezzel azt mondani, hogy olykor nincs az énünkkel harc, de nem igaz, hogy a keresztyén élet egy sziszifuszi küzdelem, mintha valamit görgetnénk föl, és minduntalan gurulnánk vissza. Mennyire földre lehet érteni a legjobb dolgokat, akár az egészséges életmódunkat stb. Szó sincs róla, hogy ezen az úton az Isten fiává lehetnénk. Ennek van egy eszközi szerepe a maga helyén, de szó nincs róla, hogy ezáltal lenne az ember alkalmassá az üdvösségre. Azt, ami a lényeg, senki sem tudja megtenni a maga erőfeszítésével. Sem úgy, hogy nagyon igyekszik, sem úgy, hogy egészségesen él, vagy megtartja az Isten erkölcsi törvényét. Az ige azt mondja, hogy valakik befogadták őt, hatalmat adott azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek. Arról beszél, hogy Isten hatalmas mennyei erőt ad, hogy Isten fiaivá legyenek. Nem arról van szó, hogy valami keserves emberi erőfeszítésekkel kell elérni a szentséget és tökéletességet. Rendkívül szomorú az örömtelen keresztyénség. Mindig úgy nézzük, hogy azoknál, akik keresztyéneknek vallják magukat, vajon sugárzik-e az öröm, a megelégedettség, a reménység? Vagy egy kicsit lehangolt, megtört az arc. Sajnálatos, mert őszinte keresztyének lehetnek, és törekvőek. De valahol nagyon téves szemlélet és gyakorlat van. Akkor a saját tökéletlenségeinken és gyengeségeinken rágódunk, és újabb és újabb erőfeszítéseket akarunk tenni, hogy elérjük az Isten erkölcsi színvonalát, és az arcunkra kiül a fárasztó küzdelem, az örömtelen, önmagunkkal elégedetlen, sokszor kétséges állapot. Emlékszünk

arra, hogy a laodíceai üzenetben mi a kulcsszó, amikor Krisztus elmondja a tanácsot, amikor beszél a gyülekezet lelki szegénységéről, nyomorúságáról? „*Azt tanácsolom néked, hogy végy tőlem...*” A laodíceai üzenetben ez a két szó a legfontosabb: „*végy tőlem...*” Mert ő hatalmat akar adni nekik, akik befogadják őt, hogy Isten fiaivá legyenek.

Sokan azt gondolják, hogy az evangélium csak az Újszövetségben hangzik fel. Ez 36,26–27 versei: „*És adok néktek új szívet, és új lelket adok belétek, és elveszem a kőszívet testetekből, és adok néktek hússzívet. És az én lelkemet adom belétek, és azt cselekszem, hogy az én parancsolataimban járjatok, és az én törvényeimet megőrizzék és betöltsék.*”

Nem ugyanazt mondja ez az ige, amit János evangéliumában, csak más szavakkal? Nem formális összhang van a mintegy 1500 év alatt keletkezett bibliai iratok között, de tökéletes tartalmi egység. Hatalmat ad azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek. Adok nektek új szívet, és új lelket, és az én Lelkemet adom belétek. Én cselekszem azt tibennetek, hogy az én parancsolataimat megőrizzék és betöltsék. A tévutat akarja velünk elkerülni, hogy örömteljes, győzelemről győzelemre jutó keresztyének legyünk. Az Isten országa nálunk ne beszédben álljon, és ne emberi erőfeszítésekben álljon!

Vizsgáljuk meg ezt a kifejezést közelebről: „*hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek*”. Három kérdés merül fel:

Mire ad nekik hatalmat?
Miben áll ez a hatalom, amit ad?
Kik kapják meg ezt a hatalmat?

Mire ad nekik hatalmat?

Arra ad nekik hatalmat, hogy Isten fiaivá legyenek. Mit jelent az, hogy Isten fiaivá legyenek? Az igében keressünk választ erre! Milyen a magatartásuk, jellemük? Mt 5,44–45: „*Én pedig azt mondom néktek: Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnek, és imádkozzatok azokért, akik háborgatnak és kergetnek titeket. Hogy legyetek a ti mennyei Atyátoknak fiai, aki felhossa az ő napját mind a gonoszokra, mind a jókra, és esőt ad mind az igazoknak, mind a hamisaknak.*” Elég világos meghatározása ez azoknak, akik Istennek fiai, azoknak, akik az Isten jellemére, hasonlóságára alakulnak át. Akik képesek arra, hogy ellenségeiket szeressék, és jót tegyenek azokkal, akik őket háborgatják és üldözik, és felette vannak annak, hogy „az éneket bántotta, és én visszaadom, és ahogy ő, én is úgy”. Akik egyszerűen az Isten irgalmasságát megtanulták. Jézus elmondta ezt a nagy ígét, hogy „*Legyetek azért tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes*”, és magyarázatul hozzátette, hogy „*Legyetek azért irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas!*”

Nagyon szép hasonlatot olvashatunk Alfred-Felix Vaucher Az üdvösség története című könyvében. Azt mondja a szerző, hogy vannak olyan meredek hegycsúcsok, amiket csak egyetlenegy meredek ösvényen lehet megközelíteni. Ilyen meredek csúcs az, hogy legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes. Ezt csak egyetlenegy úton lehet

megközelíteni, és ez a szeretet és irgalmasság útja. Az ember nem választhatja, hogy bölcsességben olyan tökéletes legyen, mint az Isten, nem választhatja, hogy olyan ereje legyen, mint az Istennek. Csak egyedül az erkölcsi jellem útján kezdheti. Ez az egyetlen ösvény, ami a hegycsúcsot megközelíti. Legyetek tökéletesek, mint a mennyei Atyátok tökéletes!

Isten fiává lenni olyan, mint akinek sajátjává lett, gondolkodásmódjává vált, életeleme az Isten tökéletes jellemét képviselni. El tudja valaki ezt érni emberi erőfeszítésével valaha? Lehetséges? Kizárt. Ezért fogalmaz így az ige: hatalmat adott az Isten, hogy Isten fiaivá legyenek. Megfeszíthetjük testünket, lelkünket, megsanyargathatjuk magunkat, minden módon próbálhatjuk ezt, hogy ne legyenek olyan indulataink, melyek gátolnak, hogy elérjük Isten erejét. Nem fogjuk elérni, állandóan gyötrődünk, hogy én most hol vétkeztem, hogyan próbáljam az Isten törvényét betölteni. Isten kegyelme erőt, világosságot ad, hogy Isten fiaivá lehessünk.

A következő kérdés: Mi ez a hatalom, amit ad?

Világosan megmondja az ige. Hadd idézzünk egy másik bibliaverset, mely „az Isten fiai” kifejezést használja: Róm 8,14: „*Mert akiket Isten Lelke vezérel, azok Istennek fiai.*” Kie az a hatalom tehát? Azoké, akiket Isten Lelke vezérel. 1Jn 4,13: „*Erről ismerjük meg, hogy benne maradunk és ő mibennünk; mert a maga Lelkéből adott minékünk.*” Az Isten Lelke az igazság Lelke. Azt is mondja, hogy Isten szeretete kitöltött a Szentlélek által, aki adatott nekünk. A szeretet Lelke. A Szentlélek erkölcsi hatalom, az Istenség egész erkölcsi lényét képviseli, jelenlévővé teszi. Adhatott volna az Isten ennél nagyobb erkölcsi hatalmat, nagyobb erkölcsi segítséget, minthogy adott Lelkéből, hogy vezéreljen és bennünk lakozzék?

Idéztük a következő igéket: „*akiket Isten Lelke vezérel...*”, Ezékielnél is: lelkemet adom belétek, hogy az én parancsolataimban járjatok és az én törvényeimet tegyétek, és betöltsék. Annyi misztikus és téves elképzelés van a Szentlélekről. Idézzünk igéket, amelyek megmondják, hogy hogyan közvetít erkölcsi hatalmat és lelki hatalmat a Szentlélek azoknak, akik befogadják őt!

Ézs 11,2: Ez eredetileg egy messiási prófécia, és ez a kíváncsi, hogy mindenki, aki Krisztust mint Megváltót elfogadja, az ő követőjévé legyen, és ugyanazok a tapasztalatok érjenek be életében. „*Akin az Úrnak lelke megnyugszik: bölcsességnek és értelemnek lelke, tanácsnak és hatalomnak lelke, az Úr ismeretének és félelmének lelke.*” Az Úr Lelke megnyugszik..., más az, amikor valakin az Isten Lelke megnyugszik, vagy vezérli, vagy csak néha megérintheti. Ha azt a hatalmat valaki befogadja, akkor mi történik? A bölcsesség és az értelemnek Lelke nyugszik rajta. A bölcsességfogalom azt mutatja, hogy rendkívüli éles, tiszta gondolkodáshoz segíti az Isten. Azt láthatjuk, hogy az emberek gondolkodóképessége rettenetesen romlik. Se logikusan, se igazságosan nem tudnak már gondolkodni. Ösztönösen, indulatosan járnak el, az érzelmek elborítják az agyukat, és néha kétségbeeshetünk azon, hogy értelmes, képzett emberek nem tudnak logikusan gondolkodni, le is szoktak róla. Sokszor képtelenek arra, hogy

próbáljanak igazságosan, becsületesen, logikusan átgondolni, kiértékelni dolgokat. De akiben a bölcsesség Lelke működik, azt megtanítja a tiszta, igazságos, logikus, becsületes gondolkozásra, megfontolásra minden dologban. Éles gondolkozásra. Az értelmi képessége hatalmasat fejlődik mindenkinek, aki az Isten Lelkét befogadja. Nem véletlen halmozás ez: értelemnek lelke. A héber szövegben az van, hogy az „értelemnek Lelke” a jó és a gonosz közötti különbségtétel képessége. Egy árnyalat a jó és rossz között, nemcsak a logikus gondolkozás képessége. Azonnal különbséget tudjon tenni a jó és rossz között. Hiányzik sokszor belőlünk ez a képesség? Nem csodálatos dolog az, amikor valakit Isten Lelke vezérel és az ő Lelke megnyugszik benne, és belülről, halk, szelíd hanggal, kiváló sugallattal, egy pillanat alatt megvilágítja neki, hogy ez igazságos, ez igazságtalan, ez helyes és ez helytelen? Mint a röntgen, megvilágítja neki, hogy mi a helyes és mi a helytelen erkölcsileg. Abban a pillanatban, és nem utólag.

Tanácsnak és hatalomnak Lelke. Mi az, hogy tanács? Ne egy tanácskozó testületre gondoljunk, hanem az *életnek gyakorlati helyzeteire tanácsot kapunk*, hogy most hogy oldjuk meg problémáinkat. Most hogyan tegyünk a legjobban. Óriási segítség ez? Bizunk benne, hogy vannak közöttünk, akik így végzik a hétköznapi teendőiket. Az ember észleli, és nem is az ő képessége az, ami egyszerre csak átvilágítja, sugallja, hogy most hallgass, most így szólj ehhez az emberhez, most a helyzetet így oldd meg, amazt tedd félre, tedd ezt, mert ez a sürgős. Ez a gyakorlati tanácsnak a lelke, és ez nemcsak a lelki dolgokban igaz, a Jóisten a hétköznapi dolgainkban is ad ilyen kegyelmet. Emlékszünk rá, hogy az Ószövetségben mit olvasunk, amikor a templomépítés folyt. Hívjátok el név szerint ezt meg ezt, hogy tudjon mindenféle ötvösmunkát elvégezni. És ezekbe adtam én a bölcsességnek Lelkét, hogy tudja kigondolni és elvégezni. Mindegy, hogy kinek mi a hétköznapi munkája, mert ha valaki az Isten dicsőségére akar lenni, emberek szolgálatára akarja tenni, akkor a Szentlélek mint a tanácsnak a Lelke belülről segíti őt, átlát helyzeteket, gyakorlati tanácsokat ad, hogy most mit tegyen először, másodsor. Ez rendkívüli segítség, hatalomnak lelke, erőnek lelke. Hányszor van az embernek szüksége fizikai erőre, lelki erőre, hogy el ne csüggedjen. Ez hatalmas dolog. Szeretünk egy igét: „Mikor kiáltottam ..., felbátorítottát engem, lelkemben erő támadt.” Másik helyen pedig azt mondja: „Mikor megsokasodtak bennem az én aggódásaim: a te vigasztalásaid megvidámították az én lelkemet.” Megfoghatatlan, de csodálatos működés ez az emberek lelkében. A keresztyén emberek nincsenek kivéve az élet küzdelméből, de valakiknek mindig van valami fizikai erőtöbblete, mindig van lelki erőtöbblete, amikor szükség van rá. Mert az Isten Lelke, mint az erőnek Lelke, belülről segíti őket.

Az Úr ismeretének és félelmének Lelke. Óriási dolog megismerni Isten Lelkének gondolatait! Amikor az ő gondolatai annyival magasabbak nálunk, mint az ég a földnél. Megérteni Isten indítékait, megérteni, fölfogni és értékelni Isten erkölcsi erejét, lehet ezt pusztán saját emberi képességeinkből? Milyen csodálatos, hogy amikor Isten megértet velünk bibliai ígéket, azok egy darabig olyanok, mint egy zárt ajtó. Nézi az ember, de nem érti. Egyszer csak olyan hatalmas isteni eszméket ért meg. Ez is a Szentlélek munkája. Az Úr félelmének Lelke. Mi az Isten félelmének Lelke? A Biblia azt mondja, hogy „Az Úrnak félelme a gonosznak

gyűlölése.” Az, amikor az ember olyan mély tisztelettel tud az Istenhez viszonyulni, és eljut odáig, hogy szereti azt, amit Isten szeret, és tudja, hogy mi az, ami megvetendő. Ahogy mondja az ige: „*Ragaszkodjatok a jóhoz, iszonyodjatok a gonosztól!*” Ezt a magatartást csak a Szentlélek tudja kialakítani az emberben. Akinek a Jóisten a belső erkölcsi erejét adja, az talán küszködve éli meg a keresztyéni életet? Állandóan egy hatalmas fizikai és lelki erőtöbbletet, hatalmas erkölcsi segítséget kap. Maga az Isten Lelke támogatja és segíti belülről. Az Isten ezt az ajándékot akarja nekünk ajándékozni. Egy másik ige a 2Tim 1,7-ben: „*nem a félelemnek Lelkét adta nekünk az Isten*”. Próbáljuk megérteni ezt úgy, hogy nem azt mondta Isten, hogy féljünk, reszkessünk az üdvösségért vagy a lelki növekedésért! Nem félelemnek lelkét adott nekünk az Isten, hanem erőnek, szeretetnek, józanságnak, – a görög szöveg így mondja – a tiszta gondolkodásnak a lelkét. Tud valaki három olyan szót, amely tökéletesen megmutatja, hogy mire van az embernek a legjobban szüksége? *Erő, szeretet és tiszta gondolkodás.* Minden benne van. Ez az a hatalom, amit az Isten ad azoknak, akik befogadják őt.

Kik nyerik el ezt a hatalmat? Azt hiszem, hogy ez a legkényesebb kérdés, mert ha minden keresztyén élne ezzel a kiváltsággal, akkor Isten fiait láthatnánk mindenütt. Akikben Isten erkölcsi jelleme van, boldog és diadalmas keresztyének azok.

1Jn 5,3: „*Isten parancsolatai pedig nem nehezek*”. Ez ragyog le az arcokról, hogy a Jóisten parancsolatai nem nehezek? És az ő igája gyönyörűsége és könnyű? Így van minden embernél, aki ezt a hatalmat elnyeri. Min múlik az, hogy mégsem látjuk minden keresztyén életében ezt az örömet, miért nem látjuk az életükben, hogy az Isten parancsolatai könnyűek? És az ő igája gyönyörűsége és ...könnyű? Ezt a hatalmat csak azok kapják meg, akik valóban befogadják őt.

Mit jelent befogadni Krisztust? A Szentlelket, illetve Krisztust befogadni egy és ugyanaz. Ugyanis Krisztus már nincs jelen testileg a földön. A Bibliában váltófogalom az, hogy Krisztus tibennetek, Isten tibennetek van, vagy az Isten Lelke tibennetek van. A Szentlélek egyetlenegy teszt, mikor valakin megnyugszik, valakiben lakozik, vagy valakit vezérel, hogy Krisztust teszi jelenvalóvá, az Emberfia Krisztus lényét, tanítását tükrözi, mintegy élő személyként él benne a Szentlélek a benne lakozása és munkája által. Mit jelent tehát befogadni Krisztust a Szentlélek által? Azt, hogy befogadjuk az ő tanítását. Nagy dolog befogadni Krisztus tanítását maradéktalanul. De ez ennél többet jelent. Idézzük az egyik legismertebb bibliai igét: Jel 3,20: „*Íme, az ajtó előtt állok, és zörgetek, és ha valaki meghallja az én szót, és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorálok, és ő én velem.*” Szép képies ige. De figyeljük meg, hogy két lépcsőről beszél a szerző: ha valaki meghallja az én szót, és megnyitja az ajtót. Nagy dolog: meghallani Krisztus szavát. Jézus földi életében beszélt nagy fájdalommal és szomorúan a zsidó nép életéről, akik pedig annyi kinyilatkoztatást kaptak. Azt mondja, „*megkövéredett e nép szíve, és füleikkel nehezen hallanak, és szemeiket behunyták, és fülüket bedugták, hogy valamilyen módon ne halljanak, és szívükkel ne értsenek, hogy valamilyen módon meg ne térjenek, és meg ne gyógyítsam őket.*” Tanítványainak mondja Jézus: „*szemeitek boldogok, hogy lát-*

nak, és füleitek, hogy hallanak”. Emlékszünk, hányszor volt Jézus szavajárása, hogy „*akinek van füle a hallásra, hallja!*” Jelenések könyvében is ismétlődik. Tehát nagy dolog meghallani Jézus szavát, de Jézus nemcsak azt mondja, hogy aki meghallja az én szómat, bemegyek ahhoz, és ő énvelem lesz. Van egy másik fokozat, és ez: „*megnyitja az ajtót*”. Azt mondhatjuk, hogy itt akadunk el rendre. Boldogok vagyunk, amikor meghalljuk az ő szavát. Azt mondjuk, hogy csodálatos az Isten kinyilatkoztatása, és azt mondja értelmünk és lelkünk is, hogy ámen. Azt mondjuk, hogy én ezt szeretem, és ugyanakkor megakad a kezünk a kilincsen, és nem nyitjuk meg az ajtót. Mit jelent Krisztust befogadni a Szentlélek által? Befogadjuk mint egy szövetségtestvérét? Befogadjuk őt mint az életünk Urát? Miért fogadjuk be olyan nehezen Jézus Krisztust? A nagy énünk miatt, akaratlanul is, ösztönösen is.

Gal 2,20: Az igazi keresztyén tapasztalatot írja meg:

„*Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus, amely életet pedig e testben élem, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem és önmagát adta értem.*” Melyikünk meri ezt a vallomást elmondani, mint az igazi hittapasztalatot? Mi jellemző ránk? Megvan a magunk életterve, elképzelése, és azt mondjuk, hogy, Uram, segíts nekem! A jó keresztyén, buzgó keresztyén magatartása ez: tudom, hogy nekem nem megy, ezért *segíts nekem*. De az ige nem arról beszél, hogy hívjuk a jó Istent, hogy segítsen nekünk a mi igyekezetünkben, hanem arról beszél, hogy akik meghallják az ő szavát, nyissák meg az ajtót, és fogadják be Krisztust, mint szövetségtestvérüket! Akkor nem az van, hogy ő segít nekünk, hanem az, hogy *mi együttműködünk vele*, a hatalmas és csodálatos isteni Lélekkel. Miért féljük annyira az énünket? Mert a hitünk kevés. Mindig azok a téveszmék gyötrik az agyunkat, hogy elveszítenénk a szabadságunkat, hol lenne a kreativitásunk, egyéniségünk. De van okunk ezt félni? 2Kor 3,17 mondja: „*Ahol az Úrnak Lelke, ott a szabadság*”. Jézus így fogalmaz ebben az ígében, amit idéztünk: „*ha valaki meghallja az én szómat, és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorázok, és ő én velem.*” Mi van ebben befogaltatva? Nem fogja az Isten az ő egyéniségét elvenni. Ellenkezőleg; megerősíteni, kifejleszteni és tökéletessé tenni, eszményivé fogja tenni az Isten munkája. Nem véletlenül mondja az ige, hogy valakik befogadták őt, hatalmat adott azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, és hozzáteszi, akik az ő nevében hisznek. Mit jelent hinni? Azt elsődlegesen, hogy bízni benne. Akik a megismerésben eljutottak addig a mély bizalomig, hogy ez az én beteg gondolkozásom, és teljes téveszme attól félnem, hogy ha befogadnám az élet Urát, és az Isten Lelke vezérelne, akkor elveszne az én szabadságom vagy egyéniségem. Ellenkezőleg, tökéletessé válna a szabadságom, és kivirulna. Éppen ez az oka annak, hogy Krisztus adja azoknak a hatalmat, akik befogadják őt. Ez az ember szabad döntése, hogy befogadja őt.

Milyen szépen fogalmazza az Úr: „*Az ajtó előtt állok, és zörgetek*”. Nem török be, és nem nyitok be, akkor sem, ha én a világmindenség ura vagyok, ha valaki meghallja az én szómat, és ha megnyitja az ajtót, azaz az ember szabadsága, rajta múlik. A Jóisten nagyon jól tudja, hogy amit az ember nem fogadott be *teljes szívvel*, előbb-utóbb úgyis föllázad ellene. Mindig olyan tanulságos Bálám története az Ószövetségben, amikor ő akart menni a maga útján, az Isten pedig megpróbált vele ellenkezni, kegyelmesen visszatartani. Mit mondott

utoljára az Isten angyalának, amikor megpróbálta a legerőteljesebben megállítani a rossz úton? „*Hát vétkeztem. Ha nem tetszik ez neked, akkor visszatérek*”. Benne volt, nekem még mindig nagyon tetszik, de ha neked nem nagyon tetszik, akkor kénytelen-kelletlen nem megyek tovább ezen az úton. Mit mondott neki a Jóisten? „Menj!” Ő soha senkire nem erőlteti rá az akaratát. Csak ha valaki befogadja, akkor adja az ő akaratát. Ha az ember megnyitja az ajtót, akkor mondja, hogy bemegyek ahhoz, és vele vacsorázok.

Közelebbről nézzük meg, hogy mit jelent: „*befogadni Krisztust mint az életünk Urát*”. A Biblia nagyon sokszor hasonlítja házassági szövetséghez a Krisztus és a hívő ember közötti szeretetszövetséget. Az Isten elgondolása szerinti igaz, szép házasság jelenti, hogy ezentúl nem kettő, hanem egy. Vagyis azt jelenti, hogy senki sem úgy gondolkozik, hogy az én akaratom, én kedvem, hanem egyeztetni a másik akaratával, érzelmeivel. Aki erre nem hajlandó, jobb, ha nem házasodik meg, mert hát úgyse lesz belőle jó. A szeretet csodálatos iskolája, hogy nem az ő énjét fogja érvényesíteni, hanem ugyanolyan értékűnek tekinti a másikat is, az akaratot, az érzéseket, a terveket. Ha valaki befogadja Jézust szövetségtestvérségre, élete Urának, akkor sohasem az én akaratom, az én tervem, az én gondolataim dominálnak, hanem egyeztetek. Ef 5,10: „*Meggondolván, mi legyen kedves az Úrnak.*” Mindig ott van a megfontolás, hogy mi az Isten erkölcsi lénye szerint helyes és igaz.

Kol 3,17: „*És mindent, amit csak cselekedtek szóval vagy tettel, mindent az Úr Jézusnak nevében cselekedjétek!*” Azt jelenti, hogy az ő Lelkével, tanításaival, gondolataival összhangban, akármit, szóval vagy tettel, vele összhangban. Állandó egyeztetés, állandó öreá tekintés, vele összhangban cselekvés. Ebben a kapcsolatban talán visszafejlődik az ember? Lehet valakitől többet tanulni, mint az Istentől? A földön az emberek megtiszteltetésnek tekintik, ha egy híres professzornak az intézményébe vagy házába bejutnak, és tőle tanulhatnak. Hát akkor? Egy híres bibliakutató mondta egyszer: „*Attól tanulok szívesen, aki teremtette a napot, a holdat és a csillagokat*”. (E. G. W.) Ha Istentől lehet így tanulni, hogy a maga Lelkéből ad, belülről vezérel, vele lehet egyeztetni, akkor hol megalázó ez? Itt csak a mi beteges ágaskodó énünkkel van a baj. Ezért félünk befogadni Krisztust, és nem tudjuk megtenni ezt a lépést.

Szeretnénk még arra is utalni, hogy vajon mit tehetünk, hogy életünkben tényleg eljussunk idáig. Nem fogjuk tapasztalni mindaddig ezt a hatalmat, amíg be nem fogadjuk őt. Mit tegyünk, hogy megnyerjük ezt a tapasztalatot? Először is adjunk alkalmat a Jóistennek arra, hogy zörgessen az ajtónkon! Hogy egyáltalán meghalljuk a szavát. Amíg ő nem tud zörgetni, addig sem jutunk el, hogy megnyissuk az ajtót. A mi szabadságunk marad ez, de kell Istennek alkalmat adni, hogy közeledjen hozzánk, késztetést kapjunk, hogy majd megnyissuk az ajtót.

„*Az igazi világosság eljött, de az emberek inkább szerették a sötétséget, mint a világosságot.*” Az a szó, hogy *inkább*, engem nagyon megdöbbsent, mert nincsen olyan ember, aki ne vonzódna valamennyire a világhoz, illetve a világossághoz. Az ember szereti a világosságot is, de az a kérdés, hogy melyiket inkább. Önmagát, az önzését inkább, vagy a világosságot és az igazságot jobban. Itt kell nekünk

sokszor önmagunk ellenében is döntéseket hozunk. Ha elveszítettük Isten jelenlétét, e hatalmat, és a magunk igyekezetére, erejére vagyunk utalva, akkor nagyon gyorsan térjünk vissza a Jőistenhöz! Térjünk hozzá, és rendezzük bűneinket, amik elválasztottak bennünket, és javítsuk ki téves gondolatainkat, amelyek arra biztatnak bennünket, hogy csak én próbáljam a saját erőmből! Hangsúlyozni szeretném, hogy nemcsak egyszer kell Krisztust befogadni az életünkbe. Gyakorlatilag mindennap meg kell hoznunk a döntést. Amikor reggel elindulunk, elkezdünk egy napot, akkor átgondoljuk, hogy „két marokra” fogjuk a dolgot. Határozottan fogom tenni a dolgom, vagy pedig azt mondom: Istenem, ennyi és ennyi emberrel fogok találkozni, és sok érzékeny lelki feladatom lesz, mennyi dologgal kell megbirkóznom ma, és nem merek elindulni nélküled. Add a te Szentlelkedet, mennyei Hatalmat, hogy tanácsoljon, vezéreljen, belülről segítsen, hogy ne hibázzak, és az isteni szeretettörvény szerint tegyek mindent! A döntést, hogy megnyitjuk az ajtót, tulajdonképpen naponta kell meghozni!

Érdekes, hogy a vízözön előtti világról olvasunk egy rövid jelentést, ahol azt tudjuk meg, hogy Sét fiai, akik az Ábel helyét foglalták el, az istenfélők vonalát vitték tovább. Azokat az Isten fiainak nevezték el, akik *segítségül hívták az Úr nevét*. Velük szemben az emberek fiai voltak. Milyen szükséges lenne, hogy ma is ilyen élesen elkülönüljön, hogy akik igazán a Krisztuséi, azokról mindenki tudja, hogy ők az Isten fiai, ezek annyira különböznek a gondolkodásmódjukban, cselekvésmódjukban, mert ők az Isten fiai, egészen magas, más erkölcsi elvek szerint élnek, igazi szeretet van bennük. Akkor tud Isten műve befejeződni Krisztus eljövetele előtt, amikor ez megtörténik. Tudjuk, hogy Krisztus párhuzamot vont a vízözön előtti világ és az utolsó idő között. Azt mondta, hogy a gonoszság megsokasodik, és amint a Noé napjaiban volt, úgy lesz az Emberfiának napjaiban is. Amikor annyira megsokasodik és elfajul a gonoszság, az igazság csak akkor marad meg, ha abszolút elkülönül tőle, teljesen felnövekszik az ellenkező oldalon. Isten azt akarja, hogy elkülönüljenek az ő fiai, nem úgy, hogy elkülönüljenek azzal, hogy megvonják szeretetüket, hanem a lelki identitásukban, magatartásukban különüljenek el, és éppen az emberek fiaiért fáradozzanak, és önfeláldozó szeretettel viszonyuljanak hozzájuk. Óvakodjunk attól, hogy azt kelljen mondania rólunk: fiai közé jött, és az övéi nem fogadták be őt! Nehogy az övéinek valljuk magunkat, de mégse fogadjuk be őt! Lássuk meg a legszebb evangéliumot az igében: „*ha valaki meghallja az én szómat, és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz, és vele vacsorálok, és ő énvelem.*” Ne nyugodjunk addig, amíg meg nem ismerjük, hogy milyen az, amikor Krisztus bennünk lakozik, és az ő Lelke vezérel! Az ő igája gyönyörűsége és az ő terhe könnyű.

Az ember válasza Isten szeretetére

Ez nem arról szól, hogy az Isten távol van, és az Isten közömbös vele szemben, és valami hallatlan nagy dolgot tesz azzal, hogy küzd azért, hogy az Istennel szeretetkapcsolatot hozzon létre. Szó sincs róla. Minden vágyakozás, ami bennünk megnyilvánul az Isten lényé után, az az Isten Lelkének a munkája. Ez annak jele, hogy Isten megközelíti az embert, és elkezd munkálkodni, és vágyat ébreszt a szeretetközösség, szeretetkapcsolat után az ember életében. Az ember szeretete

tehát mindig viszonzás, mindig válasz a Biblia szerint arra a felfoghatatlan, érthetetlen, megmagyarázhatatlan szeretetre, ahogyan az Isten az emberhez viszonyul. És ez az egyetlen normális válasz az ember részéről – ez a teljesen természetes, ami a lényunktől nem idegen, hanem lényünkkel összhangban lévő válasz –, hogy mi szeretjük őt, mert ő szeret minket. És teljesen abnormális állapot, amikor az ember figyelmen kívül hagyja az Isten lényét, szeretetét, kegyelmét. A Biblia nem a gyengeelméjűséget nevezi bolondságnak, hanem ezt a gondolkodászavart, azaz az Isten lényének figyelmen kívül hagyását. Félreérthetetlen világossággal mondja ki a Biblia minden mellébeszélési lehetőség nélkül, hogy az Isten iránti szeretet az engedelmisségben nyilvánul meg. Abban, hogy az ember komolyan veszi az Isten beszédét. És követi a beszédet gyakorlati életében. Ahogyan a gyermek szeretete a szülei iránt abban mutatkozik meg, hogy komolyan veszi, amit a szülei kérnek tőle, és engedelmeskedik, de nem akárhogyan, hanem örömmel. Nem kényszeredetten, mint a rabszolga, nem félve a büntetéstől, hanem örömmel, mert szereti a szüleit. Jézus erre az egyszerű összefüggésre mutat rá. Az Isten iránti szeretet mindig engedelmisségben nyilvánul meg. Aki szereti Istent, az szereti az ő beszédét, és engedelmeskedik neki.

Itt kell kitérnünk egy torzulásra, amit nem lehet kihagyni, hogy sok embernél nem ebben áll az Isten szeretete. Sok ember az öiránta való szeretetbe nem érti bele azt, hogy engedelmeskedjen neki a maga egyszerűségében, mellébeszélés, okoskodás nélkül. Nagyon sok ember azt gondolja, hogy az Isten iránti szeretet valamiféle vallásos cselekedetek elvégzésében nyilvánul meg csupán. Jézus mondja a körülötte állóknak, azoknak, akik örömmel hallgatták szavait, csak éppen nem követték: „*Igyekeztek bemenni a szoros kapun: mert sokan, mondom néktek, igyekeznek bemenni, és nem mehetnek.*” Folytassatok élethalál harcát, hogy bemehesetek a szoros kapun! (Lk 13,24–27)

Élethalálharc, hogy átmenjünk a kapun, és engedelmeskedjünk az Istennek, mert sokan majd szeretnének bemenni (vágyakozást kifejező szó van itt!). Ekkor fog megtörténni, amit a menyegzői példázatban olvashatunk, nevezetesen a gazda várja a vendégeit, és aztán felkel, amikor megjön a vendégsereg, bezárja a kaput. Vannak, akik késve jönnek. Amikor megérkeznek, kívül megállnak, és kezdik az ajtót zörgetni, dörömbölni és mondják: Uram, Uram, nyisd meg nekünk! A gazda döbbenetes dolgot mond. Nem tudom, honnan vagytok ti, nem ismerlek titeket! Ők pedig: teelőttem ettünk és ittunk, a mi utcáinkban tanítottál. Mondom nektek, nem tudom, honnét valók vagytok ti! Távozzatok tőlem mindnyájan, akik hamisságot cselekesztek! – mondja majd az Úr. Tehát emberek érvelnek azzal, hogy előttem ettünk és ittunk, itt tanítottál az utcáinkban, hát nem ismerlek minket? Nem ismerlek, távozzatok tőlem, akik hamisságot cselekesztek! – mondja Jézus, mert az Istennek nem az az ismerete, hogy hallgatják az igét. A Római levél is megfogalmazza a 2,13-ban: „*Mert nem azok az igazak az Isten előtt, akik a törvényt hallgatják, hanem akik betöltik*” Hatalmas veszélye van annak, hogy az ember úgy gondolja, azzal, hogy ő elment az istentiszteletre, elment egy vallásos rendezvényre, előadásra, vagy hogy elővette a Bibliát, magáénak mondta a hitvallást, ezzel már szereti az Istent. Nem, ezzel esélye van szeretni az

Istent, ismereteket gyűjthet össze. Szeretni Istent azt jelenti, hogy amit mondott, arra odaszánom magamat, akár élet-halálharcot folytatok a saját kívánságaimmal szemben. Ténylegesen élet és halál kérdése az, hogy a magam útját követem, a magam elképzelése, életrendje szerint élek, vagy átadom az életemet Istennek, mert méltó, hogy irányítsa az életemet. Ez élet vagy halál kérdése az ember életében! Örök üdvösség kérdése. Jézus azt mondja, ez a dolog méltó arra, hogy az ember úgy viszonyuljon hozzá, mint amikor élet-halálharcot vív az életében. Tehát állíthatjuk teljes bizonyossággal bibliai alapon, hogy az az ember fog üdvözülni – függetlenül attól, hogy ki mekkora ismerettel rendelkezett –, aki a rendelkezésére álló ismeretet befogadta, gondolkodásában következetes, egyenes, becsületes volt, aki nem engedte meg, hogy az önigazolás tönkretegye a helyes gondolkodást, és a lelkiismeretét alárendelte az isteni igazságnak. Nem fölé emelte az igazságnak, és ebből adódóan hozta meg döntéseit. Ez az ember a szeretet bibliai elvét betöltötte, a szeretet bibliai „művészetét” az életében megvalósította. A Zsoltárok könyve mondja: 119,11: *„Szívembe rejtettem a te beszédedet, hogy ne vétkezzem ellened.”* Ez az egyik lépés, befogadni az Isten gondolkodásmódját, az ő mércéjét. ApCsel 24,16: *„Ebben gyakorlom magamat, hogy botránkozás nélkül való lelkiismeretem legyen az Isten előtt és az emberek előtt mindenkor.”* Ő így kereste az üdvösséget. (1Jn 4,19–5,3) *„Mi szeressük őt, mert ő előbb szeretett minket! Ha azt mondja valaki, hogy: Szeretem az Istent, és gyűlöli atyjafiát, hazug az: mert aki nem szereti atyjafiát, akit lát, hogyan szeretheti Istent, akit nem lát? Az a parancsolatunk is van Tőle, hogy aki szereti az Istent, szeresse a maga atyjafiát is. Mindaz, aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, Istentől született, és mindaz, aki szereti a szülőt, azt is szereti, aki attól született. Abból ismerjük meg, hogy szeretjük az Isten gyermekeit, hogyha az Istent szeretjük, és az ő parancsolatait megtartjuk. Mert az az Isten szeretete, hogy megtartjuk az ő parancsolatait; és az ő parancsolatai pedig nem nehezek.”*

Figyeljük meg, hogy János apostol összekötötte a kettőt a végén! Ha valaki azt mondja, szereti az Istent, de nem szereti az embertársait, hazudik. Ha valaki szereti Istent, szeretni fogja embertársait, és ha valaki szereti Istent, az engedelmeskedni fog az ő parancsolatainak. Ez a kettő egy és ugyanaz a dolog, nem lehet különválasztani, kijátszani egymással szemben. A *misseo* görög ige jelentésspektruma: valaminél kevésbé szeretni, mely tart odáig, hogy valakit megölni! És mit mond a Biblia a „gyűlölni” fogalomról, illetve a gyűlöletről mint attitűdről? Nem lehet az Isten iránti szeretetre hivatkozva kiirtani az embereket. Nagyon nagy kérdést vet fel a történelemben ez az egy bibliai szakasz. Akkor hogy van a vallásháborúk kérdése, az inkvizíció kérdése, vagy a vallási előítéletek kérdése? Vagy a felekezeti gondolkodás kérdése? Az *„extra ecclesiam nulla salvus”* elve? (Nincs üdvösség az egyházon kívül.) A legtöbb egyház korunk vallási kihívásaira a felekezetiesség, a felekezeti identitás túlhangsúlyozásával reagál. Krisztus ezt hagyta meg nekünk? Vagy pedig a Krisztus-követés „identitásának” a maximális fókuszpontban tartását? Amiből természetesen logikusan következik a helyes felekezeti gondolkodás, identitástudat és életvitel is. Hogy van a különböző vallási máskéntgondolkodók, vallási devianciákat képviselők

„kirekesztő”, „címkéző” megítélése? Megáll-e ezek alapján? A kérdés másik fele, ahogy nem lehet kijátszani ezt a parancsolatot, úgy nem lehet azt se mondani, hogy szeretem az Istent, hiszen szeretem az embereket, és közben semmibe venni Isten világos parancsolatait. Kívülről vinni be az értelmezési kulcsokat. Ez ugyanaz a jelenség, nyugodtan kimondhatjuk, hogy hazudunk. Tehát az Isten iránti szeretet az engedelmeskedés az Isten parancsolatai iránt. És az őiránta való szeretet a kizárólagosság igényével jelenik meg az Isten részéről. Isten azt mondja önmagáról, hogy féltékeny. Ő „féltőn” szerető Lény. A második parancsolatban fogalmazza ezt meg: (2Móz 20,3–6) *„Ne legyenek néked idegen isteneid én előttem! Ne csinálj magadnak faragott képet, és semmi hasonlót azokhoz, amelyek fenn az égben, vagy a melyek alatt a földön, vagy a melyek a vizekben a föld alatt vannak! Ne imádd, és ne tiszteld azokat; mert én, az Úr a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok, a ki megbüntetem az atyák vétkeit a fiakban, harmad és negyediziglen, a kik engem gyűlölnék. De irgalmasságot cselekszem ezeriziglen azokkal, a kik engem szeretnek, és az én parancsolataimat megtartják!”* Az Isten féltőn szerető Lény, és nem fogad el megosztott szívet az embertől. Máté így mondja ezt a 22,37-ben, amikor a zsidók körében egy közkedvelt vitakérdésről megkérdezték, hogy mit a legfontosabb megtartani az Isten parancsolatai közül, most mondja meg. Erről évekig, évtizedekig lehet tanakodni, és órákig lehet vitatkozni, hogy melyik parancsolat a legfontosabb. Jézus ezt mondta nekik válaszul: *„Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből, ez az első és nagy parancsolat! A második pedig hasonlatos ehhez, szeresd felebarátodat, mint magadat! E két parancsolatban benne van az egész törvény és a próféták.”* Teljes szív, teljes lélek, minden erő. Az Isten ennél kevesebbet nem fogad el. Jézus mindent ott hagyott értünk. Nemcsak egy kicsit jött el, nem csak úgy feléből-harmadából, látszólag jött el és áldozta fel magát, hanem valóságosan letette életét, és mindent kockára tett értünk. Ahogyan Jézus mindent odaadott, úgy joggal mondja azt, hogy erre csak egy szeretet a méltó válasz: a minden odaadása, az önfeláldozó szeretet.

Azt mondta egy szerző, hogy vagy Jézusnak adnám egész szívemet és minden szeretetemet, vagy soha számra nem venném Jézus nevét. Ez a korrekt, a biblikus magatartás Jézus iránt. Vagy teljes szívemet adjam oda neki, vagy ne kép-mutatóskodjam, ne vegyem számra a nevét. Ne tüntessem fel magamat, mintha az ő tanítványa lennék!

Bárcsak a Bibliából, a szeretet Istenétől megtanulhatnánk, hogy mi a szeretet legmagasabb rendű lényege! És ennek az életelvnek az elsajátításával, gyakorlati megélésével rátalálhatnánk az élet értelmére, az önfeláldozó szeretetre!

Szívem mélyéből kívánom, hogy mindannyiunknak ez a tapasztalata legyen meg, és azok közé a „valakik” közé tar-tozzunk, akik befogadják őt.

„És a világ elmúlik, és annak kívánsága is, de aki az Isten akaratát cselekszi, megmarad örökké.” (1Jn 2,17)

ISTEN NÉPE A GYÜLEKEKEZETBEN

Fabiny Tibor

Evangeliumi keresztyénség és hitvalló mozgalmak Amerikában, és azok hatásai Európára

1. Evangeliumi keresztyénség

Mi az evangelikalizmus? Szemantikai zavar

Mit is jelent evangeliumi keresztyénnek lenni? Ha angolul fogalmaznánk, ezt írnám: „What does it mean to be an evangelical Christian?” A magyar nyelv akadozva fogadja az angolszász „evangelical” fordítását „evangelikál”-ként. A szó nem hangzik magyarul szépen, könnyen összekeverhető az evangélikusokkal, s leginkább a hazai ún. „evangelical” lelkészek, lelki vezetők szeretnék, ha anyanyelvünkön inkább „evangeliumi keresztyénnek” neveznék őket, mintsem „evangelikálok”-nak. Rendben van, de azért meg kell jegyeznünk, hogy az „evangeliumi” szó is eléggé foglalt, gondoljunk csak például *Pilinszky János* „evangeliumi esztétikájára”, ami nem egészen azonos „evangeliumi keresztyének” prioritásaival. Mondhatjuk azt is, hogy az evangeliumi keresztyénség vagy az evangelikalizmus jellegzetesen protestáns jelenség, amely elsősorban az angolszász (brit és amerikai) protestáns keresztyénségben keletkezett a 19. század folyamán, válaszul a felvilágosodás korszellemének engedő liberális keresztyén felfogására, amely sok szempontból feladta a keresztyén tanítás és hitélet kétezer éves örökségét. Itt is azonnal finomítanunk és korrigálnunk kell a definíciónkat, hiszen le kell majd választanunk az evangeliumi keresztyénséget a fundamentalizmusról, ami az első markáns tiltakozás volt a modernizmussal szemben. Ugyanakkor az is igaz, hogy a világ „újraevangelizálásának” programjáról olvashatunk a pápai és egyéb római katolikus megnyilatkozásokban is.

Bizony nem vagyunk könnyű helyzetben, amikor a fejünkben és szívünkben rendet szeretnénk teremteni olyan fogalmak között, mint puritanizmus, pietizmus, hitvalló keresztyénség, fundamentalizmus, evangelikalizmus, evangeliumi keresztyénség. Bár az itt felsorolt egyes fogalmak szemantikai tartalma igencsak különböző, a közös nevező mind egyik esetben a „konzervatív” teológiai irányultság. Magának a „konzervatív” szónak mint ideológiának és politikai irányultságnak hosszú évtizedeken keresztül negatív csengése volt. A felvilágosodás, a progresszív gondolkodás és nyelvhasználat egyeduralkodója azonban az elmúlt évszázadban igencsak megrendülni látszik. A mai Magyarországon sokan büszkén vállalják a konzervatív értékrendszert és gondolkodást, s számukra a konzervativizmus ellenfele, a „liberalizmus” egyértelműen negatív előjelű kifejezés, már-már szitokszó lett. Ma már senki sem méltatlankodik, amikor egy 2006-ban beiktatott evangélikus püspök a „Conservando et Renovando” programját tűzi ki zászlajára.

A tisztánlátás érdekében kíváncsiak, ha megvizsgáljuk az „evangeliumi keresztyénség” történelmi gyökereit!

2. Az evangeliumi keresztyénség történelmi gyökerei

Bár Jézus a főpapi imájában azért könyörgött, hogy az őt követők „egyek legyenek”, az Atya, a Fiú és a Szentlélek tökéletes egysége az őt követők között az emberi történelem folyamán sohasem valósult meg. Már az Újszövetség is tudósít a páli és a péteri feszültségekről és ellentétekről. A történelemben, amikor a trón és az oltár szövetsége külsőleg erősítette, belülről viszont erőtlennítette, sőt rombolta Isten népét, a Krisztus-testet, Isten mindig támasztott a Szentíráshoz, a hit egyszerűségéhez hűséges embereket. Ilyenek voltak például a középkorban a waldensek, a lollardok, a husziták. Igazi és egyértelműen emberfeletti áttörést a 16. századi reformáció jelentett, amely sajnos igen gyorsan polari-zálódott, s ez a felekezetekre való tagolódás meg is merevedett. A merev tanrendszereket építő lutheránus vagy kálvinista ortodoxiával szemben az életkeresztyénséget hirdető pietizmus lépett fel, amelyet *Johannes Wallmann* így definiál:

A pietizmus mind a lutheránus, mind a református egyházban megjelent a vallási élet individualizálására és bensőségességre törekedve, a személyes kegyesség és a közösségi élet új formáit alakította ki, átfogó reformokhoz vezetett a teológia és az egyház területén, és mély nyomokat hagyott az általa érintett országok társadalmán és kultúráján.¹

A pietizmus előfutárának *Johann Arndt* (1555–1621), a nagy hatású *Vier Bücher vom Wahres Christentum* (Négy könyv az igaz keresztyénségről) szerzőjét tekintik. Arndt könyvének egyes részleteit először *Petrőczy Kata Szidónia* fordítja le versben, majd a teljes mű Magyarországon a 18. század közepén *Szenicei Bárány György*² és *Sartoris Szabó János* fordításában lát napvilágot.

Az angolszász területen főleg a kálvini alapú hitépítő puritanizmus képviseli az „életkeresztyénséget”. *William Perkins* (1558–1602),³ *William Ames* alias *Amesius* (1576–1633),⁴ *Lewis Bayly* (1565–1631) előbb első Jakab udvari lelkésze, majd Bangor püspöke, a híres *Praxis Pietatis* (1611) szerzője, amelyet magyarra *Medgyesi Pál* (1604–1663) református lelkész fordított le 1636-ban.⁵ S említést kell még tennünk a szépirodalmi szintre emelkedett kegyességi irodalom klasszikusáról, *John Bunyan* (1628–1688) *A zárándok vándorútja* (1678) című allegorikus regényéről, amelyben a szerző ugyanazt az evangeliumi megtérést hirdető lelkiséget, amit a középkorban a *William Langland*nek tulajdonított *Paraszt Péter* (*Piers Plowman*),⁶ vagy az *Akárki* (*Everyman*) című moralitásáték, illetőleg ugyanazt, amit a 17. században

a huszíták kései leszármazottja, a cseh–morva testvérek legismertebb alakja, *Johann Amos Comenius* (1592–1670) *A világ útvesztője és a szív paradicsoma* (1631)⁷ című munkája képviselt.

A német pietizmus legjelentősebb képviselője *Philip Jakob Spener* (1635–1705), a *Pia Desideria* (1675) szerzője.⁸ Ebben Spener hat pontban adott a korabeli lutheránus egyházzal lesújtó diagnózist és terápiát is egyben. Ezek a következők voltak: 1. Isten igéjének gazdagabban kell megszólalnia; 2. Az egyetemes papság elvének jobban kell érvényesülnie; 3. Tudatosítani kell, hogy a keresztyén élet nem ismeret, hanem praxis; 4. A teológiai vitákat korlátozni kell; 5. A teológiai oktatás megreformálása: misztikus irodalom olvasása: a professzorok ne csak értelemmel magyarázzák a Bibliát, hanem úgy is, hogy az a kegyességben való növekedést szolgálja; 6. Az ígéhirdetést meg kell szabadítani a barokk dagályosságtól: vissza a puritán egyszerűséghez!

Az irat jelentőségét *Luther* 95 tételéhez szokták hasonlítani. Mint minden megújulást sürgető reformirát, Spener *Pia Desideriája* is abból a reformációkori felismerésre épült, hogy *ecclesia semper reformandi debet* (az egyháznak mindig reformációra van szüksége). Spener iratát olvasva tudatosulhat bennünk, hogy meglepően hasonló javaslatokat fogalmazott meg 2002-ben az *Egyházunk mai fogsága* című irat,⁹ amely a Magyarországi Evangélikus Egyház benső megújulását sürgette.

A hallei pietizmus atyja a tudós és árvaház-alapító *August Hermann Francke* (1663–1727) volt. Mind Spener, mind Francke az evangéliumi keresztyénségre jellemző „Collegium pietatis”-okat szerveztek egyetemeiken, s a pietizmussal vette kezdetét a „bibliaórai keresztyénség”, a reformáció idején ugyanis még a „kátékeresztyénség” volt jellemző.¹⁰ Említést kell még tennünk *Nikolaus Ludwig von Zinzendorf* grófról (1700–1760) és a herrnhuti mozgalomról. Mind a hallei mind a herrnhuti pietizmus kisugárzó ereje Amerikáig ért.¹¹ Georgia államban Francke tervei alapján építettek árvaházakat Zinzendorf és követői, a moraviai testvérek a pennsylvaniai Bethelben és az észak-karolinai Salembe telepedtek le.

Az angolszász „ébredés” helyszíne és korszaka a 18. századi Anglia és Amerika. *John Wesley* (1703–1791) és énekköltő testvére, *Charles Wesley* (1707–1788) a híres vándorprédikátorral, *George Whitefielddel* (1714–1770)¹² együtt Oxfordban a Szent klub-hoz tartoztak. Ismert, hogy John Wesley 1738. május 24-én tért meg, amikor Luthernak a Római levélhez írt előszavának felolvasását hallotta: „Háromnegyed kilenc táján, midőn a felolvasás ott tartott, hogy Isten milyen változást idéz elő a szívben a Krisztusban való hit által, szívemet furcsa melegség töltötte el. Azt éreztem, bízom Krisztusban, egyedül Krisztusban, üdvösségemért. Megkaptam a bizonyosságot, hogy elvette bűneimet, még az én bűneimet is, és megszabadított a bűn és a halál törvényétől.”¹³ Az Atlanti-óceánt tizenhétszer átszelő, s a keleti part nagyobb telepüésein prédikáló Whitefield a tanítást tekintve – szemben a Wesley fivérekkal – megmaradt kálvini alapokon, magáról mégis ezt mondta: „Én lélekben katolikus vagyok, de ha látok valakit, aki őszintén szereti az Úr Jézust, akkor nem nagyon érdekel, hogy ki melyik felekezethez tartozik.”

Az evangéliumi keresztyénekre kezdetektől fogva a felekezeti, konfesszionális határokon átívelő ökumenizmus volt jellemző. Whitefield amerikai szabadtéri evangelizációi-

nak hatására veszi kezdetét az újkori történelem legnagyobb vallási eseménye, az amerikai „nagy ébredés”.¹⁴ A sokoldalú polihisztor *Jonathan Edwards* (1703–1758) volt az amerikai „nagy ébredés” másik vezéralakja. A „Bűnösök a haragvó Isten kezében” című ígéhirdetésének hatására a hallgatóság nagy része zokogva ismerte fel bűnösségét. A néhány év alatt az amerikai keleti parton végigsöprő lelki megújulási mozgalom annyira jelentős volt, hogy az egymástól etnikailag is idegen gyarmatokból egységes nemzetet kovácsolt, s amelyek így 1776-ban kivívták az Európától való függetlenségüket. Az ébredés azonban pár év után aláhanyatlott. Ez indította Edwardsot arra, hogy az ébredési mozgalom pozitív és negatív tapasztalatait egy könyvben összegezze. Ennek címe: *Értekezés a vallási indulatokról*.¹⁵ Edwards ebben a könyvében különbséget tesz tizenkét olyan jel között, amely nem bizonyítja egyértelműen, de nem is cáfolja, hogy valódi, üdvösséges indulatról van szó, és tizenkét olyan jel között, amely egyértelműen bizonyítja azt. A 21. század elején élő, Istent őszintén kereső emberek számára Edwardsnak ez a könyve igen nagy segítséget nyújt eligazodni a tarka vallási mozgalmak piacán.¹⁶

Jonathan Edwards A megváltás története című művében fejtette ki azt a nézetét, hogy az emberi történelmet az ébredések története viszi előbbre. Hitt abban, hogy ezért többeknek összefogva imádkozni kell. A *Humble Attempt* (Szerény kísérlet) című munkájában fogalmazta meg, hogy a hívőknek a kontinenseket átfogó „imakoncertben” kell könyörögnie az ébredésért, Krisztus eljöveteleért. Az idei ökumenikus imahét füzetében is olvashattuk, hogy az ökumenikus imahét egyik előzménye az 1740-es évekből Amerikából indult kezdeményezés, amelynek Skóciában volt visszhangja.¹⁷

Edwardshoz hasonlóan gondolkodott a „második ébredési hullám” képviselője, az 1821-ben megtért *Charles Grandison Finney* (1792–1875) is, aki 1835-ben a *Lectures on Revival in Religion* (Előadások a vallási ébredésről) címen adott ki könyvet. Őt tekintik a modern ébredési mozgalom atyjának. Finney úgy vélte, hogy „az ébredés nem csoda vagy valamilyen csodán alapuló esemény. Az egyenesen, tudományosan következik a megfelelő eszközök alkalmazásából.”¹⁸

A modern evangéliumi keresztyénség (evangelikalizmus) kezdete

A modern, 20. századi evangelikalizmus nem egyszerűen a 18–19. századi evangéliumi keresztyénség továbbélése vagy túlélése. A 19. század második felére a liberalizmus nyomta rá a bélyegét: Európában: *Friedrich Schleiermacher*, *Albert Ritschl*, *Adolf von Harnack*, Amerikában a „social gospel” jellemezte azt a liberális keresztyénséget, amit *H. Richard Niebuhr* így jellemezte: „Egy harag nélküli Isten a bűn nélküli embereket bevitte az ítélet nélküli országába egy keresztnélküli Krisztus szolgálata által”.¹⁹

A liberalizmus és a modernizmus a keresztyénség erjedéséhez vezetett. A modernizmusra a Charles Finney vezette liberális „új kálvinizmus” nem tudott erőteljes választ adni. A válasz a „rég kálvinizmust” képviselő „princetoni iskola” képviselőitől, különösen *Benjamin Breckenridge Warfield* (1851–1921) professzortól ered, aki a Bibliát Isten sugalmazott, s ezért tévedhetetlen igéjének tartotta. Mivel a bibliai szerzők azt írták le, amit Isten akart, így verbális

ihletettségről kell beszélnünk, mondta Warfield. Tanítványai még markánsabban állították, ha Isten a Biblia szerzője, akkor az emberi szerzők csak Isten „tollai” voltak.

Az amerikai fundamentalizmus kialakulását *Tony Lane* a következőképpen jellemzi:

„A XX. század elején a teológiai liberalizmus mélyen behatolt az evangéliumi egyházakba és szervezetekbe. Az Egyesült Államokban koncentrált erőfeszítésekkel igyekeztek ezt a folyamatot megfordítani. 1910 és 1915 között minden amerikai teológiai hallgató és egyházi alkalmazott ingyen megkapta a *The Fundamentals* (A fundamentumok) című tizenkét könyvecséből álló sorozatot. E könyvecsék nem valamely felekezet sajátos meggyőződését, hanem a protestáns keresztyénség alapvető igazságait vették védelmükbe, úgymint: Jézus Krisztus istensége, engesztelő áldozata, feltámadása és második eljövetele, a Biblia ihletettsége és tekintélye. Mindez általános vitát eredményezett. Ez persze nem akadályozta meg a liberálisokat abban, hogy a főbb protestáns felekezetekben az élre álljanak, de megteremtette a konzervatív evangélikák szilárd szövetségét az evangéliumi álláspont védelmére. A szövetség egybefogta a legkülönbözőbb hitvallási háttérű evangéliumi keresztyéneket: lutheránusokat, reformátusokat, baptistákat stb. Az evangéliumi hit alapvető tanításai egyesítették őket. A jelszó a Szentírás ihletettsége és tévedhetetlensége lett – ez volt ugyanis az ortodoxia próbaköve, ez egyesítette a liberalizmus-ellenes mozgalmat...”²⁰

Mind Angliában, mind az Egyesült Államokban a 20. század közepére megérett az idő arra, hogy a szeparatizmusba, a fundamentalizmusba, illetve a pietista gettóba menekült evangéliumi keresztyénség kibújjon abból a kényszerzubonyból, amelybe akarata ellenére belekerült.

Londonban 1943-ban alakult meg a London Bible College, majd egy évvel később Cambridge-ben a Tyndale House: mindkettőnek a célja az volt, hogy az evangéliumi alapú teológiát magas színvonalon műveljék, kiszabadítva azt az addig akadémiailag marginális helyzetéből. A legjelentősebb angol evangéliumi vezető személyiség, *John Stott* (1921–) Magyarországon is jól ismert, könyveit a *Harmat Kiadó* adja ki.

Amerikában is hasonló folyamat zajlott szintén a negyvenes években: 1942-ben létrejött a National Association of Evangelicals (Evangélikák Nemzeti Szövetsége), ugyanebben az évben megindult az evangéliumi alapokon szerveződő lelkészképző egyetem, a Fuller Seminary. Az amerikai evangéliumi keresztyének is terhesnek találták a fundamentalizmus örökségét, erről tanúskodik *Carl Henry* (1893–2003) *The Uneasy Conscience of Modern Fundamentalism* (A modern fundamentalizmus rossz lelkiismerete) című könyve. A fundamentalizmustól így látványosan elkülönülő evangéliumi keresztyénség egyre erőteljesebb társadalmi erővé vált. *Billy Graham* (1918–) vált ennek az irányzatnak a világszerte ismert, legnagyobb hatású képviselőjévé. Az 1976-ban amerikai elnökké választott *Jimmy Carter* is evangélikál beállítottságú volt. Az evangéliumi keresztyének az egyértelműen liberális szellemiségű *Christian Century*-vel szemben 1956-ban elindították az evangéliumi lelkületű *Christianity Today* című folyóiratot.

Nemzetközi szinten az evangéliumi keresztyénség nagy zászlóbontása az 1974-es lausanne-i kongresszus volt. Ez az

alkalom minden idők legjelentősebb összefüggése volt, 150 országból 3000 résztvevő gyűlt össze. Jelentősége az evangélikák számára olyan volt, mint a II. vatikáni zsinat a római katolicizmus számára.²¹ Záródokumentuma a „Covenant” (Szövetség) című irat volt, s aki azt aláírta, ünnepélyesen fogadalmat tett arra, hogy imádkozik és munkálkodik az evangelizációért. Bár a kongresszuson *Billy Graham* elnökölt, a Szövetség megfogalmazója *John Stott* volt. A dokumentum szakított az evangélikalizmusra korábban oly gyakran jellemző triumfalista szemlélettel, s ehelyett a bűnbánat hangján szólalt meg. Új vonás volt az is, hogy a 20. század elejének beszűkült individualista szemléletével szemben a bűnbánat kiterjedt a társadalmi felelősségre is, folytatva ezzel a 19. századi evangélikáknak az igazságosabb társadalom érdekében kifejtett erőfeszítéseit. Ugyanakkor a teológiai tartalom megőrzésére törekedtek, látván, hogy az Egyházak Világtanácsa (különösen annak 1968-as és 1973-as túlságosan emberi-politikai programjai) és a nagy egyházi világszervezetek identitásukat, az egyházi és a teológiai propriumot feladva politikai szócsövekké váltak.²²

Az evangéliumi keresztyénség (evangélikalizmus) definíciója és sajátosságai

Az angol evangéliumi keresztyénség legtermékenyebb szerzője, *Alister McGrath* (1953–) az evangélikalizmus hat megkülönböztető jegyéről beszél.²³ Ezek a következők:

Jézus Krisztus méltósága, aki egyszerre a megtestesült Isten és Úr, s a bűnös emberiség megváltója. Az evangéliumi keresztyénség teológiája radikálisan Krisztus-központú. Ez három dolgot is jelent: először is azt, hogy Istent csak Jézus Krisztuson keresztül ismerhetjük meg (Krisztus személye). Másodszor: megváltásunkat Jézus Krisztus életének, halálának és feltámadásának köszönhetjük (Krisztus műve). Harmadszor: a kereszt elengedhetetlen feltétele a bűnből való megváltásunknak.

A Szentlélek uralma, akinek a személye elengedhetetlen Krisztus jelenlétének és művének jelenvalóvá tételéhez. Azért fontos szempont ez, mert egészen a közelmúltig az evangéliumi keresztyének hajlamosak voltak a Szentlélek munkáját másodlagosnak tekinteni, annak ellenére, hogy a Szentléleknek mind *Kálvin*, mind *Jonathan Edwards* munkásságában kitüntetett szerepe volt.

A Szentírás elvitathatatlan tekintélye. Istennek tetszett, hogy a Szentíráson keresztül jelentse ki önmagát, ezért a Szentírást igen nagy tisztelet övezi. De ez nem „bibliolatrizmus”, hiszen a keresztyénség alapvetően nem a könyv, hanem a személy vallása. A reformátorok tanítását követve a bibliaértelmezés nem individuálisan, hanem közösségben történik. Sajnálatos, hogy a *Jonathan Edwards* utáni teológusok nagy része (*Charles Hodge*, *B. B. Warfield*, *Carl Henry*) elfeledkezett a Szentírás narratív jellegéről, s azt csak elvek, proposíciók gyűjteményének látta. A mai evangéliumi keresztyének egyértelműen hangsúlyozzák a Biblia narratív, elbeszélő jellegét.

A személyes megtérés szükségessége. A puritánok, a pietisták, *Edwards*, *Whitefield*, *Wesley* egyaránt hangsúlyozták a személyes megtérés fontosságát. Ez semmiképpen sem érzelmi beállítottságot jelent, s az sem lehet döntő szempont, hogy valaki órára és percre meg tudja-e adni megtérésének időponját, hiszen vannak olyan evangéliumi

hívók, akik nem emlékeznek olyan időszakra, amikor nem bíztak volna Krisztusban. A megtérésnek azonban folyamatosnak is kell lennie („mindennap megtérek” – mondta Luther), a rendszeres bűnbánat, bűnvallás elengedhetetlen az evangéliumi keresztyének életéből. A megtért evangéliumi keresztyének nem saját tisztaságukból, hanem Krisztus tisztaságából élnek.

Az evangelizáció mind az egyén, mind a közösség számára prioritást kell hogy élvezzen. McGrath úgy fogalmazott, hogy az evangéliumi keresztyének nagylelkűek, generózusok, hiszen a kapott örömezenetet nem megtartani akarják, hanem azt azonnal tovább kívánják adni, hiszen az örömhír, amit kaptak, nem az övék, hanem Jézus Krisztusé.

A keresztyén közösség elengedhetetlen mint a lelki táplálkozás, testvériség és növekedés helye. Volt idő, amikor az evangéliumi keresztyénekre az individualizmus volt jellemző. Ám a reformáció idején ez nem így volt, s ma már az evangéliumi keresztyének is felismerik, hogy a Szentírást közösségben kell olvasni, s a közösségben való olvasás azt is jelenti, arra is hallgatunk, hogy mit mondott a hívők közösségének kórusa az elmúlt kétezer évben.²⁴ Különbséget kell tennünk a tradicionalizmus és a tradíció között. Az egyik legnagyobb amerikai egyháztörténész, a lutheránusból ortodoxzá lett *Jaroslav Pelikan* mondta, hogy a tradicionalizmus az élők holt hite, a tradíció pedig a halottak élő hite.

Természetesen az egyes evanglikál irányzatokban különbözhetnek a hangsúlyok; e hat szempont azért mindegyikben meghatározó. Különösen is igaz ez az amerikai evangéliumi keresztyénekre. Köztük vannak „régievanglikálok”, akik a megtérésélményre és a tömegevangelizációra helyezik a hangsúlyt; „neoevanglikálok”, akik az evangelium szociális tanítására és az apologetikára hívják fel a figyelmet; „Béke és igazságosság” evanglikálok (*Ron Sider, Jim Wallis*), akik szembehelyezkednek a „vallásos jobboldallal” és az Egyesült Államok iraki politikájával; „karizmatikus evanglikálok”, akik a nyelveken szólást gyakorolják; „ökumenikus evanglikálok”, akik a más felekezetekkel való közös szolgálat lehetőségeit keresik. S szomorúan hozzá kell tennünk, hogy vannak az amerikai evanglikáloknak szégyenei is, mint a szexuális botrányokba keveredett „tévéevangelisták” (*Jim Bakker* vagy *Jimmy Swaggart*). A legmeggrázóbb eset 2006 őszén került nyilvánosságra: ekkor derült ki, hogy *Ted Haggart*, a harmincmillió keresztyén hívőt tömörítő Nemzeti Evanglikál Szövetség (National Association of Evangelicals) elnöke, egy Colorado állambeli, tizennégyezer lelket számláló hatalmas gyülekezet vezetője, aki nyíltan lobbizott *Bush* elnök környezetében a homoszexuálisok házassági jogai ellen, három esztendőn keresztül rendszeres viszonyt folytatott egy férfi prostituálttal. Haggart ezt először tagadta, ám később beismerte.²⁵

Ez természetesen extrém, kirívó eset volt, amelynek megszélesítése egészen biztos politikai érdekeket is szolgált. Az, hogy a világi media az esetet kitüntetétt figyelemmel követte, annak is jele, hogy az evanglikalizmus az amerikai társadalomban rendkívül jelentős erővé vált. Jól illusztrálja ezt a változást, hogy az egykor „csak” evanglikál könyvkiadók ma már Amerikában a legnagyobb keresztyén kiadókká váltak (*InterVarsity, Baker, Eerdmans*).

Az evangéliumi keresztyénség és a fundamentalizmus²⁶ különbsége

Fontos, hogy meg tudjuk különböztetni az evangéliumi keresztyénséget a fundamentalizmustól, hiszen a gyakorlatban sokan összekeverik a kettőt. *Gerald T. McDermott* hét szempontot sorol fel a különbségek megvilágítására:

1. A Szentírás értelmezése. A fundamentalisták literálisan, azaz szó szerint értelmezik a Szentírást, az evanglikálok pedig tudatosan igyekeznek az egyes iratok műfaji sajátosságaira és a történelmi háttérre figyelni. A fundamentalisták számára a Biblia jelentése nyilvánvaló a szavak egyszerű olvasásából („meg van írva”), az evangéliumi keresztyének a jelentés többértékűségéről beszélnek. A fundamentalisták szerint a Genézis első lapjain tudományosan is elfogadható „leírást” kapunk a Szentírás keletkezéséről („meg van írva, hogy hat nap alatt, azaz hatszor huszonnégy óra alatt teremtette Isten a világot”). Az evangéliumi keresztyének viszont arra figyelnek, hogy a teremtésről szóló elbeszélések műfajukat tekintve történetek, narratívák, amelyeknek teológiai tartalmára kell figyelnünk, és nem a szó szerint értelmét kell tudományos igazságként elfogadnunk.

2. A kultúra kérdése. A fundamentalisták megkérdőjelezzék az emberi kultúra értékeit (innen az antiintellektualista beállítottságuk), az evangéliumi keresztyének az isteni kegyelem megnyilvánulását a kultúra különböző területein is megtapasztalják. Lehet, hogy *Mozart* emberileg bűnösebb volt mindnyájunknál, művei azonban mégis szolgálhatják Isten dicsőségét. Lehet, hogy *Ferencsik János* homoszexuális volt, amit nem helyeslünk, de azt mindenképpen elismerjük, hogy minden idők egyik legnagyobb magyar karmestere volt, s ezért az általa megszólaltatott műveket is átéléssel tudjuk hallgatni. Mint minden emberi képződmény, a kultúra is bűntől fertőzött, ám mégis Isten dicsőségét hirdetheti.

3. Társadalmi elkötelezettség. A fundamentalisták sokszor csak a liberális teológia egyik velejárójának vélték a szegénység, az elnyomás, a rasszizmus elleni harcot, s ezért társadalmi elkötelezettségük sokszor kimerült az abortusz elleni harcban. Az evangéliumi keresztyénekre a 19. században és a 20. században egyaránt a társadalmi, szociális kérdések iránti érzékenység volt a jellemző (küzdelem a rab-szolgaság, a rasszizmus, a szexizmus – nemi megkülönböztetés, a szegénység ellen). Odáig azonban nem mennek el, mint a liberális keresztyének, akik a szexuális orientáció szabadságát is hirdetik.

4. A szeparatizmus és zártság. A fundamentalistákra az elkülönülés jellemző. Nemcsak a liberálisoktól, hanem azoktól a konzervatív keresztyénektől való elkülönülést is kívánatosnak tartják, akik a liberálisokkal valamilyen kapcsolatot tartanak fenn. Vannak olyan fundamentalista csoportok, amelyek például azért nem támogatják *Billy Graham* szolgálatát, mert ő azt képviseli, hogy újonnan megtért hívők saját egyházaikba és gyülekezeikbe menjenek vissza. Az evangéliumi keresztyének azonban nyitottak a más felekezethez tartozó keresztyénekekkel való együttműködésre.

5. A liberális keresztyénekkel való dialógus. A fundamentalisták hajlamosak azt mondani, hogy azok a liberális keresztyének, akik nem vallják Jézus feltámadását, az ember radikális bűnös természetét, a kiengesztelődés hatékonyságát,

a Biblia tévedhetetlenségének eszméjét, legfeljebb csak névleges keresztyének, s a valóságban nem azok. Az evangéliumi keresztyének azonban nyitottak a liberálisokkal való párbeszédre, részint hogy meggyőzzék őket, de azért is, hogy tanuljanak tőlük. Egyik legszebb példája az evangélikál-liberális párbeszédnek az angol evangéliumi keresztyénség legnagyobb alakjának, John Stottnak a liberális teológus David L. Edwards-szal folytatott párbeszéde. Igaz, hogy a párbeszédet a liberális teológus kezdeményezte, s Stott munkáit kritikusán tanulmányozta annak érdekében, hogy a liberális keresztyének is olvassák az evangéliumi keresztyének műveit. Az *Essentials* (Lényegi dolgok) című kötet ilyen témákkal foglalkozik, mint az evangélium ereje, a Szentírás tekintélye, Krisztus keresztye, Krisztus csodái, a Biblia és a moralitás, a világnak szóló evangélium. Mindegyik fejezetben Edwards kritikusán olvassa Stott könyveit, s kérdéseket tesz fel, s minden fejezet végén John Stott válaszol. A zárszót is John Stott írta. Számomra ez a könyv igen komoly szellemi élményt jelentett, magyarul is ki kellene adni.²⁷

6. A keresztyénség természete. Noha a fundamentalisták nagy része a kegyelemből való megigazulást hirdeti, mégis előszeretettel hivatkoznak szabályokra és előírásokra. A legalizmus és a moralizmus („meg van írva”) jellemző rájuk. Az evangéliumi keresztyének egy részét is kísérti ez a jelenség, ám ők a hangsúlyt mégis inkább Jézus Krisztus személyére és művére helyezik, hiszen ez a keresztyén hit veleje. Úgy is fogalmazhatunk, hogy az evangéliumi keresztyének krisztocentrikusak, a fundamentalisták íráscentrikusak.

7. A szakadárság (angolul: fissiparousness). Volt idő, amikor az evangéliumi keresztyénekre is jellemző volt, hogy elkülönültek és elszakadtak az ún. „hitetlen” egyháztól, ám ez a jelenség ma sokkal inkább a fundamentalizmusra jellemző. A fundamentalisták sokszor apró tanításbeli kérdésekben is hajlamosak a szakításra egy exkluzív igazságtudat birtokában. A fundamentalisták külön közösségeket, sokszor felekezeteket hoznak létre, amelyek a tapasztalat alapján aztán továbbbővülnek (lásd például egy fundamentalista közösség, a hetednapos adventisták külön-féle csoportjait). Az elkülönült „igaz hívók” a „hitetlen” testvéreikkel általában minden kapcsolatot megszakítanak. Az evangéliumi keresztyénekre azonban ma nem az osztódás, az elkülönülés jellemző, hiszen a megtértek saját felekezeteikbe és gyülekezeteikbe mennek vissza, ahol az evangélium szellemében só és kovász kívánnak lenni. Ezért ma az evangéliumi keresztyénség alapvetően ökumenikus beállítottságú: az evangéliumi hívők a felekezeti hovatartozás nélkül megtalálják egymást és megfogják egymás kezét. Szép példája ennek a Magyar Evangéliumi Szövetség Aliansz szolgálata.

II. Hitvalló mozgalmak

1. A hitvallás fogalma

A hit megvallása a keresztyén ember számára a nélkülözhetetlen válasz Isten kinyilatkoztató szavára. A hitvallások (az egyetemes keresztyén hitvallások, a reformáció hitvallásai) egyúttal mindig egy bizonyos kihívásra adott válaszok voltak. A hitvallás tehát végeredményben kettős

válasz: válasz Istennek, válasz a kor adott kihívására. Karl Barth megfogalmazásában: „A hitvallás mindig tiltakozás egy olyan hamis hit megnyilvánulásával szemben, amely ellentmond Isten dicsőségének. Az ember és Isten kapcsolatában ez olyan sajátos pillanat, amelyben az isteni 'Igen' szembekerül az emberi 'Nem'-mel, az isteni igazság az emberi hazugsággal, ennek az igazságnak a fénye az ember elhomályosító szándékával, annak teljessége az emberi fél, negyed vagy nyolcadigazságok halmazával” (Church Dogmatics /ezentúl: CD/ III/4,80).

A hitvallás abból a kényszerből születik, hogy az ember „nem hallgathat”. „Hitvallásra akkor kerül sor, amikor a keresztyén közösség hite konfrontálódik vagy megkérdőjeleződik akár belülről vagy kívülről a hitetlenséggel, a babona vagy az eretnokség jelenségei által.” (CD III/4, 78–9). A hitvallás akkor „történik”, amikor az egyén vagy a közösség hitét sértik egyes jelenségek, amikor „fáj” neki az, amit tapasztal.

2. A status confessionis

A status confessionis olyan helyzet, mint amikor egyének vagy egy közösség azt tapasztalja, hogy a keresztyén hit tisztasága, integritása veszélynek van kitéve. A reformáció idején különbséget tettek a hit szempontjából lényeges és lényegtelen (adiaphoron) kérdések között. A status confessionis idején ez a különbség megszűnik, ugyanis a korábban, a békés időszakban lévő másodlagos dolgok üldöztetés idején elsődlegessé válnak. A status confessionis azonban sohasem egy állandó helyzet, hanem egy sajátos pillanat, aki állandóan mártír akar lenni, az sohasem lehet hitvalló. A hitvallás mindig egy elhívás, ami egy szituációban érkezik. A szituáció azonban elmúlik: a kérdés, hogy a hívás pillanatában, a szituációban, a státusban az egyén vagy a közösség engedelmes volt-e, engedett-e a hívás hangjának. A keresztyén hit „készenlét” az ilyen hívó szóra. Ezért mondja Jézus, hogy „legyetek készen” (Mt 24,44).

3. Hitvallási helyzetek a 20. és a 21. században

A 20. század legismertebb hitvalló deklarációja a Barmeni Nyilatkozat (1934), amikor a hitleri politikát teológiaiilag is támogató „német keresztyének”-kel szemben Barth Károly vezetésével teológusok és lelkészek egy csoportja a keresztyén hit megvallása („igen”-je) után a hamis tanítástól el is határolódott, s egzisztenciájuk, életük veszélyeztetésével „nem”-et mondott az ártalmas tévelygésekre.

A Norvég Evangélikus Egyház hitvallói a német megszállókkal szövetkező egyházvezetőkkel szemben adták ki Az egyház alapja című hitvalló nyilatkozatot, ami a közelmúltban jelent meg magyarul.

A 20. században a kommunizmus idején is voltak hitvalló egyházi vezetők (*Mindszenty, Ordass*), akik az árral szemben is vállalták hitüket, s így tanúkká, mártirokká lettek. Ám hitvallás nemcsak egy náci vagy kommunista politikai rendszerben születik, hanem a szekularizált világ és társadalom is lehet olyan közeg, amelyben hitvallási helyzet alakulhat ki: a világ nyomására ugyanis egyházi vezetők sokszor könnyen engednek e nyomásnak, s hajlandók az egyház tanítását revízió alá venni, s azt a világ számára kom-

fortossá, elfogadhatóvá tenni.

4. Felekezetek az USA-ban és a hitvalló mozgalmak

Rank	Religious Body	Year	Membership
1	Catholic Church	2002	66,407,105
2	Southern Baptist Convention	2002	16,247,736
3	United Methodist Church	2002	8,251,042
4	Church of Jesus Christ of Latter-day Saints	2003	5,503,192
5	Evangelical Lutheran Church in America	2002	5,038,066
6	Church of God in Christ	1991	* 5,000,000
7	Presbyterian Church (U.S.A.)	2001	3,595,259
8	National Baptist Convention of America	1987	3,500,000
9	Assemblies of God	2002	2,687,366
10	Lutheran Church - Missouri Synod	2003	2,512,714

két fő típusa

Az Amerikai Egyesült Államokban is már a római katolikus egyház a legnagyobb felekezet a maga 66 millió tagjával. 16 milliót számlál a Déli Baptista Konvenció, 3,5 milliót a National Baptist Convention of America. A protestantizmuson belül ők vannak még mindig a legtöbben, de ők nemrégiben kettészakadtak. A metodisták következnek mintegy 8 millió taggal, a két nagyobb egyháztestben élő (ELCA és Missouri Synod) lutheránusok következnek összesen szintén kb. 8 millió taggal (5, ill. 2,5 millió). A reformátusok (presbiteriánusok) 3,5 milliónyi lelket számlálnak, az episzkopális egyház taglétszáma is kb. 2 millió. A 90-es évek végétől jelentkeztek a hitvalló mozgalmak mindegyik történelmi protestáns egyházban, először a metodistáknál, majd a reformátusoknál, az evangélikusoknál, az episzkopálisoknál. Mindegyik egyház esetében feltűnően hasonlóak a jelenségek: drámaian megoszlik mindegyik egyház: általában a tagság fele vállalja a vezetők világi nyomásnak engedő irányvonalát, a másik fele viszont hitvalló mozgalmakban szerveződik, hitvalló iratokat fogalmaz meg, s több egyházban is komolyan fennáll az egyházzsúkadás veszélye. A hitvallók úgy vélik, hogy vezetők a revizionizmus útjára léptek, az egyház kétezer éves tanítását akarják a világ igényei szerint átalakítani.

Két típusú hitvalló mozgalmak jelentkeztek az Amerikai Egyesült Államok egyházaiban. Vannak politikai orientáltságú egyházi mozgalmak: ide tartozik például 118 metodista egyházi személy nyílt levele (a szintén metodista) Bush elnökhöz, hogy térjen meg, s hagyjon fel az iraki háborúval.²⁸ Hasonlóan jelentős a római katolikus feminista teológusnő, *Rosemary Radford Ruether* „új barmeni nyilatkozatként” beharangozott írása arról, hogy a keresztyéneknek el kell utasítaniuk az amerikai messianisztikus nacionalizmust.²⁹

A továbbiakban azonban elsősorban az ún. ortodox hitvalló mozgalmakkal foglalkozunk, amelyek a szekularizáció hatására kialakult egyházi és teológiai erózióval szemben lépnek fel.

5. A hitvalló mozgalmak kialakulásának okai

William J. Abraham amerikai metodista teológus a hit-

valló mozgalmak teológiájáról írott tanulmányában³⁰ azt fejti ki, hogy amíg a 19. század végéig indokolt és érthető volt,

hogy az egyház tagjai közömbösek voltak a hitvallások iránt, mivel a kultúra a keresztyén nézeteket képviselte, a huszadik századra azonban teljesen elvilágiasodtak a társadalom intézményei, az egyház tanítása kapcsán szinte teljes analfabétizmus következett be, így a hitvallások iránt csak akkor maradhatnánk továbbra is közömbösek, ha vállalnánk, hogy behódolunk a poszt-

keresztyén világ értékeinek és eszméinek. Amíg a 60-as és 70-es évek liberális, modern felfogása az egyház klasszikus hitét a keresztyén tapasztalat relatív kifejeződésének tekintette, a 80-as és 90-es évek radikalizmusa az egyház klasszikus hitét egy különböző érdekeknek és szenvedélyeknek alárendelt valóságfelfogásként értelmezte. Ezt képviselte a feminizmus néhány radikális változata is, amikor például 1993-tól „Képzeld el újra a keresztyénséget” (Re-Imagining Christianity) címen konferenciákat kezdtek el rendezni, ahol az istentisztelet nemegyszer Szófia istennő imáadásában jutott kifejezésre.

Abraham szerint a konfesszionalista mozgalmak teológiája centrista szemléletet képvisel a fundamentalizmus konzervativizmusa és a liberalizmus között. Amikor az egyház valamilyen politikai vagy szellemi erők és eszmék rabságába esik, akkor jelentkeznek a hitvalló mozgalmak, amelyek a keresztyénség klasszikus hitének érvényességét kívánják visszaigényelni.

A különféle kritikákra válaszolva Abraham elmondja, hogy ezek a mozgalmak nem az első századokba akarnak visszazsarni, hanem az egyháznak azt a hitét akarják visszaszerezni, amely kétezer éven át fennmaradt és meghatározó volt. Az egyház tanítói munkásságából alakultak ki a hitvallások, majd a dogmák. A reformáció is azt példázza, hogy az egyház intellektuálisan megtérhet az elhagyott, ősi hitéhez. Sokan, az ún. modern keresztyének le akarják fordítani az evangéliumot a mai kultúra nyelvére, mondván a „kánaáni nyelv”-vel nem tud sokat kezdeni a mai ember. Az evangéliumot és a hitvallásokat kétségtelenül a mai nyelvhez kell igazítani, de azt a nyelvet nem kell megváltoztatni, hanem azt kell elősegíteni, hogy az az emberek számára irányadó, útmutató eszköz legyen.

Az Egyesült Államokban a hitvalló mozgalmak először a feminizmusnak azzal a radikális törekvésével szemben jelentkeztek, amely „inklúzív nyelvet” követelt a Biblia és az egyházi gyakorlat patriarchális nyelvével szemben, mondván

ne legyen „Atya”, „Fiú” a hit nyelvében.

A mai hitvalló mozgalmak általában három kérdést helyeznek középpontba: a Szentháromság Isten nevébe vetett hitet; a Szentírás tanúságtételét; az emberi szexualitás Isten által teremtett rendjét. Számos részletkérdés mellett ez a három kardinális szempont válik *status confessionis*-szá.

6. Hitvalló nyilatkozatok az egyes egyházakban

Baltimore-i Deklaráció (episzkopális, 1991)

1991. május 16-án hat episzkopális lelkész (*Ronald S. Fisher, Alin F. Kimel, R. Gary Mathewes-Green, William N. McKeacie, Frederick Ramsey, Philip Burwell Roulette*) írta alá a Barmeni Nyilatkozat mintájára készült Baltimore-i Deklarációt. Az egyház, mint írják, minden korban elpogányosodhat, s ezért fontos visszatérni az evangélium nyugtalanító hangjához.³¹

9.5 tézis (lutheránus, 1995)

1995. március 25-én az Evangelical Lutheran Church (ECLA) New Jersey-beli lelkészei (*Louis A. Smith, Phillip Max Johnson, Ronald B. Bagnall, Linda Sue Larson, John David Larson, Richard J. Niebank, Beth A. Schlegel, Mark A. Hoffman*) adták közre, hogy elhatárolódjanak az egyházi vezetésben megnyilvánuló revizionista megnyilvánulásoktól. Néhány hónapon belül sok ezer lelkész és világi írta alá. A dokumentumot elküldték az egyházi vezetőknek, akik azonban ignorálták azt.

Cambridge-i Deklaráció (evangelikál, 1996)

A hitvalló evangelikálok szövetsége 1996. április 20-án adta közre Hitvalló Nyilatkozatát, amelynek fő tételei: 1. Sola Scriptura: a tekintély erőzítője. 2. Solus Christus: A Krisztus-központú hit erőzítője. 3. Sola Gratia: az evangélium erőzítője. 4. Sola Fide: A fő hittétel erőzítője. 5. Soli Deo Gloria: Az Isten-központú istentisztelet erőzítője. 6. Felhívás bűnbánatra és reformációra. Az aláírók az Evangéliumi Alliansz tanácsának vezetői: (*dr. John Armstrong, Rev. Alistair Begg, dr. James M. Boice, dr. W. Robert Godfrey, dr. John D. Hannah, dr. Michael S. Horton, Mrs. Rosemary Jensen dr. R. Albert Mohler Jr., dr. Robert M. Norris, dr. R. C. Sproul, Dr. G. Edward Veith, dr. David Wells, dr. Luder Whitlock, dr. J. A. O. Preus*).

Egységben Krisztussal (presbiteriánus, 1998)

Mark Achtemeir, Andrew Purves lelkészek fogalmazták meg.

Evangelical Lutheran Confessing Fellowship (ELCF)

2002-ben alakult meg az evangélikusok hitvalló mozgalma, amely az alábbi rövid hitvallást fogalmazta meg. (1) „A közösség elfogadja az Ó- és Újszövetség kanonikus könyveit mint Isten igaz ígését és az Evangélikus Lutheránus Egyház összes hitvallását, amint ezek az 1580-as Konkordia-könyvben megtalálhatóak, mert azok helyesen értelmezik és határozzák meg a Szentírás tanítását. (2) A közösség azok számára jött létre, akik elfogadják az itt következő hitvallást, s akik nyilvánosan elutasítják a téves tanítást, és hangsúlyozzák az alábbi elveket az Amerikai Evangélikus Lutheránus Egyházban. (a) Valljuk, az Isten az egy: az Atya, Fiú és Szentlélek Szentháromság; valljuk, hogy Jézus

Krisztus Úr, Isten és Fiú, a Szentháromság második személye, aki Isten maradt, miközben emberré lett. (b) Valljuk, hogy a keresztyén élet egyedüli szabályozója és normája az Ó- és az újszövetségi Szentírás. Elismerjük, hogy a Szentírás központi tanítása az istentelenek megigazítása, amely egyedül kegyelemből, egyedül a Jézus Krisztusba vetett hit által történik. (c) Valljuk, hogy az emberi állapotnak két Isten által teremtett rendje van: a házasság rendje és az egyedül élés rendje, s Isten mindegyiket gazdagon megáldhatja.”

7. Az egyes mozgalmak koordinálása

1979 óta találkoznak a főbb egyházak képviselői. 1996-ban alakult meg az *Association for Church Renewal* (ACR) www.acrchurches.org. Kiadványaikkal 2,4 millió embert érnek el. Harminc hitvalló mozgalom negyven vezetőjével tartanak kapcsolatot, mindazokkal, akik elkötelezték magukat egyházaik megújulására. Céljaik: Fókuszálni az Istenről szóló nyelv, az ortodox hit, a megszentelt élet, a család, a házasság, a szexualitás kérdéseire, felhívni a figyelmet a morális relativizmus, a neopogány istenimádat veszélyeire, támogatni a szabad vallásgyakorlatot. Ennek érdekében tanulmányokat és deklarációkat bocsátanak ki, segítik a megújulási mozgalmakat közös imádkozással, hálók építésével, stratégiák, források megosztásával. Keresik továbbá a hiteles ökumené módját a 21. században.

2002. szeptember 20–22. között Dallasban, Texas államban Hitvalló Teológiai Bizottság alakult meg, amelynek tagjai az észak-amerikai protestáns felekezetek jeles képviselői. A bizottság *dr. Thomas Oden*, a Drew-i Egyetem Teológiai Fakultásának meghívására ült össze, aki az eseményt az „Egyházi Megújulás Szövetsége” (*Association for Church Renewal*) felügyelete alatt végezte. Az alábbi dokumentumot („Legyetek állhatatosak! Levél a hitvalló keresztyénekhez”) hitvalló teológusok fogalmazták meg a „Hitünk megvallása. A történelmi hit és tanítás visszaigénylése a 21. század elején” („*Confessing the Faith. Reclaiming Historic Faith and Teaching for the 21st Century*”) című konferenciára. Így válaszoltak ők arra a három sürgető kérdésre, amelyet az „Egyházi Megújulás Szövetsége” fogalmazott meg számukra. A neves teológusok megszólították az egyes hitvalló mozgalmak tagságát, és három kérdésre adtak választ: 1. Miért maradjunk meg egyházainkban? 2. Miért van szüksége egyházainknak a hűséges hitvallókra? 3. Miért van a társadalomnak szüksége hűséges keresztyén hitvallókra? Az episzkopális, a presbiteriánus, az egyesült metodista egyház, Krisztus egyháza, valamint az evangélikus egyház teológus képviselői írták alá a nyilatkozatot.³²

Összefoglalás

Két irányzatról, illetve mozgalomról szóltam. Az evangéliumi keresztyénség vagy felekezetek közötti ökumenikus mozgalom, s ennek gyökere, mint láttuk, a 19. századra nyúlik vissza. A pár éve jelentkezett hitvalló mozgalmak viszont felekezeten belüli mozgalmak, s mindegyik az ortodoxiához, a tiszta, erőzítőtől mentes keresztyén hitvallásokhoz kíván viszonyulni. Mind az evangelikalizmusra, mind a hitvalló mozgalmakra az jellemző, hogy mindegyik a vallási paletta közepén, a fundamentalizmus és a liberalizmus

szélsőségei között a keresztyén hit specifikumának megragadásával kívánják szolgálni Krisztus egyházának megújulását a 21. század elején.

*Elhangzott az Országos Lelkipásztor-konferencián
Baptista Teológiai Akadémia, 2008. április 11.*

Hivatkozások

- 1 Johannes Wallmann, *A pietizmus*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2000. 13. old.
- 2 *Szeniczai Bárány György élete és munkássága 1682–1757*. Schmidt János könyvének rövidített kiadása. Szerkesztette: Bakay Péter, Karl Jánosné Csepregi Erzsébet. Sárszentlőrinc, Sárszentlőrinci Egyházközség, 2007.
- 3 William Perkins, *A Commentary on Galatians*, Ed. Gerald T. Sheppard, New York, The Pilgrim Press, 1989.
- 4 William Ames, *The Marrow of Theology*, Ed. John D. Eusden, Grand Rapids, Michigan, Baker Books, 1997.
- 5 Medgyesi Pál, *Praxis pietatis, azaz kegyességgyakorlás*, Kolozsvár, Koinonia Kiadó, 2003.
- 6 William Langland, *Piers Plowman*, Ed. Elisabeth Robertson, Stephen H. A. Shepherd, A Norton Critical Edition, New York, London, W. W. Norton Company, 2006.
- Magyarul, „Könyv Paraszt Péterről. Részletek”, *Klasszikus angol költők, a középkortól a XX. századig*, Első kötet, Budapest, Európa Kiadó, 1986, 106–122. old.
- 7 Johann Amos Comenius, *A világ útvesztője és a szív paradicsoma*, II. kiadás, Budapest, Bibliaiskolák Közössége, 1990.
- 8 Spener, Jakob Fülöp, *Pia Desideria. Istenfélő kívánságok. Egy ébredés gyökerei*. Primo Kiadó, [1993].
- 9 *Lelkipásztor*, 77. évfolyam, 2002. március, 103–105. old.; Angolul: „The Captivity of our Church Today”, *Lutheran Quarterly*, Vol. XVIII/Number 3, Autumn 2004, pp. 325–332.
- 10 Csepregi Zoltán, *Magyar pietizmus 1700–1756*. Budapest, Teológiai Irodalmi Egyesület, 2000. 51–54. old.
- 11 Chester S. Davis, *Moravians in Europe and America 1415–1865. Hidden Seed and Harvest*, Winston-Salem North Carolina, Wachovian Historical Society, 2000; Walter W. Wagner, *The Zinzendorf-Muhlenberg Encounter: A Controversy in Search of Understanding*, Bethlehem, Pennsylvania, A Moravian Historical Society Publication, 2002; Craig D. Atwood, *Community of the Cross. Moravian Piety in Colonial Bethlehem*, University Park, Pennsylvania, The Pennsylvania State University Press, 2004.
- 12 Cf, *John Whitefield Journals, A new edition containing fuller material than hitherto published*, Edinburgh, The Banner of the Truth Trust, 1998; *Select Sermons of George Whitefield. With an account of his life by J. C. Ryle*, Edinburgh, The Banner of the Truth Trust, 1985.
- 13 Idézi Tony Lane, *A keresztyén gondolkodás rövid története*, Budapest, Harmat-Kálvin, 2001. 179. old.
- 14 Joseph Tracy, *The Great Awakening. A History of the Revival of Religion in the time of Edwards and Whitefield*, First published, 1984. Edinburgh, The Banner of the Truth Trust, 1997.
- 15 Jonathan Edwards, *Értekezés a vallási indulatokról*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2007. Ford. Pásztor Péter.
- 16 Edwards művét a mai amerikai vallási életre Gerald R. McDermott alkalmazta: *Seeing God. Twelve Reliable Signs of True Spirituality*. Downers Grove, InterVarsity Press, 1995.
- 17 Arthur Fawcett, *The Cambuslang Revival. The Scottish Evangelical Revival of the eighteenth century*, London, The Banner of Truth Trust, 1971.
- 18 „Revival is not a miracle, or dependent on a miracle in any sense. It is a purely philosophical [i. e. scientific] result of the right use of the constituent menas”, Idézi, Sydney E. Ahlstrom, *A Religious History of the American People*, New Haven and London, Yale University Press, 1972. 460. old.
- 19 „A God without wrath brought men without sin into a kingdom without judgement through the ministry of a Christ without a Cross.”, In, H. Richard Niebuhr, *The Kingdom of God in America*, 193. old.
- 20 Lane, i. m., 207–208. old.
- 21 Lane, 273. old.
- 22 http://www.feb.org/lausanne_covenant.htm A főbb pontok: Bevezetés; 1. Isten célja; 2. A Biblia tekintélye és ereje; 3. Krisztus páratlansága és univerzalitása; 4. Az evangelizálás természete; 5. A keresztyének társadalmi felelőssége; 6. Az egyház és az evangelizáció; 7. Együttműködés az evangelizációban; 8. Egyházak mint evangelizációs partnerek; 9. Az evangelizáló feladat sürgőssége; 10. Evangelizáció és kultúra; 11. Oktatás és vezetés; 12. Lelki konfliktus; 13. Szabadság és üldözés; 14. A Szentlélek ereje; 15. Krisztus visszajövelete. Konklúzió.
- 23 McGrath nézeteit Gerald T. McDermott összefoglalása alapján idézem, *Can Evangelical Learn from World Religions?* 28–34. old.
- 24 „Nine Theses on the Interpretation of Scripture. *The Scripture Project*”, In: Ellen F. Davis – Richard B. Hays (szerk.), *The Art of Reading Scripture*, Grand Rapids, Michigan, W. B. Eerdmans, 2003. 1–5. old. Magyarul részletek: Fabiny Tibor, „A Biblia éve – étred is, amit olvasol?”, In, *Lelkipásztor*, 2008/2, 13–14. old.
- 25 Fabiny Tibor, „A hitbuzgó jobboldaliság göröngyös amerikai útjai”, In: *Evangélikus Élet*, 2006, 48. szám. <http://www.evelet.hu:8080/ujzagok/evelet/archivum/2006/48/041>
- 26 Vö. Fabiny Tibor, „Mi is a fundamentalizmus?” In: *Evangélikus Élet*, 2006/ 39. <http://www.evelet.hu:8080/ujzagok/evelet/archivum/2006/39/073>
- 27 David L. Edwards – John Stott, *Essentials. A liberal-evangelical dialogue*. London, Sydney, Hodder and Stoughton, 1988.
- 28 *Christian Century*, 2003. április 5.
- 29 http://www.witherspoonsociety.org/2004/ruether_call.htm
- 30 William J. Abraham, „Confessing Christ: A Quest for Renewal in Contemporary Christianity” http://www.confessingumc.org/doc_abraham_quest.html
- 31 Ephraim Radner, George R. Sumner (szerk.), *Reclaiming Faith. Essays on Orthodoxy in the Episcopal Church and the Baltimore Declaration*, Grand Rapids, William B. Eerdmans, 1993.
- 32 Be Steadfast: A Letter to Confessing Christians.

L Á T Á S M Ó D

Tóth Péter

A romlott elme próbálkozásai

Néhány hónapja meglátogattunk a feleségemmel egy családot, akik tíz éve maradtak el a gyülekezetünkben. Kilépésük után két másik gyülekezetbe is sikertelenül próbáltak beépülni, és már hosszú ideje magukban élték meg keresztény életüket. Természetesen előkerült a téma, hogy miért jöttek el annak idején. Egyébként lakhelyet is változtattak, a családfő mégsem a költözést, hanem az üdvösség elvesztettségének a kérdését jelölte meg, mint amin nem tudtak megegyezni az akkori fő gyülekezeti irányvonallal.

Nem csak előkerült a téma, de le is ragadtunk ezen a ponton, annyira belemelegedett a házigazda az üdvösség el nem veszíthetősége melletti érvelésbe. Magam igyekeztem kerülni az állásfoglalást, mert számomra egészen új volt a kérdés, és egyébként el is nehezítette a lelkemet. Úgy éreztem, hogy a középpontba emelünk valamit, ami nem a legfontosabb.

Akkor tehát nem volt véleményem, de a következő néhány hétben e kérdés kapcsán megfogalmazódott bennem az a nagyobb ívű gondolat, amely jelen írás tárgyát képezi.

„(Mert) ez a parancsolat, amelyet én ma megparancsolok neked, nem megfoghatatlan számodra, és nincs távol tőled. Nem a mennyben van, hogy azt kellene mondanod: Ki megy fel a mennybe, hogy lehozza és hirdesse azt nekünk, hogy teljesíthessük? Nem is a tengeren túl van, hogy azt kellene mondanod: Kicsoda kel át a tengeren, hogy elhozza és hirdesse azt nekünk, hogy teljesíthessük? Sőt inkább nagyon közel van hozzád az ige, a szádban és a szívedben van, teljesítsd hát azt!” (5Móz 30,11–14)

Egyre több Magyarországon is a külföldi. Gond nélkül utazunk együtt a várost néző japánnal egy villamoson, de ha valamiért beszélgetni kell vele, például megkérdezi, merre van ez vagy az a templom, hát azt már nem olyan egyszerű elmagyarázni. De ha más gondolatokat is közölni akarok, ha meg akarom magam értetni egy japán, egy kínai vagy egy afrikai emberrel, akkor valamelyikőnknek meg kell tanulnia a másik nyelvét. Ha mindketten csak a sajátunkat beszéljük, abból nem lesz megértés. Vagy nekem kell megtanulnom az ő nyelvét, vagy neki kell megtanulnia az enyémet, vagy esetleg mindkettőnknek egy harmadikat.

Olyan jó, hogy ha Istennel akarjuk magunkat megértetni, akkor nem kell megtanulnunk Isten nyelvét beszélni. Nagy szerencse, mert gondolatokat cserélni Azzal, akinek a gondolatai annyival magasabbak az én gondolataimnál, mint amennyivel magasabb az ég a földnél, hát az nem lenne egyszerű az ember részéről. Nem kell tehát megtanulnunk Isten nyelvét beszélni, ha meg akarjuk magunkat értetni vele, ha közösséget kívánunk vele, mert ő már beszéli a mi nyelvünket, a mi nyelvünkön szól hozzánk.

Nincs tőled távol Isten igéje, nem megfoghatatlan számodra!

Legyen bár angol, olasz, orosz, nigériai vagy magyar az anyanyelvünk, ő azon a nyelven szól hozzánk.

Istennek nem kellett mindig ennyi nyelvet beszélnie. A bűnbeesés előtt az ember egészen közeli kapcsolatban volt a teremtőjével, akár szavak nélkül is értették egymást. Ádámnak még ajkán sincs a szó, Isten már megérti: „Nem jó az embernek egyedül lenni” – mondja, és máris cselekszik, megalkotja Évát.

Nem sokkal később azonban az ember fellázad Isten ellen. Előrébb lép, mint a teremtett helye. Nem csoda, ha azonnal bizonytalanság és ezzel félelem tör rá, ezért elbújik, mentségeket keres. Kommunikációjában is elbújik. Hogy hazugságon se legyen kapható, de mégis előnyhöz jusson, hát elkezdi kétértelműen beszélni. És kialakulnak azok a nyelvi fordulatok, melyeket Isten egyáltalán nem tervezett az ember szájába.

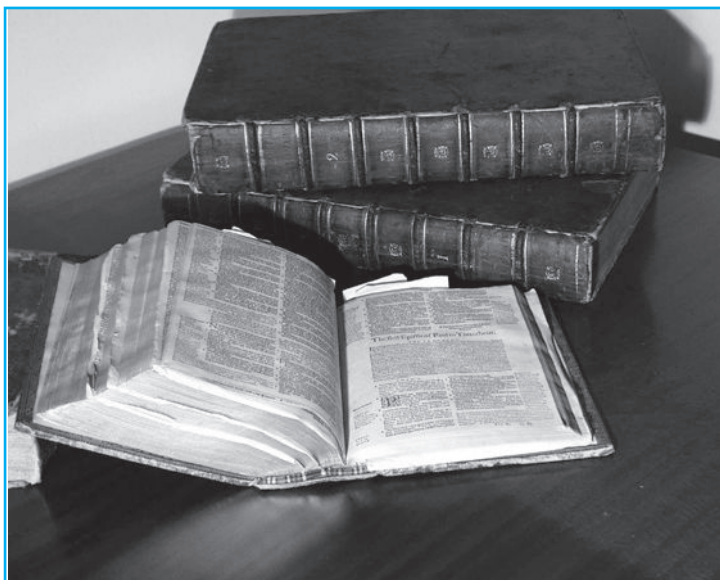
És ha most magunkat, hívó embereket ez alól kivesszük, az nagy baj. Isten népe pongyolaságát már a Biblia is ismeri. Józsué esküvel megerősített békeszerződése a gibeoniakkal (Józs 9) például kitöltetlen sorokat is tartalmaz a kedvezményezett fél kilitére vonatkozóan. Tulajdonképpen örülhetett Izrael, hogy csak ennyi volt a csalafintaság, hogy a gibeoni nép közel lakott. Lehetett volna több is.

Azután nem sok idő, és az elsietett esküt is megtanulja kezelni Isten népe. A Bírák 21-ben Izrael megesküszik Benjamin törzsének kipusztítására. A tévedhetetlenség dogmáját természetesen nem lehet feladni, ezért a körülményeket csavarják úgy, hogy Benjámin törzse mégis túlélje. Az sem baj, ha ennek Jábés Gileád lakosainak élete az ára.

Aztán jönnek a kifejezett hazugságok. Ábrahám a feleségét a húgának állítja Gerárban, ezt még betudjuk annak, hogy félt. Jákób fiai azonban már nem védhetőek ilyen egy-

szerűen a húguk, Dina és Sikem miatt rendezett sikemi vérfürdő esetében.

És ott vannak azok a helyzetek, amikor Isten népének nyilatkozni kellene hallgatás helyett. Illés kérdésére a Karmel-hegyen: „*Meddig sántikáltok kétfelé? Ha az Úr az Isten, kövessétek őt, ha a Baál, akkor őt kövessétek!*”, a nép nem felel egy szót sem. Mert mindkét választás felelősséggel jár. A kimondott szóval járó felelősséget pedig senki nem akarja vállalni.

A 4Móz 30 ezt a manőverezést (is) zárja ki, amikor a családfőnek, férjnek nem engedi meg, hogy a körülmények későbbi alakulásától tegye függővé, tartja-e magát a leány vagy asszony kimondott szavához. Ha a férj egy napon belül nem kifogásolja a felesége által kimondott szót, akkor azt érvényesnek kell tekintenie.

Akár napjainkban az egyre tökéletesebb gyilkoló fegyvereket, úgy látjuk az Újszövetség idejére kifinomulni a kommunikációval való varázslás fortélyait. Máté néven nevezi a farizeusok elhatározását, *hogy szóval csalják törbe Jézust*. Jön a mézesmadzag, majd pedig a jól ismert csapdakérdés: *szabad-e adót fizetni a császárnak, vagy nem?*

Élet és halál van a nyelv hatalmában – mondja a példabeszéd. A 15. zsoltár szerint az Úr jelenlétét csak az bírhatja, aki szíve szerint igazat szól, és aki a szavát (saját) kárával is állja. Jakab sem szépíti a helyzetet. Azt mondja, ha valaki beszédében nem vétkezik, az tökéletes ember.

Talán erősnek hangzik a megállapításom, de igyekszem majd alá is támasztani: Krisztus után tovább romlott a kommunikációnk, a keresztyén ember kommunikációja is, aminthogy sokszor kapom magam rajta, az enyém is. Néhány gyakran alkalmazott felelősségelhárításra választ javaslok példaképpen:

Gyakori válaszom például, hogy egy keresztyén ajakról, de esetleg kétfelé kacsingató, és kétértelműen, alulhatározottan fogalmazó ajakról felém elhangzó nyilatkozatot a saját szavaimmal átfogalmazva megismétlek (visszatükrözöm): „szóval úgy érted, hogy...”, de már precízebben, a kétféle értelmezés egyikét kizárva. Így legalább az én megfogalmazásom alapja lehet a felém irányuló kiszámíthatóbb viselkedésnek.

A másik gyakori „manőverezés”, amikor valaki nem válaszol valamely megszólításomra. Ha manipulációt érzek, olyasmit, hogy fenntartja magának a lehetőséget, hogy később döntsön, hogy egyáltalán hallotta/olvasta-e, és ha ez a kétértelmű viselkedése bizonytalanságot okoz bennem, akkor kezdeményezek (telefon, újabb e-mail stb.), nyilatkozatra késztetem, hogy eljutott-e az üzenet.

Újabb, egyáltalán nem ritka eset a *blöff*. Nehezen mondom ezt ki, de azt tapasztalom, hogy a keresztyén ember véleménye is változik attól, ha felelősséget kell vállalnia a szavaiért. Ez a rövidke szó többször változtatott már a velem beszélő véleményén: *Leírnád?*

Aki nem nyugszik bele abban, hogy a fentiekhez hasonló felelősségelhárító manőverek mentén kommunikáljanak vele, akivel a környezete egyértelmű kommunikációra lép, esetleg kényszerül, annak a személyes környezetében kiszámíthatóbbá válnak a történések. Persze nem mindenki tartja magát az egyértelműsített nyilatkozathoz, de akkor legalább rendesebb adag parázs gyűlik a fején.

Az ember romlottsága miatt az ember hosszú történelme alatt lassan, fokozatosan átalakult a beszédünk, a nyelvünk, és talán még rosszabb hír, hogy ezzel szoros összefüggésben a gondolkodásunk is átalakult.

A legrégebbi nyelvi fogalmi struktúra, amibe alkalmas volt némileg betekinteni, a bibliai héber nyelv szerkezete. Úgy tudjuk, hogy a legrégebbi ószövetségi könyvek, így Mózes könyvei is, sokáig szájhagyománygy útján külön történetekként maradtak fenn, majd Dávid idejétől, Kr. e. a 10. századtól kezdve szerkesztették ezeket az önálló történeteket könyvekké Isten ihletett emberei.

Amikor a nyelv alakulását, romlását vizsgáljuk, a héber ember gondolkodásából vehetem tehát a legkorábbi mintát Kr. e. kb. 1000-ból. A következő minta mintegy ezer évvel ezután a görög ember gondolkodása és beszéde. Ez utóbbi közülbelül Krisztus kora, illetve az első század.

Már e kettő között eltelt mintegy 1000 évben is tetten érhető fogalmi változás, vélhetően távolodás Isten fogalmi struktúrájától. Egy fogalom példáján:

Az időt a *héber ember* úgy éli meg, mely telik, vagyis az ember életének elején van a semmi, az az üres, élete közben töltődik, és a végén betelik, teljes lesz. Jákób élettel *betelve* húzza fel a lábát az ágyra.

Ugyanez az idő a *görög gondolkodásban*, amelyből a mi latin fogalmi struktúránk is származik, nem be(felé)telik, hanem (kifelé) múlik. Nem telítődik az a pohár az élettel a földi életidőnk alatt, hanem a születéskor tele van, és kifelé folyik belőle az életerő, így az életünk végén nem betelik, hanem kifogy, kimúlik az élet.

Egy másik példa, hogy a héberben még a meglátni és a megismerni szavak tulajdonképpen szinonimák, egymást helyettesíthetik, jelentéseik kb. azonosak (Ádám meglátta Évát és gyermekük született). A görög nyelvben már szétválík ez a két fogalom.

Egyáltalán nem tűnik elrugaskodottnak a következtetés, hogy a bűnbeesés előtti szabadságban és a még nem megromlott szemmel látásban a meglátás egybeeshetett a megismeréssel. Később, képeket mutató (képmutató) emberek között, ráadásul romlott szemmel, romlott látásérzékszervvel

szükségszerű, hogy a meglátásból nem következik a megismerés, hanem a megismerés mára egy a meglátástól elkülönülő, hosszabb művet.

Egy másik példa a szeretet szavunk jelentésváltozása. A szeretet alatt a romantika óta érzelmet, szenvedélyt értünk, egyfajta cselekvés nélküli kedélyállapotot, indulatállapotot. A bibliai nyelvben a szeretet nem hangulati állapot, hanem cselekedet volt. Sőt, fáradozás. A Kisherceg még tudta ezt, hisz azt mondta a virágjának: Annyit fáradoztam érted, hogy már megszerettelek!

Újabb, már jelenkori keresztyén példa szavaink jelentésének deformálódására a bűn és hiba kategóriáink átfedése. A Józsué 7,1-ben a Károli-fordítás szerint *hűtlenül bántak* Izrael fiai a teljesen Istennek szentelt dolgokkal, míg az új protestáns fordítás a *hibát követtek el* kifejezést használja. E „hiba” miatt futamodott meg Izrael Aj emberei elől, halt meg 36 ember, és olvadt meg a nép szíve, hogy olyan lett, mint a víz. Az itt álló eredeti szó jelentése: *hűtlenül/hitetlenül cselekedni, rendelkezést megszegni*.

Úgy látszik, a protestáns Biblia szerkesztői úgy érzékelik a magyar nyelv elmúlt egy-két emberöltőnyi változását, hogy a „hiba” szavunk értelme kezd kiterjedni a hűtlen cselekvés, törvényszegés értelemeire is. Vagy másképpen: a hűtlen cselekvés, törvényszegés nem önálló kategória többé, hanem a „hiba” kategória széle, egyik pereme.

Pedig a Biblia szerint Isten ellen való *szándékos* lázadásunk a bűn. A hitetlenség Istenben, Krisztus kegyelmének a szándékos elutasítása, ez a bűn. De bizony valóban afelé halad a nyelvünk és ezzel a gondolkodásunk változása, hogy a bűn és a hiba kategóriáink összemosódnak. Valóban afelé haladunk, hogy a bűnöket egyre kevésbé nevez-

zük meg. Egyre inkább „hiba” a bűnnek neve, amit az ember vét, elvett, eltéveszt mintegy tudatlanul. És már csak Pál sorai kellenek ide: a tudatlanság idejét elnézi az Isten. És el is készítette a modern keresztyén ember az Isten előtti mentségét.

De sok más tévtanításnak is forrása volt a történelemben a tiszta Szentírás a gyarló emberi elme által magyarázva. Erre később még visszatérek.

Ennyire messzire távolodott az ember beszélt nyelve, a mienk is, a magyar is attól, amin olyan egyszerűen és félreértés nélkül beszélgettek Ádám és Isten. És mégis, ma is

elhangozhat:

Az Isten parancsolata, Isten üzenete nem megfoghatatlan számodra, és nincs távol tőled, Istent kereső ember!

Isten az ő magasabb gondolataiból megfogalmazta a kimondható és a vele megbékéléshez feltétlenül szükséges részt az ember gondolatának szintjén is. Nincs távol tőlünk, sőt nagyon is közel van Isten, hiszen a mi nyelvünket beszéli, és amit tollba mondott a szolgáinak sok idővel ezelőtt, amiből kezünkbe vehető Biblia lett, az ma is elegendő. A Szentírás korfüggetlen üzenete a mi csökevényes és deformálódott, Krisztus kora óta még tovább romlott gondolkodásunknak is pontosan elegendő útjelző és útbaigazító táblakészlet ahhoz, hogy megtermékenyítse elménket, hogy bármely élethelyzetből is Isten felé mutassa az utat!

Hogyan tudta Isten úgy megfogalmazni ezt az ihletett szöveget, hogy amikor az bemegy a mi gyarló, elferdített agyunkba, akkor a gondolkodásunk kimenetén mégis a kíváncsi eredmény jelenjen meg? Hogyan tudta úgy összeállítani a bemeneti információt, hogy deformáló agyunkból a szeretet, az engedelmesség, életünkben a Lélek gyümölcse jelenjenek meg? Milyen képet kell a kancsal szememnek látnia ahhoz, hogy a torzító, céltévesztő, hibás észlelésű agyam amikor feldolgozza, akkor éppen olyan lépésparancsot adjon ki a szintén gyarló lábnak, hogy az ember végül céltévesztés nélkül éppen a Vele való megbékéltség állapota felé vegye az irányt?

Az előtorzítás elmélete

A következőkben egy elméletem fogom leírni. *Előtorzítás-elméletnek* neveztem el.

Az előtorzítás fogalmát az elektronikában használják. Egy ideális erősítő berendezés a kimenetén a bemenetére adott hangjelet adja ki felerősítve. A nem ideális erősítő nem pontosan a bemeneti hangjelet adja a kimeneten, hanem torzítja azt. Tervezők kitalálták, hogy ismerve ennek az erősítőnek a gyarlóságait, ún. előtorzított jelet adnak a bemenetére, így a gyarlóságát hozzáadva éppen a szándékolt hangzás jelenik majd meg a hangszórókban.

Szerintem Isten ilyesmit cselekszik akkor, amikor a mi gyarló, torzító, deformáló gondolkodásunkból is a megfelelő eredményt hozza ki.

Nézzünk egy vadászpuskát. Ha jól van beállítva, akkor a célzó nézőkéjében éppen látott tárgyat találja el. De torzít a nézőkéje, és meggömbült a csöve is, ezért mondjuk kicsit balra hord. Így is célba lehet találni vele, de ahhoz a nézőkéjével nem a célt kell becélozni, hanem attól kicsit jobbra egy megfelelő pontot.

Ez eddig párhuzamos volt a gyakorlattal, de most még egy elméleti lépést tegyünk: képzeljünk el egy puskát, amiről nem tudjuk, mennyire hord félre. Sőt képzeljük el, hogy azt sem tudjuk, hol van a cél. Bármennyire is meglepő, betalálni még ilyenkor sem lehetetlen: elegendő, ha valaki, aki ezeket ismeri, megmutatja nekem azt a pontot, amit nekem az én pozícióból a nézőkéjében becélozni kell. Így nem baj, ha nem ismerem a puskát, sőt az sem baj, ha nem tudom, merre van a valódi cél, ezeket elég, ha a tanácsadóm ismeri. Nekem elég engedelmesen a megadott pontot céloznom a célzószervezettel, és akkor az ismeretlen helyen levő célt fogom eltalálni!

Mindjárt bibliai példákat is hozok. Azt is látni fogjuk, ahogyan az előtorzítás mértéke illeszkedik az ige hallgatója

elméjének állapotához, ahhoz, hogy az a korrumpálódottságnak milyen fokán van. Előtte azonban szeretnék a tudásunkra néhány megállapítást tenni.

Nagyon keveset tudunk arról, ahova megyünk, a menyek országáról. Jézus azt mondja (Jn 16,13), még sok mindent kellene mondanom nektek, de most nem tudjátok elviseelni: amikor azonban eljön az igazság Lelke... az eljövendő dolgokat is kijelenti nektek. Aztán el is jött az Igazság Lelke, hisszük, hogy Pál gazdagon kapott belőle, mégis tükör által homályosnak nevezi a látását, töredékesnek az ismeretét (1Kor 13,12). Pedig ekkor már túl van a kibeszélhetetlen elragadtatáson, kirándulásán a harmadik égbe, mert a körülbelül négy évvel ezután kelt második korintusi levélben (2Kor 12,2) 14 évvel azelőttre hivatkozik.

Egyszóval nagyon keveset tudunk arról, ahova megyünk, de ahhoz eleget, hogy arra irányba forduljunk. A megtérés irányváltoztatása utáni új, *kíváncsú irány gyalgók* agyunknak éppen *elegendően pontosan meghatározott* a Bibliában.

Nagyon keveset tudunk a szellemi világról. Talán azért nem többet, mert rosszra használnánk ezt is, ahogy minden más ismeretünket a hadászatan próbáljuk ki először. De tudjuk, hogy a sátán a hazugság atyja, és azt is tudjuk, hogy az angyalokat jó dolog megvendégelni. Keveset tudunk a szellemi világról, *de ahhoz eleget, hogy a célszerű, a megfelelő irányultságot vegyük fel e világ erőterében.*

Sok mindent nem tudunk a célról, arról, ahova igyekszünk. Amit tudunk, az sem teljes, és talán nem is feltétlenül pontos. De éppen ez a tudás (pontosabban ez a *vélelem*) visz a kíváncsú célhoz.

Térjünk akkor annak példáira, amit fent előtorzításnak neveztem!

(1) Péter mondja magabiztosan: Ha meg kell is halnom veled, akkor sem tagadlak meg! – mire válaszul Jézus megprófétálja Péter árulását. Úgy látszik, hogy ha Péter a gyalgók érzékeivel szilárdnak látja magát, abból a valóságban megint lesz.

Jézus mondja: Egy közületek elárul engem – mire a tanítványok: Talán csak nem én vagyok az, Uram? – Úgy tűnik, hogy ez, a magam bizonytalannak, törekénynek tartása állít a megfelelő irányba a cél felé.

Ha úgy látom magam, mint aki biztosan áll, vigyáznia

sem kell, ha azt mondom, jó helyen vagyok, nem kell félteni, akkor rossz helyen vagyok. Ha viszont azt mondom, nézz meg, Uram, vizsgálj meg, csak nem én vagyok rossz helyen?

Akkor jó helyen vagyok.

Ahhoz tehát, hogy jó helyen legyek (gyümölcs), úgy kell látnom magam (érzékelés), mint aki egyáltalán nem biztos, hogy jó helyen van.

Az előtorzítás fogalmával: *Ha a valóság-információt érzékeli a gyalgók elmém, deformált lesz a kimenet. De ha előtorzított jelet kap az elmém, akkor megfelelő lesz a gyümölcs.*

Ehhez hasonló a következő példa:

(2) Ha azt mondjuk, hogy nincsen bűnünk, önmagunkat csaljuk meg, és nincs meg bennünk az igazság. Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz ő: megbocsátja bűneinket, és megtisztít minket minden gonoszságtól (1Jn 1,8–9).

Tehát ha azt mondjuk/úgy látjuk, hogy nincs bűnünk, akkor lesz. Ha ellenben úgy látjuk/megvalljuk, hogy van, akkor nem lesz.

A büntelenség gyümölcse nem teremhető meg közvetlenül, a büntelenség állítása mellett. A bűnösségem megvallása, önmagam bűnösnek látása mentén tudom csak megteremni a büntelenség gyümölcsét.

A következő példa az elménk korrumpálódottságának mértékét is figyelembe veszi:

(3) Azt mondja Zákeus: „Íme, vagyonom felét a szegényeknek adom...” Mire Jézus: „Ma lett üdvössége ennek a háznak.”

Zákeus elméje tehát itt olyan állapotban van, hogy a fél vagyonát érintő elhatározása nyomán a valóságban, Jézus által konkrétan visszaigazoltan célhoz ért.

Ugyanakkor azt mondja Jézus a gazdag ifjúnak: Add el minden vagyonodat! – A gazdag ifjú pedig elszomorodott, mert igen nagy vagyona volt.

Hogyan lehetséges ez? Nem a személyválogatás tipikus esete ez? Ha Zákeusnak elég volt a vagyona feléről rendelkezni, a gazdag ifjúnak miért nem lett volna elég? Nem lehet, hogy Jézus itt túl szigorú volt, hogy itt túl sokat akart? Hogy a fél vagyonától ez a gazdag ifjú is meg tudott volna válni, csak az egésztől nem?

Úgy gondolom, hogy mindegyik esetben *a pénz mint bálvány lefejezése* a cél. És ez az eredmény kitől-kitől más-más cselekedetet kíván. Egy új autónak például igencsak van esélye a bálványszerepre. „Ne nyúlj hozzá! Hú, mi ez az új karcolás!” Éjjel felébredek, és kinézek az ablakon, ott áll-e még. Egy prédikációban hallottam a tanácsot: Mielőtt birtokba veszek egy új autót, adjam kölcsön egy ismerősömnek! Ez segíthet lefejezni az autó bálványát.

Van, akinek a pénz a bálványa. Másoknak a pénz nem bálványa. Ha valaki Jézussal azonos szinten kezeli a pénzt, annak a bálvány lefejezésekként a vagyonának kis részétől sem kell a megtérése részeként megválnia. Zákeusnak a Lélek a felét írta elő a lefejezéshez. A gazdag ifjú nem hallotta a Lélek hangját, ebben távolabbról indult, mint Zákeus. Jézus látta ezt, ezért szabta a nagyobb feladatot ugyanahhoz az eredményhez, a bálvány lefejezéséhez.

Az előtorzítás fogalma egységbe foglalja ezeket az eseteket. Személyre szabott indítások mentek be a különböző

mértékben korrumpálódott, különböző szinten torzító elmékbe, hogy a kimeneten megjelenő gyümölcs azonos, a bálvány lefejezése legyen.

Ennyi bibliai példa után most szeretném két mai témára alkalmazni az előtorzítás elméletét:

Feminizmus:

Ezt a mozgalmat a torzító, deformálódott emberi elme gyümölcseinek látom.

Ha a Biblia egyáltalán nem egyenjogú modelljével indul egy házasság, ha a férfi vezet, ezzel felelősséget vállal és védelmet kínál, míg a nő engedelmesen követ, akkor a szeretet-tisztelet, és a felelősség-engedelmesség hálójából valahogy az a gyümölcs nő ki, hogy a döntések csakúgy, mint a felelősségvállalások egyre inkább a segítőtárssal közösségekben történnek.

A feminista is ezt célozza, de ő ezt közvetlenül, versengésalapon közelíti meg, és az ezzel járó, nem az asszonyra méretezett terhelésekkel együtt kapja meg az eredményt. A bibliai értékrendet bíró házasság törvénytiszteletéből (szabálykövetéséből) viszont *kegyelemalapon* nő ki a segítőtársnak az a státusa, mely gyümölcscsel a legtöbb feminista igény csak elégedett lenne.

Az üdvösség elveszíthetősége:

Én most nem bemutatni szeretném ezt a vitát, annál is inkább, mert ez a téma, ahogy korábban említettem, nekem magamnak elnehezíti a lelkemet. A következőkben kifejttem saját véleményemet, amely azonban – ahogy mindjárt kiderül – egyik oldalt sem fogja erősíteni.

Bennem van minden hajlam minden romlottságra. Mondjuk elbukok egy kísértésben. Mondjuk megcsalom a feleségemet. Mondjuk titkolom mindenki előtt. Az addigi nyílt tekintetem természetesen nem marad érintetlen, korrumpálódott lesz minden területen. Csupán idő kérdése, hogy mélyen megutáljam magam. Az önutálat szintje az eltelt idővel arányosan emelkedni fog bennem.

Ha puha a szívem, akkor a fájdalom egyszer eléri azt a szintet, hogy már bevallani is jobb mindent, inkább a nyilvános szégyent választom e kibírhatatlan belső fájdalom helyett (egész nap jajgatnom kell). Vállalom a szégyent, vallok, Isten megkegyelmez, és – aki átélte, biztosan igazolja – a megvallás pillanatával, a bűnbocsánat, a kegyelem elfogadásával súlyát veszti a szégyen. Ha tehát vállalom a szégyent, felmentést kapok alóla.

Ha viszont nem vállalom a vallomás szégyenét, akkor állandósul az önutálat, az önmagam előtti szégyen. A fájdalom persze ekkor is elviselhetetlen, valamit tennem kell vele. Ha nem vállalom a szégyent, akkor érzéstelenítés kell. *Ez a szív megkeményítése.* Az elején önvédelemből, érzéstelenítésként a fájdalom ellen, később esetleg már akaratomon kívül is *érzéktompítást* végzek magamon. Nem baj, ha nem értjük, a szomatikus rendszerünk a tudatunk közreműködése nélkül is hibátlanul reagál. Mintha szürke fátyol ereszkednék le élénk, elválasztva minket a többi embertől, magától az élettől. Nincs öröm, és céltalanná, értelmetlenné válnak a dolgok, sőt olykor az élet is. Ízetlenné válik a szánkban a falat, sem étel, sem ital nem esik jól, és nem vágyunk sem az lge, sem a szent jegyek után. Lassan nyomasztóvá lesz

minden.

Az üdvösség elveszíthetőségének kérdése ez utóbbi esetben merül fel. Anélkül, hogy állást foglalnék, elmondom, mit látok ebben a képen. A kemény szív fent leírt esete nyilvánvalóan senkit sem vonz. És gondolom, egyetértünk abban is, hogy az ilyen élet Isten nevére sem hoz túl sok dicsőséget. Sőt, odáig is elmennék, hogy ezt az állapotot gyümölcsnek tekintve az ezt termő fát nem jó fának nevezsem. Feltételezem, hogy Isten nem szívesen lát bennünket ilyen állapotban. Hogy mindent megtesz, hogy ne essünk bele, vagy ha benne vagyunk, kisegítsen. A tárgyi kérdés tekintetében melyik jelenti a nagyobb motivációt kijönni ebből? Ha elveszíthetőnek látom, vagy ha nem látom elveszíthetőnek az üdvösségem?

Az jelent nagyobb motivációt, hogy véget vessek ennek, ha félttem az üdvösségemet. Sőt nemcsak hogy nagyobb, de akár egyetlen motivációvá is válhat az üdvösségem féltése, ha az üdvösségemet elveszíthetőnek hiszem, hiszen éppen a szégyen vállalása melletti döntés hozna ki ebből, és az emellett immanens érv könnyen kifogyhat (ha vallok, ha vállalom a szégyent, az emberek kegyét örökre elveszíthetem), és lehet a *transzcendens az egyetlen*, ami még akkor is szilárdan megáll.

És ez itt a gondolatmenetem vége. Azt gondolom, hogy bármi is a valóság, ezt kell hinnem. Azt kell hinnem, hogy elveszíthető az üdvösség. Valójában lehet, hogy nem veszíthető el. Lehet, hogy a Lélek bennem már nem tűrné a hallgatás állapotát egy ponton. De én úgy látom, hogy gyarló, korrumpálódott, félre hordó célzószerkezetemnek, az észleleteket torzító elmémnek az elveszíthetőségről kell tudnia ahhoz, hogy az életem Istent dicsőítse, a megfelelő gyümölcsöt teremje, és emberi szemmel is láthatóan, másoknak is vonzó példaként célra tartson az üdvösség felé.

A bibliatudományok egynémelyikében egyszer-egyszer felbukkan olyan gondolat is, amely azt mondja, ez vagy az nem is úgy volt, ahogy a Bibliában van. Sok ilyen esetben az én ismeretem kevés megvédeni a Biblia tekintélyét. Bár ez a kis könyv talán nem is szorul rá az én védelmemre. A fentiek azonban választ kínálnak az ilyen elbizonytalanító felvetésre:

„Talán jogos a kételyed, barátom, talán nem. Hogy ezzel a dologgal kapcsolatban mit ástak ki, és hogy abból valóban az következik-e, amit mondasz, azt sem cáfolni, sem megerősíteni nem tudom. De hogy *nekem* mit kell *hinnem*, azt tudom. *Nekem azt kell hinnem*, amit a Biblia ír, ahhoz, hogy egykor bátran nézzek Isten szemébe. Ott legyen majd a tekintetünkben, hogy *van* egy közös titkunk. *Megkaptam* az üzenetét. *Saját élményemmé* vált az a betűhalmaz, amit oly sok idővel előtte ihletett embereim keresztül hátrahagyott nekem.”

Helyesbítés

A *Szolgatárs* előző számában egy sajnálatos gépelési hiba maradt a Rabbi című írásban a 44. oldalon.

A helyes szöveg:

S főnöke a Krisztus-hívő zsidó *Welker* bácsi lett...

Szebeni Olivér

A nekeresdi gyülekezet drámája

Ez jó, blikkfangos cím! Talán külső szemlélő írja, komoly tanulság ismertetése reményében, egy jövőjét vesztett baptista gyülekezeetről. Vannak-e még kitörési pontok a biztos és bizonyos csődből? (Ki tudja? – Alig hihető.) Egyvégtében háromszor is megmondták, hogy a misszió körül ügyetlenkedő „baptista klérikusok” tíz éven belül becsuknak. 1945 óta több tíz év eltelt, de a határszéli Nekeresden még lézengenek az imaház küszöbét koptatók. A környékbeli várják a záróünnepélyt. Mert az imaház egykori építői és fenntartói mindent megünnepeltek. Nagy programokat tartottak, sokat énekeltek, szavaltak, zengedeztek. Harsogtak a trombiták, püfögött a dob. Ilyen ünnepük évente volt úgy kettő-három is. Most már nincs, de biztosan lesz még egy nagy, nagy záróünnepély.

Lehetek talán úgy százan Nekeresden boldogságban úszó emberek.¹ Vasárnaponként néhányan 10–12 kilométerről jöttek a gyülekezetbe kocsikkal, lovakkal. 1939-ben éppen új prédikátort vártak Dunántúlról. „Nyárkás testvér” még fiatal volt, jól öltözött, bár éppen állástalan. Örökös harcot vívott az egyház vezetőségével, akik egyetlenegyszer sem tudták felismerni benne a *nagy prófétát*. Ha tudott volna nyelveken, legalább németül, ott Dunántúlon, hát megírhatta volna ő is saját könyvét, a „Harcomat”, mégpedig nem a szociáldemokraták, hanem a Baptista Hitközség „rosszindulatú és testvérietlen vezetői” ellen. Így hát nem írta, bár utalt rá eleget. *Próféta* volt, a *legnagyobb nagy*, minden idők nagyjai között. Hozzá képest törpék a pesti hitközség vezetői, „az emberek által tisztelt doktorok”. Most Nekeresdre őt hívják. Hetykén bejelentette: „Ne várjanak tőlem megszokott igehirdetéseket! Ne higgyék, hogy valamilyen szokványos ember vagyok, mint a többi!” Megkérdezte: „Fognak-e követni, ha olyanokra tanítom magukat, amiket még soha nem hallottak?” Interaktív módszereket követett a *nagy próféta*. Konkretizálta a szónoki kérdést: „Feleljenek igennel!” Erre már felmordult vagy éppen visongott száz torok: „Igen!!!”

Óriási aktivitással vetette magát a munkába „Nyárkás testvér”. Két-három helyen is téli evangélizációkat hirdetett. Az írógéppel sokszorosított apró papírszeletekből eltett valaki, és megmutatta jó tíz évvel később. A zsidóüldözés kezdetén voltunk, az egyik „soha nem hallott előadás” címe: „Mi lesz a zsidósággal?” A háború megkezdődött már, csapataink diadalmasan vonultak előre. – Ja, az igehirdetés! – A címe: „Az utolsó nagy háború”. Voltak lelkes támogatók, de szkeptikus ellenkezők is: „Konkoly a tiszta búza között”. Voltak tizenévesek (akkoriban még bőven voltak): „A hazatalált fiú”. „Kiáltás az éjszakában”. Lenne még több hasonló cím is, de legyen még egyetlenség: „Elevenen a pokolban”.

Az „előadásokra” minden este egyre többen jöttek. A faluban és a pusztai emberek között terjedt a hír, mint valami szikratávíró jele: „Van egy próféta a hívők között.” Az emberek a falusi házak ajtaján csak úgy döltek befelé. A próféta a tizedről beszélt. A téli vágások után rakott szekerek érkeztek hozzá. Tavaszra a sokféle drága élelem megromlott. A húsból szappant főztek. Akkoriban vezették be Pesten az

élelmiszerjegyek rendszerét. „Nekeresden van egy ház: kolbászból van a kerítés.”

A „soha nem hallott bibliai tanítások” között első helyen „az efézusi baptisták” álltak. Nevüket az Apostolok cselekedetei 19,1–2 után kreálták. A százalmas gyülekezetben még nem is hallottak a Szentlélekről. Pál apostol megkereszteli őket, miután Jézus Krisztus mellett hitet tettek. Mind a baptizma, mind a Szentlélek keresztsége tehát egyszerre valósult meg közöttük. A baptistákon mégis „ült” a jelző, tanúsítva egyértelműen a tapasztalatlanságukat: szimpla vízkeresztség, semmi más. Rajtuk is maradt Nekeresden: „efézusi baptisták”. Állapotuknak fejlődniük kell. A fejlődés a Szentlélek-keresztség, azaz a nyelveken szólás. Ami ezt illeti, lett is sok. Egyik azt kiáltotta: Jadadada jisztri! A másik: Abba, abba, abbatya! Egy csöppség az anyja elé állt: „Anyuka, miért ugrálsz, amikor apuka a fronton van?” Volt, aki Rasputyin nevével „dicsőítette az Urat”. Az áldás, az öröm kibeszélhetetlen volt. Az emberek teljesen elteltek az élménnyel. Nem törődtek háborúval, a bombázásokkal.

A közeli városban vonatok ütköztek össze, és a gyülekezet tagjai közül is áldozatul esett egy vasutas. Egyikük szokásból elment a temetésére. A gyülekezet vezetője jó gazda hírében állt, az áldozat még serdülőkorában nála volt juhász. A temetésen csak arról beszélt, milyen csodálatos dolgok vannak mostanában Nekeresden. Jöttek sokan a környékből, sőt nem csupán a gyülekezetekből. „Nyárkás testvérről” már az a hír járta közöttük, hogy halottat is támasztott.

Csodálatos ébredés

A front egyre csak közeledett, a „háborúknak hírei” (Mt 24,6) aggasztották az embereket. A közeli községben a min-

denkinek hitelt adó zsidó üzletest, aki azzal sem gondolt, visszafizetik-e vagy nem a kölcsönét, ismeretlen tettesek váratlanul megölték. Csendőr állt a büntett helyszínén, és mondotta a csúfnevét: „Az este megölték a blődör zsidót”. Nem tűnődött azon, hogy a németes családi nevének kiforgatásából származó ocsmány jelző mennyire méltatlan olyan emberre, aki mindenkin segített. A gyilkost nem találták meg. Az ígehirdetésben a napi esemény aktuális tartalma: „A zsidóságon átok ül Jézus Krisztus keresztre feszítése miatt”.

Nekeresden kétségtelen fellendülés és látványos missziói eredmény tapasztalható. Egyszer híre terjedt, hogy egy szokatlan jelenség, az északi fény ott is látható lesz. Összejöttek a csodálatára, és lelkesen énekeltek a gyermekek: „Az Úr éjféltkor jönni fog...” A fiatalok ráfeleltek: „Ő jön majd énértem, Ő jön majd énértem, Visszajön és elviszi a várt menyasszonyát”. Igen népszerűek voltak a Nyárkásék által behozott „írott énekek”, bár az eredetük máig is tisztázatlan.

Az ígehirdető hatalmas beszédet tartott az „égi jelekről”. A hallgatóságára úgy hatott, mint senki más. Ha kieresztette hangját, reszketett minden, mint a nyárfalevél a szélben. A hatást el is várta, sőt gyakran sürgette. Ha egy határozott mondat elhagyta a száját, és nem helyeselték elég hangosan, lelkesen, fenyegetően megróttá és megkérdozte a hallgatókat: „Ámen! Vagy nem ámen?” Úgy, hogy rögtön mondták kórusban az „ámen”-t majd a „hallelujá”-t, a „dicsőség”-et is. Nem tűrt lazálást. Aki bírálatra merészkedett, valósággal lehengette és kipellengérezte. Végül kizárás (exkommunikáció) volt a megtorlás.

Nagy szószéki beszédeket tartott névtelenek ellen. Aki találva érezte magát, jajongva sírt, és bűnbánatot tartott. Súlyos bűnök derültek ki. Imacsoportok alakultak, ahol még szabadabban zajlott minden. Sok asszony ismert be házasságtörést. Férfiakról gyilkosság szándéka derült ki. A *próféta* hétről hétre izgalomban tartotta az embereket. Falusi pletykások hordták a híreket. „Nyárkás testvérnek” több besúgója volt. Egy mondvacsínált „prófétanő” férközött a bizalmába.

A csodálatos ébredésnek, azaz a tömeges áttéréseknek egyik ösztönzője a működő prófétaság. Az ígehirdetés nyilvánossága előtt egyszer csak saját magáról hall valaki. Pontosan arról a gondolatáról, amit senkinek nem mondott, amiről más tudomást nem szerezhetett; most azonban ez a lélekbe látó prédikátor leleplezte őt. Mindenkin vannak titkai. Az ígehirdetők gyakran tapasztalják, hogy a „leleplezés” egyáltalán nem szándékos, merő véletlenség. Általában beszélnek egy dologról, és valaki egyszerűen magára veszi. Ennek aztán lehetnek következményei. Egyik, hogy a hallgató összeomlik és megtér. Ilyen esetben a prédikátorok rendszerint a Lélek diadalmas vezetéséről áradoznak. A másik, hogy a hallgató megsértődik és elillan. Ilyen esetet viszont figyelembe sem vesznek.

Az ígehirdetések értékelése természetesen az emberek egyéni adottságaitól függ. Valóságos dráma volt azoknak, akik a fentihez hasonlót élnek át. Sokan csodálják, becsülik és követik a prófétát, mások viszont elrettennek tőle. Szép számmal voltak olyan renitensek is, akiket „megfenyített”, azaz kitiltott.

A magyar történelem drámai eseménye (sokáig „felszabadulásnak” nevezték) egyre közeledett. A gyülekezetben viszont mintha semmiről sem tudnának. A világtörténelmi közeledő rombolást ők építkezéssel várták. Új imaház épül!

A már említett gyülekezeti vezető „világi” apja végrendelkezett, és birtokát egyenlőképp osztotta föl a gyermekei között. Mindenkin 25 hold jutott. Annyit kapott a hívő fia is. Bár sajnálták, hogy „megbolondult” és Nyárkásnak hisz. A „hívő Pista” eladta egy hold „örökföldjét”, és átadta az imaházépítésre. Ezután a *nagy próféta* lehajló barátságával tüntette őt ki.

Az áldozatos tett később komoly következményt vont maga után. Tudnunk kell, hogy 25 hold föld később az osztályhelyzet meghatározója volt. Akinek ennyi a birtoka, az „népnyúzó kulák”. Hangzásra sem bizalomgerjesztő cím, de akiknek kijutott, azok közül százával dobták el maguktól az életet. A gyülekezeti vezetőknek 24 holdja maradt. Jó dolga éppen nem lett emiatt, de nem hurcolták el. Ez áldás volt a gyülekezetben. Hiszen fontos egy állandó ígehirdető a határszéli gyülekezetben. Behívták, kihallgatták, jó sok államkölcsönt jegyeztettek vele. „Hívő Pistára” megvető pillantások estek. A szájalom kevesek szívét töltötte el. A gyülekezetben sem becsülték sokra. Prédikálás közben felkiáltott egy nagyhangú: „Ugyan mit beszél?” Az ébredés

fokozatosan beszűkült, de volt még lelkesedés, áldozatkészség az építkezéshez. Gyülekezeten kívüli szomszédok jöttek kocsi-val, lóval, hogy segítsék a nemes célt. Mások felajánlották a kétkézi segítséget. A tervezés és a műszaki vezetés szintén önkéntes testvéri támogatással oldódhatott meg. Szegény idősebb asszonyok anyagot hordtak. Olyan is volt, aki kötényében vitte a homokot meg az épületanyagot a kőművesek kezéhez. 1943-ban elkészült az épület. Úgy magasodott a kis tanyai házak közt, mint valami székesegyház. Az ősi pogány, de a keresztyén hitvilágot is számos titok lengi körül. Az ezoterika ösztönzi a hitet. Komoly keresztyén ígehirdető azonban soha nem él vissza ezzel. Isten rávezeti annak mértékére, mennyire használhatja fel, és gátat szab a tola-kodó, gyermeteg módon kíváncsiskodó, máskor nagy-zoló tudálékosság előtt.

A szakadásra mindenki számított, végül be is következett. Addigra sokan elmaradoztak, a tömegek megtizedelődtek. 90-en maradtak, amikor elváltak egymástól. 1944. március 22-én, szerdán este jött utoljára össze a szellemileg meghasonlott gyülekezet. A *nagy próféta* 16 kijelentésre hivatkozott, aminek alapján lemond a további baptista

lelkészkedésről. Pontosan megfeleződött a létszám. Az anyagiak a baptistáknál maradtak: terület, ház, berendezés, hangszerek. Az elszakadt „igazi gyülekezet” „Nyárkás testvér” házába költözött át. Nekeresden úton-útfélen csak a hívőket gúnyoló és csúfoló emberekkel lehetett találkozni.

A legnagyobb titok az emberi élet, a csendes felkészülés napjaink végére és a nagy elszámolásra, ami a hívő embert – de talán a nem hívőt is – örökké foglalkoztatja. Elégedett lesz-e a nagy Bíró, amikor elébe állunk? Bárki gondolhat erre, de az idősebb korosztály tagjainál a jelenség természetes.

„Rendeld el a házat!”

A rendszeres, szinte mindennapi gyülekezeti tartózkodás, igehirdetések hallgatása a bibliai nyelvezet átvételéhez vezet. Ha egy jó szónok vagy konferenciái előadó beszédét hallgatjuk, átvesszük a stílusát. Előfordulhat, hogy a hívők közvetítésével egy-egy kifejezés terjed. Akár azonosítható az ember a szava után, ahogy Jeruzsálemben a főpap szolgálói Péter apostolt is felismerték a galileai nyelvjárásáról. „*A te beszéded is elárul téged*” (Mt 26,73). A „rendeld el a házat” szintén ilyen. Mondhatnánk azt is: „Végrendelkezzél!” Aki azonban úgy érezte, hogy ilyen cselekvés időszerű, a prédikációk hatására „elrendeli a házat”.

Egy idős házaspár nem túl nagy békességgel morzsolgatta napjait. A férj nagy elismeréssel beszélt Nyárkás prédikátorról, és ennyi már elég volt, hogy az asszony ellenkezzen vele. A viták utóbb formális váláshoz vezettek. Az asszony férjezett leányához ment, a férjnek pedig, rebellis nézetei ellenére, a baptista gyülekezet adott otthont egy kis melléképületben, szanalomból. Az idős ember beköltözött. Élelme, fűtőanyaga alig volt, pénze még kevesebb, de legalább nem csorgott a nyakába az eső. A két gyülekezet hívői olykor ajtót nyitottak rá. Egy ilyen napon váratlanul magas vendég jelent meg az ajtóban, kopogtatott, és a tisztelettől szinte roskadozó öregember leültette az asztala mellé. A korától eltekintve egészséges volt, igazi kis mokány. Napszámba is járt dolgozni, hogy valami pénzt keressen. A látogatáskor sürgött-forgott; kedveskedni akart. Közben „Nyárkás atyafi” megmondta jövedele elképesztő okát: Mennyei üzenettel jött, át kell adnia: „*Rendeld el a házat, mert meghalsz, és nem élsz*” (2Kir 20,1c). A „jelölt” csak arról érdeklődött, hogy mikor. Háza ugyanis nem volt, de az idejével szeretett volna gazdálkodni.

A próféta precízen kitűzte a végső napot. A bácsi nem

találta az időt rövidnek, nem is siránkozott, egyszerűen tudomásul vette. Sőt biztosra vette a halálát, hiszen a próféta mondta meg neki. Bevéste emlékezetébe a végső napját, és készült a halálra. A felesége is tudomást szerzett erről, de jót nevetett rajta: „Csak nem a Nyárkás szerint jár még a halál is?” Az emberek viccelődtek és szélhámosságot emlegettek. A baptista hívők komolyan vették, és kezdtek az asszonyok az idősről jobban gondoskodni. A férfiek bőségesen bekészítették a tűzifát, mivel téli hónapok jártak. Ha már elmegy a szebbik világba, vigye el jótékonyságuk hírét. Még a serdülők is bementek hozzá, és kérdezték a kisszékére ülve. Az öreg csendes volt, talán kissé komor. Egy idő után befeküdt az ágyába. Akár járkálhatott volna, de ő készült a halálra. Egyre kevesebbet evett. A halála előtti napon egy üveg befőttet vitt neki egyik rokona, de visszautasította, mondván: „Etelkám, erre már nincs szükségem”. Füléig húzta a dunnáját, másnap ott találták alatta a kihűlt testét.

Nyomor, elhurcolások és váratlan szabadulás

Az emberek a mindennapi kenyérért órákig álltak sorba. A ruházatukat, a szerszámaikat és bármilyen iparcikket csakis egy bizonyos keret felhasználásáig vásárolhattak meg. (Vásárlási könyvbe jegyzett pontok szerint.) A kimerítésükre drákói szigorral örködtek. Egyes dolgokat viszont megengedtek „szabad piacon” forgalmazni. Már azért is, hogy a beszolgáltatásra kötelezettek szükség esetén ott vegyék meg a beadandó terményt. Nem hatósági áron, jóval drágábban. Mivel a beszolgáltatást megkövetelték tőlük, ha nem is termeltek.

Egy tízéves kislány koldulni jön a baptista prédikátorhoz, elmondva anyja többszöri öngyilkossági kísérletét. Ő vágta le már kétszer a kötélről. A prédikátor a feleségével elmegy a megadott címére. Magános asszonyt talál 3-4 gyerekkel, a tízéves a legidősebb. Egy fej saláta fő egy ötliteres fazékban. A prédikátor nem tud segíteni, mert utolsó 5 forintját egy hete kérték el tőle. A felesége kerül-fordul, és kölcsönt kér egy ismerőstől, egynapi élelemre valót, és átadja a kisgyermekesnek.

A futóhomokon egy termelő sárgabarackfákat nevelt, és az egyetlen terményéből volt egész évi bevétele. A terménybeadást főleg ebből teljesítette. Amikor kocsival behordta az egészet, a mérlegelés eredményét a megállapított egységárral beszorozták, aztán levonták róla az adótartozást. Kapott erről egy utalványt, azzal mehetett a postára, ahol kifizetik. A körülbelül 6-8 órás postai sorbaállás előtt elment a prédikátorához, olvassa el az utalványt, mivel rossz volt már a látása. „Csak nem 85 forinttal akarják kiszűrni a szemem 50 mázsa barack-kért?” A prédikátor sem hitt a szemének, de végül megállapította: Nem 85 forint, hanem 85 fillér volt a papíron. Az öreg, rongyos ruhájú férfi indulatos lett, és nem ment a postára sorba állni. Letelt az esztendő, és az újév elején kihozta a postás a maradékot, 35 fillért, mivel még 50 fillér kézbesítési díjat levontak tőle.

A tanyákat és a házsorokat vezetékes rádióval látták el. A piacra, a vasútállomásra hangszórót szereltek. Olykor előszót, máskor zenét közvetítettek. A „Kék Duna”, az „Egmont nyitány” ritmust szolgáltatott a nappali munkához, de gyakran az éjszakai alváshoz is(!). Óriási kényszer-munkatáborban érzi magát a lakosság. A választható két budapesti adóállomás mellett a falu vezetőinek üzenetei szintén hallhatók. Külföldi rádiót nem hallgathatnak. Izgalmas

Körbe-körbe, egyik jön, a másik megy

közvetítéseket annál inkább az éppen folyó koncepciók perekről. Közlük a helyi terménybegyűjtés híreit, különösen a lemaradók nevét. A kulákoknak és a papoknak kiemelt hely jut a műsorban. Feltűnően sok papot hurcolnak el fegyverrejtegetésért. Nyáron, amikor a paplakot nyitott ablakon keresztül szellőztetik, az operatív rendőr azon át bedob egy revolvert. Ilyen váddal egy papra akár 25 év börtönt szabhat-tak ki a bíróságon.

Nyárkás az új lakóhelyén növekedett, erősödött és kiteljesedett. Azt mondták, hogy az összes hasonló nézetű gyülekezetnek ő lett az országos vezetője Pesten. Ő és a hívei is, mind nagyon büszkék voltak az országos hatáskörű megbízásra. Befolyásuk és tekintélyük van. A baptisták erről nem is álmodhatnak. Nyárkás „királysága” azonban csak addig tartott, amíg megtagadott átadni egy írógépet a Kárpátjáról érkezett „jó szándékú segítőnek”, aki emiatt hamarosan lemondatta. Országos vezetői rangja tovább is érvényben maradónak hírlett, távolról követve a valóságot. Évek múltán tudódott ki, hogy a nagy tisztességnek vége van réges-rég.

A testvériség segítségével és áldozatából a mind szűkösebb gazdasági viszonyok ellenére édenkertet rendezett be a háza köré. Egyszer a szemére vetik: „Ha már úgy is annyira közeli a világ vége, miért ültet évek múlva gyümölcsöző csemetefákat?” A gyümölcsfaültetést nemes szőlő telepítése követte. A kérdés pedig a levegőben maradt. A szőlőtelepítés kemény földmunkát igényelt. A „rigolozás” nehéz fizikai munkájával nem fárasztják a prédikátort. Feltörte volna a szerszámmal a kezét. Ő viszont annál keményebben követelte meg híveitől az adakozást. Amikor a gyülekezetben igehirdetés után körülvitték a gyűjtőtányért, majd letették elé a szöszékre, belenézett és kevesellte az eredményt. Szemrehányás következett, és visszaküldte a diakónusokat a gyűjtőtányérokhoz. Volt, aki nagyon furcsán viselkedett. Ki tudja miért, magasra emelve erszényét a gyűjtőtányér fölé, mindent beleszórt. Ott maradt az egész havi fizetése, mert nem tette ki otthon a konyha asztalára, miután Pestről hazaérkezett. Még mosolygott is hozzá, szinte eszelősen.

A vezetékes rádió kihirdették, hogy az imperialista ellenség miatt legyen mindenki éber. A keserves anyagi állapotok mellett a politikai rendőrség állandóan nyomozódott. Ha csak a gyanú árnyéka vetődött bárkire, akár panaszkodás vagy zúgolódás miatt, lecsaptak rá és elhurcolták igazgatásért. Sokan örökre eltűntek.

Az áldozatos „hívó Pistára” éppen olyan kegyetlenül tört rá az egész országot sújtó nyomor, mint mindenki másra. El kellett adnia a cserepeket lakóháza tetejének tetemes részéről. A házán a gerendák csupaszon éktelenkedtek. Szidták, gyalázták, szégyenlistára írták, de mégis otthon hagyták. A család csak akkor értette meg, hogy az imaházépítésbe fektetett hold föld ára mitől mentette meg a hívőt. A „25 holdas” testvéreinek és egyikük családi körében a nyolcvan évesnél idősebb édesanyjuknak rosszabb lett a sorsa. Internálták őket. A „hívó Pista” futott utánuk Kormópusztára. Csomagot vitt, és a prédikátoránál zokogva imádkozott értük. Egyszer „egy ígét kapott”: „Visszahozza az Úr Sionnak foglyait” (Zsolt 126,1). A zsoltárban múlt idő áll, de ő a könnyein keresztül jövő időt olvasott. Akkor senki nem merte volna így olvasni, csak ő. Mégis ő olvasott jól, mert az ige megvalósult az ő olvasata szerint. Váratlanul feloszlatták az összes internálótábor. Idős édesanyja és testvérei jöhettek haza. Az már nem is számított,

hogy nem az eredeti lakásukba, mivel azokat közben a helyi hatóság másoknak utalta ki. Mégis szabadon élhettek, már amennyire lehetett akkor a vasfüggöny mögött. Abban a történelmi időszakban nagy szükség lett volna lelki vigasztalásra, de a gyülekezetben sem volt más, mint vita, tépelődés, izgatás és provokáció.

Nyárkásnak szép birtoka lett a saját háza körül. Ott volt az imaházuk is. A két imaház egymástól néhány kilométerre, de ellentétes irányban volt. Egymással szemben jártak a hívek a gyülekezeteikbe a földes utakon. A *prófeta* beléjük szuggerálta, hogy csak ők az igazak, ezért „választotta el a juhokat a kecskéktől” (vö. Mt 25,32). Amikor látták egymást, köszöntés helyett az öntudattól felhevülten így kiáltottak egymás felé: „Na, jönnek a kecskék!” A másik csoport sem állta, és válaszolt: „Nézd, ott jönnek a birkák!” Ezen a vidéken állattenyésztők éltek, de a gyapjas állatnak kevés becsülete volt. „A kerge birka” becsmérő szólás emberekre.

Mindkét fél arra törekedett, hogy minél inkább a saját igazát bizonygassa. Ez a gyermeteg viselkedés, ez a szüntelen adok-kapok teljesen ledöntötte mindkét gyülekezet tekintélyét. Az emberek az egymás elleni érveket kajánul ismételtették. A fő baj az volt a baptistáknál, hogy aki maradt, valamiként az is a másik utat tartotta jónak. „Nyárkás testvér” magával vitte a bizonyosságot. A szakadás tényét ők ugyan gyásznak és Isten országa kudarcának tartották, mégis bizonytalanul álltak a lábukon. Nyárkás az övéinek ígérte, hogy sokáig nem kell búsonganiuk, mindenük lesz, és hamarosan kétszer annyian lesznek. Övék a jövő, ne szomorkodjanak, csak higgyenek és bízzanak. Elveszett testvéreik helyébe kapnak száz annyit. Valahogy mégis érezték, hogy ezt a súlyos eseményt nem lehet sikernek tartani.

A baptista gyülekezet sorvadozik

A missziótörténelem nem ismer olyan kifejezést, hogy egy gyülekezet elsorvad. A környezetéből kimagasló, ízléses imaház, mint Krisztus alakja, a jó pásztor a nyáj között, úgy állt ott a kis tanyai házak sorában, de már egyre kevesebben találtak benne lelki békességet. A gyülekezetről annyi járt, hogy vasárnaponként holtfáradt, idős asszonyok jönnek csak össze, ők is egyre kevesebben. Kezdték kibontakozni a helyi gyülekezet drámájának utolsó felvonása.

A nekeresdi gyülekezet férfi tagjai vasúti kocsikba ültek hétfőre virradó éjjel, Pestre mentek dolgozni, és csak a hét végén látogattak haza. Először a karmester hagyta el a falut. Vele összeomlott az énekhar és a zenekar. Aztán elmentek az énekhar férfi tagjai mind. Egyes szerencsésebbek otthon maradtak és a vasútvonalat tartották rendben, „krampá-csoltak”. A gyülekezetből csak egyetlen férfinak jutott helyben munka a vasútnál. Szerencsésnek tarthatta magát. Műszak után a „háztáji” területén dolgozott, vasárnap délelőtt és délután eljutott a gyülekezetbe, köznap este is ott volt az istentiszteleten. Mégis csalódás, trauma élt a szívében a szakadás óta, de igyekezett leküzdeni a problémáit. Nagy meglepetésre vállalta, hogy feláll, beszélni fog, hiszen a gyülekezetben mind elfogyott az önkéntes igeszló. Eleivel nehezen ment minden, de lassan belejött. Fiatalabb kora és szolgálatkészsége a gyülekezet újabb generációjának nyújtott túlélést egy-két évtizedig.

A többiek viszont vasárnap délelőtt a családjukkal elmentek az imaházba, de már a délutáni istentisztelet kezdése előtt vonatra ültek és mentek vissza Pestre, a

munkahelyükre. Az „ingázás” egyre nehezebb és fárasztóbb lett. Az édesapák észrevétlenül veszítették el kapcsolatukat gyermekeikkel, feleségükkel, gyülekezetükkel és egymással. Utóbb befáradtak az egészbe, eladtak mindenüket, és elköltöztek. A falu a téjesítés következtében elnéptelenedett, rendőrök harmincadjára került. A megélhetés diktálta ritmust nehezen viselték.

A boltba nem ment senki vásárolni. Az „egytantermes” iskolát bezárták. A kis tanyák lakói, a szerencsétlen nép „önellátó” lett. Nyögte a sok adót, a beszolgáltatást és a tervkölcönt. Sorra lebontották a kis sárházakat, később elbontották a határvédelemre emelt lövészárkokat, katonai segédlettel felrobbantották a bunkereket. A bontást rábízták azokra, akiknek a területén álltak a nemrég felépített üres katonai objektumok. A háborús készülődés céltalanságát valahogy senki nem sajnálta. Sokba került, de sokkal keservesebb lett volna, ha egy harmadik világháború első véres ütközeteiben használták volna fel őket. Így az egész „csak” anyagi kár volt, az ország viszont fennmaradt. A több száz kilométeres határszakaszon felépített erőrendszer költségei horrorilis összeget tettek ki. A tanyákon évekig rozsdásodott a szögesdrót, vasanyag, és rohadt a sok bontott fűrészelt faanyag halmozban.

A gazdájukat veszített üres házakban mindent belepett a por, és beszótt a pókháló. Az imaházban elfekvő, keserves megtakarításból vett pénzen a drága hangszereket a zöldrozda lepte. Fekete rozsa a triangulát. A partitúrát megrágták az egerek. A szószék mögött és az asztalkában, a polcokskán papírok, jegyzetek, füzetek, képeslapok, versek, vázlatok szerteszét hevertek. Megsárgultak az ifjúsági órák egykori jegyzőkönyvei. Mindent por lepett. Falon függő hegedű húrja éjszaka utolsó, keservesen nagy hangot adva pattant el. A harmónium pedáljának hevederje elszakadt, többé nincs, aki összevarrná, megjavítaná. Elveszett sok szellemi munka.

A fiúk nem imádkoznak hangosan dobogó szívvel; helyette szitkozódni és káromkodni szoktak. A diszkó után kocsijukkal fának rohannak, és átkozódva hálnak meg. Esetleg sírkereszt vagy csak egy csokor művirág marad utánuk az útszéli fára kötözve. Az iskolán szerzett műveltség nem egészül ki bibliai idézetekkel, óvásokkal. A „gyorsítótól” pörögnek, szédülnek, és a „korszerű” műveltségüket nem egészíti ki szülői intelem. A hangjuk visongás, a mozgásuk vonaglás. „Pasijuk” lesz, de férjük soha.

Ki sajnálja a gyülekezetet, ha elsovrad? Elsüllyedt egy falu és egy kultúra. Kivész a becsületesség, amit nem lehet a piacon megvenni, ha esetleg kellene. Isten nélkül ki lehetne a jó lelkiismeret öre? Csak mit őriznének? Lelkiismeret sem létezik.

Más próféta támadt, de hallgatnak-e rá?

Akkor már nem volt baptista a *nagy próféta*. Kilépett a méltatlannak tartott gyülekezetből, egy új, igaz vallást alapítva. A missziói lehetőség azonban összeomlott a környéken, a hit helyébe a fásultság és a közöny lépett. A „gyengébb fél” gyászt és mélységes bánatot hordozott a szívében. Fel nem oldható kérdések feszítették a koponyáikat. Sok mondatot kezdtek ezekkel a szavakkal: „Csak azt nem értem...” Miközben félrevezetettnek és becsapottnak érezték magukat, egy imaház megépítése után; szinte elviselhetetlen problémák és kísértések zúdultak rájuk. Minden összefüggött Nyárkással, mintha csak ott maradt volna. Nélküle senki nem tudott újat

kezdeni. Mindenki naponta megkérdezte: Ki, hol rontotta el a dolgot? Igaza volt vagy nem volt igaza? Miért kellett felemelnie a szavát, hiszen tudta, hogy az ő véleményére soha senki nem ad semmit?

Mondhatjuk Jónás könyve költőjével: „...ha elmegy Jónás, a helyébe jő más, de ezt még nem tudja Jónás”.² Kerítették tehát a baptisták egy új prédikátort, de csak rövid ideig állta a sarat. Megbukott az összehasonlításokon. A meghívott prédikátor Nyárkáshoz képest „krumplilevest főzött vasárnaponként”. Ezt a véleményüket a prédikációiról a szemébe mondták. Ne csodáljuk, hogy oly hamar elköltözött Nekeresdről, amilyen hamar csak tudott.

Utána ismét felvette valaki a gyülekezet sorsát. Fialat, kezdő, hittel, reménnyel teli, kiforrott véleménnyel a misszióról. A lakosság éppen egy újabb lesújtó teher alatt nyögött, amikor a gyülekezetbe megérkezett. Nem vállalták szállásra a „szemináristát”. Félték attól, hogy „egyházi személynek” legyenek a szállásadói. Talán ő volt az egyetlen kezdő prédikátor, akinek bizonyosan nem lesz szolgálati lakása, még ha elvállalná is a gyülekezetet, és ha egyáltalán meghívnák. Végül egy tanyai család befogadta egyszobás kis hajlékába. A házaspárt Nyárkás annak idején kizárta, mert kigúnyolták őt. A változó és egyre súlyosabb időkben ők érezték, hogy éppen úgy kötelezi őket a vendégszeretet gyakorlására Isten ígéje, mint régebben.

Nekeresden 1956 és 2000 között úgy tízévenként elindult egy-egy megtérő a keskeny úton, de a bemejtési ünnepélyét vagy másutt tartották vagy az új testvér nem maradt helyben. A gyülekezet múltja ilyenkor talán szóba került egy ideig. A szülők beszéltek a régi prédikátorokról. Legtöbbször példaadó keresztyének voltak – mondták. Jellemző a nekeresdi gyülekezetre, hogy egy-egy generációváltással három prédikátorné került ki közülük. Ezek az asszonyok férjük mellett maradtak hűségesen, a gyülekezetben pedig példásan helytálltak. A szellemi magvetés tehát nem száradt el, ami szívük jó talajába hullott, de másutt gyümölcsözött, többé nem Nekeresden.

Az „igazi gyülekezet” sem virágzott sokáig. A hívek adományából épült tanyát, kertet, szőlőt és vele az imaházat Nyárkás eladta mint saját tulajdonát. Amikor már minden lehetőség megszűnt, hogy bármelyik családtagja vezesse a gyülekezetet, egy másik, úgynevezett „teljes evangélium” alapjain álló közösség lépett föl. Mindent ott folytatva, ahol az elődje befejezte. Nyárkás maradt változatlanul a köztudatban mint baptista prédikátor. Azt mondták: „A baptisták kétfelé szakadtak”.

Az ötvenes évek elején egy titokzatos Warszawa személygépkocsin néhány férfi jött. Újságíróknak adták ki magukat. Kerestek volna egy helyet, de a korcsma, a legáltalánosabb vendégfogadó, rég bezárt. A baptista imaházba csak nem mehettek be. A jövevények végül a vasúti őrházban kötöttek ki, ott kérdezősködtek a hívők meg bizonyos „Nyárkás bácsi”, baptista prédikátor felől. A vasutas hívta egykori váltótársát, aki sokat tudhat, mert bár nem tartozik egyik hívő csoport közé sem, valamikor köztük volt, a zenekarban játszott, és szép tenor hangján szólózott is.

A „keresett személy”, egy szálas, negyvenes férfi, tiszta, vasalt, vasutas egyenruhában ment a vasúti őrházba. Otthon gyakorlott kézzel rángatta magára muláját. Mintha nagyon készült volna, sietett az őrházba, ahol már várta az újságíró, egy akkori, húszkilós, kétorsós magnetofonnal. Feltették a

kérdéseiket, amikre pergő nyelvvel, gondolkodás nélkül, szinte szavaitól megrészegezdve válaszolt a csonka ember. A kiábrándult és félrevezetett sovány férfi az idegbetegek izgalmaival szónokolt, hajlongott, pózolt és szélesen gesztikulált. A balesetét is elmondva elmondta a csalódásait is. Az életet kegyetlen cirkusznak nevezte, amiben semmi sem érték. Közönségesen beszélt. Unja az életet. Az asztalra poharak kerültek és zamatos, homoki bor. A szó az ajkán újra sebességet váltott, a pergő orsók csak úgy nyelték a „szektapredikátor” leleplezését. Akkoriban volt egy szólás: „Ne csináljunk bohócot Istenből!” A marxista újságírók (ha valóban azok voltak) most tapasztalhatták, hogy mégis lehet. Egyikük végül undorral lekapcsolta a magnót.

– Ha még akarja, hát mondja tovább! Minekünk ennyi elég, még sok is. Ez egyszerűen szörnyű és gusztustalan.

A bogárhátú sűrű kocsis ajtó gyorsan, egymásután csapódtak be, a reflektorai a vasúti töltésről végigpásztázták a nyílegyenes, tovafutó utat. – Elég volt...

Nyárkás gyülekezete időközben megszűnt. Erről senki nem beszél. Amikor Isten elküldte a halál angyalát Nyárkához, egy észak-borsodi faluban lakott fiatal második feleségével. Senki nem értesítette közeledő haláláról. Az édestestvére sem tudott róla. Hagyatékát, az egyszerű hívők egykori adományaiból vett házat, gyümölcsösét, kire – ugyan kire hagyta? Senki sem tudja. A családjából nem voltak a temetésén. Az első asszonytól származó gyermekei nem tudtak az apjukról. Talán 3-4 helybeli idős asszony tudott valamit a prófétáról. Egyszer baptista látogatók mentek közéjük. Az asszonyok sokat beszéltek jó hangosan, és a végén „nyelveken” imádkoztak. A híres ember életéről értékelhető részleteket vagy nem tudtak, vagy nem is akartak mondani. Mindenesetre azon a véleményen voltak, hogy az Urat kell dicsőíteniük és nem embereket. Ők nem járnak össze rendszeresen imádkozni, csak a vendégek hírére jöttek el. A szellemi harc jegyében spontán, nagy rohamot vívtak értük. Aztán látva, hogy sokra nem jutnak, célja vesztetten elballagtak haza.

Az élet mindig változik, ennyi tény. Egy generáció múltán, ha senki sem emlékezik semmire, mindent meg lehet ismételni. Ott folytathatják, ahol abbahagyták. Az emberek újra hisznek, újra fogadkoznak, és a szellemi élet vámszedői újra kihasználhatják őket. Felismerhetők a tévelygők és a tévelyítők? Van ebben a homályos vallási bizniszben igazi érték, becsületes és megbecsülendő? Van valami különbség a színlelő próféta és Isten valódi eszköze között? Valóban többet ér tízezer értelmetlen szó, mint öt értelmes (1Kor 14,19). Még ha oly boldogító is az élmény, fontosabb lenne a zagyva beszéd, mint az emberséges tanítás?

Az utóbbi húsz év alatt népes határszéli gyülekezetek szűntek meg, száznál több szórvány halt ki. „Ne nézegessünk visszafelé, mint Lót felesége, hanem tekintsünk előre!” – mondogatják, és elhisszük nekik. Minden régi oly szörnyen unalmas! Bármilyen változás jó, csak jöjjön már más! Isten ad fejlődést

akkor is, ha egy bizonyos elnevezés szerinti felekezet megszűnik vagy átalakul. Számít is az, hogy baptista, vagy akármilyen! Csak át kell vennünk vámpírjaink új stílusát, szokásait és nevét. Felekezetek keletkeznek, felfutnak és elenyésznek. A tradicionális hívőknek nincs jövőképük. „A baptistákat elérte a megérdemelt végzetük.” Summázta véleményét nemrég az aliánsz imahéten egy gyülekezeteink-ben gyakran vendégeskedő, „evangéliumi gondolkodású testvérünk”. Oly nyájas, kedves és jó hírű testvérünk!

Az apátia nagy kísértő. Miközben az emberek legnagyobb része elfásul, már nem is reménykedik, egyre késik a győzedelmes megújulás. Létezik még sziklaszilárd etalon az igazságról, amit nem ember, még nem is az örökké hullámzó társadalom szabályoz? Miért írjuk le ezeket? Kinek hiányzik ez az információ? Keresi valaki Nekeresdet? Mit tehet a szerző? Fejtsen ki szájbarágós konzekvenciákat, tanulságokat? Fenyegessen vagy tiltson embereket a „más mezőktől”? Fáj a szíve, sajog a lelke, hallgatnia könnyebb, beszélni sokkal kockázatosabb. Ha másként szeretné végezni a szent szolgálatát, mint a hitetők, akkor rá kell bízni a felismerést minden egyes emberre. Önként és személyesen döntsön mindenki arról, hogy kinek mit hisz; és főként, hogy mit hisz el.

Egy szép zöld mező szélén romhalmazt látva hiszünk és bízunk az állandó, a szilárd, a hatalmas és változatlan Istenben. A gyász könnyeitől szépült arcunkat újra reménykedve fordítjuk felé.

Jegyzetek

1 A szerző nem történészként ír, kiötlött neveket használ. Ha mégis ráismerne valaki, annak csakis két oka lehet: (1) az érintettség, (2) a szerző még nem tanult meg hazudni, ezért könnyen utoléri. A szerzőnek nem célja, hogy bárkit megszegyenítsen, még akkor sem, ha életében az elhunyt nem vonakodott ellenkezően tenni. Végül a szerző követi a saját magára és felekezetére mondott, szándékosan sértő kifejezéseket. Sokszor hallható ma is hasonló.

2 Babits Mihály: *Jónás könyve*.

Futurisztikus templom Japánban

T A L L Ó Z Ó

A halál legyőzése

„Monda néki Jézus: 'Én vagyok a feltámadás és az élet: aki hisz énbenem, ha meghal is, él.'” (Jn 11,25)

Kétezer éve tudjuk, hogyan halt meg Jézus Krisztus, és kétezer éve nem tudjuk, hogyan támadt fel. Azt azonban tudjuk, hogy feltámadt. A húsvét és a mennybemenetel közötti negyven nap Jézus földi működésének utolsó, szerintem legcsodálatosabb, egyúttal legtitokzatosabb időszaka. Hasonlóképpen a sától való megkísértésének negyven napjához. De ha nem tudjuk, hogyan, honnan tudjuk, hogy valóban feltámadt? Miért érzik úgy sokan, élő hitűek is, hogy itt valami titok lappang, amit erősíteni látszanak a szemtanúk eltérő, ellentmondásos tapasztalatai is?

Természetesen a Szentírásból. A Bibliát úgy kell olvasnunk, értelmeznünk és elfogadnunk, hogy „A titkok az Úréi, a mi Istenünkéi; a kinyilatkoztatott dolgok pedig a miénk és a mi fiainké mindörökké”, ahogy Mózes ötödik könyve írja. Tehát ne a titkokat, hanem a kinyilatkoztatott ígét próbáljuk megérteni és megtartani. Mert mint Péter apostol második levelében írja: „Nem mesterkélte (kiesztelt) meséket követve ismertettük meg veletek a mi Urunk Jézus Krisztus hatalmát és eljövételét, hanem mint akik szemlélői voltunk az ő nagyságának.” János apostol, a szeretett tanítvány evangéliuma végén így magyarázza a feltámadott Jézus megjelenéseinek elbeszélését: „Sok más jelt is mívelt ugyan Jézus az ő tanítványai előtt, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezek pedig azért íratlak meg, hogy higgyetek, hogy Jézus a Krisztus, az Istennek Fia, és hogy ezt hívén, életetek legyen az ő nevében.”

János utalásából kiderül, hogy Jézus feltámadása után több embernek jelent meg, mint amennyiről a Szentírásban olvashatunk. Péter szerint ugyan nem az egész népnek, hanem az Istentől kiválasztott biznyságtévőknek; Pál apostol pedig arról számol be a Korinthusbeliekhez írt első levelében, hogy az apostolok után több mint ötszáz atyafinak jelent meg egyszerre. A négy evangéliumból tudjuk, hogy a kereszthalála után harmadnapra feltámadt Krisztus megjelent Mária Magdolnának, egy másik Máriának és néhány más asszonynak, Péternek és Jánosnak, majd a két emmausi tanítványnak, s még aznap este Tamás kivételével valamennyi apostolnak, aztán nyolc nap múlva külön Tamásnak is, később ismét több tanítványnak a Genézreti-tónál.

Elegendő bizonyíték-e a szemtanúk biznyságtétele arra, hogy Jézus valóban feltámadt? Nem beszéltek-e össze a tanítványok, hogy becsapják a népet? Máté megírja, hogy a

Jézus megfeszítését Pilátusnál kieszközlő főpapok és farizeusok arra kérik a római helytartót, hogy őriztesse a sirt, nehogy Jézus tanítványai éjjel ellopják a holttestét, és azt mondják a népnek: feltámadt a halálból. Mint mondják: „ez az utolsó hitetés (csalás) gonoszabb lenne az elsőnél”, mármint annál, hogy Jézus többször megjövendölte, hogy megölik őt, de harmadnapon feltámad. A főpapok hiába őriztetik a nagy kövel elzárt és lepecsételt sirt, Jézus teste vasárnapra virradóra eltűnik a sírból, ők mégsem hiszik el a feltámadását. A 17. században élt zseniális tudós, filozófus Pascal is megemlíti a „csalás” régi hiedelmét, és meggyőzően kifejti, hogy ha az apostolok csalók lettek volna, az bizonyosan kiderült volna (Gondolatok, 801–802. o.).

De valóban Jézussal találkoztak a tanítványok (és az asz-szonyok), vagy csak azt képzelték? Érdekes, hogy először nem ismerik fel, aminek az lehet az oka, amit Pál apostol így fogalmaz meg: Jézus nem a romlandó, halandó hús-vér emberi testben támadt fel, hanem a romolhatatlan, halhatatlan, dicsőséges lelki, szellemi testben. Ezért nem a látható, hanem a hallható, a hozzájuk szeretettel szóló Jézusban ismerik fel a feltámadott mesterüket: Mária Magdolna éppúgy, mint a két emmausi tanítvány vagy Péter a Genézreti-tónál. A legmegrendítőbb biznyságtétel a kételkedő Tamás apostolé, aki nem hiszi el a többieknek, hogy látták a feltámadt Urat, saját szemével és ujjával akar meggyőződni Jézus sebeiről. Ugye, milyen ismerős ez a magát felvilágosultnak, okosnak tartó, tamáskodó embertípus, aki önérzetesen azt vallja: majd hiszem, ha látom. Nekik is szól Jézus, aki megjelenik Tamásnak, és szeretettel nyújtja neki átszegezett kezeit, és mutatja dárdával átszúrt oldalát, arra intvén: ne legyen hitetlen, hanem hívő. Ekkor Tamás – első emberként – így felel: „Én Uram, és én Istenem!” Jézus pedig ezt mondja neki: „Mivelhogy láttál engem, Tamás, hittél: boldogok, akik nem látnak, és hisznek.” (Jn 20,27–29)

Itt válik nyilvánvalóvá a feltámadott Krisztus misztériuma: az isteni szeretet, amely legyőzte, „utolsó ellenségként” eltörölte a halált, legyőzi a hitetlenséget is. És a félelmet is. Jézus kereszthalála előtt e szavakkal búcsúzik tanítványaitól: „Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, se ne féljen! Higgyetek Istenben és higgyetek énbenem!” Feltámadása után pedig így köszönti tanítványait: „Békesség néktek!” Beszédéről ismerik fel, ahogy azóta is mindig, mindenki Isten megszólaló szeretetéről ismer rá az élő Jézusra. Aki hisz benne, nem fél, mert abban él az ő biztató és soha el nem fogyó szeretete, amely kiüzi a félelmet szívünkől (1Jn 4,18).

„Aki hisz bennem, ha meghal is, él” – mondja kétezer éve Jézus. Aki olvassa, befogadja és megtartja a könyvek könyvében megírtakat, az ma is reménykedhet abban, hogy neve be van írva az élet könyvébe, és nem töröltetik ki belőle az utolsó ítéletkor, midőn – Pilinszky szavaival – „A bárány, kit megöltek, végigkocog az üvegtengeren és trónra száll. És megnyitja a könyvet”.

Faggyas Sándor, a Magyar Hírlap szerkesztője,
a Protestáns Újságírók Szövetségének elnökségi tagja

Hegy András

Jézus a Krisztus

A teológia tudományában csak kevésbé járatos olvasó számára is evidencia, hogy már a keresztyénség első századaiban a Krisztus személyéről szóló viták következtében a „krisztológia” lett a legkidolgozottabb fejezete a keresztyén teológiának. Az apostoli atyáknak különleges képességük volt az Atya és a Fiú viszonyának és Krisztus kettős természetének a finom megkülönböztetésére, illetve mindezek árnyalt megfogalmazására. Krisztus „egylényegű az Atyával”, „kettős természetű”, vagyis isteni és egyben emberi személy, „született, de nem teremtmény”, „öröktől fogva született”, „valóságos Isten a valóságos Istentől”, „Istensége szerint örökkévaló, emberi természete az idők teljességében jelent meg”.

Ha az evangéliumi beszámolókat olvassuk, azokban is előttünk áll az Úr Jézus Krisztus kettős: mennyei és földi természete. Parancsolt a természet erőinek, meggyógyította a betegeket, feltámasztotta a halottakat, de „szenvedett Poncius Pilátus alatt, meghalt és eltemették az Írások szerint. Az apostoli hitvallás 1Pt 3,18–20 értelmében hozzátesszi még: „alászállt a poklokra”, de harmadnapon feltámadt a halottak közül, és felment a mennybe, ott ül az Atya Isten jobbán, ahonnan eljövendő lesz. Az Atya jobbra a legmegtisztelőbb hely. Vagyis Krisztus az Atyával együtt részt vesz a világ kormányzásában.

Kicsoda hát akkor valójában ő? A kérdés nem is annyira új. Már a tanítványok ajkáról is elhangzott a Genezáret taván, a vihar lecsendesítése alkalmával (Mk 4,41). Mégpedig szent megrendüléssel tették fel ezt a kérdést. Akkor, amikor a vihar már elült, és nem voltak életveszélyben. Ekkor már nem a természet erői keltették a félelmet bennük. Ugyanis az a Jézus volt velük együtt a hajóban, akinek a természet erői engedelmeskedtek. Az imént ott aludt a fejaljon, úgy kellett felébreszteni, most meg parancsolt a szélnek és a fellegeknek, és azok egy szavára megjuhászodtak? Hát ki ő? A tanítványok zavarban voltak.

A kérdés felvetődött már a Krisztus előtti időkben, lásd *Alexandriai Philón* kidolgozott *Logosz* fogalmát. Aktualitása túlmutatott Jézus földi életén, halálán, feltámadásán és mennybemenetelén. Az evangélium gyors terjedése idején az első századokban, a görögséggel, sőt a görög intelligenciával való találkozás kapcsán azért vált aktuálissá újból és újból: milyen alapon jelent Krisztus tekintélyt, sőt végső tekintélyt? Az ókori istenekből kiábrándult filozófusok az emberi értelem mellett (aminek egyébként nagy respektusa volt) értelmezni próbálták az őket körülvevő létező világ szépségét, célszerűségét, rendezettségét is. Pusztán logikai úton eljutottak odáig, hogy valamiféle magasabb rendű intelligencia kell hogy legyen a világban vagy a világ felett, amely létrehozta és irányítja azt. Mert a világban rend van. A rend pedig nem következik magából az önmagában halott anyagból, hanem az azt mozgásba hozó erőből. Ezt az intelligenciát nevezték *logosznak*. A *Logoszt* világos fogalmakkal szinte perszonifikálták is.

Például *Platón* ideájában.

A *logosz* a görög filozófiának központi témája – (a világész, a tiszta értelem, a magasabb rendű intelligencia, ami biztonságot nyújt azáltal, hogy e világban rendet és harmóniát teremt). *Parmenidész* óta minden filozófus közös feltevése volt, hogy csak a *logosz* ragadhatja meg a valóságot, mert a valóságnak *logosz* jellege van. Vagyis a létezés nem zavaros, kusza, hanem logikus, ésszerű. Fennmaradni is csak addig képes, míg ilyen marad. Ha elhagyja a *logosz*, leépül, elpusztul.

Platón gondolkodásában a *logosznak* megismerő, elméleti, esztétikai, gyakorlati, tárgyas és egyben alanyias, távollágtartó, egyben szenvedélyes jellege van. Az elme felfogja a dolgokat és válaszol, reagál azokra. A „megragadás” vagy megértés azt jelenti, hogy behatolunk a dolgok vagy események lényegi természetébe. Megértjük és kifejezzük azokat.¹ Ezek a régiek keresték a dolgok értelmét, célját, de egyben eredetét, rendeltetését is.

A zsidók más megközelítésből ugyan, de szintén keresték a dolgok valóságos értelmét. „Az idők teljességében” saját létük és küldetésük kérdésessé válása, illetve annak újbóli megragadására irányuló felfokozott vágyódásuk erről szólt. Lásd a farizeusi mozgalmak születését: ha a törvényt úgy tartjuk meg, ahogy a legpontosabban elvárható, akkor végre megváltozik a világ. Vagy a qumrániakat: itt végképp elromlott minden, az ősidőkhöz kell radikálisan visszanyúlni. Ezért vonultak ki abból a világból, amellyel szerintük már nem lehet kezdeni semmit. A zsidók várták a Messiásra vonatkozó próféciák beteljesedését. A Messiás lesz az a valaki, aki a dolgok jelenlegi menetét megváltoztatva helyére zökkenti Izrael küldetését, sőt ezáltal a világ sorsa alakulásának is új, kedvező fordulatot ad.

Istennek várakozásban lévő ígéretei rendre beteljesednek majd általa, a szent nép felszabadul az idegenek uralma alól, a földön soha nem látott virágzás következik. A görögök/pogányok várták hogy az *apatheióból* a *logosz* emeli ki az embereket. A lelket és az elmét a szenvtelenségből a lét forrása utáni vágyódás felemeli az értelem kimondhatatlan forrásához. Platón szerint Erész üzi az elmét az igazság felé. Arisztotelész úgy vélte, hogy a tökéletes utáni vágy mozgat minden dolgot.

Ebben a szellemi, lelki környezetben jelent meg János evangélista tollából a testet öltött „Logoszról” szóló híradás (Jn 1,9–15). Isten ígéje Jézusban, az Isten Fiában megjelent mint teremtmény, ami kezdetektől már működött a világ értelmes rendjének kialakításában. De ő egyben az Isten világos és végső szava, amely rendezi a még kaotikus, homályban lévő, sötét és érthetetlen eseményeket is. Bevilágít azok mélyére, és képes elkülöníteni a gonoszt a jótól. Nem pusztán mint logikailag helyénvaló, de tehetetlen valaki jelent meg, hanem dinamizmusával lehetővé is teszi azt, hogy a vágyott és immár zavarmentes új és rendezett élet végre megvalósuljon. Krisztus inkarnációjában a zsidó és görög vágyakozás és

reménység egyszerre teljesedett be.

A próféták Messiása, a görögök „Logosza” az Isten Fiában, a Krisztusban immár történeti eseménnyé változott: „*eljött az igazi világosság, amely megvilágosít minden embert*” (Jn 1,9). Aki eljött, nem csupán az ószövetségi próféciaák beteljesítője, hanem az emberek általános igazságkeresésének célba jutása, betetőzése is. Az evangéliumban ennek a kifejezésnek szorosan véve tehát az igehirdetés révén missziós jellege van. Az Isten Krisztust adta a világ „megváltójának”. Vagyis arra, hogy mint Istentől erre rendelt és felhatalmazott személy, isteni hatalommal és bölcsességgel (ősi és örök tudással) segítsen eligazodni e világon, és megoldani a létezéssel járó kérdéseket. Ezáltal helyreállítva a létező világ megbomlott rendjét.

A krisztológiai tájékozódás kezdetei

Az egyházatyák a Krisztusról szóló tan kidolgozásában nem voltak sem felületesek, sem ostobák. A teológusnak nincs mentsége arra, ha nem pontosan meghatározott kifejezéseket használ. Ha lefűjjük a port ismereteinkről, a viták által felvetett lehetőségek Krisztus személyét illetően a következők:

A *doketizmus* eretneksége a római diakónus Marcion és körének nevéhez fűződik. Lényege, hogy szerinte Krisztus csupán embernek tűnt. A *dokein* – látszik valaminek. Marcion nem csupán az inkarnáció tényét tagadta, hanem a kereszthalált és a testben való feltámadást is.²

Az *ebionizmus* Jézust József és Mária természetes fiának tartotta, aki csupán a bemelegítéskor vált méltóvá az istenfiúságra.

A *monarchiánusok* ApCsel 2,36-ra hivatkozva: „*Úrrá és Krisztussá tette őt az Isten*” – azt vallották, hogy Jézus csupán olyan ember volt, akit Isten örökbe fogadott. Isten ereje leszállt Jézusra, és felhasználta az isteni terv végrehajtására, de ő maga azonban nem volt Isten.

Az *ariánizmus* Áriusz alexandriai presbiter nyomán (Kr. u. 250–336) azt a kérdést feszegette, hogy ha Jézus „fogantott” Szentlélektől, akkor tehát volt kezdete. Akkor nem lehet egylényegű az Atyával (ὁμοῦσιος *homousiosz*), hanem csak hasonló lényegű (ὁμοιούσιος *homoiusziosz*). Ennek tisztázására született az ún. niceai hitvallás, amely az ariánizmust elvetette.

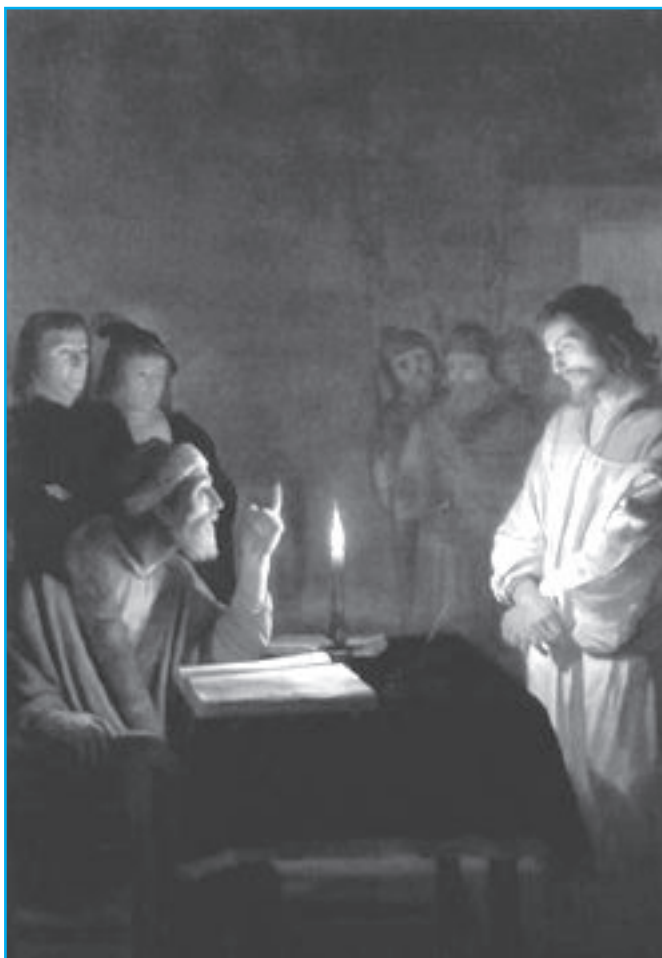
Apollinarisz Krisztus természetének szétválasztását igyekezett elkerülni. Azt tanította, hogy Krisztus teste és lelke emberi volt, de emberi lélek helyett az isteni *Logosz* lakott benne.

A *nesztoriánusok* vitatták Krisztus természetében az isteni és emberi elem egységét. Erre válaszolt az efézusi zsinat, elítélve a nesztoriánizmust. A két természet „*elgyitetlenül, de egységben és osztatlanul*” volt Krisztusban.

A *monofizitizmus* vagy *eutükiánizmus* a nesztorianizmus ellenpólusaként azt tanította, hogy az isteni természet nem volt egészen isteni, az emberi sem egészen emberi, hanem egy sajátos egyesülése a kettőnek.³

Korántsem az volt szándékom, hogy kimerítő és mélységében alapos ismertetést adjak a korai idők krisztológiai vitáiról és azok eredményeiről. Igazságtalanok lennénk a régiek felé, ha nem látnánk vagy ha figyelmen kívül hagynánk a következőket:

1. Amikor a Krisztus személyét és küldetését meg akarták érteni, nem voltak sem közönyösek, sem elnagyoltak. Hiszen

Gerrit van Honthorst (1592–1656): Krisztus a főpap előtt

miközben megpróbálkoztak azzal, hogy megértsék Krisztus személyiségének titkát, szinte az összes lehetséges utat és módot végigjárták. Hogy ebben ki-kifogult volt arra nézve, amire eljutott? Ma nem árt tudatosítani, legalább megpróbáltak megküzdeni azért, amire eljutottak, sőt kiálltak mellette. Nem volt számukra Krisztus személyének megragadása másodrendű kérdés, és nem szerették a laza fogalmakat, amelyeket a pillanatnyi széljárás szerint lehet tágítani vagy szűkíteni. Sokszor mártírrá váltak a maguk hitben való meggyőződéséért. Ez legalábbis nem megmosolyogni való. Főleg nem azok részéről, akik az adott kérdésben soha el nem mélyedtek igazán.

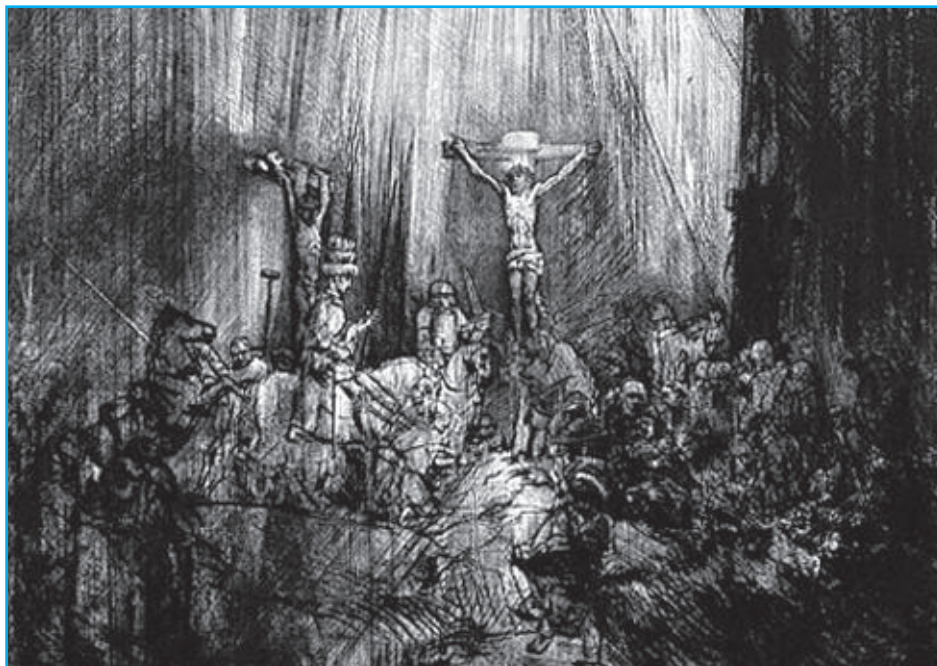
2. Eközben nem feledkeztek meg arról, hogy a Krisztus-követés egyszerűsége és gyakorlatiassága legalább annyira meghatározza gondolkodásukat és életvitelüket, mint a tanbeli igényesség. Végül soron náluk a kettő elválaszthatatlanul összetartozott, sőt ma is összetartozik. *Tertullianus* szerint nem kell a keresztyéneknek sem dicsekedniük hitükkel, sem titkolniuk azt senki előtt. „Minden lépésünkönél és mozdulatunknál, minden cselekedetünkben és magatartásunkban, amikor felvesszük lábbelinket, magunkra öltjük ruháinkat, amikor fürdünk, és amikor asztalhoz ülünk, amikor meggyújtjuk mécseseinket, fektünkben, ültünkben és mindennapi életünk legközönségesebb tevékenységeiben homlokunkon hordozzuk a keresztyéjegyét.”⁴

Decius, majd *Maximinianus* és *Diocletianus* korának keresztyénüldözései idején (Kr. u. 300–312) „Damaszkuszban a piactéren összefogdosták a prostituáltakat (nyilván egyéb alja néppel együtt), és kínzással fenyegetve kényszerítették őket arra, hogy azt vallják, hogy korábban keresztyének

voltak. A keresztyén orgiákon váltak „rosszá”. De ezekből az időkben fennmaradt egy bizonyos *Diognetos*hoz írt levélben a keresztyénekről a következő: „Saját hazájukban is úgy élnek, mintha vendégek volnának, ugyanakkor számukra minden ország szülőföld. Asztaluk mindenkié, de mégsem közös. Testükben élnek, de nem testükért. Itt a földön töltik életüket, de ahová tartoznak, az a menny. Megtartják a polgári törvényeket, de saját életükben megkísérlik messze meghaladni azokat. Szeretnek mindenkit, de mindenki üldözi őket. Szegények, de gazdaggá tesznek sokakat. Hiányt szenvednek mindenben, és mindenben bővítködnék mégis. Megaláztattak, de megdicsőíti őket ez a megaláztatás. Gonoszul bánnak velük, és ők eközben áldást mondanak. Gyalázzák őket, és ők eközben felmagasztaltatnak. Bántalmakat szenvednek el, és ők mégis tisztességgel viszonyozzák a bántalmakat.”⁶ Ebben a korban a keresztyénség minden külső fenyegetettség, sőt belső vita ellenére mégiscsak univerzális volt, nem bomlott fel visszavonhatatlanul, ökumenikus, rendezett, soknemzetiségű, sokféle kultúrájú, és a sokféleség ellenére mindinkább szervezett. A keresztyének egységben tudták önmagukat más keresztyénekkal. A gyülekezetek szoli-daritást vállaltak más gyülekezetekkel. Emlékezzünk csak a rabszolgákról, betegekről, üldözöttekről való gondoskodásra! „Hogy szeretik egymást!” – hangzott még a római arénákban is, ahol pedig halomra gyilkolták őket.

Felmerül a kérdés, hogy a keresztyénség – (a keresztyén gyülekezetek harmonikus együttműködése) – csak akkor funkcionál helyesen, ha valamiféle szorítás veszi körül a keresztyéneket? Mint például az ószövetségi időkben a Bírák könyvének beszámolója szerint: ha könnyebbé váltak a körülmények, Izrael törzsei rivalizálni kezdtek egymással, a papok többé nem voltak a helyzet magaslatán, különféle teológiai tévelygés fenyegette őket. Ahhoz, hogy újra visszataláljanak elhívásukhoz, kellett az amálekita, ammóni, moábi, filiszteus betörések és nyomorgatások? A könyv szerzője legalábbis erre a kérdésre kereste a választ.

Krisztus személyének megkérdőjeleződése az úgyn-

Rembrandt: Krisztus a két rabló között

vezett modern teológiai tájékozódás idején

Újabb időkben a liberális teológia vetette föl a Krisztus személyével kapcsolatos kritikai kérdéseket. Kicsoda ő tulajdonképpen? Például: milyen viszonya van neki magának a róla szóló evangéliumi beszámolókhöz? Vagy: Jézusnak csupán olyanféle jelentősége van, ahogyan a kortárs zsidók vélekedtek róla: „végre van ismét egy próféta, akit az élete is igazol”?⁶

A felvilágosodás által „ihletett” teológia megkérdőjelezte egyáltalán az isteni kijelentés szükségességét is. Az értelem kompetenciájára helyezte a hangsúlyt. Eszerint „a Názáreti Jézus nem volt más, mint hús-vér ember, csupán egy vándor rabbi. Csak az újszövetség írói mutatják be őt úgy, mint szabadtót, megváltót, Isten Fiát, mint feltámadott Urat, mint Izrael Messiását”.⁷

A Jézus személyével kapcsolatos kritikai nyitány *David Friedrich Straus*: „*Das Leben Jesu*” című 1835-ben megjelent műve volt. Ebben olvasható először a „mítosz” fogalma, ami azután a teológiában több mint száz éven át polgárjogot nyert, sőt alapvető terminus technicussá vált. Straus azt akarta bizonyítani, hogy a keresztyének feltámadásba vetett hitének soha nem volt történeti alapja. A Jézus feltámadásába vetett hit nem más, mint a gyülekezetnek a Jézus személyére való heves visszaemlékezése. Az evangéliumok írói ilyen módon tulajdonképpen ha nem is „hazudtak”, csupán a felfokozott képzeletük tartalmát vetítették rá a valóságosan volt történelmi személyre és az őt körülvevő eseményekre.⁸

Adolf Harnack szerint Jézus üzenete az Atyáról szól, és ebbe nem tartozik bele a Fiú mint az Atya kinyilatkoztatásának titka, sőt egyedüli titka. A „krisztológia” csupán Jézus beszédében és tetteiben van jelen. De Jézus nem értelmezte saját személyét és munkáját Krisztusként.⁹

Rudolf Bultmann megpróbált visszamenni „az ógyházat foglalkoztató – a Krisztus Istenhez fűződő viszonyát firtató – elmélkedések mögé”. Szerinte ugyan „az üdvösség művének egésze Krisztus emberré lételeből, szenvedéséből, halálából és feltámadásából, valamint megdicsőüléséből áll, de ezt a gyülekezet a maga mitologikus nyelvén fogalmazta meg”.¹⁰ Bultmann szerint a feltámadás nem képezi a szigorúan vett

történeti valóság részét, hanem a gyülekezet hitében győkezik igazán. A valóság hallgat. Úgy látja, hogy a hit nem nélkülözheti a mitologikus megközelítést és a mitologikus beszédet. „Miért nem? Igaz ugyan, hogy a mítosz képeket, szimbólumokat biztosít a vallásos költészet, a kultikus és liturgikus nyelv számára, és a hívő kegyesség sejtve, megérezve fel is foghatja ezek értelmét. A döntő mégis az, hogy az ilyen képek és szimbólumok tényleges jelentéseket őriznek. De ettől még nem a történeti Jézus, hanem a hit Krisztusa prédikáltatik”.¹¹

Martin Kähler egyenesen megkérdőjelezte a Jézus-rekonstrukció fontosságát. Szerinte a történeti Jézus lényegtelen a hit számára, amely a „hit Krisztusán alapszik”.¹² Kähler nem azt mondja, hogy a források hiteltelenek vagy helytelenek

lennének, hanem azt, hogy másod-rendűek. Bultmannhoz hasonlóan ő is a *kérügmára* teszi a hangsúlyt Jézus személyével és főleg törté-netével szemben.

Erns Käsemann szükségesnek tartotta a Jézus prédikációja és a Jézusról szóló prédikációk közti viszony vizsgálatát. Ebben a folyamatosságot, de a különbözőséget is jelentősnek ítélte. Gerhard Ebeling a folyamatosságot a „Jézus hite” és az apostolok belső kijelentése fogalmában vélte felfedezni (2Kor 5,16; Gal 1,16).

A „történeti Jézus”-kutatók ki akarták iktatni az evangéliumokból azokat a szakaszokat, amelyeket egyszerűen elfogadhatatlannak tartottak. Ennek következménye mára ismertté vált. Annyi „Krisztus”, vagyis Krisztus-kép keletkezett, ahány tudós a maga elképzeléséhez próbálta igazítani az evangéliumi beszámolókból és apostoli levelekben található Krisztus-képet. A liberális teológia nem tett mást, mint létrehozott egy fiktív és pszeudotudományos Krisztust.¹³

Joseph Ratzinger bíboros (XVI. Benedek pápa): „A Názáreti Jézus” című könyvében Bultmann: „*Das Evangelium des Johannes*” című munkájára utalva, ahol Bultmann azt állítja, hogy az inkarnáció, vagyis Isten Fiában a testetöltés, Jézus Krisztus földi élete, kereszthalála és feltámadása nem is zsidó-keresztény eredetű történet, hanem gnosztikus eredetű. „Az abszolút logosz csakis a gnózisból származhat.” – Ratzinger azt kérdi: „Ugyan honnan tudja ezt Bultmann?”¹⁴ Ez a kérdés azért is radikálisan eszméltető, mert ugyan magát a „történeti Jézus” témáját a hit tájékoztatásának naivitásával is el lehet ütni. Ratzinger nem ezt teszi. Hanem kitűnően felkészült módon nekifeszíti a csákányt a – legalábbis több mint egy évszázadon át – tudományos körökben dogmának számító kifejezéseknek: „nem valószínű hogy...”, „akkor még nem lehetett...”, „feltételezhetjük a következőket:...” – a liberális teológiában tényként kezelt feltételes mondatoknak. Tudjuk, hogy azóta meghaladottá váltak a „tübingeni”, „marburgi” stb. „iskolák” megdönthetetlennek vélt feltételezései.

Albert Schweitzer „A történeti Jézus-kutatás” című e témában írt átfogó könyvében hátat fordított a katekézisnek és a dogmatikai megközelítési módoknak.¹⁵ Azután hátat fordított a Jézus-kutatásnak is mint tudományos igényű feladatnak, és Afrikába ment igazi Krisztus-követőként a betegeket gyógyítani.

A „történeti Jézus”-kutatás végül kudarcot vallott, de mégis sok fontos részletre irányította rá a figyelmet (történelmi háttér kutatása, az ún. „*Sitz im Leben*” problematikája nyomán e kutatómunka eredményei, irodalmi műfajok meghatározása, forrás, forráselmélet, forráskritika, szövegkritika stb.), mely értékes adatokkal szolgált a Biblia, azon belül a Krisztusról szóló üzenet jobb megértéséhez. Negatív megközelítése, illetve annak kifulladásá hatalmas pozitív kérdést segített a felszínre hozni: akkor végül is ki volt Jézus?

Azokban az időkben, amikor Munkácsy Mihály megfestette a *Krisztus-trilógiát*, a szentképeket festő piktorok már régóta csak tradicionálisan negédes, giccses Jézus-arcokat festettek. Ugyan a középkor ihletett piktorait utánozták századokon át. Végül a Krisztus-kép ellágyult, szokványos, és a maga íratlan szabályaihoz alkalmazkodva semmitmondóvá deformálódott. Munkácsy tudatosan tört be ebbe a Krisztus-kép-állóvízbe. Emberarcokat keresett, hogy megfesthesse az indulatok kontrasztját. A gerinces, tiszta, áldozatosan szilárd szeretetét, és az izzóan szenvedélyes mocskos gyűlöletét. Ahhoz, hogy ezt megtegye, szakítania kellett a szokványos

utakkal. Az úgynevezett történetkritika, „Jézus-kutatás” is bizonyára hasonló feladatot végzett el a teológiában. Azonban miután a rombolást elvégezte, nem volt már ereje építeni.

Szinte kényszerítő erővel fordult Joseph Ratzinger „A Názáreti Jézus” című könyvében az ószövetségi Szentírás felé, annak tisztázása érdekében, hogy ki is valójában Jézus. Azt írja: „a teljes Szentírásban egy önmagát szabadon kijelentő Istennel találkozunk. Ám ha ez így van, nem mi döntünk arról, hogy minek vagy kinek legyen tekintélye, szorosabban véve: isteni tekintélye. Hanem arra kell figyelni, hol és mikor, kiben akar Isten megnyilatkozni. Ha komolyan vesszük Isten szuverenitását, akkor azt is el kell fogadnunk, hogy Isten akkor és ott jelenti ki magát, ahol akarja. Sőt akkor a kinyilatkoztatás módjának, de a kutatás módszerének is alkalmazkodnia kell ehhez, ha arra tart igényt, hogy bizalmat szavazzunk neki.”¹⁶

Előzetes kritikai megállapítások nem illenek ide. Hiszen ezek azt jelentenék, hogy az ember az Istennel való találkozás fölött is rendelkezik. Joga van fenntartásokkal élnie. Sőt ezzel a kutatás Istennel egyenlő rangra emelné önmagát. A Szentírásnál megbízhatóbb mérték Krisztus személyének értékelésében egyszerűen nem létezik. Isten szuverenitásából következik, hogy a kijelentés egyetlen legitim magyarázata maga a kijelentés. Mert ha nem így van, ki a döntőbíró és milyen alapon annak meghatározásában, hogy ki vagy mi képezi hitünk központi tárgyát: Jézus Krisztust? Pedig ő egyházának feje, de egyben az emberi történelem Ura is.¹⁷

Újabb idők kísértése

Még újabb időkben, „a Szentlélek korszakában” (vigyázat, a Bibliában nem találjuk ezt a kifejezést!) az evangéliumi, bibliás, megtérést hirdető, bemejtető vagy éppen pünkösdi gyülekezetek úgynevezett „építő” irodalma és kegyességi gyakorlata kimondva, kimondatlanul mintegy „meghaladva” kérdőjelezi meg Krisztust. Újabb és egyre szenzációsabb, a Szentlélekre hivatkozó kijelentéseivel akarva-akaratlan háttérbe szorítja, eljelentékteleníti Krisztus személyét. Azt a valakit, akire nézve pedig a világ teremtett, minden, ami a mennyben van vagy a földön, akiben lakik az Isten teljessége, feje a testnek, elsőszülött a halottak közül, akivel Isten megbékéltetett minket önmagával (Kol 1,13–20). A. W. Tozer¹⁸ nyilván a maga amerikai kultúrájában – (ami persze ma elárasztja a világot, a mi hazánkat is) – azt tapasztalta, hogy elsősorban az úgynevezett evangéliumi gyülekezetekben van a legnagyobb baj: Krisztus egyre elhomályosuló tekintélye. Az Atya Isten a feltámadás után abszolút hatalommal ruházta fel Jézust, Úrrá és Krisztussá nyilvánította őt. De ennek a Krisztusnak alig van befolyása éppen azok között a hívő csoportok között, akik többnek tartják magukat más keresztényeknél megtérésükre hivatkozva, és tüntetően Krisztus nevével nevezik magukat. Krisztus azonban ezekben a közösségekben ugyan valamiféle „király”, de csupán korlátozott jogokkal. Felmagasztalják, dicsőítik, megtapsolják, ünneplik ugyan, de igazi hatalma nagyon is kevés. Hivatalos alkalmakkor szeretik, ha a díszhelyen megjelenik, és azért emlegetik unos-untalan a nevét, mert emeli az ünnep fényét, de az egész nem több jó szándékú önáltatásnál. Alig több már, mint a győzelmes kereszténynek vagy a szeretet szimbóluma. A tényleges hatalmat a gyülekezetek vezetői gyakorolják. Ők határozzák meg a célkitűzéseket, a módszereket, ők finanszírozzák a programokat. Ők mondanak

igent vagy nemet bármire, ami az egyházban történik.

A gyülekezetek tagjai közül gondolkodás nélkül mindenki elfogadja saját csoportjának programjait, sőt egyedül azt tartja logikusnak és biblikusnak. Tanításuk és azok gyakorlati alkalmazása precízen pontokba van foglalva, így elkerülük az egyéni felelősségvállalást és a gyötrelmeket okozó megoldáskereséseket. Krisztust széles körben ajánlgatják egymásnak mint csodatévőt és mint afféle szellemi/lelki pszichiátert és gyógyítót, akinek hatalma van – sőt felelőssége – az emberek jólétéről gondoskodni, és megszabadítani őket a „bűnkomplexusuktól”. Hogy könnyű legyen alkalmazkodni a társadalomhoz és természetesen egymáshoz és saját magukhoz, valamint az élet nehézségeihez. Ez a Krisztus – ahogy tőle elvárják – kényelmessé teszi a mindennapokat, és egyben gondtalanná a jövőt.

Mostanában melyik gyülekezeti vezetőség tanulmányozta a Bibliát, mielőtt valamilyen döntést hozott volna bármilyen kérdésben? Melyik vasárnapi iskolai bizottság ment elsősorban az ígéhez útmutatásért, amikor a gyerekekkel vagy a kamaszokkal problémák adódtak? Ki emlékszik valaha arra, hogy egy konferencia elnöke – ha valaha is odatette a Bibliát a szószékre (és nem csupán felemelve lobogtatta), azért tette oda, hogy ki is nyissa. Hogy a konferencián felmerülő kérdésekre abból olvassa ki annak a problémának a megoldását, ami éppen napirenden van? Melyik missziós társaság tagjai imádkoznak végig egy éjszakát, mielőtt a pénzről vagy a kiküldendő személyekről döntést hoznak? Egyáltalán bármiről, amit fel kívánnak használni Isten országának terjesztésére. Amikor egy-egy keresztyén erkölcsi problémával küszködik, odatalál-e a Hegyi beszéd egyenes és világos szavához? Vagy inkább ahhoz a keresztyénnek mondott lelkészhez vagy pszichiáterhez megy, akiről eleve feltételezi, hogy feloldja majd lelkiismereti aggályai alól. „Bátorítja őt.” Akár még a bűneiben is.

Ma az álalázatoság arculata félelmetes fokú büszkeséget takar. A prédikátorok mesterkéltek: hanghordozásuk, gesztusaik természetellenesek. Mintha félnének valamitől, de nem tudom megmondani, hogy mitől. Hallgatóságukból egyébként legtöbbször senki sem fordít különösebb figyelmet arra, amit mondanak. Kerülgetik annak a valaminek a kimondását, amiről nincs is határozott biblikus fogalmuk, hogy az micsoda. De pontokba szedik azt, amiről viszont úgy gondolják, hogy elég érdekes abból a célból, hogy lekössék vele a hallgatóságukat. Minden ízességet kitörölnek beszédükből, de örökké mosolyogva a tudás és a jól tájékozottság benyomását keltik. Szeretik az ellágyult békét és a gyülekezet feldobottságát. Isten áldásait a feje tetejére állítják. Fikciók, filmek, érdekességek, bibliainak vélt drámák, vidámság, vallásos szórakozás, olcsó villogás a filozófiák mezején: csupán ennyi egy istentisztelet. „Ébredések” jönnek és elmúlnak anélkül, hogy a közösség erkölcsi szintje egy kicsivel is feljebb emelkedett volna, vagy hogy harcba bocsátkozott volna bárki például a szervezett bűnözés, a nyilvános prostitúció vagy a gazdagok mohósága ellen.

És végül Tozer így zárja szomorúan precíz korrajzát a gyülekezetek olcsó vidámságáról: „Én várom a próféták és reformátorok hatalmas hangjának megzendülését a renyhe és álomszuszék keresztyénség felett. Bizonyára keményen megfizetik majd bátorságuk árát, de azt hiszem: megéri, mert ha így marad, nem marad már egészséges része a rothadó gyülekezeteknek.”¹⁹

Bultmann ezt a problémát már a múlt század elején

érzékelte. 1924-ben a „Liberális teológia és a legújabb teológiai irányzat” című cikkében a következőképpen fogalmazott: „Micsoda teológiai tradíció az, mely az 'érzület' apoteózisából kiindulva a tudattalan pszichológiájának borzongató mocsarában landol, látszólag 'szerencsésen'? Így jár mindenki, aki az élményt teszi meg teológiának. Mert az élmény csak az emberi lét határain belül mozog. Nem az ember az, aki megborzasz, lelkesedik, ujjong, nevet vagy sír? És nem saját magából vetkőzik ki az, aki mindenáron saját határait feszegeti? Meg kell hallanunk Isten szavának *szkandalonját*, hogy tudniillik a világ bűnös, az ember nem képes olyat tenni, ami istentisztelet értékű volna. Az ember közösségi életének minden formája – a legrosszabb éppúgy, mint a legideálisabb – egyaránt az isteni ítélet hatálya alatt áll.”²⁰

Hozzátehetjük, hogy a „történeti Jézus” csak a bűnösökkel tudott mit kezdeni, őket hívogatta megtérésre, és nem az igazakat. Csak a szegényeket, és nem a gazdagokat. Csak az éhezőket kínálta meg az élet kenyérével, és a szomjazókat kínálta meg az élet vizével, és nem a jóllakottakat és önelégülteket. Csak az tudhatja, hogy mi a kegyelem, aki valaha is bűnösnek látta önmagát. Ám csak annyiban láthatja bűnösnek magát az ember, amennyiben Isten színe elé áll. A bűnről is csak ekkor tud, meg a kegyelemről is. Mert lényege szerint a hit egyszerre tekint Isten ítéletére és kegyelmére egyugyanazon időpontban. Nincs más kegyelem, mint a bűnösnek adott kegyelem, és nincs más kegyelem, mint amit az ítéletben nyer el a bűnös. Isten előtt soha nem hivatkozhatok érdemeimre, és soha nem bízhatok meg bennük. Csak Isten bűnbocsátó kegyelmében és ígéreteiben bizakodhatok. Ezt viszont egyedül Krisztusban nyerhetem el! Krisztus nélkül az Isten nem ad semmit.

A Szentlélek meghaladja Krisztust?

A Biblia amikor az Úr Jézusról és a Szentlélekről tanít, a Fiú és a Szentlélek kapcsolatában ugyanazt a viszonyt találjuk, amit az Atya és a Fiú kapcsolatában látunk: a Fiú semmit sem tehet önmagától, hanem látja az Atyát cselekedni (Jn 5,30). „*Ahogy az Atya ismer engem, úgy ismerem az Atyát.*” (Jn 10,15) „*Én és az Atya egy vagyunk.*” (Jn 10,30) „*Van hatalmam letenni, és van hatalmam felvenni*” – mármint az életét – mondja Jézus (Jn 10,18). Mégpedig azért, mert ezt a küldetést vette az Atyától (18. v.). „*Aki azonban magától szól, a maga dicsőségét keresi.*” (Jn 7,14)

A Szentlélek pedig Jézus által szól, és őt dicsőíti, valamint az övéből véve tanít. „*Amikor eljön a Pártfogó, akit én küldök nektek az Atyától, az igazság Lelke, aki az Atyától származik, az tesz majd bizonyosságot én rólam.*” (Jn 15,26) „*Ő engem fog dicsőíteni, mert az enyéből merít, és azt jelenti ki nektek. Mindaz, ami az Atyáé, az enyém, ezért mondtam, hogy az enyéből merít, és azt jelenti ki nektek.*” (Jn 16,14–15) Ebből nyilvánvaló, hogy a Szentléleknek nem az a dolga, hogy mást mondjon, mint Krisztus, hanem az, hogy Krisztus tanítását és példáját helyezze az Úr halála és feltámadás után követőinek a lelkére.

Isten hatalma azonban az Úr Jézus munkájában az ő szelídségében, alázatában, szolgálatában és áldozatában mutatkozik meg legvilágosabban. Isten nagysága Krisztus egyszerűségében. Ám ezt kár gyengéségnek vélni. Az Úr jósa nem cukros víz. A keresztség botránya sokak számára elviselhetetlenebb, mint annak idején a mennydörgés volt a Sínai-hegyen az izraeliták számára. Mert itt a megmagyarázhatatlan

irgalom jelenik meg. Ez jobban megítél, mint a büntetés. Megtöri az ember büszkeségét, de fel is kínálkozik segítségként.

A zsidóknak igazuk volt, amikor azt mondták, ha Isten beszél, meg kell halniuk (2Móz 20,19). „Meghalás”, vagyis Krisztus hatalma előtti megsemmisülés nélkül nincs Istennel való közösség, nincs tanítványság sem (Mt 16,24–28). De nincs a Szentlélekkel való kapcsolat sem. Jézus Krisztus személye és munkája az Atyától és a Szentlélektől (Lk 4,1.14.18 stb.), és a Szentlélek személye és munkája az Atyától és a Fiútól elválaszthatatlan. A Lélek munkája misztikus, de nem démonikus, titokzatos, de nem irracionális, nem okkult, nem varázslatos, nem bűbajos, hanem a Krisztus igéjéhez igazodik.

Az Úr Jézus munkáját és példáját nem lehet néhány kiragadott igehely abszolutizálásával háttérbe szorítani, például „*nagyobbakat is tesztel*” (Jn 14,12). Vagy hogy Jézus nevének használata egyszerűen kinyit minden zárat, biztosít minden lehetőséget, valamilyen titokzatos módon és automatikusan mozgósítja még Isten erőit is.

Miért áll az egyház történetében a herezisek fókuszában állandóan Krisztus? Nem azért, mert Isten legvégső, legintenzívebb, legtisztább és legteljesebb kinyilatkoztatása? Ő a legteljesebb Isten-kép. Aki többet akar tudni Istentől Jézusnál, az egészen biztosan hit dolgában eltévelyedik. Ha hitével akar fölékerekedni, ez a hit perverzszé válik. „Fölemeljük Krisztust.” Ez a mondat akkora öntudatról árulkodik, ami már az istenkáromlás határát súrolja. A Biblia Istene minden hatalom birtokosa, mindenek felett való, nem szorul arra, hogy bárki megerősítse uralmát, mint ahogy erre a bálványok rászorulnak. A bálványok hatalma addig tart, míg van, aki hisz bennük. Egyébként nagyon is ingatagok (Jer 4,24).

A Bibliában úgy jelenik meg Isten, mint aki nem csupán a hívők Istene, hanem az egész embervilágé, sőt az egész teremtet világé is. Ő a gyülekezet, de egyben a világ reménysége is, a természeté, amely ma kizsákmányolása révén nagyon is reális veszélybe került. Isten a reménye egyedül az előttünk élő és az utánunk következő generációknak. Bizonytalanná vált a holnap, elfogyhat a kőolaj, kiürülnek a bányák, elszennyeződnek a vizek, egészségre károssá válik a levegő. Ma a hajszolt és önző világban az emberek úgy érzik: gyorsan és mohón kell kiaknázni, ami még megmaradt. Nyilván mindenki úgy véli, hogy neki magának, mindenféle közösségi érzés és felelősség nélkül.

Önzetlenség, kereszthordozás, áldozatvállalás, szelídség, önmagunk megalázása stb. – ma kicsi az árfolyama. Pedig Krisztus számunkra itt ragadható meg teljes bizonyossággal. Az hív követésére, aki meghalt a mi bűneinkért (Mt 4,19–20). A *kenoszisz* Krisztusnak nem járulékos tulajdonsága, hanem a lényege. A kereszthordozás nem járulékos része hitünknek, hanem a lényege (Lk 14,27). Az Úr a mi bűneinkért halt meg, amiket gondolatban, szóban, mulasztásainkkal vagy tetteinkkel hajtottunk és hajtunk végre. Ezért üresítette meg magát, és lett emberré. A mennyben a megdicsőült Krisztus úgy jelenik meg, mint megöletett Bárány (Jel 5,6). De nem a mennyben ölték meg, hanem a földön. Ha nem üresíti meg magát, keresztdőzse lehetetlenné vált volna.

A bűnt fel kell dolgozni, meg kell bánni, ki kell ábrándulni belőle, meg kell tisztulni tőle. Meg kell gyógyítani a bűn okozta sebet, akár az emberről, akár a természetről legyen szó. Ennek ára van. Nem mi, hanem Krisztus fizette

*Keresztes Szent János Krisztusa
Salvador Dalí festménye, 1951*

meg ezt az árat. Ezen a helyen beleütközünk Krisztus kereszttjének titkába, amely megüresedésének célja. De egyben önmagunk erejének határába botlunk, amelyet a rossz, a bűn ereje csak felszínre hoz. Nem tudjuk megváltani, megtisztítani, megszentelni magunkat. A tisztulás fájdalmas, ugyanakkor a gyümölcse szükséges: tisztává, aláztatossá, szelíddé válunk, amely a megmaradásunk feltétele.

Ezzel szemben áll az ember büszkesége, saját személyének és érdekeinek előtérbe állítása. A „szent” önzés is önzés, a kegyes dicsőségvágy is dicsőségvágy. Az önmegtagadás helyett önmaga körül forgolódó, önmagát mércének állító „Szolgálati bálvány” nem bemutatja, hanem eltakarja Krisztust.²¹ „Olyanok lesztek, mint az Isten!” – ígérte a sátán (1Móz 3,5).

A Dán 7,3 összhangban az Úr Jézus szavával (Jn 8,23) az emberi törekvéseket, amelyek a tengerből jönnek fel, alulról származóknak nevezi. Tehát olyan hatalomnak, amely „állati” jellegű, vagyis az erőszakra épít (Jn 7,14). A mélység állataival

szemben áll az Emberfia, aki fentről jött (Dán 7,13–14). „*Aki magától szól, a saját dicsőségét keresi, aki pedig annak dicsőségét keresi, aki elküldte őt, az igaz, és nincs benne hamisság.*” (Jn 7,18) A két hatalom a Biblia tanítása szerint nem keveredik, hanem állandóan szemben áll egymással.

Nem arra hívott el Jézus, hogy meghaladjuk őt, vagy hogy versengjünk vele, hanem arra, hogy kövessük. „*Nem nagyobb a szolgálata az ő uránál, a tanítvány nem feljebb való mesterénél, elég a tanítványnak, hogy olyan legyen, mint a mestere, és a szolgálata, mint az ő ura.*” (Mt 10,24–25; Jn 15,20)

Ha Isten – ahogy római katolikus testvéreink mondogatják – „szentháromságos módon” jelentette ki magát, nem kell-e ezt komolyan vennünk? Nem kell-e alázatos szívvel meghajolnunk előtte? Elfogadva önmagunk határait: csupán teremtmények vagyunk, és nem forrásai sem a létünknek, sem pedig Isten kinyilatkoztatásának.

Vajon szükség-e Istennek arra, hogy változzék? Szentebb lehet-e holnap, mint volt tegnap? Szüksége van-e arra, hogy „új kinyilatkoztatást adjon”? Talán elavult a régi? Vajon mást mond a mai újkorban (a posztmodern igényre reagálva az új kegyességi irányzatokban), mint mondott bármikor? Vajon vita, széthúzás vagy fokozatok vannak-e az Isten három személyén belül? Krisztus már a múlté? A Szentlélek a jövő? Nem egy a lényeg, a szándék, a természet a három isteni személyben? Még akkor is, ha nem értjük a maga valóságában és a maga teljességében a Szentháromság egy örök Isten titkát.

Ostobának tartanám magamat, ha azt vélném, hogy akár Jézus Krisztus személyét, jelentőségét, jelen időben is végzett és az idők végén a parúzia alkalmával az egész világ számára nyilvánvalóvá váló munkáját nekem kellene megvédenem. Mikor magam is, mint minden ember, az ő védelmére szorulok.

Ha Isten Fia vagy...

„*Ha Isten Fia vagy...*” – ezeket a szavakat a gúnyolódók szájából halljuk a kereszt alatt. A bizonyítékok megkövetelése végigkísérte Jézus egész élettörténetét. Újból és újból szemére vetették, hogy nem igazolta magát eléggé. Rá akarták kényszeríteni, hogy megtegye azt a bizonyos „messiási csodát”, amit elvártak volna tőle.

Vajon ma nem ugyanúgy a világ közellátása, az úgynevezett szociális probléma a legégetőbb kérdés? Egy isteni (szuper)hatalom birtokosának nem a társadalmi igazságtalanságok felszámolása lenne a legfontosabb dolga egy élhetőbb világ érdekében? És ma nem ugyanúgy van, mint régen, hogy ha a kenyér kérdése megoldódott, utána következik azonnal a szenzációéhség csillapítása. A szórakozás. Ahogyan a rómaiak megfogalmazták: *panem et circenses* – kenyér és cirkuszi játékokat! Nem ebből fakadna sokak számára az ő kétségtelen tekintélye? Annak az embernek, aki nem akarja Istent mint istenséget úgy elfogadni, ahogy a Bibliában található, annak állandóan „az érdekfeszítő izgalmak csiklandozását kell nyújtani”.²²

A világi társadalmak is a béke, az igazságosság és a létező természeti világ megőrzésének feladatával küzdenek. Valamennyi nemesnek vélt szándék az ember jólétét szolgálja. Bultmann szerint a tömegek „a biológiától várják, hogy megmagyarázza, ki is valójában az ember. De vajon a biológia illetékességi körébe tartozik-e, hogy ítéletet mondjon az ember alapvető erkölcsi kérdéseire is? A természetben ugyanis éppen annak a mindenhatóságnak a nyomát nem találjuk, amely

egyedül Isten tulajdonsága. A természet sötét és egyben rejtélyes hatalom. Sőt a lelkiismeret szava is az. A lelkiismeret szava, amit az ember belülről hall, a legkevésbé az Isten szava. Aki ezt így gondolja, még nem ismerte fel az emberi természet kétértelműségét. Amint egy ember lehet önmagával meghasonlott, úgy lehet akár egy nép is az.”²³ Nem árt figyelembe venni, hogy ezt Bultmann az 1941. esztendő Németországában írta le.

Mert ki mondja meg nekünk, hogy mi az igazság? Hogyan teremtsük meg a békét? Hol van ebben az egyén helye? Mit kell tennünk annak érdekében, hogy ezt ki-k megvalósítsa, sőt az egyéni sors beletagolódjon a közösségébe, hogy ne egymás kárára teremtsük meg az igazságunkat, és a békénket, mert abból szüntelenül igazságtalanság és háború születik? Ha az elmúlt évszázad eseményeit szellem- és politikatörténeti szemszögből vizsgáljuk, mindaz, amit erről mondtak: utópisztikus szóbeszéd minden alap nélkül. És nem ez folytatódik manapság is?

Joseph Ratzinger A Názáreti Jézus című nagyszerű könyvében pontosan Krisztus páratlan voltát rajzolja meg. Semmi nem helyettesítheti sem az egyént, sem az összemberiség sorsában a Názáreti Jézust. „*Nincsen üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnének*” (ApCsel 4,12), csak a Názáreti Jézus Krisztus neve. Ebben semmi újat nem mondott a pápa, nagyon is járt úton halad, amikor rendre visszanyúl az őszösvetségi Szentíráshoz, hogy segítse annak megértését: kicsoda valójában a Krisztus. Az újabb kori teológiai irányzatokat a Szentírás mérlegén méri meg, és igencsak könnyűnek találja. Ráadásul bonyolult és nagy mélységekkel rendelkező kérdésekről ír egyszerűen és közérthetően, kristálytisztá logikával teszi félre a tudományosnak vélt szörszálhasogatások értelmetlenségét vagy álkegyességek üres lelkesültségét. Annak érdekében, hogy lássuk, kicsoda a Krisztus.

Ha a mai kor embere, sőt kegyes embere elől is Krisztus és az ő Istene eltűnt, már csak az ember marad a porondon. Mára a vallási hagyományokkal szembeni tisztelet is csak lát-szólagos. Valójában úgy tekintik ezeket, mint valamiféle megszokások tömegét, amit meg kell hagyni az embereknek, noha valójában egyáltalán nem számítanak semmit. A hitet, a vallásokat és mozgalmassal kegyes csoportokat valójában politikai vagy pénzszerzési célokra igyekeznek felhasználni. Lásd az arab államokat ugyanúgy, mint Indiát, az Egyesült Államokat vagy a kommunista Kínát vagy a kvázi vallásként megjelenő paraegyházakat. Az átlagemberek számára a mindennapi boldogulás, a világ – ha lehet, kényelmes – berendezkedése a fontos. A vallás csak annyiban számít, amennyiben ezt elősegíti. Isten viszont eltűnt belőle. Többé nincs rá szükség, vagy egyenesen zavar. Főleg az, ahogyan az Úr Krisztusban kijelentette magát.²⁴ Jézus azonban nem az emberek vágyálmait, hanem az Isten országát hirdette, tehát nem akármilyen országot. Az ő igehirdetésében arról az Istenről van szó, aki éppúgy e világi, mint túlvilági. Aki azonban a világot végtelenül meghaladja, ugyanakkor titokzatos módon egészen benne is van. De sem nem azonosulva vele, hanem megítélve azt, viszont le sem mondva róla.

A görög *baszileia* uralkodói funkciót, a király úr voltát jelenti. Jézus szavában „az ország” azt, hogy Isten uralkodik a világ felett. Amikor Jézus Isten országát hirdeti, egyszerűen Istent hirdeti, mégpedig Istent mint élő Istent, aki konkrét módon cselekszik a történelemben, sőt az aktuális

jelenben: most is cselekszik. Jézus azt mondja nekünk: van Isten. És Isten valóban Isten. Ami annyit tesz: kezében tartja a világ eseményeinek szálait. „Ilyen értelemben Jézus szolgálata és üzenete nagyon egyszerű és teljes egészében teocentrikus.”²⁵

Jézus egész üzenete az Ószövetségen alapul, az Ábrahámától elinduló kezdetektől az ő órájáig. Ezt ő fokozatosan előrehaladó és mozgásban lévő egységes egésznek tekinti. De Isten uralma a világ és a történelem felett meghaladja a konkrét pillanatot, sőt túllép a történelem egészén, messzebbre terjed. A múltból és a jelenből a jövő felé, az örök és abszolút jövő felé.

Amikor azért imádkozunk, hogy „Jöjjön el a te országod!” – Isten elsőbbségét és abszolút voltát ismerjük el és kívánjuk. Ahol ugyanis nem látjuk Istent, ott összeomlik a világ, de összeomlik az ember is. Az ország eljövételéért imádkozva nem egy kitűnően működő világ vagy akár egyház automatizmusát kérjük, ahogyan azt az osztály nélküli társadalom elképzelte. Vagy a mai vágyalom nagyon is nyilvánvaló módon szeretné (lásd a reklámokat). Ilyen egyszerű recepteket Jézus nem adott nekünk. Még lelkiekben sem.

Az ország eljövételével azt kérjük, hogy ő uralkodjon, ne mi. Mintegy önmagunk ellen imádkozunk. Isten országa azt jelenti: Isten uralma. Ahogyan ez maradéktalanul megvalósult magának Jézusnak az életében. Az „ország” eljövele Jézus Krisztusnak a továbbélése övéiben. Isten ugyanis így „vetett mindent Krisztus lábai alá”, hogy azután amikor majd minden Krisztus uralma alá kerül, maga a Fiú is alávesse magát (mint ahogy földi életében is minden helyzetben), „*hogy Isten legyen minden mindenkiben*” (1Kor 15,24–28).

Csak Krisztus által!

„Mi emberek túl messze vagyunk Istentől, és Isten túl titokzatos és nagy számunkra. Ezért Isten segítségünkre jött, ez a segítség a Fiúban, a Krisztusban adatott.”²⁶ „*A názáreti Jézust, azt a férfiút, akit az Isten igazolt előttetek erővel, csodákkal és jelekkel, amelyeket általa tett az Isten közöttetek, ahogyan magatok is tudjátok, azt, aki az Isten elhatározott döntése és terve szerint adatott oda, ti a pogányok keze által felszegeztetek és megöltetek. De őt az Isten, miután feloldotta a halál fájalmait, feltámasztotta, mivel lehetetlen volt, hogy a halál fogva tartsa őt... Így szólt az Úr az én uramhoz: Űlj az én jobbomra, amíg ellenségeidet lábad zsámolyává teszem! Tudja meg tehát Izrael egész háza teljes bizonyossággal, hogy Úrrá és Krisztussá tette őt az Isten: azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettetek.*” (ApCsel 2,22–24.34–36) „Az Isten országának meghirdetője, a Názáreti Jézus, aki az Isten által igazolt Krisztus, a keresztyén gyülekezet alapítója, az egész emberi nem reménysege és a történelem célhoz vivője: egy konkrét történelmi személyiség volt, konkrét helyen és időben, amely igazolható, és mindenki által megismerhető. Valódi élettörténettel rendelkezett. Kizárólagosságot követelt, magas erkölcsi normát tanított és rendkívüli hűséget várt el. És biztos győzelmet ígért követőinek a halál felett.”²⁷ A címek különfélék, amelyekkel Krisztus személyét felruházzuk. Ő az *Isten Fia* (Gal 2,20), *Isten Báránya* (Jn 1,29), a *küriosz* (ApCsel 2,36), *szótér* (Jel 5,9), *Ember fia* (Mk 12,40), *szabadító* (ApCsel 13,23), *bíró* (2Tim 4,8), *fejedelem* (ApCsel 3,15), *főpap* (Zsid 4,14), *tanító* (Lk 20,21), *Alfa és Ómega* (Jel 1,8), a fehér lovon ülő *Hű és Igaz* (Jel 19,11) stb. Az üdvösség egészen Krisztusé. A bűnök bocsánata, a bűnöktől való szabadítás, a megigazulás

vagy helyesebben megigazítás, amely által összhangba kerülünk Istennel, de önmagunkkal is, a megszentelődés, a megtisztulás, a halál legyőzése. A keresztyének viszont nem azért tartanak igaznak valamit, mert megtapasztalták, hanem azért, mert azt az Isten mondta. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy a tapasztalat mindenestől rossz vagy helytelen. Viszont a tapasztalat azáltal válik tapasztalattá, hogy Krisztust mintegy nem kívülről szemléljük csupán, ami szintén nem rossz, de vele szemben elégtelen. A hit azt jelenti, hogy a kegyelem által a pozíciónk megváltozik: mintegy belülről szemléljük őt. Ami továbbá azt is jelenti, hogy amikor Krisztusról beszélünk, a saját bőrünket visszük a vásárra. Úrnak ismerjük el, méghozzá életünk minden területén, minden időben, minden körülmények között, bármibe kerüljön ez nekünk. Mint ahogy ő is így vállalt minket: mindenáron (Zsid 2,10–13).

Jegyzetek

- 1 Paul Tillich: *Rendszeres teológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 2002. 74kk. o.
- 2 Paul Johnson: *A keresztyénség története*, Európa Kiadó, Budapest, 2005. 66kk o.
- 3 Charles C. Ryrie: *Teológiai alapismeretek*. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest, 1996.
- 4 Paul Johnson i. m. 95. o.
- 5 I. m. 101–102. o.
- 6 Joseph Ratzinger (XVI. Benedek pápa): *A Názáreti Jézus*. Szent István Társulat, Budapest, 2007. 31. o.
- 7 Alister E. McGrath: *Bevezetés a keresztyén teológiába*, Osiris Kiadó, Budapest, 1995. 280–301. o.
- 8 I. m. 296. o.
- 9 Ratzinger, 26. o.
- 10 Rudolf Bultmann: *Az Újszövetség teológiája*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 406. o.
- 11 Bultmann: A mitológiátlanítás problémájáról 1963-ban megtartott előadásából. Magyarul hozzáférhető a szerző *Hit és megértés* címen megjelent gyűjteményében – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2007. 320. o.
- 12 McGrath, 290. o.
- 13 J. Ratzinger.
- 14 Ratzinger, 189. o.
- 15 McGrath, 287. o.
- 16 Ratzinger, 15kk o.
- 17 Gerhard Mayer: *A történetkritikai módszer vége*. Harmat Kiadó, Budapest, 1997. 52. o.
- 18 A. W. Tozer: *Isten nem alkuzik* – Evangéliumi Kiadó, Budapest, 2006.
- 19 A. W. Tozer ilyen című cikket a *The Alliance Witness* 1963. május 15-i számában jelentetett meg.
- 20 Megjelent a *Theologische Blätter* IV. sz. 129–135. o. Magyarul a „Hit és megértés” 33. o.
- 21 Katona László: Pogány vallási erők és mozzanatok a Bibliában, *Szolgatárs*, XVII. évf. 1. szám, 2008. 21–25. o.
- 22 Ratzinger, 47. o.
- 23 R. Bultmann: *A természetes kinyilatkoztatás kérdésköre*, 1941. *Glauben und Verstehen* III. sz. 178. o.
- 24 Ratzinger, 61. o.
- 25 Ratzinger, 62. o.
- 26 Ratzinger, 119. o.
- 27 Everett Ferguson: *A keresztyénség bölcsője*. Osiris Kiadó, Budapest, 1999. 522. o.

S A J T Ó F I G Y E L Ő

Tallózás a *Magyar Kurír* hírei között

A hitben élő gyermekek boldogabbak

A Columbia Egyetem friss felmérése szerint a gyermekek általános derűjét, boldogságát a felnőttéknél is jelentősebb mértékben befolyásolja a lelkiiség.

A felmérésben 315 gyermek vett részt. A 9–12

éves gyermekekénél a lelkiiséget, a temperamentumot, az emberi kapcsolatok minőségét és más, a boldogságot befolyásoló tényezőket vizsgáltak – írja az usatoday.com internetes újság.

„Arra kerestük a választ, van-e összefüggés a lelkiiség és a boldogság között. Tudtuk, hogy a felnőtteknél létezik ez az összefüggés, ezért most gyermekek esetében vizsgáltuk a kérdést” – mondta *Mark Holder* pszichológiai professzor, a tanulmány egyik szerzője.

Korábbi egyetemi felmérések eredményei szerint abban, hogy egy felnőtt ember mennyire érzi magát általánosságban véve boldognak, mintegy 5%-ban játszanak szerepet a lelki dolgok és a vallás. A mostani felmérés meglepő adatai szerint ugyanez az arány gyermekekénél legalább 6,5%, de akár a 16,5%-ot is elérheti.

„Ez óriási hatásra utal. Sokkal kevesebbre számítottam. Úgy gondoltam, a gyerekek lelkiisége még éretlen ahhoz, hogy befolyásolni tudja a boldogságukat” – értékelte az eredményt Holder.

A felmérésben olyan kijelentéseket kellett értékelniük a gyerekeknek, mint például „Érzem, hogy létezik valamiféle felsőbb hatalom”; és olyan kérdésekre válaszolniuk, mint „Milyen gyakran szoktál a templomon kívül imádkozni?” A felmérés során a szülőket és a tanárokat is megkérdezték, mennyire látják boldognak a gyermekeket.

A szakemberek ugyanezt a felmérést Indiában is el szeretnék végezni, hogy megtudják, hasonló eredmény születik-e egy nem keresztyén hagyományokkal rendelkező országban is.

Újabb lépés a katolikus-protestáns párbeszédben

A Vatikán és a Világ Evangéliumi Aliansz 2009-től 2013-ig minden évben teológiai konferenciát rendez. Az ülések során mindenekelőtt a Szenthárom-ságról, Jézus

Krisztusról, a hitvallásról, az üdvösségről és az eucharisziáról szóló tanítások állnak a középpontban.

A konferenciasorozat megrendezéséről a Keresztény Egység Elősegítése Pápai Tanácsának februári ülésén állapodtak meg a Vatikánban. A találkozón részt vett az Aliansz teológiai bizottságának elnöke, *Rolf Hille*, és a bizottság egyik tagja, *Bonn Clayton*, a Pápai Tanács részéről pedig *Walter Kasper* bíboros, a tanács elnöke, és *Brian Farrell* püspök, a tanács titkára.

A jövőbeni konferenciákon a Vatikán és a Világ Evangéliumi Aliansz 6-6 taggal képviselteti magát. A kezdeményezés nem példa nélküli, 1993 és 2002 között már sor került egy hasonló találkozássorozatra.

A több mint 150 éves múltra visszatekintő Világ Evangéliumi Aliansz mintegy 420 millió embert képvisel.

A Vatikán nem készül Luther rehabilitálására

Federico Lombardi újságírók előtt cáfolta azokat a híreszteléseket, hogy a pápa *Luther Márton* rehabilitációját tervezi. A *Corriere della Sera* olasz napilap vasárnapi számában nyilatkozó Lombardi megerősítette: az erre vonatkozó spekulációk minden alapot nélkülöznek.

Az álhírt nemrég a londoni *Times* és a *Financial Times* vatikáni forrásokra hivatkozva röppentette fel. Eszerint *Benedek pápa* szeptemberben nyilatkozatot fogalmaz meg, amelyben kijelenti, hogy Luther nem volt eretnek, és az egyházszakadás nem állt szándékában, csupán az volt a célja, hogy megtisztítsa az egyházat a viszásságtól.

Vallásközi párbeszédet kezdeményez a szaúdi uralkodó

A Család Pápai Tanácsának tisztségviselője szerint a házasság és a család ügye, valamint a családi élet fenntartásához szükséges értékek megfelelő kiindulópontjai lehetnek a vallásközi párbeszédnek.

Gianfranco Grieco

OFM érdekesnek nevezte *Abdullah Aziz* szaúd-arábiai uralkodó kezdeményezését, aki a család, az erkölcs és a vallás értékeinek védelmében párbeszédre hívná a muzulmánokat, a keresztyéneket és a zsidókat – írja a *CNS*.

Noha Szaúd-Arábia szigorúan moslim ország, ahol tiltottnak minősülnek más vallások szertartásai és kegytárgyai (például a Biblia vagy a feszület), és az iszlámról más vallásra áttérőket halálbüntetéssel sújtják, Abdullah király március 24-én bejelentette: muzulmán vallási vezetőkkel egyeztetett egy olyan találkozót illetően, amelyre minden vallás képviselőit meghívják. A találkozó célja az volna, hogy „testvéri légkörben, őszintén beszéljünk a mai, az egész emberiséget sújtó válságról, hiszen mindannyian ugyanabban az Istenben hiszünk”. A család intézménye „meggyengült és szétesőben van”, terjed a hitetlenség és a vallástalanság, „hiányzik az erkölcs, a hűség és az őszinteség” – mondta a szaúdi uralkodó.

Az egység felé a reformáció ünnepe

A magdeburgi püspök, *Gerhard Feige* azt indítványozta, hogy a katolikus egyház minél hangsúlyosabban képviseltesse magát a reformáció 500. évfordulóján, 2017-ben. A Németországi Evangélikus Egyház egy egész

évtizedet hirdetett meg a reformációra emlékezve, amelyet idén szeptemberben nyitnak meg.

A püspök ennek kapcsán felidézte azt az ökumenikus nagygyűlést, amelyet *Luther Márton* halálának 450. évfordulóján Eislebenben tartottak. Luther a katolikusok számára is „szellemi és teológiai kihívást jelent, s ezt nem hagyhatjuk figyelmen kívül a keresztyénség egysége felé vezető úton” – idézte fel Feige egy akkori kijelentését.

A történelmi folyamatokat nem fordíthatjuk vissza, de igyekezhetünk begyógyítani a sebeket például azáltal, ha a keresztyének együtt munkálkodnak a reformáció pozitív törekvéseinek érvényesítésén. „Legyen bátorságunk kölcsönösen bízni egymásban, és továbbra is törekedjünk az egységre” – biztatott a magdeburgi püspök egy evangélikus gyűlésen.

Beperelte a Google-t egy angliai keresztyén szervezet

A *Christian Institute* nevű, felekezettől független keresztyén karitatív szervezet hátrányos vallási megkülönböztetés miatt keresetet nyújtott be a Google ellen, amiért a cég elutasította a szervezet abortuszellenes hirdetésének közlését.

A keresztyén szervezet olyan hirdetést kívánt megvásárolni a Google-nál, amely mindig megjelent volna, valahányszor valaki az „abortusz” szót beírja az internetes keresőbe. A hirdetés szövege így hangzott volna: „A brit abor-

tusztörvény – hírek és vélemények az abortuszról a Christian Institute-től. www.christian.org.uk”.

A Google azzal indokolta az elutasítást, hogy „a cég politikája jelenleg nem engedi meg abortusszal kapcsolatos, illetve vallási tartalmú oldalak reklámozását”. Ugyanakkor elfogadják abortuszklinikák, abortuszt támogató, illetve valásellenes weboldalak hirdetéseit – tudósít a *CNA*.

Mike Judge, a Christian Institute szóvivője elmondta:

„Ha szólásszabadság van, akkor a Google nem teheti meg, hogy különleges jogokat biztosít egyházellenes szervezeteknek, s ugyanakkor a vallásos véleményeket cenzúrázza. Nevetséges azt állítani, hogy az abortuszról szóló vallásos honlapok ‘elfogadhatatlan tartalmúak’, s közben a pornográfát reklámozni.”

A perben a Christian Institute kár- és költségtérítést, valamint a hirdetés közlését követeli a Google-tól.

Krisztus világossága Nagyszeben után

Ezzel a címmel került sor konzultációra a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa kezdeményezésére és székházában február 28-án. A tanácskozáson a múlt év szeptemberében Nagyszebenben megrendezett III. Európai Ökumenikus Nagygyűlés

magyarországi delegátusai és résztvevői közül mintegy húszan vettek részt.

A jelenlévők – akik a Magyar Katolikus Egyház, a Magyarországi Református Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház, a Magyarországi Baptista Egyház, a Magyarországi Metodista Egyház delegációinak tagjaiként voltak Nagyszebenben, valamint a Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend, a Keresztyén Ökumenikus Baráti Társaság, valamint a Fokoláre Mozgalom nagyszebeni küldöttei közül kerültek ki – elsősorban személyes élményeiket osztották meg egymással.

A résztvevők elismeréssel vették számba azokat az igyekezeteket, amelyek az előkészületek során két fontos célt tűztek maguk elé: a romániai egyházak írták alá az Ökumenikus Chartát, és hívják életre a Romániai Egyházak Ökumenikus Tanácsát.

A nagygyűlések, tanácskozások csakúgy, mint a törvények, könyvek, beszédek és prédikációk igazi mércéje az, hogy a hétköznapi életben mi valósul meg üzenetükből. A megvalósulást az emberi hozzáállás segítheti és gátolhatja. A konzultáción részt vevők az iránt kötelezték el magukat, hogy az Ökumenikus Nagygyűlés áldása a mindennapi életben is megvalósuljon.

A következő találkozóra május 15-én kerül sor – tájékoztatta szerkesztőségünket *Bóna Zoltán*, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtájkára.

